

273. Αρχίνος, κάποιος ιστορικός των ελληνιστικών χρόνων, μάλλον του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, αγνώστων λοιπών στοιχείων. Έγραψε ιστορία για τη Θεσσαλία (*ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ*) κι αναφέρεται από τον Στέφανο τον Βυζάντιο. [ΑΚΛ, Jacoby, F., *FHG*, n. 604, *FHG*, IV, 317]

274. Αρχίτιμος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, που έγραψε περί Αρκαδίας (*«Αρκαδικά»*)¹⁵⁰. [ΑΚΛ, Jacoby, F., *FHG*, n. 315, *FHG*, IV, 317]

275. Αρχύτας ο Αμφισσεύς, δηλαδή από την Άμφισσα τη μητρόπολη των Οζολών Λοκρών, επικός ιστοριογράφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. [Powell, J.U., *Coll.Alex.*, σ. 23.]

276. Ασίνιος Πολλίων Γάιος (Pollio Gaius Asinius) από τις Τράλλεις, ιστοριογράφος και σοφιστής, μαθητής του Τιμαγόνη από την Αλεξάνδρεια, που έζησε το 76 π.Χ. μέχρι το 5 μ.Χ. Στο ρωμαϊκό εμφύλιο είχε πάρει το μέρος του Καίσαρα και Αντωνίου. Είχε γίνει ύπατος το 40 π.Χ. αλλά γρήγορα αποσύρθηκε από τα στρατιωτικά του καθήκοντα κι αφιερώθηκε με πολιτιστικές δραστηριότητες. Το σπίτι του ήταν κέντρο φιλοσοφικών και φιλολογικών συζητήσεων και σύχναζε σ' αυτό τακτικά ο ιστορικός από την Αλεξάνδρεια Τιμαγόνης. Με τον μετέπειτα αυτοκράτορα Οκτάβιο Αύγουστο διατηρούσε κάποια απόσταση με τις σχέσεις τους. Οργάνωσε τη πρώτη δημόσια βιβλιοθήκη στη Ρώμη και φρόντισε να αντιγραφούν πολλά ιστορικά και λογοτεχνικά έργα και να βρίσκονται προς πώληση στα βιβλιοπωλεία. Άφησε ένα πλούσιο έργο φιλολογικό και ιστορικό από το οποίο σήμερα σώζονται λιγοστά αποσπάσματα. Έκανε μία επιτομή *Ατθίδος*, ήτοι της ιστορίας των Αθηνών του Φιλοχώρου, έγραψε την ιστορία των εμφυλίων πολέμων 60-42 π.Χ. και πολλές τραγωδίες στα ελληνικά. [TUSCULUM-ΛΕΞΙΚΟΝ, σ. 823, Paul Kroh, σ. 110]

277. Ασίνιος Κοδράτος ή Κουαδράτος (Asinius Quadratus), ιστορικός του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα, που αναφέρεται στην *Anthologia Graeca*, και έγραψε ρωμαϊκή ιστορία σε 15 βιβλία και διάλεκτο ιαδική. Ο τίτλος της, *Ρωμαϊκή Χιλιετηρίς*, αρχόμενος την ιστόριση από την κτίση της Ρώμης μέχρι τον Αλέξανδρο τον Μαμαία, γιο του Καίσαρα. Έγραψε ΠΑΡΘΙΚΑ σε 10 βιβλία. [Jacoby, F., *FGH* n. 97, *FHG*, III, 659]

278. Ασκληπιάδης ο Αναβαρζηνός, δηλαδή από τα Αναζαρβά, πόλη της Κιλικίας. Ιστορικός και γεωγράφος που έγραψε πολλά βιβλία, ο μόνος τίτλος όμως που διασώζεται είναι το ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ. [FHG, III, 306]

279. Ασκληπιάδης γιος του Αρείου, ιστορικός που έγραψε ΠΕΡΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ. [FHG, III, 306]

280. Ασκληπιάδης ο Μενδήσιος ή Αιγύπτιος, ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Έγραψε ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ σε πολλά βιβλία, πιθανόν στον αριθμό 60 και ένα με θρησκευτικό περιεχόμενο των Αιγυπτίων και τίτλο: ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ. Τα μήλα των εσπερίδων ήταν σε κτήμα του Δία και της Ήρας, έγραψε σε αυτά και είναι το μόνο διασωθέν απόσπασμα. [FHG, III, 306]

281. Ασκληπιάδης ο Κύπριος, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. Έγραψε σύγγραμμα *Περί Κύπρου και Φοινίκης*, στο οποίον αναφέρεται στους λόγους που έφθασαν οι άνθρωποι στη σαρκοφαγία. [Κυριάκος Χατζηϊωάννου, *«Η αρχαία Κύπρος εις τας ελληνικάς πηγάς»*, Λευκωσία 1975, FHG, III, 306]

¹⁵⁰ διὰ τί τοὺς εἰς τὸ Λύκειον εἰσελθόντας ἐκουσίως καταλείουσιν οἱ Ἀρκάδες, ἂν δ' ὑπ' ἀγνοίας, εἰς Ἐλευθεράς ἀποστέλλουσι; πότερον ὡς ἐλευθερουμένων αὐτῶν διὰ τὴν ἀπόλυσιν 1 ἔσχεν ὁ λόγος πίστιν, καὶ τοιοῦτόν ἐστι τὸ 'εἰς Ἐλευθεράς', οἷον τὸ 'εἰς Ἀμελοῦς 2 χώραν' καὶ τὸ, 'ἦξει εἰς ἀνωρέσαντος ἔδος'; ἢ κατὰ τὸν μῦθον, ἐπεὶ μόνον τῶν Λυκάονος παίδων Ἐλευθὴρ καὶ Λέβαδος οὐ μετέσχον τοῦ περὶ τὸν Δία 3 μιάσματος, ἀλλ' εἰς Βοιωτίαν ἐφυγον, καὶ Λεβαδεῦσιν ἐστὶν ἰσοπολιτεία πρὸς Ἀρκάδας. Εἰς Ἐλευθέρας οὖν ἀποπέμπουσι τοὺς ἐν τῷ ἀβάτῳ τοῦ Διὸς ἀκουσίως γενομένους

282. Ασκληπιάδης ο Μυρλεανός ή Νικαεύς, γιος του Διοτίμου (από τη Μύρλεια ή Νίκαια της Βιθυνίας, η Μύρλεια η οποία μετονομάστηκε αργότερα σε Απάμεια). Ήταν ιστορικός, γεωγράφος και γραμματικός του 3^{ου} ή 2^{ου} με 1^ο π.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε *περί γραμματικών*, μία βιογραφική συλλογή, υποστηρίζοντας ότι, ο Άρατος ήταν *Ταρσέας* και όχι *Σολέας*. Το έργο αυτό αποτέλεσε πηγή για την αφήγηση του Πεισίστρατου, την οποίαν βρίσκουμε στο *de oratore* του Κικέρωνα. Έγραψε ιστορία της περιοχής του *Βιθυνιακά*, σε πολλά βιβλία (πιθανόν 10) και ένα γεωγραφικό με επιγραφή: ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΤΟΥΡΑΙΤΑΝΙΑ (περιοχή της Ισπανίας), στο οποίο αναφέρει ότι, το όνομα Ιβηρία του Καυκάσου (περιοχή Κολχίδας, σημερινής Γεωργίας), έδωσαν οι Ρωμαίοι κατακτητές της περιοχής κι έκτοτε γίνεται σύγχυση με την Ιβηρία των Κελτών (Γαλατών) στην Ισπανία. Άλλα έργα του: *Περί Νεστορίδος*, *Περί γραμματικής*, *φιλοσόφων βιβλία διορθωτικά*, *τα των αξόνων εξηγητικά* και το αστρονομικό *Περί της βαρβαρικής σφαίρας*, που περιγράφει τον αστρικό ουρανό σε χώρες που κατοικούν βάρβαροι. [FHG, III, 298]

283. Ασκληπιάδης ο Τραγυλεύς, από την πόλη Τράγυλο της Χερρονήνου της Θράκης (τη χερσόνησο επί της ευρωπαϊκής ακτής των Δαρδανελίων). Ήταν ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, συγγράψας τα *Τραγωδούμενα* σε 6 βιβλία, που αποτελούν μία σειρά μελετών για τους μύθους που πραγματεύτηκαν οι τραγωδοί. Πιθανόν ήταν μαθητής του Ισοκράτη (F. Jacoby, *FGrH*, n. 166, FHG, III, 298 και Γ'τ. της Ιστορίας της Ελληνικής φιλολογίας του Κ. Μυλλέρου, 1886).

284. Ασκληπιόδοτος, ιστορικός των χρόνων του Διοκλητιανού και του Μαξιμιανού. [FHG, III, 665]

285. Ασπάσιος ο Βύβλιος, ιστοριογράφος και σοφιστής των αυτοκρατορικών χρόνων του Αδριανού. Έγραψε μεταξύ των άλλων ιστορία της Βύβλου και της Ηπείρου. [FHG, III, 576]

Suidas : Ἀσπάσιος Βύβλιος, σοφιστής, συγγραφεὺς Ἀριστείδου καὶ Ἀδριανῶ. Ἐγραψε Περὶ Βύβλου, Περὶ στάσεων ἰσχυματισμένων, Μελέτας, Τέχνας, Ὑπομήματα, Λαλιάς, Ἐγκώμιον εἰς Ἀδριανὸν τὸν βασιλέα καὶ εἰς ἄλλους τινάς. Cf. Eudoc. p. 67. —

286. Ασπάσιος ο Τύριος, σοφιστής και ιστορικός. Η ιστορία του για την Ήπειρο ήταν καταγεγραμμένη σε 20 βιβλία.[FHG, III, 576]

Ἀσπάσιος Τύριος, σοφιστής, ιστορικός. Ἐγραψε Περὶ Ἠπείρου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἱστορίαν σύμμικτον ἐν βιβλίοις κ', Περὶ τέχνης ῥητορικῆς καὶ ἄλλα. In

287. Άσσιος ή Άσιος ο Σάμιος, γιος του Αμφιπτολέμου, εποποιός του γενεαλογικού τρόπου ελεγειακής ποίησης (περί το 700 π.Χ.). Μνημονεύεται πολλαπλώς από τον Πανσανία, έγραψε για τα συμβαίνοντα στη Σάμο, περιγράφοντας την πολυτελή ενδυμασία των Σαμίων και τη μεγαλοπρεπή γιορτή της πολιούχου Ἡρας. [K. Müller ή Καρόλου Οδοφρ. Μυλλέρου, Ιστορία της Ελληνικής Φιλολογίας, μετάφραση Αριστείδου Κυπριανού, τόμος 1^{ος} σ. 136, έκδοση Σπυρ. Κουσελίνη, Αθήνα 1885]

288. Αστύνομος, ιστορικός ο οποίος, όπως πληροφορούμαστε από τον Στέφανο τον Βυζάντιο, η Κύπρος βρισκόταν στον Παμφυλιακό κόλπο, λεγόταν αρχικά *Κρύπτον*... *δια του κρύπτεσθαι πολλάκις υπό της θαλάσσης* κι έπειτα Κύπρος. Λόγω δε των πολλών άκρων (ακρωτήρια) που διέθετε, ονομαζόταν και *Κεραστίς ή Κεραστιάς*, όπως και *Αμαθουσία* και *Μηιονίς* και *Σφήκεια* και *Ακαμαντίς*. [FHG, IV, 343]

289. Ατθιδογράφοι, ιστορικοί του 4^{ου} και 3^{ου} αιώνα π.Χ. των δήμων της Αττικής¹⁵¹, που αναφέρονται από τον Διονύσιο τον Αλικαρνασσεά, τον Κλήμη (Στρωματείς), Ιώσηπο, Στράβωνα, όπως είναι ο Κλειτόδημος, ο Ανδροτίων, ο Φανόδημος, ο Δήμων, ο Φιλόχωρος, ο Ίστρος και

151... σχήμα δὲ ἀποδίδωμι τῇ πραγματείᾳ οὐθ' ὅποιον οἱ τοὺς πολέμους ἀναγράφαντες ἀποδεδόκασι ταῖς ἱστορίαις 1 οὐθ' ὅποιον οἱ τὰς πολιτείας αὐτὰς ἐφ' ἑαυτῶν διηγησάμενοι οὐτε ταῖς χρονικαῖς 2 παραπλήσιον ἅς ἐξέδωκαν οἱ τὰς Ἀτθίδας πραγματευσάμενοι· μονοειδέϊ γάρ 3 ἐκείναι τε καὶ ταχὺ προσιστάμεναι τοῖς ἀκούουσιν.

πολλοί ανώνυμοι. *Ατθίς* ήταν η θυγατέρα του Κρανναού, από την οποίαν ονομάστηκε η Αττική. [ARLEA, Jacoby, F., FGH n. 329]

290. Αυγέας, ιστορικός που έγραψε για τα *Αργολικά* σε άγνωστο αριθμό βιβλίων (ΑΚΛ). [FHG, IV, 345]

291. Αυτεσίων, ιστορικός που υποστήριξε ότι ο Αχαιός ήταν από τη πόλη Ωλενο, την οποίαν μνημονεύει και ο Όμηρος. [FHG, IV, 345]

292. Αυτοκλίδης, ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα [Jacoby, F., FGH n. 353]

293. Αυτοκράτης, ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα, που έγραψε για την Αχαΐα¹⁵² (ΑΧΑΪΚΑ, ΑΚΛ). [FHG, IV, 346, Kassel, R. y Austin, C., PCG 4, σ. 18]

294. Αυτόλυκος ο Πιταναίος (από την Πιτάνη της Αιολίας της Μικράς Ασίας), μαθηματικός, γεωγράφος, ιστορικός, αστρονόμος και βασικός εκπρόσωπος της σφαιρικής γεωμετρίας: *Περί κινουμένης σφαίρας* (για τον ορίζοντα, τους πόλους, τους τροπικούς κύκλους), η αρχαιότερη που διασώζεται αυτού του τύπου εργασία, περί το 4^ο αιώνα π.Χ. (335 με 300). Άλλο έργο του είναι το *Περί επιτολών και δύσεων* (De orbitibus et occasibus). Είναι η πρώτη φορά που εφαρμόζεται η γεωμετρία στην εξέταση των ουρανίων σωμάτων. Φαίνεται ότι τα έργα του γράφτηκαν στην Αθήνα και είχαν μεγάλη απήχηση στους γεωμέτρους κι αστρονόμους της εποχής. Υπήρξε δάσκαλος του Αρκεσίλαου και έχουμε πολλές αναφορές στο πρόσωπό του από τον Ευκλείδη και τον Διογένη τον Λαέρτιο. Ένα έργο του που χάθηκε έκανε κριτική στις θεωρίες του Ευδόξου του Κνίδου. Ο Αυτόλυκος μελέτησε τη σχέση ανάμεσα στην ανατολή και στη δύση των ουρανίων σωμάτων και υποστήριξε ότι «κάθε αστέρας που ανατέλλει και δύει, πάντα ανατέλλει και δύει στο ίδιο σημείο στον ουράνιο ορίζοντα». Ο Θεοδόσιος από τη Βιθυνία στα ΣΦΑΙΡΙΚΑ του στηρίχθηκε στο *Περί κινουμένης σφαίρας* του Αυτόλυκου. [Ed. F. Hultsch, Leipzig (T.) 1885]

295. Αυτόχαρις, κάποιος ιστορικός αγνώστων λοιπών στοιχείων (ΑΚΛ). Έγραψε ΧΡΟΝΟΥΣ ή ΧΡΟΝΙΚΑ και το μόνο που διασώζεται είναι ότι ο Πολύφημος στη Μυσία ήταν ο κτίστης της Κίου, όπως γράφει στο πρώτο του βιβλίο των Χρόνων¹⁵³. [FHG, IV, 346]

296. Αφροδίσιος ήτοι **Ευφήμιος**, ιστορικός από το Αφόρμιον (μερικοί υποστηρίζουν ότι ο Αφορμιεύς σημαίνει Ευφήμιος) τόπος των Θεσπιέων, που έγραψε ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ και στο σύγγραμμα αυτό υποστηρίζεται ότι κυβερνήτης στην Αργώ ήταν ο Τίφυς. Τίφα είναι ένα πόλισμα που έκτισε ο κυβερνήτης της Αργούς, όταν επέστρεφε από την Κολχίδα. [FHG, IV, 307]

297. Αχαιός, ιστοριογράφος που γενεαλογεί και αποτέλεσε βιβλιογραφικό υπόδειγμα του Πινδάρου. [FHG, IV, 286]

298. Αχιλλεύς Στάτιος, Αχιλλεύς Τάτιος ή Στάτιος κατά τον Σουΐδα ο Αλεξανδρεύς, ιστοριογράφος και μυθιστοριογράφος ή καλύτερα παραδοξογράφος, ο οποίος έζησε σύμφωνα με παπυρικά ευρήματα μάλλον κατά το 2^ο αιώνα μ.Χ. Ο Σουΐδας μας πληροφορεί ότι έγινε επίσκοπος τα τελευταία χρόνια της ζωής του, αλλά σκοπό είχε να τον χρίξει χριστιανό, γιατί ήταν πολύ δημοφιλής, ιδιαίτερα από το ερωτικό μυθιστόρημα με τίτλο: «Τα κατά Λευκίππην και Κλειτοφώντα» γραμμένο σε 8 βιβλία. Φυσικά το περιεχόμενο του ερωτικού αυτού μυθιστορήματος ήταν κάθε άλλο παρά χριστιανικής έμπνευσης. Μιλούσε για την αρπαγή της Ευρώπης από τον Δία, τη δύναμη του θεού Έρωτα, της θεάς Τύχης και της Άρτεμις, θεοί που μετέδωσαν τη συμπάθεια στους δύο νέους του τίτλου του εν λόγω μυθιστορήματος, μυθιστόρημα

¹⁵² ΑΧΑΪΚΑ: E LIBRO SECUNDO. Athenaeus XI: Τιμάται δὲ καὶ ἐν Αχαΐᾳ (1) Δημήτηρ ποτηριοφόρος, κατὰ τὴν Ἀνθέων χώραν, ὡς Αὐτοκράτης ἰστορεῖ ἐν δευτέρῳ Αχαϊκῶν. Idem IX: Αὐτοκράτης δ' ἐν τοῖς Αχαϊκοῖς καὶ τὸν Δία ἰστορεῖ μεταβαλεῖν τὴν μορφήν εἰς περιστερὰν, ἐρασθέντα παρθένου Φθίας ὄνομα ἐν Αἰγίῳ.

¹⁵³ Schol. Apoll. Rhod. IV, 1470: Ὅτι (Πολύφημος ἐν Μυσίᾳ καταλειφθεὶς) τὴν Κίον ἔκτισεν, εἶρκεν Αὐτόχαρις ἐν πρώτῳ Χρόνων.

διανθισμένο με ρητορικούς διαλόγους, έξοχες περιγραφές των τόπων που κινούνται ο *Κλειτοφών* και η *Λευκίππη*, δεν λείπει μία περιγραφή της πόλης της Αλεξάνδρειας και μιας ερμηνείας της τότε παλαιάς θρησκείας που πρόβαλε εμπόδια και δοκιμασίες σε ερωτικές ενώσεις, για να επιτευχθεί τελικά η σωτηρία της ψυχής. Σημειώνουμε την περιγραφή της πόλης της Σιδώνας¹⁵⁴, ένα δείγμα της δυναμικής του μυθιστορήματος αυτού. Υπήρξε ιστοριογράφος, ο οποίος έγραψε *Ιστορία «σύμμικτον»*, με πολλά παράδοξα (παραδοξογράφος). Ήταν επίσης και συγγραφέας ενός έργου σχετικού με την Κοσμογραφία, γιατί αναφέρεται ένας τίτλος έργου στον τομέα αυτόν με τίτλο: *Περί σφαίρας*¹⁵⁵.

B

299. Βαβρίας, μυθογράφος, ιστοριογράφος της εποχής του Ιουλιανού του αποστάτη, ο οποίος έγραψε τους *Μυθίαμβους*. [Tyrtwhitt, "De Babrio, Fabularum Aesoparum Scriptore" Londres 1776]

300. Βαίτων ο Βηματιστής (μετρητής αποστάσεων του Μ. Αλεξάνδρου μαζί με τον Διόγνητο), γεωγράφος και τοπογράφος του 4/3^{ου} π.Χ., συγγραφέας ενός έργου με τίτλο: *Σταθμοί της Αλεξάνδρου πορείαν*. [Jacoby, F., FGH n. 119]

301. Βάκωρος ο Ρόδιος, γεωγράφος που έζησε μεταξύ 405 με 350 π.Χ. Έγραψε έναν *Περίπλου*, τα μέρη του οποίου δεν γνωρίζουμε, ούτε για ποιο σκοπό τον έκανε. Ο Αβιηνός (Avienus Festus Rufius), ποιητής του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα τον τοποθετεί της εποχής του Φίλεα του Αθηναίου, ο οποίος περιγράφει τα όρια της Ελλάδας μέχρι την Αμβρακία και τη Θεσσαλία. [THE ENCYCLOPEDIA OF ANCIENT NATURAL SCIENTISTS, Edited by Paul T. Keyser and Georgia L. Irby-Massie, Routledge, 2008]

¹⁵⁴ Σιδών ἐπὶ θαλάσῃ πόλις Ἀσσυρίων ἢ θάλασσα· μήτηρ Φοινίκων ἢ πόλις Θηβαίων ὁ δῆμος πατήρ· διδυμος λιμὴν ἐν κόλπῳ πλατύς, ἡρέμα κλείων τὸ πέλαγος, ἡ γὰρ ὁ κόλπος κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιὰ κοιλαίνεται, στόμα δευτερον ὀρώρεται, καὶ τὸ ὕδωρ αὐθὺς εἰσρεῖ, καὶ γίνεται τοῦ λιμένος ἄλλος λιμήν, ὡς χειμάζειν μὲν ταύτη τὰς ὀλκάδας ἐν γαλιήνῃ, θερίζειν δὲ τοῦ λιμένος εἰς τὸ προκόλιον. (2) Ἐνταῦθα ἦκων ἐκ πολλοῦ χειμῶνος, σῶστρον ἔθνον ἐμαυτοῦ τῇ τῶν Φοινίκων θεᾷ· Ἀστάρτην αὐτὴν οἱ Σιδώνιοι καλοῦσιν, περιῶν οὖν καὶ τὴν ἄλλην πόλιν καὶ περισκοπῶν τὰ ἀναθήματα, ὄρῳ γραφὴν ἀνακειμένην γῆς ἅμα καὶ θαλάσσης. Εὐρώπης ἡ γραφή· Φοινίκων ἢ θάλασσα· Σιδῶνος (3) ἡ γῆ, ἐν τῇ γῇ λειμῶν καὶ χορὸς παρθένων ἐν τῇ θαλάσῃ ταῦρος ἐνήχετο, καὶ τοῖς νώτοις καλὴ παρθένος ἐπεκάθητο, ἐπὶ Κρήτην τῷ ταύρῳ πλέουσα. ἐκόμα πολλοῖς ἀνθεσιν ὁ λειμῶν δένδρων αὐτοῖς ἀνεμέμικτο φάλαγξ καὶ φυτῶν· συνεχὴ τὰ δένδρα, συνηρεφῇ τὰ πέταλα· συνηπτον οἱ πτόρθοι τὰ φύλλα, καὶ ἐγένετο τοῖς ἀνθεσιν (4) ὄροφος ἡ τῶν φύλλων συμπλοκή. ἔγραψεν ὁ τεχνίτης ὑπὸ τὰ πέταλα καὶ τὴν σκιάν καὶ ὁ ἥλιος ἡρέμα τοῦ λειμῶνος κάτω σποράδην διέρρει, ὅσον τὸ συνηρεφὲς τῆς τῶν φύλλων κόμης ἀνέωξεν (5) ὁ γραφεύς. ὅλον ἐτείχιζε τὸν λειμῶνα περιβολή· εἴσω δὲ τοῦ τῶν ὀρόφων στεφανώματος ὁ λειμῶν ἐκάθητο. αἱ δὲ πρασαὶ τῶν ἀνθέων ὑπὸ τὰ πέταλα τῶν φυτῶν στοιχηδὸν ἐπεφύκεσαν, νάρκισσος καὶ ῥόδα καὶ μύρρινοι. ὕδωρ δὲ κατὰ μέσον ἔρρει τοῦ λειμῶνος τῆς γραφῆς, τὸ μὲν ἀναβλύζον κάτωθεν ἀπὸ τῆς γῆς, τὸ δὲ τοῖς (6) ἀνθεσι καὶ τοῖς φυτοῖς περιχέομενον, ὀχετηγὸς τις ἐγέγραπτο δίκελλαν κατέχων καὶ περὶ μίαν ἀμάραν κεκυφώς καὶ ἀνοίγων τὴν ὁδὸν τῷ ῥεύματι...

¹⁵⁵ «Ἀχιλλεύς Στάτιος, Αλεξανδρεὺς, ὁ γράψας τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα, καὶ ἄλλα ἐρωτικά ἐν βιβλίοις ἡ'. γέγονεν ἔσχατον χριστιανὸς καὶ ἐπίσκοπος. ἔγραψε δὲ Περί Σφαίρας καὶ ἐτυμολογίας, καὶ Ἱστορίαν σύμμικτον, πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ θαυμασιῶν ἀνδρῶν μνημονεύουσιν. ὁ δὲ λόγος αὐτοῦ κατὰ πάντα ὁμοίος τοῖς ἐρωτικοῖς», (Σουῖδας).

302. Βάλαγρος ή Βάλακρος από τη Μακεδονία, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα που έγραψε *Μακεδονικά* κι αναφέρεται από τον Στέφανο το Βυζάντιο¹⁵⁶ (στα σχόλια υποστήριζε ο Βάλαγρος ότι η *Ολβηλος* ήταν πόλη της Μακεδονίας). [Jacoby, F., *FGH* n. 773, FHG, IV, 346]

303. Βαρ Εβραΐος. Ο Μαρ Γρηγόριος που τον αποκαλούσαν Βαρ Εβραΐος, γεννηθείς στην Μελιτηνή, τη σημερινή Μαλάτεια, μια πόλη πλησίον του Ευφράτη ποταμού. Κατείχε κατά τα έτη 1284-1286 το αξίωμα του Μαφριάν, το ανώτατο εκκλησιαστικό αξίωμα των Ιακωβιτών μετά από αυτό του Πατριάρχη. Ο Βαρ έγραψε μία αξιόλογη καθολική ιστορία, που πραγματεύεται πολιτικές και εκκλησιαστικές πρακτικές που κάλυπτε μέχρι τα χρόνια του 1286. Το έργο αυτό το συνέχισε ο αδελφός του μέχρι το 1288 και συμπληρώθηκε από κάποιον άγνωστο μέχρι το 1496. Κύρια πηγή του Βαρ ήταν η χρονογραφία του Μιχαήλ του Σύρου. Κατά το τέλος της ζωής του ο Βαρ έγραψε μία επιτομή της «αραβικής καθολικής ιστορίας». [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, τ. Α', σ. 820-821, ΑΘΗΝΑ 1896]

304. Βάρβαρος Σκαλιγέρος, χρονογράφος στα χρόνια του αυτοκράτορα Ζήνωνα κι Αναστασίου που διασώθηκε σε λατινική μετάφραση και μέρος του αρχικού ελληνικού κειμένου αποκατέστησε ο Γ. Αναγνωστόπουλος. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, τ. Α', σ. 803, ΑΘΗΝΑ 1896]

305. Βαρδεσάνης από την Έδεσσα της Συρίας, λόγιος, ιστορικός και γεωγράφος του 2^{ου} με 3^{ου} αιώνα μ.Χ. που ανάμεσα στα άλλα έγραψε μία ιστορία για τους βασιλιάδες της Αρμενίας και μία γεωγραφική περιήγηση της Ινδίας. [Jacoby, F., *FGH* n. 719]

306. Βάρρων, ιστορικός που έζησε σε άγνωστη εποχή, αναφερόμενος από τον Σουΐδα, ο οποίος έγραψε *Έπιτομήν τῶν κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα* (Βάρρων · ιστορικός. *Έπιτομήν τῶν κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα*). [*FGH* n. 149]

303. Βασίλειος ο Κίλιξ (ο Κίλικας), εκκλησιαστικός συγγραφέας του 6^{ου} αιώνα μ.Χ. Υπήρξε πρεσβύτερος μονοφυσίτης στην Αντιόχεια. Στη συνέχεια προάχθηκε σε επίσκοπο Ειρηνουπόλεως της Κιλικίας, που ήταν μέρος της καταγωγής του. Έγραψε μία εκκλησιαστική ιστορία παραγεμισμένη με επιστολές διαφόρων επισκόπων με έναν τρόπο μεροληπτικό κατά τον Φώτιο, αφήνοντας θολά σημεία στις περιόδους που ανέπτυξε μεταξύ του δευτέρου μισού του 5^{ου} και πρώτο τέταρτο του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα. [Απόστολος Καρπόζηλος, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και χρονογράφοι*, τομ. Α', εκδ. Κανάκης, Αθήνα, 1997]

304. Βάσιλις, ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα. Έγραψε μια πραγματεία, όπως μας πληροφορεί ο Αθήναιος, για την Ινδία¹⁵⁷ (*Ινδικά*) και ένα δεύτερο βιβλίο για την Αιθιοπία (Πλίνιος). Υπάρχουν αναφορές του Αγαθαρχίδα για το έργο του. [Jacoby, F., *FGH* n. 718, FHG, IV, 346]

305. Βάτων ο Σινωπεύς, δηλαδή από τη Σινώπη της Παφλαγονίας, ρήτορας, ιστοριογράφος και γεωγράφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα (ΑΚΛ). Λέγεται ότι έγραψε ιστορικά έργα και βιογραφικά. Πραγματεύτηκε ιστορία για την Περσία (*Περσικά*), την Αττική (ΑΤΤΙΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ) και την Θεςσαλία (ΠΕΡΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΜΟΝΙΑΣ¹⁵⁸) καθώς και βιογραφίες για τον Ίωνα τον

¹⁵⁶ Steph. B.: Α μ ο λ β ο ς , πόλις Μαγνήτων, ὡς Βάλαγρος Μακεδονικῶν δευτέρῳ. Δυρράχιον· Βάλαγρος ἐν Μακεδονικοῖς φησί· «Καὶ τούτων αἱ πόλεις Δυρραχνοῖς τε καὶ Απολλωνιάταις ἐπιδήσονται».

¹⁵⁷ Athenaeus IX: Βάσιλις δὲ ἐν δευτέρῳ τῶν Ἰνδικῶν· «Οἱ μικροὶ, φησὶν, ἄνδρες, οἱ τοῖς γεράνοις πολεμοῦντες, πέρδιξιν ὀχήματι χρῶνται». Agatharchides De mari Rubro ap. Phot. cod. 250: Τὰ μὲν πρὸς ἐσπέραν ἐξειργασταὶ Λύκος καὶ Τίμαιος, τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς Ἑκαταῖος καὶ Βασιλεὺς.

¹⁵⁸ Athenaeus, XIV: Βάτων δ' ὁ Σινωπεύς, ὁ ῥήτωρ, ἐν τῷ Περὶ Θεσσαλίας καὶ Αἰμονίας σαφῶς ἐμφανίζει τὴν τῶν Σατουρναλίων ἐορτὴν Ἑλληνικωτάτην, φάσκων αὐτὴν παρὰ τοῖς Θεσσαλοῖς Πελώρια καλεῖσθαι, γράφων

τραγικό ποιητή κατά την εποχή του Περικλή από τη Χίο, για τους τυράννους της Εφέσου (ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΕΦΕΣΩΙ ΤΥΡΑΝΝΩΝ) κι άλλων μικρασιατικών πόλεων και για τον Ιερώνυμο των Συρακουσών (ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΥΡΑΚΟΥΣΑΙΣ ΤΥΡΑΝΝΩΝ)¹⁵⁹. "ένα τελευταίο έργο που του αποδίδουν είμαι το ΠΕΡΙ ΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ"¹⁶⁰. Με το ίδιο όνομα υπήρχε κι ένας Αθηναίος κωμικός ποιητής. [Jacoby, F., *FGH* n. 268, *FHG*, IV, 347]

306. Βημάρχιος ο Καισαρεύς, από την Καισάρεια της Καππαδοκίας. Ιστορικός, ρητοροδιδάσκαλος, εθνικός στο θρήσκευμα, που έζησε κατά τη διάρκεια του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα. Έγραψε ρητορικές πραγματείες και μία δεκάτομη ιστορία της εποχής του Κωνσταντίνου, η οποία δεν σώζεται. [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum* (*FHG*) τόμος III. Paris: Didot, 1841-1870, σ. 2, Jacoby, F., *FGH* n. 220,]

307. Βήρωσος ή Βηρωσός (Βηλ-ρη-ουσουνου), ιερέας του θεού Βήλου (Βάαλ, Μαρδούκ) στη Βαβυλώνα κατά τους χρόνους του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Λέγεται ότι ήταν γεννημένος στη Βιθυνία και χαρακτηριζόταν διακεκριμένος ελληνιστής. Έγραψε στην ελληνική γλώσσα την αρχαία και σύγχρονη ιστορία των Χαλδαιών περί το 280 π.Χ., με τίτλο: «*Βαβυλωνιακά*» σε 3 βιβλία (ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΚΑ ή κατ' άλλους ΧΑΛΔΑΪΚΑ¹⁶¹), κατ' εντολήν του Σελευκίδη βασιλιά Αντιόχου Α' του Σωτήρα (281 ως 261 π.Χ.), μία ιστορία της οποίας τα αποσπάσματα έχουν τεράστια σπουδαιότητα για την ιστορία της Ασίας (μερικά αποσπάσματα του οποίου σώθηκαν στον Αλέξανδρο τον Πολυΐστορα), παρόλο τον περιορισμένο αριθμό τους και

ούτως. «Θυσίας κοινής τοῖς Πελαγοῖς γινομένης ἀναγγεῖλαι τινα τῷ Πελασγῷ ἄνδρα, ᾧ ὄνομα ἦν Πέλωρος, διότι ἐν τῇ Αἰμονίᾳ σεισμῶν μεγάλων γενομένων ῥαγεῖν τὰ Τέμπη ὅρη ὀνομαζόμενα, καὶ διότι διὰ τοῦ διαστήματος ὁρμήσαν τὸ τῆς λίμνης ὕδωρ ἐμβάλλοι εἰς τὸ τοῦ Πηνειοῦ ῥεῖθρον, καὶ τὴν πρότερον λιμνάζουσαν χώραν ἀπασαν γεγυμνῶσθαι, καὶ ἀναξηραινομένων τῶν ὑδάτων, πεδία θαυμαστὰ τῷ μεγέθει καὶ τῷ κάλλει ἀναφαίνεσθαι. Αὐκούσαντα οὖν τὸν Πελασγὸν τὴν τράπεζαν ἀφθόνως αὐτῷ κεκοσμημένην τῷ Πελῳρῳ παραθεῖναι.

¹⁵⁹ Περί τῆς Ἱερωνύμου τυραννίδος. Athenaeus VI: Ἱερωνύμου δέ, τοῦ Συρακοσίων τυράννου, Θράσωνα, τὸν Κάρχαρον ἐπικαλούμενον, Βάτων ὁ Σινωπεὺς ἱστορεῖ ἐν τῷ Περί τῆς τοῦ Ἱερωνύμου τυραννίδος, προσφέρεσθαι φάσκων αὐτὸν ἐκάστοτε πολλὴν ἄκρατον. Τοῦτον δ' ἐποίησεν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου ἑτερος κόλαξ, Ὡσις ὄνομα· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἱερωνύμον ἀνέπεισε διάδημά τε ἀναλαβεῖν, καὶ τὴν πορφύραν καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν διασκεύην, ἣν ἐφόρει Διονύσιος ὁ τύραννος.

¹⁶⁰ Athenaeus X: Βάτων δ' ὁ Σινωπεὺς ἐν τοῖς Περί Ἴωνος τοῦ ποιητοῦ φιλοπότην φησὶ γενέσθαι καὶ ἐρωτικώτατον τὸν Ἴωνα. Καὶ αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς ἐλεγείοις ἐρᾶν μὲν ὁμολογεῖ Χρυσίλλης τῆς Κορινθίας, Τελέου δὲ θυγατρὸς. ἤς καὶ Περικλέα τὸν Ὀλύμπιον ἐρᾶν φησι Τηλεκλειδῆς ἐν Ἡσιόδοις.

¹⁶¹ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΚΑ sive ΧΑΛΔΑΪΚΑ. E LIBRO PRIMO. Syncell. p.: (Ἐκ τοῦ Αλεξάνδρου τοῦ Πολυΐστορος, περὶ τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμῶ βασιλευσάντων δέκα βασιλέων τῶν Χαλδαίων καὶ αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ περὶ τοῦ Νῶε καὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν οἷς καὶ τινα διὰ μέσου τερατώδη φάσκει, ὥς τῷ Βηρώσσῳ γεγραμμένα). 1. Βήρωσος δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Βαβυλωνιακῶν φησι γενέσθαι μὲν αὐτὸν κατὰ Αλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὴν ἡλικίαν. Αναγραφὰς δὲ πολλῶν ἐν Βαβυλῶνι φυλάσσεσθαι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἀπὸ ἐτῶν που ὑπὲρ μυριάδων ἐξ̄ περιεχούσας χρόνον· περιέχειν δὲ τὰς ἀναγραφὰς ἱστορίας περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης καὶ πρωτογονίας καὶ βασιλέων καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς πράξεων. 2. Καὶ πρώτον μὲν τὴν Βαβυλωνίων γῆν φησι κεῖσθαι ἐπὶ τοῦ Τίγριδος καὶ Εὐφράτου ποταμοῦ μέσσην. Φύειν δὲ αὐτὴν πυροὺς ἀγρίους καὶ κριθὰς καὶ ὠχρον καὶ σῆσαμον καὶ τὰς ἐν τοῖς ἔλεσι φυομένας ῥίζας ἐσθίεσθαι· ὀνομάζεσθαι αὐτὰς γόγγας· ἰσοδυναμεῖν δὲ τὰς ῥίζας ταύτας κριθαῖς. Γίνεσθαι δὲ φοίνικας καὶ μήλα καὶ τὰ λοιπὰ ἀκρόδρυα καὶ ἰχθύας καὶ ὄρνεα χερσαῖα τε καὶ λιμναῖα. Εἶναι δὲ αὐτῆς τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀραβίαν μέρη ἀνυδρὰ τε καὶ ἀκαρπα, τὰ δὲ ἀντικείμενα τῇ Ἀραβίᾳ ὀρεῖνά τε καὶ ἄφροα. Ἐν δὲ τῇ Βαβυλῶνι πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων γενέσθαι ἁλλοεθνῶν κατοικησάντων τὴν Χαλδαίαν· ζῆν δὲ αὐτοὺς ἀτάκτως ὥσπερ τὰ θηρία. 3. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κατὰ τὸν ὁμορῶντα τόπον τῇ Βαβυλωνίᾳ ζῶον ἄφρονον ὀνόματι Ὠάννην, καθὼς καὶ Ἀπολλόδωρος ἱστορήσῃ, τὸ μὲν ὅλον σῶμα ἔχον ἰχθύος, ὑπὸ δὲ τὴν κεφαλὴν παραπεφυκυῖαν ἄλλην κεφαλὴν ὑποκάτω τῆς τοῦ ἰχθύος κεφαλῆς, καὶ πόδας ὁμοίως ἀνθρώπου, παραπεφυκὸτας δὲ ἐκ τῆς οὐρᾶς τοῦ...

την διαταραγμένη σειρά τους. Από τα αποσπάσματα κι αναφορές που έχουν διασωθεί προκύπτει ότι, το πρώτο βιβλίο περιγράφει από τη γέννηση του κόσμου με τους επικούς αγώνες μεταξύ των θεών με αποκορύφωμα τη νίκη του ύπατου θεού βασιλιά των Σουμερίων Μαρδούκ. Ο Μαρδούκ έγινε πρώτα ο μέγιστος θεός-ηγεμόνας των Ακκαδίων και κατόπιν της Βαβυλώνας. Για την ακρίβεια καθιερώθηκε από τον Χαμουραμί (1792-1750) ως ύπατος θεός. Το δεύτερο βιβλίο αναφέρονται 10 θρυλικοί βασιλιάδες από τις παλαιές δυναστείες των βασιλέων, που έχουν κυβερνήσει πριν το μεγάλο κατακλυσμό και συνεχίζει με την περιγραφή του μεγάλου κατακλυσμού. Το τρίτο βιβλίο είναι αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί «ιστορικό» με την έννοια του λόγου, γιατί αναπτύσσει αρκετούς βασιλείς και ηγεμόνες, όπως και σοφούς, Ασσύριους, Βαβυλώνιους, Αχαιμενίδες μέχρι το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου στις 11 Ιουνίου του 323 π.Χ. Λέγεται ότι η δράση του είχε επεκταθεί μέχρι τη νήσο Κω με την ίδρυση σχολής αστρολογίας, γράφοντας κάποια αστρονομικά έργα, γιατί ο Κλεομήδης τον έχει χρησιμοποιήσει και διασώζει κάποια αποσπάσματα από τα έργα αυτά (αναφέρεται κι από τον Πλίνιο τον πρεσβύτερο), αν κι πληροφορίες αυτές δεν θεωρούνται αξιόπιστες. Στην Αθήνα πάλι του έστησαν άγαλμα. Αποσπάσματα του έργου του σώθηκαν επίσης από τον Ευσέβιο, τον οργανωτή της χριστιανικής θρησκείας, πρώην εθνικό το θρήσκευμα και τον Φλάβιο Ιώσηπο, τον συμβιβασμένο με τους Ρωμαίους, μετά την αποτυχημένη εξέγερση των Ιουδαίων. Δημοσιευμένα αποσπάσματα δόθηκαν από τον W. Richter (Leipzig, 1825), και από τον Müller στο δεύτερο τόμο των *Historicorum Graecorum Fragmenta* (της “Collection Didot”, σελ. 195), που εκδόθηκαν στο Παρίσι στα 1848. Υπάρχει επίσης ένα γραπτό του Βήρωσου εντυλισμένο ως *Antiquitatum Libri Quinque cum Commentariis Ioannis Annii*, που εκδόθηκε στα λατινικά στη Ρώμη το 1498, στην πραγματικότητα όμως αποτελούσε γραπτό του Δομινικανού Giovanni Nanni. [Gerald P. Verbrugghe & John M. Wickersham, *Berosos and Manetho. Introduced and Translated* (1996 Ann Arbor), Gerald P. Verbrugghe & John M. Wickersham, *Berosos and Manetho. Introduced and Translated* (1996 Ann Arbor)]

308. Βίων, ιστορικός αγνώστων χρόνων, που δεν είναι γνωστό αν πρέπει να ταυτιστεί με τον ομώνυμό του που έγραψε τα *Βουκολικά*. Από τους 10 Βίωνες που υπήρχαν, ο έκτος έγραψε ένα βιβλίο για τις εννέα Μούσες με τίτλο: *εννέα Μουσών επιγραφόμενα* (Gow, A.S.F., *Bucolici Graeci*, p. 153), επίσης έγραψε *Βουκολικά*, κι όλα αυτά κατά το 2^ο αιώνα π.Χ. Υπήρχε και ένας Βίων ο Αβδηρίτης, περιηγητής, αστρονόμος και μαθηματικός (430-370 π.Χ.) που αναφέρεται από τον Διογένη τον Λαέρτιο στο Βίο των φιλοσόφων¹⁶². [Jacoby, F., *FGH* n. 89, *FGH*, IV, 350]

309. Βίων ο Αβδηρίτης, που έζησε γύρω στο 400 π.Χ. Ο Βίωνας αυτός, τέταρτος κατά χρονολογική σειρά από τους δέκα Βίωνες που αναφέρονται στην ιστορία, ασχολήθηκε με τις εποχές του έτους σε διάφορα μέρη της τότε οικουμένης, όπως και με το ηλιοστάσιο, το γεωγραφικό πλάτος, τη φορά των ανέμων και το κλίμα. [Fragmente der Vorsokratiker, ed. H. Diels, W. Kranz, v. I, II και III, Berlin 1966-67]

310. Βίων ο Προκοννήσιος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, που καταγόταν από την Προκόννησο (νήσο Μαρμαράς), χρονικογράφος¹⁶³, ο οποίος μετέγραψε πολλά από τα γραπτά του

¹⁶² Ο Βίων αυτός είχε καλή γνώση της σφαιρικότητας της γης και μελετούσε πολύ καλά τη φορά των ανέμων και τις κλιματικές αλλαγές. Πρέπει να είχε κάνει ταξίδια σε βορειότερες περιοχές, έγραψε στην Αττική και Ιωνική διάλεκτο και ήταν ο πρώτος που είπε ότι υπάρχουν οικήσεις, όπου η νύχτα είναι έξι μήνες και η μέρα έξι μήνες» («Ούτος πρώτος είπεν είναι τινάς οικήσεις, ένθα γίνεσθαι εξ μηνών την νύκτα και εξ την ημέραν»).

¹⁶³ Plutarch. *Thes.* c. 26: ὕστερον φασὶν Ἡρακλέους ἰδιόστολον πλεῦσαι τὸν Θησέα, καὶ τὴν Ἀμαζόνα λαβεῖν αἰχμάλωτον, πιθανώτερά λεγόντες. Βίων δὲ ... καὶ ταύτην παρακρουσάμενον οἴχεσθαι λαβόντα· φύσει γὰρ οὐσας τὰς Ἀμαζόνας φιλάνδρους, οὐτε φυγεῖν τὸν Θησέα προσβαλόντα τῇ χώρᾳ, ἀλλὰ καὶ Ξένια πέμπειν·

Μελισσαγόρα του Ελευσίνιου, τα οποία έκλεψαν μετά οι Γοργίας ο Λεοντίνος και Εύδημος ο Νάξιος, όλοι ιστορικοί (βλέπε Αμελισταγόρα, ΑΚΛ). [Jacoby, F., *FGH* n. 332, *FHG*, II, 19]

311. Βίων ο Σολεύς (ή Σολέας, από τους Σόλους της Κιλικίας) εκ Σόλων, ρήτορας, γεωγράφος, ιστοριογράφος, χρονικογράφος και γεωπόνος του 3^{ου} π.Χ. αιώμα. Έγραψε Αιθιοπικά¹⁶⁴ και ΑΣΣΥΡΙΑΚΑ¹⁶⁵ ένα απόσπασμα σώζεται από τον Πλίνιο II (VI, 35, p. 387). Υπήρχε κι ένας γνωστός **Βίωνας Βορυσθενίτης**¹⁶⁶ κυνικός άθεος φιλόσοφος από την Ολβία του Πόντου (παράλια περιοχή της σημερινής Οδησσού) του 4^{ου} με 3^{ου} π.Χ. αιώνα, σύγχρονος του Θεόφραστου, με το έργο του ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ να διακρίνεται για την ευστροφία του πνεύματός του και τη σύγκριση του περιεχομένου του με αυτό του Βολταίρου (Kindstrand, J.F., Upsala 1976). Οι συνολικοί Βίωνες ήταν κάπου 10 και οι υπόλοιποι ήταν ένας γλύπτης από τις Κλαζομενές ή τη Χίο, ένας σατιρικός από την Έφεσο, τον οποίον αναφέρει ο Ιππώνακτας (Ιππώναξ) της Εφέσου κατά τον 6^ο αιώνα π.Χ., ένας Σμυρναίος ποιητής ειδυλλίων την εποχή του Θεόκριτου, ένας επίσης αγαλματοποιός από τη Μίλητο και ένας άρχοντας των Αθηνών στο 3^ο έτος της 80^{ης} ολυμπιάδας. [Jacoby, F., *FGH* n. 668, *FHG*, IV, 350]

312. Βόηθος ο Ταρσεύς (από την Ταρσό), χρονικογράφος και ποιητής που αναφέρεται από τον Στράβωνα και τον Αθήναιο της περιόδου του 1^{ου} π.Χ. αιώνα με 1^ο μ.Χ. γνωστός για τη συγγραφή ενός χρονικού¹⁶⁷. Λέγεται ότι έγραψε επιγράμματα και ένα έπος που εξιστορεί τη μάχη των Φιλίπων και με το οποίον κέρδισε την εύνοια του Αντωνίου Μάρκου. [*FGH* n. 194]

313. Βοίος (ο) ή Βοιδί (η), μυθογράφος. Η Βοιδί ήταν ιέρεια των Δελφών, η οποία λέγεται ότι *Ιστορεί ορνιθογονίας* με τις οποίες πραγματεύεται τις μεταμορφώσεις των ανθρώπων σε πουλιά σύμφωνα με πηγή του Οβιδίου. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν ότι το έργο αυτό έχει γραφεί από έναν επικό ποιητή τον Βοίο και η εποχή που γράφεται αυτό το έργο είναι τελείως απροσδιόριστη.

Παρατίθεται ένα απόσπασμα από τους Μυθογράφους:

.. *XV. Μεροπίς. (Ιστορεί Βοϊός ορνιθογονίας α.) Εὐμήλου τοῦ Μέρουπος ἐγένοντο παῖδες ὑπερήφανοι καὶ ὑβρισταί, Βύσσα καὶ Μεροπίς καὶ Ἄγρων. καὶ ὥκουν Κῶν τῇ Μεροπίδα νῆσον, ἣ δὲ γῇ πλείστον αὐτοῖς ἐξέφερε καρπὸν, οὐ μόνον θεῶν ἐτίμων καὶ ἐπιμελῶς αὐτὴν ἐργάζοντο. οὗτοι ἀνθρώπων οὐδενὶ συνήλθον, οὔτε εἰς ἄστυ κατιόντες οὔτε πρὸς εἰλαπνίας καὶ θεῶν ἱερτάς, ἀλλ' εἰ μὲν Ἀθηνᾶ τις ἱερὰ ποιῶν ἐκάλε*

τὸν δὲ τὴν κομιζοῦσαν ἐμβῆναι παρακαλεῖν εἰς τὸ πλοῖον· ἐμβάσης δὲ, ἀναχθῆναι. Athenaeus II: Ἔστι δὲ ἡ κρήνη, ὡς φησι Βίων, μέση Μαίδων καὶ Παιόνων, Ἴννα καλουμένη.

¹⁶⁴ Schol. ad Actor. VIII, 27: Κανδάκην Αἰθίοπες πᾶσαν τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα καλοῦσιν. Οὕτω Βίων ἐν πρώτῳ Αἰθιοπικῶν· «Αἰθίοπες τοὺς βασιλέων πατέρας οὐκ ἐκφαίνουσιν, ἀλλ' ὡς ὄντας υἱοὺς ἡλίου παραδιδόασιν· ἐκάστου δὲ τὴν μητέρα καλοῦσι Κανδάκην.»

¹⁶⁵ Syncell. : Ἐβασίλευσαν Ἀσσύριοι ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως μέχρι Βελεοῦν τοῦ Δελκετάδου. Εἰς τούτον γὰρ τοῦ Σεμιράμεως γένους λῆξαντος, Βελιταρὰν κηπουργὸς ἐβασίλευσε καὶ τὸ ἐκείνου γένος ἐξῆς μέχρι Σαρδαναπάλλου, καθὰ Βίωνι καὶ Ἀλεξάνδρῳ δοκεῖ τῷ Πολυίστορι.

¹⁶⁶ Υπήρχε ένας Βίωνας (330-250 π.Χ.), που ήταν κυνικός φιλόσοφος κι άθεος από την πόλη Ολβία, κειμένη στο στόμιο του ποταμού Βορυσθένη (Δνεπίρο της Ουκρανίας). Ο πατέρας του ήταν τριχοπώλης, αλλά ένα τελωνειακό παράπτωμα στο οποίον υπέπεσε, έφερε την οικογένειά του να πουληθεί ως δούλοι ευτυχώς σε έναν εύπορο ρήτορα. Ο ρήτορας συμπάθησε τον Βίωνα γιατί ήταν πολύ εύστροφος και του κληροδότησε την περιουσία του. Μετά το θάνατο του κυρίου του πούλησε την περιουσία που απέκτησε και μετέβη στην Αθήνα για σπουδές. Αρχικά έγινε ακροατής στην Ακαδημία του Κράτη μετά προσχώρησε στους Κυνικούς και τέλος έγινε ακροατής του Θεοδώρου του Αθέου. Έμεινε ανικανοποίητος, έφυγε κι απ' αυτόν και έγινε ακροατής του Θεόφραστου στο Λύκειο. Δίδασε για μακρό χρονικό διάστημα στη Ρόδο. Στην Αθήνα ανέπτυξε ένα σατιρικό έργο διακωμωδώντας όλους τους φιλοσόφους και μουσικούς σε πεζό ή έμμετρο λόγο. Το έργο του ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ επηρέασε τον Οράτιο και πολύ αργότερα τον Βολταίρο. Τρία ρητά του: «ο φιλάργυρος δεν ορίζει την περιουσία του, αλλά η περιουσία αυτόν», «η αλαζονεία εμποδίζει την προκοπή» και «αν παντρευτείς άσχηψη θα έχεις ποινή, αν όμορφη θα έχεις κοινή».

¹⁶⁷ ὁ Σάνδωνος) κατιὼν τε εἰς τὴν πατρίδα ἤδη γηραιὸς κατέλυσε τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν, κακῶς φερομένην ὑπὸ τε ἄλλων καὶ Βοηθοῦ, κακοῦ μὲν ποιητοῦ, κακοῦ δὲ πολίτου, δημοκοπίας ἰσχύσαντος τὸ πλεόν. ἐπῆρε δ' αὐτὸν καὶ Ἀντώνιος, κατ' ἄρχας ἀποδο...

Υπάρχει και μία αμυδρή αναφορά για έναν άλλο επικό συγγραφέα, που δεν γνωρίζουμε αν ταυτίζεται με τον Βοίο ή την Βοιώ, ονόματι Βοεύς¹⁶⁸ του 4^{ου} π.Χ. αιώνα (J.U. Powell, *Collectanea Alexandrina*. Oxford: Clarendon Press, 1925). [MYTHOGRAPHOI SCRIPTORES POETICAE HISTORIAE GRAECI, ed. Antonius Westermann, 1843]

314. Βλεμμίδης Νικηφόρος (1197-1272). Καταγόταν από πολύ πλούσια οικογένεια της Κωνσταντινούπολης και μετά την άλωση από τους Λατίνους σταυροφόρους της βασιλεύουσας το 1204, η οικογένειά του μετέβη στην Έφεσο. Τα πρώτα γράμματα διδάχθηκε από ιερείς και είχαν αποκλειστική θρησκευτική κλίση. Ο Μοναστηριώτης ήταν αυτός που του έμαθε τα γράμματα και τα ιερά κείμενα που συνοδεύανε τις βασικές σπουδές. Στην Έφεσο σπούδασε στη συνέχεια μαθηματικά, ρητορική, φιλοσοφία από το φιλόσοφο Καρύκη και κατόπιν ιατρική. Στην αυτοβιογραφία του αναφέρει τον μοναχό Πρόδρομο, του οποίου ήταν ακροατής και γνώρισε από αυτόν την αριθμητική του Νικομάχου από τα Γέρασα και του Διόφαντου. Έκανε λίγο καιρό στην Σμύρνη, όπου άσκησε το επάγγελμα του γιατρού. Μετέβη στη συνέχεια στον Σκάμανδρο, όπου στη σχολή του Προδρόμου σπούδασε γεωμετρία, οπτική κι αστρονομία. Το 1236 χειροτονήθηκε διάκονος και τιμήθηκε με το αξίωμα του λογοθέτη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Δίδαξε σε διάφορα μοναστήρια και τελικά αποσύρθηκε στη μονή Παξαμαδίου της Ημαθίας της Εφέσου επί του όρους Λάτρος. Μαθητής του υπήρξε ο Γεώργιος Ακροπολίτης καθώς και ο αυτοκράτορας Θεόδωρος Β' Λάσκαρις, του οποίου εκτός από παιδαγωγός διατέλεσε και σύμβουλος. Είχε την ευκαιρία να καταλάβει τον πατριαρχικό θρόνο, όμως αρνήθηκε να κάνει κάτι τέτοιο σε μία αυτοκρατορική αυλή, που σπαραζόταν από έντονες συνωμοσιακές συγκρούσεις, προτιμώντας να παραμείνει απλός μοναχός. Η διδασκαλία του παρέκλινε αυτής που διαδιδόταν από την χριστιανική θρησκεία, ήταν στα πλαίσια του ορθού λόγου με θετικές κατευθύνσεις και ταυτόχρονα διέκρινε κλίσεις προς την αρχαιότητα. Ο στόχος του ήταν να εναρμονίσει την χριστιανική διδασκαλία με την αριστοτελική τελεολογία με έντεχνες διατυπώσεις, οι οποίες να μην εκθέτουν τις απόψεις της ορθοδοξίας. Για τη στάση του αυτή κατηγορήθηκε ως αιρετικός, κατά την περίοδο που ήταν αυτοκράτορας ο Ιωάννης Βατάτζης (1222-1255) και προς το τέλος της βασιλείας αυτής. Στις συζητήσεις με τους Λατίνους ήταν πολέμιος και δεινός ρήτορας με πλήθος επιχειρημάτων, ενώ αντίθετα ο μαθητής του Ακροπολίτης από καιροσκοπισμό ακολουθούσε μία ενωτική γραμμή των δύο εκκλησιών, που είχε τα χαρακτηριστικά υποταγής της ανατολικής εκκλησίας στη δυτική. Άλλωστε ο Ακροπολίτης μεροληπτούσε υπέρ του Παλαιολόγου, που συνωνοτούσε διαρκώς εναντίον του αυτοκράτορα Λάσκαρη. Υπήρξε πολυγραφέστατος στο χώρο των θετικών επιστημών και αυτό το πιστοποιούν οι ακόλουθες σειρές έργων από το χώρο των φυσικών επιστημών και της γεωγραφίας: *Γεωγραφία συνοπτική*, *Ιστορία περί της γης εν συνόψει*, *Επιτομή φυσικής*, *Επιτομή λογικής* και διάφορες μελέτες χημικές (*Περί χρυσοποιίας* ή για την ακρίβεια ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΩΟΧΡΥΣΟΠΟΙΑΣ). Πρέπει να ήταν βιβλιοφάγος, γι' αυτό έγινε μοναχός για να βρίσκεται κοντά στις πλούσιες μοναστηριακές βιβλιοθήκες και να έχει το χρόνο να ασχολείται με διάφορα γνωστικά αντικείμενα. Είχε την ευκαιρία να γίνει ανώτατος αξιωματούχος, όπως κι έγινε (έφθασε στο αξίωμα του λογοθέτη του Πατριαρχείου της Νίκαιας), αλλά αηδιασμένος από τις ίντριγκες της αυλής προτίμησε το μοναχικό βίο και τη συλλογή βιβλίων. Το πρώτο έργο, αυτό της γεωγραφίας έχει ως βασική πηγή την παράφραση του έργου του Διονυσίου του περιηγητή. Έγραψε δύο αυτοβιογραφίες σε είδος διηγήσεων (περί τῶν κατ' αὐτὸν διήγησις μερικὴ ἢ μία ἐξ αὐτῶν), στις οποίες μεταξύ άλλων

¹⁶⁸ (1.) Ἐνθα τοι εὐμνηστον χρηστήριον ἐκτελέσαντο παῖδες Ὑπερβορέων Πάγασος καὶ διος Ἀγνιεύς. (2.) Ὡλήν θ', ὅς γένετο πρῶτος Φοῖβοιο προφάτας, πρῶτος δ' ἀρχαίων ἐπέων τεκτάνα τ' αἰοιδάν.

αναφέρεται στην παιδική του ηλικία, τα προγυμνάσματα που έλαβε από τα ομηρικά βιβλία, τη γραμματική, το δάσκαλό του Αφθόνιο, τη ρητορική του Ερμογόνη και τη λογική της φιλοσοφίας με την οποίαν εκπαιδεύτηκε. Ήταν άριστος γνώστης της αριστοτελικής λογικής και αυτό φαίνεται από την *Επιτομή Φυσικής*, που παρουσιάζει τον Αριστοτέλη και επιχειρεί πρωτότυπους σχολιασμούς. Ήταν ακροατής του Νικόμαχου που δίδασκε αριθμητική και αυτό τον βοήθησε να γράψει τα δύο γεωγραφικά του έργα. Για το μαθητή του Θεόδωρο Λάσκαρη (1204-1222), κατοπινό αυτοκράτορα (1254-1258), έγραψε το «*Λόγος κληθείς Βασιλικός ανδριάς*». Παράλληλα έγραψε πλήθος διδακτικών και φιλοσοφικών έργων, όπως: *Περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος*, *λόγος περί ψυχής*, *Περί πίστεως* και *Περί αρετής και ασκήσεως*. Έγραψε επίσης και δύο αυτοβιογραφίες, μία το 1264 και η άλλη το 1265. Σειρά επιστολών επίσης αναφέρονται στο όνομά του, όπως και ποικίλες ιατρικές διατριβές. [P. A. Agapitos, "Blemmydes, Laskaris and Philes," in *Byzantinische Sprachkunst. Studien zur byzantinischen Literatur gewidmet Wolfram Hoerandner zum 65. Geburtstag*. Hg. v. Martin Hinterberger und Elisabeth Schiffer. Berlin-New York, Walter de Gruyter, 2007 (Byzantinisches Archiv, 20), 6-19; Bildtafel I-II]

315. Βοεύς, επικός πιθανόν του 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Σώζονται λίγες λέξεις από το έργο του¹⁶⁹. [J.U. Powell, *Collectanea Alexandrina*. Oxford: Clarendon Press, 1925 (repr. 1970)]

316. Βοτρύας ο Μύνδιος (από τη Μύνδο), ένας ιστορικός συγγραφέας, για τον οποίον ο Πτολεμαίος, ο γιος του Ηφαιστίωνα υποστηρίζει ότι, εισήγαγε τον όρο «Νέα Ιστορία». [Φώτιος, FHG, IV, 351]

317. Βουστρώνιος (Τζορτζής Πουστρός), εξελληνισμένος Φράγκος του 15^{ου} αιώνα, χρονικογράφος ο οποίος συνεχίζει το χρονικό του Λεοντίου Μαχαιρά, πραγματευόμενος την εποχή μεταξύ 1456-1489 της Κύπρου με το έργο του *Διήγησις κρόνικας Κύπρου*. [TUSCULUM]

318. Βουτορίδης, ιστορικός που αναφέρεται από τον Πλίνιο τον νεότερο στο 36^ο βιβλίο του. [FHG, II, 100, IV, 352]

319. Βρουνίχιος, χρονικογράφος αδιευκρίνιστης εποχής, ο οποίος αναφέρεται από τον Ιωάννη Μαλάλα: «έκθεσις Βρουνιχίου χρονικογράφου».

320. Βρούτιος, ένας ιστορικός και χρονογράφος, ο οποίος λέγεται ότι έγραψε μια χρονογραφία της Αλεξάνδρειας και κάποια γραπτά δοκίμια για τον Περσέα και τη Δανάη. Αναφέρεται από τον Ιωάννη Μαλάλα ως: «...ο σοφώτατος ιστορικός και χρονογράφος» (τόμος 1, σ. 39). [FHG, IV, 352]

321. Βώλος ο Μενδήσιος ή ψευδο-Δημόκριτος (από τη Μένδη της Αιγύπτου), πολύπλευρη προσωπικότητα των ελληνιστικών χρόνων (3^{ος} ή 2^{ος} αι. π.Χ.), ανάμεσα στις πολλές δραστηριότητές του και ιστορικός, αναφέρεται ως Δημοκρίτειος φιλόσοφος, γιατί θεωρείται ιδρυτής της πρώιμης χημείας, της *χυμευτικής* ή *ιεράς* ή *τιμίας* τέχνης των αρχαίων Ελλήνων και Αιγυπτίων. Έγραψε στην ελληνική γλώσσα πλήθος συγγραμμάτων, αλλά δεν διασώζονται.

¹⁶⁹ Ένα απόσπασμα από 24 λέξεις: Ένθα τοι εϋμνηστον χρηστήριον ἐκτελέσαντο παῖδες Ὑπερβορέων Πάγασος καὶ διος Ἀγνιεύς. (2.) Ὡλήν θ' ὅς γένετο πρῶτος Φοῖβοιο προφάτας, πρῶτος δ' ἀρχαίων ἐπέων τεκτάναντ' αἰοιδάν. Καὶ ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ 82: Ἐκ δὲ θαλάσσης κῆτος ἐφώρμησεν ἔφερεν σχοίνους καὶ ἀκάνθας ἐπεὶ ἠρώησεν ὁ χώρος <ὅταν> ἵππου φωνοῦντος ἀκούσῃ φεύγει ἐγένετο δὲ Πανδαρέω θυγάτηρ Ἀηδών· ταύτην Πολύτεχνος ὁ τέκτων ἐγῆμεν, ἄχρη μὲν οὖν θεοὺς ἐτίμων, εὐδαίμονες ἦσαν· ἐπεὶ δὲ λόγον ἀχρεῖον ἀπέρριψαν κτλ. καὶ τῆς κεφαλῆς ἀπέκειρε τὴν κόμην καὶ ἀφύκτω δεσμῶ ἔδησαν Ζεὺς δὲ κεραυνὸν βροντήσας ἀνέτεινε τὴν κεφαλὴν ἰσχουσα κάτω, νυκτὸς φθεγγομένη σίτου ἄτερ τε ποτοῦ τε ἠϋξато μὴ κακὸς ὄρνις ἀνθρώποισι γενέσθαι αἰεὶ μελετᾷ δὲ πέτεσθαι Κόων Μεροπηίδα νῆσον.

«...Ιστορίαν και τέχνην ιατρικὴν. Ἐχει δε ἰάσεις φυσικὰς ἀπὸ τινων βοηθημάτων της φύσεως», (FHG). Επίσης, ως προασπιστής της χυμευτικής τέχνης, την οποίαν δίδασκε σε μνημένους, αναφέρεται και ως Πυθαγόρειος. Αναφέρονται μερικοί τίτλοι έργων του όπως: «Περὶ των εκ της αναγνώσεως των ιστοριῶν εις ἐπίστασιν ημᾶς ἀγόντων. Περὶ θαυμασίων. Φυσικά [δυναμερά]· ἔχει δε περὶ συμπαθειῶν και αντιπαθειῶν. [Περὶ] λίθων κατὰ στοιχείον. Περὶ σημείων των ἐξ ἡλίου και σελήνης και ἀρκτου και λύχνου και ἱρίδος», (FHG και Σουΐδας). [FHG, II, 25, b]

322. Βοσθαίος, γεωγράφος αγνώστων λοιπών στοιχείων, ο οποίος αναφέρεται από τον Μαρκιανό (GGM).

Γ

323. Γελάσιος ο Κυζικηνός, επίσκοπος Καισαρείας της Παλαιστίνης από το 367 μέχρι το 379. Το όνομά του δόθηκε από τον Φώτιο (σ. 66 της PHOTII BIBLIOTHECA, έκδοση Beeker, Βερολίνο 1824), γιατί όπως φαίνεται ο ίδιος ήθελε να διατηρήσει την ανωνυμία του ως εκκλησιαστικός ιστορικός. Πρέπει να προερχόταν από ιερατική οικογένεια της Κυζίκου, γιατί σε υποσημείωση του προλόγου του για την *Ιστορία της Βιθυνίας*, ισχυρίζεται ότι, η Σύνοδος της Νικαίας ήταν εναντίον του μονοφυσιτισμού και του βασικού εκπροσώπου της Αρείου (πρεσβυτέρου Αλεξανδρείας), προσπαθώντας να μεταπεισεί τους Ευτυχανιστές προς τούτο. Ήταν, όπως προαναφέραμε, οπαδός των αποφάσεων της Οικουμενικής Συνόδου της Νικαίας (325), δεν δημοσιεύει κανένα γραπτό του, αλλά λέγεται από τον Σωκράτη τον σχολαστικό (5^{ος} αιώνας) ότι εκτός από την ιστορία της Βιθυνίας, είχε συνθέσει ένα κείμενο, που περιελήφθηκε στα 15 πρώτα κεφάλαια της «*Εκκλησιαστικής Ιστορίας*» του Ευσέβιου του Καισαρέα. [Tixeront, Joseph. *A Handbook of Patrology*, 1923]

324. Γέμινος ο Ρόδιος, 110-40 π.Χ., μαθητής του Ποσειδωνίου, στωϊκός φιλόσοφος, ιστοριογράφος. [ΑΚΛ]

325. Γενέσιος Ιωσήφ, καταγόταν από επιφανή οικογένεια της Κωνσταντινούπολης. Ο πατέρας του Κωνσταντίνος ήταν σωματοφύλακας και λογοθέτης του αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ'. Έχοντας εξαιρετική μόρφωση λόγω του πατρός του ανήλθε στους κύκλους των λογίων του βασιλιά. Χαρακτηρίζεται ιστορικός και χρονογράφος, γιατί με εντολή του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ' έγραψε περί το 945 με 959 μία ιστορία σε 4 βιβλία. Ο τίτλος της ιστορίας-χρονογραφίας ήταν **Βασιλείαι**, που συνιστά ένα κείμενο από 23339 λέξεις. Καταγράφει τις βασιλείες των Λέοντα Ε' (813-820), Μιχαήλ Β' (820-829), Θεόφιλου (829-842), Μιχαήλ Γ' (842-867) και Βασιλείου Α' (867-886). Το αρχικό σχέδιο περιελάμβανε μόνο τους 4 πρώτους αυτοκράτορες, για να επεκταθεί στη συνέχεια και τον Βασίλειο της Μακεδονικής δυναστείας. Η αφήγηση της βασιλείας του Βασιλείου Α' είναι πολύ φτωχή και φαίνεται το τμήμα αυτό να αποτελεί παράρτημα του όλου έργου, μία προσθήκη της τελευταίας στιγμής. Ενδεικτικά το πρώτο κεφάλαιο των ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Α, ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΖ ΑΜΑΛΗΚ ΛΕΟΝΤΟΣ επιγράφεται: «Τὴν ἐξ ἱστορίας τελέσας βίβλον ὡς ἐκέλευσας, αὐτοκράτορ, μελέταις καὶ καμάτοις μεγάλοις, ἐν σοὶ δῶρον ἔθηκε, ὅπως ἐγνωσμένον εἴη ἐκ φιλοδεσποτίας συντεθὲν ἐκ τε πόθου»¹⁷⁰. Αποτελεί

¹⁷⁰ Προοίμιον: Ἡ τῶν πάλαι πεπονημένων διάληψις μεγίστην ὄντως ὠφέλειαν παριστῶσα τοὺς ἐπειλημμένους αὐτῆς πρὸς γραφὴν αὐτῶν διανίστησιν. ὅθεν καὶ νῦν τὴν περὶ τούτων γραφικὴν σπουδὴν πολυτρόπως ἀνηρημένος, ἐκ τε τῶν τότε βεβιωκότων καὶ ἀμωσγέπως εἰδότην ἐκ τε φήμης δὴθεν δραμούσης ἡκουτισμένος, εἰς τόνδε τὸν ἀγῶνα παρῶρμημαι, τὸ μὲν εἶ πως πρὸς τι λυσιτελεῖς τοῖς μετέπειτα διοφθεῖν, τὸ δὲ καὶ ἐμαυτῷ τοῦτο καρπῶσοιμι, ἅτε ταῦτά γε καὶ διαιτῆσαι προστεταγμένος πρὸς Κωνσταντίνου τοῦ αὐτοκράτορος, ἄλλως τε φιλοκάλου τὴν φύσιν καὶ τὴν προαίρεσιν, καὶ τῶν πώποτε βασιλέων λογιστάτου, υἱοῦ Λέοντος τοῦ

μία συνέχεια της χρονογραφίας του Θεοφάνη και αναφέρεται στα έτη 813-886. Το έργο δεν παρουσιάζει κριτικό ύφος, παρ' όλο που υπήρχαν πηγές, όπως αυτές του Ιγνατίου (έγραψε τη βιογραφία του Πατριάρχη Νικήτα Δαυΐδ *Παφλαγόνος*) και η χρονογραφία του Γεωργίου του Μοναχού (αρχική έκδοση), κλίνει προς τα συμφέροντα των αυτοκρατόρων και παρουσιάζει πολλές μυθοπλασίες και ετυμολογικές παρεκβάσεις. Το μεροληπτικό τρόπο αφήγησής του το κληρονόμησαν ο Συμεών ο λογοθέτης και ο Ιωάννης Σκυλίτζης. Για την ζωή του συγγραφέα δεν γνωρίζουμε πολλά, σχεδόν τίποτα, η γλώσσα γραφής βαρβαρίζει και χαρακτηρίζεται από πνευματική κενότητα. {Κρουμβάχερ, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, τ. Α', σ. 535-537, ΑΘΗΝΑ 1896, TUSCULUM, A. Lesmüller-Werner and J. Thurn, *Iosephi Genesisii regum libri quattuor* [Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis 14. Berlin: De Gruyter, 1978]}

326. Γεώργιος Πλήθων Γεμιστός, μία εξέχουσα μορφή λόγιου Έλληνα στα τέλη του 14^{ου} κι αρχές 15^{ου} αιώνα (1350-1450). Το συγγραφικό του έργο ανέρχεται σε πάνω από 40 συγγράμματα, ιστορικού, θεολογικού, γεωγραφικού, φιλοσοφικού και άλλης ύλης περιεχομένου (επιτάφιοι κι επικήδειοι λόγοι, μονωδίες, σχόλια κι επιστολές). Μαθητές του υπήρξαν ο Βησσαρίωνας, ο Ερμώνυμος και ο Κόσμος των Μεδίκων. Λέγεται ότι γεννήθηκε στην Σπάρτη ή Μυστρά από Κωνσταντινοπολίτες γονείς με πιθανό έτος γέννησής του το 1350 κατά τον Γεώργιο Ερμώνυμο ή Ερμητιανό τον επίσης Σπαρτιάτη και κατά τον Βησσαρίωνα Κωνσταντινοπολίτη. Άγνωστη η μητέρα του και ο πατέρας του. Φαίνεται να πέθανε σε πολύ προχωρημένη ηλικία 100 ετών στο Μυστρά το 1450/2. Πότε και που πήρε την πρώτη του παιδεία δεν μας είναι γνωστό. Διαθέτουμε μία μαρτυρία από τον Γεώργιο Σχολάριο, ο οποίος υποστηρίζει ότι μετέβη στην Αδριανούπολη, πρωτεύουσα του Σουλτάνου Μεχμέτ Τσελεμπή (δηλαδή σουλτάνου φιλόκαλου, 1388-1421) ή Μωάμεθ Α' και εκεί διδάχτηκε από έναν λόγιο Ισραηλίτη στην αυλή του φιλέλληνα σουλτάνου, που ήταν πολυθεϊστής ονόματι Ελισσαίου. Εκεί διδάχτηκε τα δόγματα της πολυθεΐας, τη φιλοσοφία του Πλάτωνα καθώς και τη φιλοσοφία του Ζωροάστρου, Αβικένα και Αβερόη. Μετά το θάνατο του Ελισσαίου γύρισε πίσω στον Μυστρά, το έριξε στη μελέτη και στη συγγραφή. Ταυτόχρονα άρχισε να διδάσκει, να εκτελεί ταυτόχρονα καθήκοντα δικαστή και έτσι απέκτησε το προσωνύμιο «σοφός». Οι δεσπότες της Πελοποννήσου¹⁷¹ είχαν μεγάλη εκτίμηση και θαυμασμό στο πρόσωπό του και με αργυρόβουλα και χρυσόβουλα του απέδωσαν πολλά κτήματα. Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Η', επειδή εκτιμούσε τη σοφία του Πλήθωνα¹⁷², τον πήρα ως σύμβουλο στο δίχρονο ταξίδι του το 1437 στην Φεράρα και τη Φλωρεντία, για τη συγκροτηθείσα σύνοδο για την ένωση των εκκλησιών. Στη Φλωρεντία των Μεδίκων (του Κοσμά Μεδίκου) οι λόγιοι εκεί μαγεύτηκαν από τον Πλήθωνα και στις έριδες των οπαδών του Αριστοτέλη Ιταλούς και του Πλάτωνα συνοδοί μαθητές του Πλήθωνα τότε πάνω από ογδόντα χρονών, όπως ο Βησσαρίωνας.

πανσόφου ἀειμνήστου ἀνακτος, ὡς ἂν τὰ μὴ παραδεδομένα βίβλω τῇ ἱστοροῦσῃ ἀπὸ τῆς κατὰ δυσσέβειαν φρενοβλαβοῦς Λέοντος βασιλείας τοῦ ἔξ Ἀμαλῆκ καὶ καθεξῆς ἀναγράψωμαι. (1.) Ἐν ἔτει β' βασιλείας Μιχαὴλ γαμβροῦ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως, κοσμικῆς δὲ κτίσεως, ζτικβ', ἰνδικτιῶνος, ἐπισυμβάσης ἡττης Ῥωμαίοις παρὰ Κρούμμου τοῦ ἀρχηγοῦ Βουλγάρων, Λέοντός γε τῆνικαῦτα στρατηγούντος τῶν Ἀνατολικῶν μὴ τῇ συμπλοκῇ τοῦ πολέμου περικυχόντος, ἀλλὰ σκαιοβούλως ὑποχωρήσαντος σὺν τῷ ὑπ' αὐτὸν τάγματι, καιροφυλακοῦντος τὴν τῆς βασιλείας ἐπίθεσιν, φυγὰς ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐντευθεν καθίσταται σὺν τῷ περιλειφθέντι αὐτῷ λαῷ.

¹⁷¹ Ο Θεόδωρος το 1427 το Κάστρο και την περιοχή της Χώρας και της Βρύσης., ο αυτοκράτορας Ιωάννης το 1427 επικύρωσε τη δωρεά αυτή και ο Δημήτριος Παλαιολόγος το 1450 επικύρωσε τις εκτάσεις αυτές στους γιους του Πλήθωνα.

¹⁷² Το παρωνύμιο Πλήθων το έδωσε ο ίδιος στον εαυτό του, γιατί ως υποστηρικτής της νεοπλατωνικής θεώρησής του, αποτελεί παραφθορά και ομοιότητα του Πλάτωνα.

Η ευγλωττία των ομιλιών του, δημιούργησε σχολή στη Φλωρεντία και μεγάλο θαυμασμό. Εκεί έγραψε το «περί ὧν Ἀριστοτέλης πρὸς Πλάτωνα διαφέρεται», μία πραγματεία που συνιστούσε βάση για την σφοδρή αντιπαράθεση των οπαδῶν των δύο φιλοσόφων. Τότε ήταν που ο Γεμιστός ως εκπρόσωπος της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας πήρε το μετωνύμιο Πλήθων. Λόγω των απόψεών του για την αρχαία Ελλάδα και την ελληνική γλώσσα, με την οποία ασχολήθηκε επισταμένα, γνωρίζοντας την εκτεταμένη και πλούσια αρχαία ελληνική γραμματεία, ήταν σθεναρά ελληνιστής κι εναντίον των Ρωμαίων (Ανατολική Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, που σήμερα την ονομάζουμε Βυζαντινή) και της θρησκείας της αυτοκρατορίας. Προσπάθησε να δώσει στα υπολείμματα της τότε αυτοκρατορίας ελληνική εθνική υπόσταση, η οποία ήταν απαγορευμένη στους προηγούμενους αιώνες. "Λοιπὸν εἴμαστε βέβαια Ἕλληνες στην καταγωγή εμεῖς, τοὺς οὐοίους κυβερνάτε και εἰσθε βασιλεῖς, ὅπως μαρτυρεῖ η γλῶσσα και η πατροπαράδοτη Παιδεία. Δεν μπορεί δε να βρεθεῖ οικειότερη Χώρα για τοὺς Ἕλληνες ἀπὸ την Πελοπόννησο και την Χώρα της Ευρώπης, που εἶναι κοντά σε αυτήν και τα γειτονικά νησιά. Γιατί ὅπως φαίνεται βέβαια, οἱ Ἕλληνες κατοικοῦσαν πάντοτε σε αυτήν την Χώρα, οἱ ἴδιοι ὅσο θυμούνται ἄνθρωποι, χωρίς να ἔχουν κατοικήσει ἄλλοι πριν ἀπὸ αὐτοὺς."...."Ἀλλὰ ἀντίθετα οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνες φαίνεται ὅτι κατοικοῦσαν αὐτή την Χώρα και δεν την εγκατέλειψαν...". Κατηγορήθηκε ἀπὸ τοὺς χριστιανούς ως αθεώτατος, ασεβέστατος, αφρονέστατος, ματαιόφρων, λυσσὸν και με διάφορους τέτοιους χαρακτηρισμούς, οἱ οὐοίοι θα του εἶχαν σε ἄλλες εποχές κοστῖσει τη ζωή. Ἄλλοι τον εἶπαν πολυθεῖστή, γενικά στο ἔργο του υπήρχαν λυσσώδεις αντιδράσεις, ευτυχῶς για εκείνον μετὰ τον θάνατό του. Ἄλλοι γνωστοί μαθητῆς του ἦταν ο Δημήτριος Χαλκοκονδύλης, ο Ιωάννης Αργυρόπουλος και ο Γεννάδιος Σχολάριος. Ιστορικά και γεωγραφικά ἔργα του ἦταν, η *Ιστορία της των Περσῶν μοναρχίας*, *Περὶ των μετὰ την εν Μαντινεία μάχη και Χωρογραφία Θεσσαλίας* (δηλαδή τοπική γεωγραφία). Σπουδαιότερα: «Πλήθωνος νόμων συγγραφῆς τα σωζόμενα», «*Διαγραφῆ Ἀπάσης Πελοποννήσου*», «Περὶ ἀρετῶν εν γένει», «Περὶ ἀρετῶν, προοιμίων ρητορικών Ἀριστοτελικῶν ζητημάτων», «*Ζωροαστρεῖων και Πλατωνικῶν δογμάτων συγκεφαλαίωσις*», «*Προς τας Σχολαρίου υπέρ Ἀριστοτέλους ἀντιλήψεις*», «*Φιλοσοφικά ἐπιστολαί προς Βησσαρίωνα*», «*Σχόλια εις τα ἀναλυτικά του Ἀριστοτέλους*», «*Προς τας παρὰ του Βησσαρίωνος ἀντιλήψεις*». [Κωνσταντῖνος Σάθας, Νεοελληνική Φιλολογία: Βιογραφίαι των εν τοῖς γράμμασι διαλαμπάντων Ἑλλήνων, ἀπὸ της καταλύσεως της βυζαντινῆς αυτοκρατορίας μέχρι της ελληνικῆς ἐθνεγερσίας (1453-1821), Ἀθήνα 1868, Γεώργιος Πλήθων Γεμιστός, «*Μαγικά λόγια του Ζωροάστρη*», μτφρ. Μαρία Κεκροπούλου, εκδ. ΕΝΑΛΙΟΣ, Ἀθήνα 1997, Γεώργιος Πλήθων Γεμιστός, «*Νόμων συγγραφῆ*», μτφρ. Δημήτρης Χατζημιχαήλ, εκδ. ΖΗΤΡΟΣ, Ἀθήνα 2005]

327. Γεώργιος Κεδρηνός, χρονικογράφος του 11^{ου} με 12^ο μ.Χ. αἰώνα. Τα του βίου του μας εἶναι παντελῶς ἄγνωστα, πιθανόν να ἦταν μοναχός. Ἐγραψε μία χρονογραφία με τίτλο: «*Σύνοψις ιστοριῶν*», της οὐοίας η ἱστορία αρχίζει ἀπὸ ἀρχῆς κτίσεως κόσμου (ANNO MUNDI, δημιουργίας του κόσμου το 5509 π.Χ. σύμφωνα με τον Ἰππόλυτο, ἐπίσκοπο Ρώμης του 3^{ου} αἰώνα ἢ 3760 π.Χ. σύμφωνα με το κείμενο των ἐβδομήκοντα, που συνιστᾶ την Παλαιὰ Διαθήκη) μέχρι το ἔτος 1057, χρονολογία που ἀνέρχεται στον θρόνο ο Ἰσαάκιος Κομνηνός. Το ἔργο εἶναι ἓνα συμπῆλημα ἀπὸ παλαιότερα ἔργα και στηρίζεται στη χρονογραφία του Συμεῶνα μεταφραστή (Ψευδο-Συμεῶν, γνωστοῦ ως Συμεῶν Μάγιστρο και Λογοθέτη) και πολλῶν ἀντιγραφῶν του Ιωάννη Σκυλίτζη. Τα γεγονότα της περιόδου 811-1051 της Ἀμοριανῆς και Μακεδονικῆς δυναστείας τα ἔχει ἀντιγράψει σχεδόν αὐτολεξεί ἀπὸ το ἔργο *Σύνοψις ιστοριῶν* του Ιωάννη Σκυλίτση. Στην χρονολογία ἀκολουθεῖ τον Πανόδωρο και τον Γεώργιο Σύγκελλο. [I. Bekker, *Georgius Cedrenus Ioannis Scylitzae ope*, 2 vols. *Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1:1838; 2:1839]: 1:3-802; 2:3-638]

328. Γεώργιος ο Κύπριος, γεωγράφος, εκπρόσωπος της εκκλησιαστικής γεωγραφίας κατά την εποχή του αυτοκράτορα Φωκά (602), αγνώστων λοιπών στοιχείων. Έγραψε μία πολιτική διαίρεση της ανατολικής Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στα πρότυπα του Συνέκδημου του Ιεροκλή. Έχει μεγάλη σημασία ο κατάλογος αυτός, γιατί έχουμε μοναδικές περιγραφές των επαρχιών της βυζαντινής κυριαρχίας, ιδίως της Ιταλίας και Αφρικής κατά την Λομβαρδοκρατία. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας, τ. 2^{ος}, Αθήνα 1900]

329. Γεώργιος Μοναχός ή Αμαρτωλός, χρονικογράφος επί βασιλείας Μιχαήλ Γ' (842-867), μεγάλος πολέμιος των εικονομάχων. Έγραψε ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ¹⁷³ ή «Παγκόσμιον Χρονικόν» σε 4 βιβλία, αρχόμενος από την εποχή του Αδάμ μέχρι το 842 μ.Χ., χρονιά που είχε λήξει η εικονομαχία. Υπολόγιζε να ολοκληρώσει την χρονικογραφία του μέχρι το έτος 867. Πηγές του ο Ιωάννης Μαλάλας και ο Θεοφάνης. Η αυτοτελής ιστορική αξία του έργου περιορίζεται για τα χρόνια 812 ως 842. Πολλά στοιχεία της χρονογραφίας αυτής έχουν δανειστεί από το έργο του Πατριάρχη Νικηφόρου του οποίου η σύντομη ιστορία παραγκωνίστηκε από άλλους ιστοριογράφους ή χρονογράφους. Στο έργο αυτό του Γεωργίου προβάλλονται οι βασιλείς των Περσών, Πτολεμαίων, Ιουδαίων, Ρωμαίων, οι επίσκοποι Κωνσταντινούπολης (νέας Ρώμης), Ρώμης, Αλεξάνδρειας και Αντιόχειας. Το πόνημα αυτό με τίτλον: «Χρονογραφικόν σύντομον», εκδόθηκε κατά πρώτον το 850 από τον αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ'. Το έργο αυτό συνεχίστηκε αργότερα με την προσθήκη σκόρπιων χειρογράφων μέχρι το 948 από τον Georgius Continuatus (τον συνεχιστή του Γεωργίου), επί βασιλείας Νικηφόρου Φωκά (963-969) και σε μία άλλη παραλλαγή της επεκτάθηκε μέχρι το 1143. Το έργο αυτό του Γεωργίου Αμαρτωλού, όσο και αυτό του Θεοφάνη του Ομολογητή, αποτελούν ένα ιδιαίτερο φιλολογικό είδος, που ονομάζεται «Καλογερικά Χρονικά». [Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1897, C. de Boor, *Georgii monachi chronicon*, 2 vols. Leipzig: Teubner, 1904 (repr. 1978 (1st edn. corr. P. Wirth): 1:1-382; 2:383-804]

330. Γεωργίου Μοναχού ο συνεχιστής (GEORGIUS MONACHUS CONTINUATUS), ιστορικός και χρονικογράφος του 10^{ου} μ.Χ. αιώνα. Συνέχισε τη σύντομη χρονογραφία του Γεωργίου Μοναχού κατά τη βασιλεία του Νικηφόρου Φωκά, από το 842 μέχρι το 948 (βλέπε το προηγούμενο λήμμα). [I. Bekker, *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon*

¹⁷³ [γ'. Περί Κρόνου.] Έκ δὲ τῆς φυλῆς τοῦ Σὴμ καὶ τοῦ Ἀσσοῦρ, ἀφ' οὗ Ἀσσύριοι, τῆς καὶ κρατησάσης τὴν Συρίαν καὶ τὴν Περσίδα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς ἀνεφάνη καὶ ἄλλος τις καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς ἀνεφάνη καὶ ἄλλος τις ἀνθρώπος γιγαντογενὴς ὀνόματι Κρόνος κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ πλανήτου ἀστέρος. γενόμενος δὲ καὶ οὗτος δυνατὸς πάνυ καὶ πολλοὺς ὑποτάξας καὶ κυριεύσας πρῶτος κατέδειξε τὸ βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ βασιλεύσας πρῶτος Ἀσσυρίας ἔτη νς' ὑπέταξε πᾶσαν τὴν γῆν Περσίδος ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Συρίας. ἔχων δὲ γυναῖκα Σεμίραμιν, τὴν καὶ Ρέαν καλουμένην παρὰ Ἀσσυρίοις, ἔσχεν υἱοὺς δύο καὶ θυγατέρα μίαν, καὶ τὸν μὲν προσηγόρευσε Δία εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος, τὸν δὲ ἐπωνόμασε Νίνον, καὶ τὴν θυγατέρα Ἥραν, ἣν καὶ ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Πήκος ὁ καὶ Ζεὺς τὴν ἰδίαν ἀδελφήν.

[δ'. Περί Νίνου.] Μετὰ δὲ Κρόνον ἐβασίλευσε Νίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη νβ'. ὅς γε τὴν οἰκίαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς ἑαυτῶν μητέρας καὶ ἀδελφὰς διὰ τὸ καὶ τὸν Δία λαβεῖν τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφήν Ἥραν. ὁ δὲ Νίνος ἐπικρατὴς γενόμενος τῆς Ἀσσυρίας καὶ κτίσας ἐν αὐτῇ πόλιν μεγίστην σφοδρὰ σφοδρὰ, πορείας ὁδὸν ἡμερῶν τριῶν, ἦν καὶ καλέσας εἰς ὄνομα αὐτοῦ Νινευὴ πρῶτος ἐν αὐτῇ βασιλεύει. ἐξ οὗ γένους ἐγένετο καὶ Ζωρόαστρος ὁ περιβόητος Περσῶν ἀστρονόμος, ὃς μέλλων τελευτᾶν ἤνχετο ὑπὸ οὐρανίῳ πυρὸς ἀναλωθῆναι, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις· ἐὰν καύσῃ με τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὁστέων λάβετε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείψῃ τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χώρας ὑμῶν, ἕως φυλάττετε τὰ ὅσα μου. καὶ εὐξάμενος τῷ Ωρίωνι ὑπὸ ἀερίου πυρὸς ἀνελώθη. καὶ λαβόντες οἱ Πέρσαις ἐκ τῶν τεφρωθέντων ὁστέων ἔχουσι φυλάττοντες ἕως ἄρτι.

Magister, Georgius Monachus} [Corpus scriptorum historiae Byzantinae. Bonn: Weber, 1838]: 763-924.)

331. Γεώργιος Πισίδης, επικός ποιητής, υμνογράφος και ιστοριογράφος του 7^{ου} αιώνα μ.Χ. από την Αντιόχεια της Πισιδίας στην οποία γεννήθηκε περί το 580. Διετέλεσε διάκονος, σκευοφύλακας και ρεφενδάριος στην Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης επί εποχής αυτοκράτορα Ηρακλείου και Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης Σεργίου Α΄. Ήταν ο στιχουργός του Ακάθιστου Ύμνου και γενικά ευρετής των δωδεκασύλλαβων στίχων. Έλαβε μέρος στην εκστρατεία κατά των Περσών το 622/23, όντας φίλος κι έμπιστος του Αυτοκράτορα Ηρακλείου. Ήταν εξαιρετός ποιητής και ένας τέλειος εκπρόσωπος του δωδεκασύλλαβου στίχου. Από τα αρχικά πανηγυρικά ποιήματα διακρίνουμε σπουδαία στοιχεία στα τεκταινόμενα της εποχής εκείνης του αυτοκράτορα Ηράκλειου. Οι ύμνοι αυτοί είχαν ένα έντονο εγκωμιαστικό και επικό περιεχόμενο με αναφορές σε ιστορικά γεγονότα που είχαν συμβεί. Αργότερα στους στίχους του διακρίναμε ένα θεολογικό και ηθικοπλαστικό περιεχόμενο. Τα έπη με τα ιστορικά στοιχεία είναι: α) ένα εγκώμιο της νικηφόρας εκστρατείας του Ηράκλειου κατά των Περσών που εκφώνησε κατά την άφιξη του αυτοκράτορα το 619/20 (Η στρατεία Περσικά), β) ένα εγκώμιο για τα γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της εκστρατείας εναντίον των Περσών του Χοσρόη το 627 και των λεπτομερειών των εκεί επιχειρήσεων, γ) ένα εγκώμιο για τη νικηφόρα απόκρουση της επίθεσης των Αβάρων κατά το 626 μ.Χ., συνθέτωντας τον Ακάθιστο Ύμνο, δ) ένα έπος που υμνούσε τον πατρίκιο Βώνο, υπερασπιστή της βασιλεύουσας με τον τίτλο «*Ηρακλιάς*», τον οποίον εκφώνησε σε δύο «ακροάσεις», στ) ύμνο για την ύψωση του τιμίου σταυρού, ζ) μία επισκόπηση της ανθρώπινης ζωής με τίτλο «*Εις τον μάταιον βίον*», μία δογματική κριτική στο Σεβήρο (κατά *δυσσεβούς Σενήρου*) και πολλά άλλα θρησκευτικού και κοινωνικού βίου. Το έργο όμως που ξεχωρίζει και που ήταν ένα ογκώδες σε μέγεθος, είναι το «*Εξαήμερον ή κοσμολογία*» (έξαήμερον ή κοσμουργία) με περιεχόμενο ποικίλο, ένα ψηφιδωτό διδαχών, θεολογικών κηρυγμάτων, ιστορικών αναφορών, κοινωνικών δεδομένων της εποχής, έργο που μεταφράστηκε στα σλαβικά το 1385. Ο Πισίδης χαρακτηρίστηκε ως ευρυμαθής μεταξύ των εκκλησιαστικών συγγραφέων της βυζαντινής περιόδου και των φιλοσόφων της αρχαιότητας. Παρακάτω ένα απόσπασμα από την Ηρακλειάδα:

Ἀγαλλιάσθω πᾶς χορὴς τῶν ἀστέρων Τὸν ἀπερδούλον δευκνῶν πεπτοκότα Καὶ τὴν ἐαυτοῦ πτωσὶν ἡγνοηκότα. Οὐκ ἔσταγε γὰρ ἡ κτίσις τιμωμένη, 5 Κἔν' δυσσεβήθης ὁ Κτίσας ἡνείκετο. Νῦν πανσέληνος ἡ σελήνη λαμπέτω Τοῦ Χοσρόου λήγοντος, ἐγγνωμένη		Α Πέρσας τὸ λοιπὸν· μὴ θεωργεῖν τὴν κτίσιν Καὶ νῦν ὁ τριτέλειστος ἥλιος πόλος, 10 Λούσας ἐαυτὸν τῇ καθάρσει τῶν φύων, Βοᾷ λαλεῖ σοι τὴν σφαγὴν τοῦ Χοσρόου Θεοῦ βεβήλους ἐκφυγὸν ὑποζύας Σκίρτησον, αἰθέρ· ὁ κρατὺν Περσοκράτη· Ὁ πυρσολάτρης ἐξώφωθι Χοσρόης.	
1299	GEORGI PISIDE	1300	
15 Πάλιν κάμινος Περσικὴ καὶ δευτέρα Δροσίζεσσι φλόξ ἀνυτὴ τῇ δευτέρῃ, Ἀνωφερὴς δι' αἰπὴρ οὐσα τὴν φύσιν Χεῖται κατ' αὐτὴν, καὶ δίδωσι καὶ γλέγει Τούς τὴν πυρρὰν ἐκπυρρῶσαντας φλόγα. 20 Πάλιν λεόντων ἡγριωμένων στόμα Εἰς γῆν δι' ὧν Περσικὴν ἀνεφράγη, Πάλιν παραινεῖ δυσσεβέως ὁ Χοσρόης	Α Καὶ πῦρ θεωργεῖ καὶ θεὸς φαντάζεται, Ἐὼς σὺν αὐτῇ καὶ τὸ πῦρ υπερβᾷσκει 25 Σὺν τῇ θεωργήσαντι συγκατεφθάρη. Πάλιν παραινεῖ, καὶ μεταίρει τὴν κτίσιν, Ξέρει τὰ τῇ πρὶν ἀντερίζει, καὶ θέλει Πῇ μὲν πετρῶσται τὸν βυθὸν τοῖς λευφάνοις, Πῇ δ' αὖ γὰρ τὴν γῆν κυματῶσαι τοῖς λυθραῖς. 30 Γίγαντι δὲ καὶ τυραννῆσαι θέλει,		

[Georgii Pisidae Expeditio Persicaed. I. Bekkerus, Berlin]

332. Γεώργιος Σύγκελλος, βυζαντινός χρονικογράφος και ιστοριογράφος του 8^{ου} με αρχές 9^{ου} αιώνα μ.Χ. Πέθανε μετά το 810 μ.Χ. Έζησε στους Αγίους Τόπους ως σύγκελλος του πατριάρχη Ταρασίου της Κωνσταντινούπολης (784-806), δηλαδή γραμματέας του Ταράσιου εξ απορρήτων,

μετά τον θάνατο του οποίου αποσύρθηκε σε μοναστήρι και έγραψε μία ιστορία της οικουμένης, έχοντας ως αρχή την κτίση του κόσμου και τελειώνοντας με την αρχή της βασιλείας του Διοκλητιανού το 284 μ.Χ. Άντλησε το περιεχόμενο της παγκόσμιας ιστορίας του με τίτλο: *Εκλογή Χρονογραφίας*, από τους χρονικογράφους Πανόδωρο, Δέξιππο και τους ιστορικούς Ιώσηπο, Αππιανό τον Αλεξανδρέα, Σέξτο Ιούλιο τον Αφρικανό και τον Ευσέβιο της Καισάρειας. Ακολούθησε μέθοδο χρονολόγησης της ιστορίας του την αρχή κτίσεως κόσμου (*Anno Mundi*¹⁷⁴, που σύμφωνα με το μοναχό Αλεξανδρινό χρονικογράφο Αννιανό ή η 25^η Μαρτίου, δηλαδή ημερομηνία Ευαγγελισμού της Θεοτόκου του 5492 από κτίσεως κόσμου κατά τους εβδομήκοντα (δηλαδή το 5509 π.Χ.), με μία στεγνή παράθεση γεγονότων με πολλές διατυπωμένες αντιφάσεις. Στη χρονογραφία του επέστησε την προσοχή του στην ιστόρηση των προ Χριστού γεγονότων και φαίνεται η προσπάθειά του να συνδυάσει την ιστορία των εθνικών και εκκλησιαστικών δεδομένων. Το έργο του έμεινε ανολοκλήρωτο και η χρήση του ήταν περιορισμένη. Το συνέχισε ο Θεοφάνης στην οικοδόμηση της δικής χρονογραφίας. Λέγεται ότι έγραψε και την «Εκλογή ιστοριών», αλλά μόνο σε λίγα αποσπάσματα διασώθηκε αυτό το έργο. [Alden A. Mosshammer, ed., *Georgii Syncelli Ecloga chronographica*. Leipzig, K Krumbacher, *Geschichte der byzantinische Litteratur* (2nd ed., Munich, 1897), William Adler, Paul Tuffin, translators. *The chronography of George Synkellos: a Byzantine chronicle of universal history from the creation*. H Gelzer. *Sextus Julius Africanus und die byzantinische Chronographie*. New York: B. Franklin, 1967, reprint of Leipzig: 1898, Κρουμβάχερ, Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας, τ. Α', Αθήνα 1896]

333. Γεώργιος Φραντζής, χρονικογράφος που γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1401. Το 1417 έχασε τους γονείς του από την πανώλη και στη συνέχεια προσελήφθηκε γραμματέας του αυτοκράτορα Μανουήλ Β' Παλαιολόγου (με θητεία από το 1391 ως το 1425). Παρέμεινε στην στρατιωτική και διπλωματική υπηρεσία του Μανουήλ. Το 1429 έσωσε το νεότερο γιο του Μανουήλ, το Κωνσταντίνο που μετά τον Ιωάννη Η' Παλαιολόγο (1425-1448), έγινε ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου. Όταν οι Βυζαντινοί (Ρωμαίοι) πολιορκούσαν την Πάτρα των Λατίνων, ο Κωνσταντίνος είχε αιχμαλωτιστεί από τους πολιορκούμενους και σε διαπραγματεύσεις ο Φραντζής πήρε ο ίδιος τη θέση του. Αργότερα η Πάτρα όπως και όλη η Πελοπόννησος πέρασε στην κυριαρχία των Παλαιολόγων. Αργότερα το 1432 ο αυτοκράτορας για τις υπηρεσίες του έχρισε τον Φραντζή πρωτοβεστιάριο, το 1446 έπαρχο Σπάρτης και τέλος «μέγα λογοθέτη». Όταν έπεσε η Κωνσταντινούπολη έγινε αιχμάλωτος των Τούρκων. Μετά κατέφυγε στο δεσπότη Πελοποννήσου Θωμά Παλαιολόγο και μετά την κατάκτηση της τελευταίας κατέφυγε στη Βενετία και στη Ρώμη. Στη συνέχεια πήγε στην Κερκυρα, όπου έγινε μοναχός με το όνομα Γρηγόριος. Με την προτροπή κάποιων Κερκυραίων έγραψε το ΧΡΟΝΙΚΟ του σε 4 βιβλία, στο οποίο καλύπτει τα χρόνια 1258 – 1476. Στην εισαγωγή του χρονικού εκθέτει κάποιες παρατηρήσεις για την οικογένεια του Μιχαήλ Παλαιολόγου, που για να αποφύγει τις διώξεις από τους Λασκαρίδες, κατέφυγε στον Σουλτάνο του Ικονίου το 1258. Ήταν αυτός που σφετερίστηκε τον θρόνο και εισήγαγε τους Οθωμανούς ως συμμάχους στην αυτοκρατορία. Αναφέρεται στην στέψη του ως αυτοκράτορας, όταν ο Στρατηγόπουλος ελευθέρωσε από τους Λατίνους τη Νέα Ρώμη. Στο πρώτο βιβλίο περιγράφει τα γεγονότα μέχρι το θάνατο του Μανουήλ Β' Παλαιολόγου το 1425. Στο δεύτερο βιβλίο ασχολείται με τη βασιλεία του Ιωάννη Η' Παλαιολόγου μέχρι το θάνατό του το 1448. Στο τρίτο βιβλίο περιγράφει τη βασιλεία του τελευταίου αυτοκράτορα Κωνσταντίνου ΙΑ' Παλαιολόγου (1448-1453), το θάνατο του και την κατάλυση του Ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους. Το τέταρτο βιβλίο περιγράφει τους αγώνες στην Πελοπόννησο, που δόθηκαν απέναντι στους Οθωμανούς και αναφέρεται σε μερικά γεγονότα μέχρι το 1476. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής λογοτεχνίας, τ. Α', Αθήνα 1896]

¹⁷⁴ Κατά τους Λατίνους η χρονολογία κτίσεως κόσμου ήταν το 4006 π.Χ., ενώ κατά τους Ιουδαίους το 3761 π.Χ.

334. Γιαχία ο Αντιοχεύς, ιστορικός και γιατρός του 11^{ου} αιώνα (975-1066), γνωστός και με το πλήρες όνομα Γιαχία μπιν Σαϊντ αλ-Αντάκι. Ήταν Μελχίτης Χριστιανός από την Αίγυπτο των Φατιμιδών (ισμαηλίτικο σιιτικό χαλιφάτο, αλλά λόγω των διώξεων των χριστιανών από τον χαλίφη Αλ-Χακίμ μπιν-Αμρ Αλλάχ (996-1021), αναγκάστηκε να καταφύγει στην Αντιόχεια που ανήκε στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Έργο του ήταν ένα Χρονικό, που αποτελεί συνέχεια του χρονικού του Ευτύχιου και περιλαμβάνει την χρονική περίοδο από το 938 μέχρι το 1034, θίγοντας πολλά συμβάντα όχι μόνο της αυτοκρατορίας, αλλά και της Αιγύπτου, Νουλγαρίας και του νεοσύστατου βασιλείου των Ρως (Ρώσων). [Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής λογοτεχνίας, τ. Α', Αθήνα 1896]

335. Γλαύκιππος, ιστορικός που αναφέρεται από τον Πλούταρχο και τον Αθήναιο (ΠΓ', 590). [FHG, IV, 409]

336. Γλαύκος, ιστοριογράφος που πιθανολογείται ότι έζησε μεταξύ 2^{ου} π.Χ. αιώνα και 3^{ου} μ.Χ. Μαθαίνουμε από τον Στέφανο Βυζάντιο ότι, έγραψε την *Αραβική Αρχαιολογία*¹⁷⁵. [FHG, IV, 409]

337. Γλαύκος ο Ρηγίνος, από το Ρήγειο της Κάτω Ιταλίας, ιστοριογράφος του 5^{ου} αιώνα π.Χ., όπως μας δίνει την πληροφορία ο Διογένης ο Λαέρτιος¹⁷⁶. Ένα σύγγραμμα, που μνημονεύεται, είναι το *Περί ποιητών και μουσικών*¹⁷⁷, μικρή αναφορά του οποίου μας δίνει ο Αντιφών στο *Περί ποιητών* του (FHG, II, σ. 23-24).

¹⁷⁵ «Α τ α φ η ν ο ι, ἔθνος μέγα Ἀραβίας, περὶ οὗ Γλαῦκος ἐν δευτέρῳ. Δ ο ὕ μ α θ α, πόλις Ἀραβίας. Ὁ πολίτης Δουμαθηνός, ὡς Γλαῦκος ἐν β' Ἀραβικῆς ἀρχαιολογίας. Ἐ ρ θ α, πόλις Παρθίας ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ. Τὸ ἐθνικὸν Ἑρθηνός, ὡς Γλαῦκος ἐν Ἀραβικῶν δευτέρῳ. Ν έ γ λ α, πολίχνιον Ἀραβίας. Γλαῦκος δευτέρῳ Ἀραβικῆς ἀρχαιολογίας. Τὸ ἐθνικὸν Νέγλιος ἢ Νεχλίτης τῷ ἔθει τῆς χώρας. Ὁ μ α ν α, πόλις τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. Γλαῦκος δευτέρῳ Ἀρ. ἀρχ. Τὸ ἐθνικὸν Ὀμανεύς. Εὐ α λ η ν ο ι, ἔθνος περὶ οὗ φησὶ Γλαῦκος ἐν δευτέρῳ Περί Ἀραβίας».

¹⁷⁶ ... Τῶν Πυθαγορικῶν τινὸς ἀκοῦσαι φησὶν αὐτὸν Γλαῦκος ὁ Ρηγίνος, κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αὐτῷ γεγονώς. Φησὶ δὲ καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Κυζικηνὸς Φιλολάῳ αὐτὸν συγγεγονέναι.

¹⁷⁷ ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΩΝ. (1.) Harpocratio: Μουσαῖος ... Περί μὲν Μουσαίου Ἀριστοτέλους ἐν τοῖς Πραξιδαμαντίοις φησὶν ὅτι οἱ μὲν ἐκ Θράκης εἰρήκασιν τὸν ἄνδρα εἶναι, οἱ δὲ αὐτόχθονα ἐξ Ἐλευσίνος. Εἰρήκασιν δὲ περὶ αὐτοῦ ἄλλοι τε καὶ Γλαῦκος. (2.) Plutarch. De Mus. c. 4: Ἔοικε δὲ κατὰ τὴν τέχνην τὴν καθαρωδικὴν ὁ Τέρπανδρος διεννηοχέναι· τὰ Πύθια γὰρ τετράκις ἐξῆς νενικηκώς ἀναγέγραπται· καὶ τοῖς χρόνοις δὲ σφόδρα παλαιός ἐστι· πρεσβύτερον γοῦν αὐτὸν Ἀρχιλόχου ἀποφαίνει Γλαῦκος ὁ ἐξ Ἰταλίας ἐν συγγράμματι τινὶ τῷ Περί τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τε καὶ μουσικῶν· φησὶ γὰρ αὐτὸν δευτέρον γενέσθαι μετὰ τοὺς πρώτους ποιήσαντας αὐλωδῖαν. (3.) Id. ibid. c. 7: Ὅτι δ' ἐστὶν Ὀλύμπου ὁ ἀρματίος νόμος, ἐκ τῆς Γλαύκου ἀναγραφῆς τῆς Ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν μάθοι ἂν τις· καὶ ἔτι γνοίη, ὅτι Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος οὐτ' Ὀρφέα, οὔτε Τέρπανδρον, οὐτ' Ἀρχίλοχον, οὔτε Θαλήταν ἐμμήσατο, ἀλλ' Ὀλυμπον, χρησάμενος τῷ ἀρματίῳ νόμῳ καὶ τῷ κατὰ δάκτυλον εἶδει, ὃ τινες ἐξ ὀρθίου νόμου φασὶν εἶναι. Ἄλλοι δὲ τινες ὑπὸ Μουσῶν εὐρησθαι τοῦτον τὸν νόμον· γεγονέναι γὰρ τινὰς ἀρχαίους αὐλητὰς Μουσούς. (4.) Id. ib. c. 10: Καὶ περὶ Θαλήτα δὲ τοῦ Κρητός, εἰ παιάνων γεγένηται ποιητής, ἀμφισβητεῖται. Γλαῦκος γὰρ μετ' Ἀρχίλοχον φάσκων γεγενῆσθαι Θαλήταν, μεμνησθαι μὲν αὐτὸν φησὶ τὰ Ἀρχιλόχου μέλη, ἐπὶ δὲ τὸ μακρότερον ἐκτείνει, καὶ Μάρωνα (!) καὶ Κρητικὸν ὀνυθμόν εἰς τὴν μελοποιίαν ἐνθεῖναι· οἷς Ἀρχίλοχον μὴ κεχρησθαι, ἀλλ' οὐδ' Ὀρφέα, οὐδὲ Τέρπανδρον· ἐκ γὰρ τῆς Ὀλύμπου αὐλήσεως Θαλήταν φασὶν ἐξεργάσθαι ταῦτα, καὶ δόξαι ποιητὴν ἀγαθὸν γεγονέναι. Περί δὲ Ξενοκρίτου, ὃς ἦν τὸ γένος ἐκ Λοκρῶν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, ἀμφισβητεῖται εἰ παιάνων ποιητής· γέγονεν· ἥρωικῶν γὰρ ὑποθέσεων πράγματα ἔχουσιν ποιητὴν γεγονέναι φασὶν αὐτόν· διὸ καὶ τινὰς διθυράμβους καλεῖν αὐτοῦ τὰς ὑποθέσεις· πρεσβύτερον δὲ τῇ ἡλικίᾳ φησὶν ὁ Γλαῦκος Θαλήταν Ξενοκρίτου γεγονέναι. (5.) Diogen. L. IX, 38, de Democrito: Τῶν Πυθαγορικῶν τινὸς ἀκοῦσαι φησὶν αὐτὸν Γλαῦκος ὁ Ρηγίνος, κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αὐτῷ γεγονώς. Φησὶ δὲ καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Κυζικηνὸς Φιλολάῳ αὐτὸν συγγεγονέναι. (6.) Diog. L. VIII, 51, de Empedocle: Εἰς δὲ Θουρίους αὐτὸν νεωστὶ παντελῶς ἐκτισμένους Γλαῦκος ἐλθεῖν φησὶν. (6a.) Schol. Venet. Et Rom. ad Eurip. Hec. 41: [Τύμβῳ φίλον πρόσφαγμα] Ὑπὸ Νεοπολέμου φασὶν αὐτὴν σφαγιασθῆναι Εὐριπίδης καὶ Ἴβρυκος· ὁ δὲ τὰ Κυπριακά ποιήσας

338. Γλαύκος, έτερος ιστορικός που έχει γράψει, απ' ότι φαίνεται σε πάπυρο του Οξυρύγχου, για την Σκυθία¹⁷⁸. [FGrH, n. 806]

339. Γναίος Αυφίδιος (GNAEUS AUFIDIUS), πολιτικός και ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα, που μνημονεύεται ως συγγραφέας μιας Ρωμαϊκής ιστορίας στην ελληνική γλώσσα από τον Κικέρωνα. Υπήρχε και ένας άλλος Αυφίδιος, ο Βάσσος (Aufidius Bassus) ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα. [FHG, III, σ. 199, PAUL KROH]

340. Γοργίας ο Αθηναίος, ιστορικός που έγραψε ΠΕΡΙ ΕΤΑΙΡΩΝ. Αναφέρεται από τον Αθήναιο¹⁷⁹. [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum (FHG)* IV, σ. 410]

341. Γοργίας ο Λεοντίνος, ιστορικός και ρήτορας που έχει γράψει για του Πυθικούς αγώνες¹⁸⁰. [FGrH, n. 407]

342. Γόργος ο Κολοφώνιος, ιστορικός πολυγραφέστατος, του οποίου αναφορά σώζεται στον Αθήναιο (XI 428) αναφορά 61 λέξεων¹⁸¹. [FGrH, n. 17]

343. Γοργοσθένης ο Ρόδιος, ιστορικός που αναφέρεται στην πινακίδα Αναγραφής της Λίνδου¹⁸² και ενδέχεται να έγραψε για τους μυθικούς ήρωες. [FGrH, n. 529]

344. Γόργων ο Ρόδιος, ιστορικός αναφερόμενος από τον C. Müller, πιθανόν του 2^{ου} π.Χ. αιώνα. Ως έργα του αναφέρονται το: *Περί τῶν ἐν Ρόδῳ θυνσιῶν*. Αναφέρεται στην Αναγραφή της Λίνδου. [FHG, IV, 410, Jacoby, F., *FGH* σ. 332]

Δ

345. Δάης ο Κολωνεύς, ιστορικός ο οποίος έγραψε ότι το ιερό του Κιλλαίου Απόλλωνα στην Μικράν Ασία κτίστηκε από Αιολείς, που είχαν πλεύσει από την Ελλάδα. [FHG, IV, 376]

346. Δαΐμαχος ή Δηΐμαχος ή Δαίμαχος ο Πλαταιεύς, του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, πιθανόν συγγραφέας του τμήματος ιστορίας που συναντάμε στα *Ελληνικά της Οξυρύγχου*. Γεωγράφος και ιστορικός, ο οποίος έγραψε για την Ινδική χερσόνησο, όπως μαρτυρεί ο Στράβωνας, με την

φησίν υπό Οδυσσέως και Διομήδους ἐν τῇ τῆς πόλεως ἀλώσει τραυματισθεῖσαν ἀπολέσθαι, ταφήναι δὲ ὑπὸ Νεοπτολέμου, ὡς Γλαῦκος γράφει· ἄλλοι δὲ φασι συνθέμενον Πριάμῳ τὸν Ἀχιλλεῖα περὶ τοῦ Πολυξένης γάμου ἀναιρεθῆναι ἐν τῷ Θυμβραίου Ἀπόλλωνος ἄλσει.

¹⁷⁸ Ox. XV 1802, 36 (*Glossar*) : μελύγιον· πομάτιον τι Σκυθικόν. Ἰ Γλαῦκος ἐν α' Ἐξηγήσεως τόπων τῶν κειμένων ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Πόντου μέρη· «συνκαταθεμένων δὲ τῶν ἐλατῶν ἔλυσε τὸν σύλλογον, καὶ ἀπολυθέντες ἕκαστος ἐπὶ τὰ ἴδια παρεσκεύαζον τὸ μελύγιον. τοῦτο δὲ τὸ πόμα μεθύσκει μᾶλλον τοῦ οἴνου, γίνεται δὲ ἐπομένου τοῦ μέλιτος μεθ' ὕδατος καὶ βοτάνης τινὸς ἐμβυλλομένης· φέρε γὰρ αὐτῶν ἡ χώρα πολλὸ τὸ μέλι, ἐπὶ δὲ καὶ τὸ ζῦτος, ὃ ποιοῦσιν ἐκ τῆς κέγχρου».

¹⁷⁹ Athenaeus XIII. Αἱ γὰρ καλαὶ ἡμῶν Ἀθῆναι τοσοῦτον πλῆθος ἤνεγκαν ἐταῖρων, περὶ ὧν ἐπεξελεύσομαι ὅσον γε δύναμαι, ὅσον ὄχλον εὐανδρούσα πόλις οὐκ ἔσχεν. Ἀνέγραψε γοῦν Ἀριστοφάνης μὲν ὁ Βυζάντιος ἑκατὸν καὶ τριάκοντα πέντε, Ἀπολλόδορος δὲ τούτων πλείους, ὁ Γοργίας δὲ πλέονας, παραλειφθῆναι φάσκοντες ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους μετὰ ἐταῖρων πλείονων καὶ τάσδε· τὴν Πάροιον ἐπικληθεῖσαν, καὶ Λαμπυρίδα, καὶ Εὐφροσύνην· αὕτη δὲ ἦν γναφεὺς θυγάτηρ. Ἄγραφοι δ' εἰσὶν αὐτῷ Μεγίστη, Ἀγαλλίς, Θασυμάριον, Θεόκλεια· αὕτη δ' ἐπεκαλεῖτο Κορόνη· Ληναϊτόκυστος, Ἄστρα, Γνάθαινα, καὶ ταύτης θυγατρίδῃ Γναθαίνιον· καὶ Σιγῇ, καὶ Συνωρίς ἡ Λύχνος ἐπικαλουμένη, καὶ Εὐκλεία, καὶ Γρυμαία, καὶ Θρυαλλίς, ἔτι Χίμαιρα καὶ Λαμπάς.

¹⁸⁰ Φιλόστρατος *Vit. Soph.* I, 9, 2 : ἐμπρέπων δὲ (scil. ὁ Γοργίας) καὶ ταῖς τῶν Ἑλλήνων πανηγύρεσι τὸν μὲν λόγον τὸν Πυθικὸν ἀπὸ τοῦ βομοῦ ἤχησεν, ἐφ' οὗ καὶ χρυσοῦς ἀνετέθη ἐν τῷ τοῦ Πυθίου ἱερῷ, ὃ δὲ Ὀλυμπικὸς λόγος (p. 304) ὑπὲρ τοῦ μεγίστου αὐτοῦ ἐπολιτεύθη.

¹⁸¹ Τὸν πάσης πολύβυβλον ἀφ' ἱστορίας μελεδῶνδον πρέσβιν αἰοιδοπῶλον δρεψάμενον σελίδα, τὸν σοφὴν στέρξαντα νόμοι μεγαλόφρονος Γοργόν, τὸν Κλαρίον τριπόδων Λητοίδεω θέραπα Κεκροπίς ἐν κόλποις κρύπτει κόνις· εὐσεβίης δὲ εἵνεκεν εὐσεβέων χώρον ἔβη φθίμενος. Jacoby, Felix (Berlin).

¹⁸² Γοργ[γο]σθένης ὁ ἱερεὺς τῆς Ἀθάνας ἐν ταῖς ποτὶ τὰν βουλὰν ἐπι[στ]ολαῖ.

αναφορά του τίτλου του έργου του *Ινδικά* σε 4 βιβλία¹⁸³. Εκεί αναφέρονται τα Ιμαλάια ως *τρικόρυπον όρος* της Ινδικής, των Κορυφών των οποίων τα ονόματα είναι *Κορασιβή* (Kailasa in Puranas), *Κονδάσκη* (Kuntha) και *Μηρόν* (Meru). Άλλα έργα του το *Περί ευσεβείας*, που από τον Πλούταρχο ιστορεί για κάποιο μετεωρήτη που έπεσε από τον ουρανό¹⁸⁴. Ένα άλλο έργο που μνημονεύεται του Δαΐμαχου είναι τα *Υπομνήματα Πολιορκητικά* και *Περί ευσεβείας*. [FHG, II, σ. 440, Jacoby, F., FGH n. 716]

347. Δαλίων (δωρική προφορά του Δήλιος, επίθετο του θεού Απόλλωνα), κάποιος ιστορικός και γεωγράφος του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ., ο οποίος έζησε στην Αίγυπτο (στη Μερή) και που έγραψε περί Σύνης και Αιθιοπίας. [FHG, IV, 376, Jacoby, F., FGH n. 666]

348. Δαμάσκιος, στωικός φιλόσοφος, Σύρος, ομιλητής των Σιπλικίου και Ευλαλίου, που άκμασε στα χρόνια του Ιουστινιανού. Έγραψε Φιλόσοφον ιστορία, «Περί αρχών» και υπομνήματα στον Πλάτωνα. [Σουΐδας]

349. Δαμάστις ο Σιγριεύς, από το Σίγειο της Τρωάδος (τον αναγράφουν και ως Κιτιεύς), γιος του Διωξίππου. Ιστορικός και Γεωγράφος σύγχρονος του Ηρόδοτου (του 5^{ου} αιώνα π.Χ.), μαθητής του Ελλάνικου του Μυτιλιναίου, το οποίου διασώζονται οι τίτλοι κάποιων έργων του, που μας δείχνουν το ευρύ και πολυσχιδές περιεχόμενο από πλευράς έκθεσης ιστορικών γεγονότων των Περσικών πολέμων, περιγραφής γεωγραφικών περιοχών με μετρήσεις αποστάσεων, καταγραφής εθνολογικών δεδομένων, μέχρι ιστορίας λογοτεχνίας και φιλοσοφίας από της εποχής του Ομήρου (*Περί ποιητών και σοφιστών*¹⁸⁵). Έγραψε όπως πληροφορούμαστε (F.Gr.H.) το *Περί των εν Ελλάδι γενομένων*, ένα ιστορικό έργο, που αν υπήρχε στις μέρες μας, ο Ηρόδοτος δεν θα μνημονεύταν από τον Κικέρωνα και εξ αυτού από άλλους πιο σύγχρονους ως πατέρας της ιστορίας. Γεωγραφικά έργα ήταν τα *Περί εθνών*, *Περίπλους*¹⁸⁶ ή *Περί Εθνών κατάλογος και πόλεων*. Έγραψε μία πραγματεία πάνω στον Τρωικό πόλεμο, το *Περί γονέων και προγόνων των εις Ίλιον στρατευσαμένων*, ένα έργο που διεκδικεί και ο Πώλος ο Ακραγαντίνος. Άλλο έργο του ήταν το ΠΕΡΙ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ (Πλίνιος) και ΧΡΟΝΙΚΑ¹⁸⁷. [Jacoby, F., FGrH n. 5,]

¹⁸³ Harpocratio v. Έγγυθήκη: Εἴη δ' ἂν σκευδός τι πρὸς τὸ κρατήρας ἢ λέβητας ἢ τι τοιούτων οὐκ ἄλλότριον ἐπιτεῖσθαι ἐπιτήδειον [εἶναι], ὡς Καλλίξενός τε ἐν δ' περὶ Ἀλεξανδρείας ὑποσημαίνει καὶ Δαΐμαχος ὁ Πλαταιεύς ἐν β' Περί Ἰνδικῆς.

¹⁸⁴ «πρὸ τοῦ πεσεῖν τὸν λίθον ἐφ' ἡμέρας ἐβδόμηκοντα καὶ πέντε συνεχῶς κατὰ τὸν οὐρανὸν ἑωρᾶτο πύρινον σῶμα παμμίγεθες, ὥσπερ νέφος φλογοειδές, οὐ σχολάζον, ἀλλὰ πολυπλόκου καὶ κεκλασμένας φορὰς φερόμενον, ὡς τὰ ὑπὸ σάλου καὶ πλάνης ἀπορρηγνύμενα πυροειδῆ σπᾶσματα φέρεσθαι πολλαχού καὶ ἀστράπτειν, ὥσπερ οἱ διάττοντες ἀστέρες».

¹⁸⁵ Ἀναξιμένης καὶ Δαμάστις καὶ Πίνδαρος Χίον τὸν Ὀμηρον ἀποφαίνονται καὶ Θεόκριτος· ὁ δὲ Δαμάστις καὶ δέκατον αὐτὸν ἀπὸ Μουσαίου φησὶ γεγονέναι.

¹⁸⁶ Stephan. Byz.: Ὑπερβόρειοι ... Δαμάστις δ' ἐν τῷ Περί εθνῶν· Ἄνω Σκυθῶν Ἰσηδόνας οἰκεῖν, τούτων δ' ἄνωτέρω Ἀριμάσπους, ἄνω δ' Ἀριμασπῶν τὰ Ρίπαια ὄρη, ἐξ ὧν τὸν βορέαν πνεῖν, χιόνα δ' αὐτὰ μήποτε ἐλλείπειν· ὑπὲρ δὲ τὰ ὄρη ταῦτα Ὑπερβόρους καθήκειν εἰς τὴν ἐτέραν θάλασσαν. Strabo XIII, init., de finibus Troadis; Εὐθύς ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν Προποντίδα τόπων ὁ μὲν Ὀμηρος ἀπὸ τοῦ Αἰσίου τὴν ἀρχὴν ποιεῖται τῆς Τρωάδος· Εὐδοξος δὲ ἀπὸ Πριάπου καὶ Ἀρτάκης, τοῦ ἐν τῇ Κυζικηνῶν νήσῳ χωρίου ἀνταίροντος τῷ Πριάπῳ, συστέλλων ἐπ' ἑλαττον τοὺς ὅρους· Δαμάστις δ' ἔτι μᾶλλον συστέλλει ἀπὸ Παρίου· καὶ γὰρ οὗτος μὲν ἕως Λεκτοῦ προάγει· ἄλλοι δὲ ἄλλως

¹⁸⁷ Plutarch. Camill. c. 19; Thargelion mensis Barbaris infaustus est. Eomense Persae ad Granicum victi, καὶ Καρχηδόνιοι περὶ Σικελίαν ὑπὸ Τιμολέοντος ἠτῶντο τῇ ἐβδόμῃ φθίνοντος, περὶ ἣν δοκεῖ καὶ τὸ Ἰλιον ἀλῶναι, ὡς Ἐφορος καὶ Καλλισθένης καὶ Δαμάστις καὶ Φύλαρχος ἰστορήκασιν. (8.) Dionys. Hal. A. R. I, c. 72; Ὁ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἀργεὶ καὶ τὰ καθ' ἑκάστην πραχθέντα συναγαγὼν Αἰνείαν φησὶν ἐκ Μολοσσῶν εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντα μετ' Ὀδυσσεως, οἰκιστὴν γενέσθαι τῆς πόλεως· ὀνομάσαι δ' αὐτὴν ἀπὸ μιᾶς τῶν Ἰλιάδων Ῥώμης.

350. Δαμόκριτος, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. με 1^ο μ.Χ. αιώνα έγραψε σε 2 βιβλία *Τακτικά* και ΠΕΡΙ ΙΟΥΔΑΙΩΝ¹⁸⁸. Επίσης έγραψε *Αιθιοπικήν ιστορία*, όπως μαρτυρεί η Ευδοκία (FHG, IV, σ.377).

351. Δαμόφιλος, φιλόσοφος, σοφιστής και ιστοριογράφος, που έγραψε εκτός από αυτών που μνημονεύει ο Σουΐδας, *Ομοιώματα ή βίου θεραπείην και γνώμας Πυθαγορικάς*. [FHG, III, σ. 656]

Suidas : Δαμόφιλος, φιλόσοφος, σοφιστής· ὃν ἀνε-
θρέφθητο Ἰουλιανὸς ὁ ἐπὶ Μάρκου τοῦ βασιλέως ὑπάτος
(a. U. 928. M. Salvis Julianus)· γράψας πάμπολλα,
ἐξ ὧν ταῦτά μοι εὕρηται ἐπὶ ταῖς τῶν βιβλίων θήκαις·
Φιλόβιβλος πρῶτος περὶ ἀξιοκλήτων βιβλίων, πρὸς Ἀδ-
λιον Μάξιμον· Περὶ βίου ἀρχαίων· καὶ ἑτερα πάμπολλα.

352. Δάμων ο Κυρηναίος, κάποιος ιστορικός των ελληνιστικών χρόνων (Jacoby, F., *FGH* n. 389), ο οποίος δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον Δάμωνα από την Αθήνα, φιλόσοφο, σοφιστή και διάσημο μουσικό (Diels, H. y Kranz, W., *Vorsokr.* 1, p. 381). Ο Δάμων αυτός έγραψε ΠΕΡΙ BYZANTIOY¹⁸⁹ και *Περὶ φιλοσόφων*. Σώζονται μαρτυρίες μιας παραγράφου. [FHG, IV, σ.377]

353. Δάρης ο Φρύγιος, ιερέας του Ηφαίστου που έζησε την εποχή των Τρωικών στη Φρυγία και την ευρύτερη περιοχή της Τρωάδας και κατέγραψε, όπως αναφέρει ο Κορνήλιος Νέπος, την καταστροφή της Τροίας σε ένα έπος η *Φρυγία Ιλιάς* (αναφορά έχουμε κι από τον Αίλιανό στην Ποκίλη ιστορία του). Ο Δάρης είχε δύο παιδιά τον Φηγέα και τον Ιδαίο. Ο πρώτος σκοτώθηκε από τον Διομήδη ενώ ο δεύτερος επέζησε ως ιερέας του Ηφαιστίωνα. Έχουμε γι' αυτόν αναφορές από τον Όμηρο στην Ιλιάδα (ραψωδία Θ). [Jacoby, F., *FGH* n. 51]

Δαφίδας ή Δαφίτας ο Τελμισεύς, γραμματικός και κριτικός του περιεχομένου των γεγονότων που περιέγραφε ο Όμηρος στο *Περὶ Ομήρου*. Στην κριτική του διατεινόταν ότι, ο Όμηρος ψεύδεται για τη συμμετοχή των Αθηναίων στον Τρωικό πόλεμο, σκόπτεται για τη συμμετοχή των θεών (ιερατείου) και το ρόλο της Πυθίας και για την επικριτική στάση του ο Άτταλος της Περγάμου, στην οποία ήταν μέτοικος, τον καταδίκασε σε θάνατο. [Σουΐδας]

354. Δείναρχος. Με το όνομα αυτό έχουμε τέσσερεις ιστορικούς, **α)** ο πρώτος Αθηναίος, ήταν και ρήτορας στην Αττική, **β)** ο δεύτερος *Περὶ Κρήτης συνηγίοχε μυθολογίας*, **γ)** ο τρίτος ήταν Δήλιος¹⁹⁰ στο γένος και **δ)** ο τέταρτος ασχολήθηκε με τον Όμηρο και τα ομηρικά. [FHG, IV, σ.391]

355. Δεινίας από το Άργος (ο Αργεύς), ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. που έγραψε ιστορία της Αργολίδας (*Αργολικά*) σε εννέα βιβλία, από την οποία καταγόταν. Η χρονική περίοδος που επεξεργάστηκε ήταν από τα μυθικά χρόνια μέχρι τον 3^ο αιώνα π.Χ. Σώζονται κάποιες αναφορές στον Πλούταρχο και στους σχολιασμούς του Απολλώνιου του Ρόδιου. Ο Αγαθαρχίδης τον αποκαλεί Κλεινίαν. Χρησιμοποίησε το έργο του για την περιγραφή της Αιθιοπίας

Ταύτην δὲ λέγει ταῖς ἄλλαις Τρωάσι παρακελευσαμένην, κοινῇ μετ' αὐτῶν ἐμπρῆσαι τὰ σκάφη, βαρυνομένην τῇ πλάνῃ. Ὁμολογεῖ δ' αὐτῷ καὶ Δαμάστῃς ὁ Σιγείεὺς (vlg. Σιγεύς) καὶ ἄλλοι τινές.

¹⁸⁸ Δαμόκριτος· ἱστορικός· Τακτικά ἐν βιβλίοις β' Περὶ Ἰουδαίων, ἐν ᾧ φησιν ὅτι χρυσὴν ὄνου κεφαλὴν προσεκύουν, καὶ κατὰ ἑπταετίαν ξένον ἀγρεύοντες προσέφερον, καὶ κατὰ λεπτά τὰς σάρκας διέβαινον, καὶ οὕτως ἀνῆμουν.

¹⁸⁹ Athenaeus Χ: Φύλαρχος ἐν ἔκτῃ Βυζαντίους, οἰνόφυλας ὄντας, ἐν τοῖς καπηλείοις οἰκεῖν, ἐκμισθώσαντας τοὺς ἑαυτῶν θαλάμους μετὰ τῶν γυναικῶν τοῖς ξένοις, πολεμίας σάλπιγγος οὐδ' ἐν ὕπνοις ὑπομένοντας ἀκοῦσαι. Διὸ καὶ πολεμουμένων ποτὲ αὐτῶν, καὶ οὐ προσκαρτεροῦντων τοῖς τεῖχεσι, Λεωνίδης ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσε τὰ καπηλεῖα ἐπὶ τῶν τειχῶν σκηνοπηγεῖν, καὶ μόλις ποτὲ ἐπαύσαντο λιποτακτοῦντες, ὥς φησι Δάμων ἐν τῷ Περὶ Βυζαντίου.

¹⁹⁰ Δημ<ήτρι>ος ὁ Μάγνης ... ἐν τῇ Περὶ τῶν ὁμωνύμων πραγματείᾳ ... ἔστι δὲ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα τάδε· «Δεινάρχοις δ' ἐν<ε>τύχονεν τέτταρσιν, ὧν ἔστιν ὁ μὲν ἐκ τῶν ῥητόρων τῶν Ἀττικῶν, ὁ δὲ τὰς π...

Plutarch. Arat. c. 3 : Ἀδαντίδαν μὲν οἱ περὶ Δεινίαν καὶ Ἀριστοτέλη (Argivum, Arati amicum), τὸν διαλεκτικὸν, εἰσθότα τοῖς λόγοις αὐτῶν κατ' ἀγορὰν σχολάζοντες ἐκαστοτε παρεῖναι καὶ συμφιλονεικεῖν, ἐμβαλόντες εἰς τοιαύτην διατριβὴν καὶ παρασκευάσαντες ἐπιβουλὴν, ἀνείλον. Alios Dinias recenset Dindorfius in Stenh. Thes. Gr. s. h. v.

Agatharchides De mari Rubr. ap. Phot. cod. 250, p. 443, a, 13 ed. Bekk. : Οἱ δὲ περὶ Κλεινίαν (Δεινίαν εἰμ. Reines.) ἱστοριοὶ φασιν, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς ἐξουσίας καὶ αὐτοὶ δέειαν λαβόντες, ἐξ Ἀργους εἰς Αἰθιο-

Schol. Apoll. Rhod. II, 789 : Ὅτι δὲ τοὺς Παφλαγῶνας ὑπέταξεν Ἡρακλῆς τοῖς περὶ Λύκον (Marian-dynorum regem), ἱστορεῖ Δεινίας ἐν πρώτῳ Ἀργολικῶν καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς ἐν δεκάτῳ Βιθυνιακῶν. Alia quaedam ex Herculis historia, quae item πᾶν (ἐκαλεῖτο δὲ τότε Κηφηνία) παραγεγονότα ἐπὶ λύσει τῆς Κηφῆας θυγατρὸς τὸν Περσέα, ἐκείδεν δὲ εἰς Πέρσας μεταστάντα, Πέρσαι μὲν ἀπὸ τινος τῶν ἐγγόνων τῆς κλῆσεως μεταδόναι, Ἐρύθραν δὲ γεννησάμεναι, καὶ ἐξ ἐκείνου τῇ θαλάσῃ τὴν κλῆσιν παρασχέιν. Τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ Ἀργολικὸς περὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης σχεδιασμός.

[FHG, III, σ.24]

356. Δείνων ἢ Δίνων, διάσημος Ἕλληνας ιστοριογράφος μια γενιά πριν το Μ. Αλέξανδρο (ΝΑΛ). [FHG, II, 88]

357. Δέλλιος Κοϊντος, (Dellius, Quintus historicus), ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα και φίλος του Αντωνίου¹⁹¹. [Jacoby, F., *FGrH* n. 197]

358. Δέξιππος ο Αθηναίος ἢ Ερρένιος, ιστορικός και χρονογράφος του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα, ο οποίος γεννήθηκε στο Έρμος, δήμο ἢ οικισμό της Ακαμαντίδας φυλῆς της Αττικής (Πικέρμι) το 210 π.Χ. Από σωζόμενες επιγραφές γνωρίζουμε ὅτι ἦταν επικεφαλῆς του στρατοῦ, που απέκρουσε τους Ερούλους το 267 και γι' αὐτὸ τὸν τίμησαν οἱ Αθηναῖοι με ἀγαλμα. Ἐγραψε χρονολογικούς πίνακες τῶν Αθηναίων ἀρχόντων (*ΧΡΟΝΙΚΑ*) σε 12 βιβλία, ἀριθμώντας ὅλους τοὺς ἀρχαίους ἀρχόντες μέχρι τὴν ἐποχὴ ὅλων τῶν Ρωμαίων ὑπάτων καὶ τῶν πατέρων τῆς ἱστορίας, καταλήγοντας στὸν Κλαύδιο τὸν Γοτθικό (268). Τα χρονικά του συνέχισε ο Ευνάπιος. Ἐγραψε ἱστορία γιὰ τὶς ἐπιθέσεις τῶν Γόθων (ΣΚΥΘΙΚΑ), ὅπως ἔγραψε καὶ γιὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Διαδόχων, στὰ *Μετὰ Αλέξανδρον*¹⁹², που περιγράφει τὴ διάδοχο κατάσταση, ὅπως ἔλαβε χώρα στὴν ἀπέραντη αυτοκρατορία τῶν Μακεδόνων. Το ἔργο του δὲν διασώζεται, ἀλλὰ μνημονεύεται ἀπὸ μεταγενέστερους ἱστορικοὺς ἢ χρονικογράφους. Το ἔργο του ἀναφέρεται κι ἀπὸ τὸν Φώτιο. Υπήρχε καὶ **Δέξιππος ο Κῶος** γιατρός, μαθητὴς τοῦ Ἱπποκράτη, που συνέγραψε *Περὶ Ιατρικῆς* σε 1 βιβλίο καὶ *Περὶ Προγνώσεως* σε 2. [FHG, III, σ. 667-687]

¹⁹¹ βασιλεῖον δ' αὐτῶν (sc. τῶν Ἀτροπατινῶν) θερινὸν μὲν ἐν πεδίῳ ἰδρυμένον Γάζαι καὶ ἐν φρουρίῳ ἐρυμνῶι Οὔερα †, ὅπερ Ἀντόνιος ἐπολιόρκησε κατὰ τὴν ἐπὶ Παρθυαίους στρατείαν. διέχει δὲ τοῦτο τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ τοῦ ὀρίζοντος τὴν τε Ἀρμενίαν καὶ τὴν Ἀτροπατινὴν σταδίου δισχίλιους καὶ τετρακοσίους, ὡς φησιν Δέλλιος ὁ τοῦ Ἀντωνίου φίλος, συγγράψας τὴν ἐπὶ Παρθυαίους αὐτοῦ στρατείαν, ἐν ἣι παρὴν καὶ αὐτὸς ἡγεμονίαν ἔχων.

¹⁹² Ἀρχεται δὲ (sc. Δέξιππος) ἐν τοῖς μετὰ Αλέξανδρον ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ βασιλέως τε τὸν Αἰριδαῖον, ὃς ἦν ἐκ Φιλίνης τῆς Λαρισσαίας τῷ Φιλίππῳ γεγεννημένος, ἢ τῶν Μακεδόνων ἀρχῇ περὶ εἰσὶν αὐτὸν τε καὶ εἰς τὸν μέλλοντα Αλέξανδρον παῖδα τίκεσθαι ἐκ Ρωξάνης (ἐν γαστρὶ γὰρ ἔχουσα καταλέλειπτο) καὶ εἰς τοὺς ἀμφὶ Περδίκκαν, οἱ κρίσει τῶν Μακεδόνων ἐπετρόπευον αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. Διέξεισι καὶ ὅπως ἡ τοῦ Αλέξανδρου διενεμήθη ἀρχή. Τὰ μὲν οὖν τῆς Ἀσίας οὕτω· Πτολεμαῖος ὁ Λάγου Αἰγύπτου πάσης καὶ Λιβύης καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς, ὅποση Αἰγύπτῳ συνάπτει, ἀρχεῖν ἐτάχθη· ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ Αλέξανδρῳ ἐπὶ τῇ σατραπείᾳ ταύτῃ τεταγμένος Κλεομένης ὑπαρχος Πτολεμαίῳ ἀποκατέστη. Λαομέδων δὲ ὁ Μυτιληναῖος Σύρων ἡγείσθαι ἀπεφάνθη, καὶ Φιλώτας μὲν Κιλικίας, Πίθων δὲ Μηδίας, Εὐμένης δὲ Καππαδοκίας τε καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον κατιόντων μέχρι καὶ εἰς Τραπεζοῦντα, Αντίγονος δὲ Παμφυλίων καὶ Κιλικίων μέχρι Φρυγίας, Καρῶν δὲ Ἀσάνδρος, Μένανδρος δὲ Λυδῶν, Λεώνατος δὲ τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας. Καὶ τῶν μὲν Ἀσιανῶν οὕτω· τῶν δ' Εὐρωπαϊῶν Θράκης μὲν καὶ Χερρονήσου Λυσίμαχος, Αντίπατρος δὲ ἐπὶ πᾶσι Μακεδόσι καὶ Ἑλλησι καὶ Ἰλλυρίῳ καὶ Τριβαλλοῖς καὶ Ἀγριασί καὶ ὅσα τῆς Ἡπείρου ἐξέτι Αλέξανδρου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ἐτέτακτο. Τὴν δὲ κηδεμονίαν καὶ ὅσην προστασία τῆς βασιλείας Κράτερος ἐπετράπη, ὃ δὴ πρῶτιστον τιμὴς τέλος παρὰ Μακεδόσι· Περδίκκας δὲ τὴν Ἡρασιάνων χιλιάρχίαν. Ἦσαν δὲ ἀρχόντες Ἰνδῶν μὲν ἀπάντων Πῶρος καὶ Ταξίλης· ἀλλ' ὁ μὲν Πῶρος οἱ ἐν μέσῳ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου νέμονται, Ταξίλης δὲ τῶν Λοιπῶν. Πίθων δὲ τῶν τούτοις ὁμόρων ἡγεῖτο, πλὴν Παροπαμισαδῶν.»

359. Δέρκυλος (ο Αργεῖος ;), ιστορικός (Jacoby, F., *FGH* n. 288). Έγραψε ΑΡΓΟΛΙΚΑ σε 4 βιβλία, ΒΟΙΩΤΙΚΑ (πιθανόν αυτό το έργο να τόγραψε ο Δέρκυλος ο Θηβαῖος, γιος του Δράκοντα), ΑΙΤΩΛΙΚΑ (σε 3 βιβλία), ΙΤΑΛΙΚΑ (σε τρία βιβλία), ΚΤΙΣΕΙΣ, ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ, ΣΑΤΥΡΙΚΑ και ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ (βουνών που καταγράφηκαν κατά την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου). [FHG, IV, σ. 388]

360. Δηῖοχος ο Προικοννήσιος, ή και **Δηῖλοχος** ή **Διῖλοχος** ή αργότερα **Διῖλογος**. Ήταν ένας ιστορικός προ του Πελοποννησιακού πολέμου και του Ηροδότου, που μνημόνευσε το *Λειμώνιον πεδῖον*, για τους γηγενείς της Κυζίκου (*Γηγενεές ή ΠΕΡΙ ΚΥΖΙΚΟΥ*¹⁹³). Επίσης περιέγραψε το ναό του Εκβασίου Απόλλωνα, υποστηρίζοντας ότι στην πραγματικότητα ήταν ναός του Ιασονίου Απόλλωνα, που ανοικοδομήθηκε από τον Ιάσωνα για τον Χυτό λιμένα: *Χυτός λιμήν εν Κυζίκῳ οὕτω καλούμενος. Επεχείρησαν γὰρ οἱ Πελασγοὶ χῶσαι αὐτόν, ὡς φησι Δηῖλοχος, κατὰ ἔχθος το πρὸς τοὺς Θεσσαλοὺς, ὑφ' ὧν ἐξεβέβληντο*, μας λέει ο Απολλώνιος (FHG). Αναφέρει ο Δηῖοχος ότι, ο Αμφιάραος είχε συμπλεύσει με τους Αργοναύτες, τους οποίους θεωρούσε *ληστές* (δηλ. επιδρομείς). Τα ίδια υποστήριζε και ο Πολύγνωτος στο *Περὶ Κυζίκου*. [Jacoby, F., *FGH* n. 471, FHG, II, 17, H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978)]

361. Δημαγόρας ο Σάμιος, ιστορικός αναφερόμενος από τον Διονύσιο τον Αλικαρνασσεά, ο οποίος υποστήριζε ότι η Ηλέκτρα ήρθε από την Λιβύη στη Σαμοθράκη και με τον Δία (ιερέα του θεού) έτεκεν Ημιθέας, Δάρδανον και Αρμονία. Περνώντας από εκεί ο Κάδμος για να βρει την αδελφή του, μνήθηκε στο ιερό, είδε την Αρμονία, και με τη βοήθεια της Αθηνάς (ιέρειας της θεάς) την πήρε μαζί του. Ο ίδιος υποστήριζε ότι οι Αλκυονίδες ήταν στον αριθμό 7, ο Φιλόχορος 9 και γενικά στον αριθμό διαφωνούσαν και ο Σιμωνίδης και ο Αριστοτέλης. [FHG, IV, σ.378]

362. Δημάδης ο Αθηναῖος, πρώην ναύτης, ιστορικός, ρήτορας και πανούργος δημαγωγός. Μερικοί τον αποκαλούν Δημέα ή Δημεάδη και κατά συναίρεση Δημάδη. Έγραψε *Απολογισμὸν Ολυμπιάδας της εαυτοῦ δωδακαετίας*, και *Ιστορίαν περὶ Δήλου και της γενέσεως των Λητούς παιδων*. [FHG, IV, σ.377]

363. Δημάρτατος ο Κορίνθιος, ιστορικός¹⁹⁴ του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα με μεγάλο έργο. Σώζονται ελάχιστα αναφορές και τίτλοι κάποιων έργων του, όπως ΑΡΚΑΔΙΚΑ, ΦΡΥΓΙΑΚΑ, ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ και ΤΡΑΓΩΔΟΥΜΕΝΑ. [FHG, IV, σ.378, Jacoby, F., *FGH* n. 42]

364. Δημέας, ιστορικός του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ. από την Πάρο, ο οποίος έγραψε μία ιστορία, όπως λέγεται, του νησιού του, που περιείχε πολλά στοιχεία για το νησί του την Πάρο και τον ποιητή Αρχίλοχο και τους άρχοντες που διοίκησαν το νησί από τον 7^ο αιώνα π.Χ. Από το έργο αυτό χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία για την επιγραφή του μνημείου του Αρχίλοχου, που ανεγέρθηκε περί το 100 π.Χ. [Jacoby, F., *FGH* n. 502]

365. Δημήτριος, ιστορικός ιουδαϊκής καταγωγής του 3^{ου} αιώνα π.Χ., ο οποίος έγραψε ένα βιβλίο το *Περὶ τῶν τῇ Ἰουδαίᾳ βασιλέων*¹⁹⁵, τους οποίους εξιστόρησε μέχρι την εποχή του Πτολεμαίου Δ', ένα βιβλίο με πολλά αποσπάσματα από το πόνημα των *Εβδομήκοντα* (Ο'). [FHG, III, 207 και J. Freudenthal, *Hellenist. Studien*, 1875, *FGH* n. 722]

¹⁹³ ΠΕΡΙ ΚΥΖΙΚΟΥ. EX LIBRO PRIMO. (1.) Schol. Apoll. Rh. I, 139: Άλλοι φασὶ καὶ Θέστορα συμπλεύσαι τοῖς Αργοναύταις· Δηῖοχος δὲ καὶ Αμφιάραον. (4.) Idem I, 976: Κλείτη, θυγάτηρ Μέροπος, Περικωσίου τὸ γένος, μάντεως, ἦν Κύζικος ἐγημεν, ὡς ἱστορεῖ Δηῖλοχος καὶ Ἐφορος.

¹⁹⁴ Δημάρτατος ἐν τρίτῳ Τραγωιδουμένων· Ἀθηναίων πρὸς Εὐμόλπον τὸν Θρακῶν βασιλέα πόλεμον ἔχοντων, Ἐρεχθεὺς ὁ τῆς Ἀττικῆς προϊστάμενος χρησὸν ἔλαβεν ὅτι νικήσει τοὺς ἐχθροὺς, ἐὰν τὴν πρεσβυτάτην τῶν θυγατέρων Περσεφόνην θυσιῇ παραγενόμενος δ' εἰς Ἀθήνας Πραξίθεαι τῇ γυναικὶ τὴν πυθόχρηστον μαντείαν ...

¹⁹⁵ ὁ μέντοι [Φαληρεὺς] Δημήτριος καὶ Φίλων ὁ πρεσβύτερος καὶ Εὐπόλεμος οὐ πολὺ τῆς ἀληθείας διήμαρτον· οἷς συγγινώσκειν ἄξιον· οὐ γὰρ ἐνὶ αὐτοῖς μετὰ πάσης ἀκριβείας τοῖς ἡμετέροις γράμμασι παρακολουθεῖν.

366. Δημήτριος, ιστορικός του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα που αναφέρεται στην Καρπασία¹⁹⁶, πόλη της Κύπρου και που πληροφορίες έχουμε από τον Στέφανο τον Βυζάντιο. [FGrH, n. 756]

367. Δημήτριος, άγνωστος ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα που αναφέρεται στα σχόλια του Λυκόφωνα¹⁹⁷. [FGrH n. 777]

368. Δημήτριος ο Αντιγόνου, ιστορικός αναφερόμενος από τον Στέφανο Βυζάντιο¹⁹⁸ για την πόλη Κύρρος. (Jacoby, F., FGrH n. 852).

369. Δημήτριος ο Βυζάντιος, ιστορικός του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε σε 13 βιβλία τη *Γαλατών διάβασιν εξ Ευρώπης εις Ασίαν*¹⁹⁹, και σε άλλα 8 τα *Περί Αντίοχον και Πτολεμαίων και την Λιβύης υπ' αυτών διοίκησιν*. [FHG, II, σ. 624]

370. Δημήτριος ο Ερυθραίος (πολιτογραφημένος στην Τήμνο), ιστορικός και ρήτορας, ποικιλογράφος, έγραψε ιστορικά και ρητορικά βιβλία, τα οποία δεν σώζονται. Μάλλον έζησε κατά τον 1^ο αιώνα π.Χ. [FHG, IV, 381]

371. Δημήτριος ο Εφέσιος, ιστορικός αναφερόμενος από τον Διογένη τον Λαέρτιο και συγγραφέας ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΝΑΟΥ. Αναφέρεται κι από τον Αθήναιο στο IB' βιβλίο του, σ. 525. Σώζεται μία παράγραφος. [FHG, IV, σ.383]

372. Δημήτριος ο Ιλιεύς. Ιστορικός που έγραψε *Τρωικά* σε είκοσι βιβλία. Δεν σώζονται, αλλά από αναφορές υποστήριξε ότι ο Αχιλλέας είχε δύο γιους κι όχι έναν τον Νεοπτόλεμο. Ο άλλος ονομαζόταν *Ονειρος*, παιδί κι αυτός της *Δηϊδαμείας*²⁰⁰. [FHG, IV, 382, FGrH, n. 59]

373. Δημήτριος ο Καλλατιανός (από την Κάλλατιν του Ευξείνου Πόντου), γεωγράφος του 3^{ου} π.Χ. Έγραψε ένα ογκώδες γεωγραφικό έργο με τίτλο: *Περί Ευρώπης και Ασίας*, σε 20 βιβλία, του οποίου σώθηκαν μόλις 6 αποσπάσματα. Το έργο αυτό είχε χρησιμοποιηθεί από τον Αγαθαρχίδα τον Κνίδιο, ως πηγή πληροφοριών για τους βόρειους λαούς και τη γεωγραφία των περιοχών τους. Πρέπει να έγραψε και για τους σεισμούς στην Ελλάδα, όταν αναφέρει για τις πηγές της Αιδηγού, ότι σε επικείμενο σεισμό, έπαψαν να ρέουν για τρεις ημέρες. Επίσης αναφέρει ότι στους Ωρεούς έπεσε το τείχος το προσκείμενο στη θάλασσα και κατέπεσαν επτακόσιες οικίες. [FHG, IV, σ.380, Jacoby, F., FGrH n. 85]

374. Δημήτριος ο Μαγνήσιος ή Μάγνης (από την Μαγνησία). Ιστορικός του 1^{ου} αιώνα π.Χ., φίλος του λόγιου βιογραφιών συγγραφέα Titus Pomponius Atticus (Τίτος Πομπώνιος Αττικός). Έγραψε ένα λεξικό με πλούσια βιογραφικά λήμματα πολλών προσώπων, πολιτικών, ρητόρων, ποιητών και άλλων (*Περί ομωνύμων ποιητών και συγγραφέων*), που χρησιμοποιήθηκε πολύ από τον Αθήναιο τον Ναυκρατίτη, τον Διογένη Λαέρτιο και τον Πλούταρχο. Ένα άλλο έργο του για το οποίο δεν έχουμε παρά ελάχιστα αποσπασματα είναι το *Περί ομωνύμων πόλεων*. Ο

¹⁹⁶ Καρπασία: πόλις Κύπρου, ἣν Πυγμαλίων ἔκτισεν, ὡς Ἑλλάνικος ἐν τοῖς Κυπριακοῖς Ξεναγόρας δὲ Κάρπαθον αὐτὴν φησι. Δημήτριος δὲ ὁ Σαλαμίνιος Καρβασίαν φησίν, ὅτι πρὸς τὸν καλούμενον καρβάν ἄνεμον κεῖσθαι δοκεῖ.

¹⁹⁷ Scholia on Lykophron, Alexandra 444 (ed. Leone): δοιοὶ δὲ ρεῖθρον Πυράμου πρὸς ἐκβολαῖς / αὐτοκτόνοις σφαγαῖσι Διηραίνου κύνες / δομηθέντες αἰχμάσουσι λοισθίαν βοῆν / πύργων ὑπὸ πτέρνασι Παμφύλου κόρης. / αἰπὺς δ' ἀλιβρὸς ὄχμος ἐν μεταχμίῳ, / Μάγαρσος ἀγνὼν ἦρ...

¹⁹⁸ Steph. Byz. s.v. *Κύρρος*: πόλις Συρίας, ἥς ἀκρόπολις Γίνδαρος.1 ὁ πολίτης Κυρρέστης, ὡς Πολύβιος ε (50, 7; 57, 4). καὶ Κυρρεστὴς ἢ Ἀθηνᾶ,2 καὶ ἡ χώρα Κυρρεστική· Στράβων ις (2, 8). Δημήτριος δὲ ὁ Ἀντιγόνου 3 τὸ Κυρρήστης διὰ τοῦ ἡ φησὶ † καθὼ. Steph. Byz. s.v. Ἀγβάτανα· πολίτην Συρίας· Ἡρόδοτος γ 5 (62, 1; 64, 4). οἱ δὲ νῦν Βατάνειαν αὐτὴν καλοῦσι Δημήτριος δὲ φησιν 6 Ἀγβάτανα διττά, τὰ μὲν τῆς Μηδίας, τὰ δὲ τῆς Συρίας.

¹⁹⁹ Diogenes Laertius V 83: γεγόνασι δὲ Δημήτριοι ἀξιόλογοι εἴκοσι ἑβδομος Βυζάντιος, ἐν τρισκαίδεκα βιβλίοις γεγραφὼς τὴν Γαλατῶν διάβασιν ἐξ Ευρώπης εἰς Ἀσίαν· καὶ ἐν ἄλλοις ὀκτὼ τὰ περὶ Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαίων καὶ τὴν τῆς Λιβύης ὑπ' αὐτῶν διοίκησιν.

200 Ptolemy Chennos, Novel History (Καὶνὴ Ἱστορία) Book 3, in Photios, Bibliotheca 190, 148b21: ἵστέον δὲ ὅτι Ὁμήρου καὶ τῶν πλεόνων ἓνα παῖδα λεγόντων Δηϊδαμείας καὶ Ἀχιλλέως τὸν Νεοπτόλεμον, Δημήτριος ὁ Ἰλιεύς δύο ἱστορεῖ, Ὀνειρόν τε καὶ Νεοπτόλεμον· ὃν ἀνέλων ...

Κικέρωνας επίσης μνημονεύει ένα ακόμη έργο του το *Περί ομονοίας* (De Concordia) [FHG, Λεξικό αρχαίων συγγραφέων του PAUL KROH]

375. Δημήτριος ο Οδησσίτης ή και Οδησεύς ονομαζόμενος. Ιστοριογράφος που έγραψε *Περί της πατρίδος*²⁰¹. [FHG, IV, 382]

376. Δημήτριος ο Σαλαμίνιος, ιστορικός αναφερόμενος από τον Στέφανο το Βυζάντιο από την Σαλαμίνα της Καρβασίας ή Καρπασίας της Κύπρου. Κάρβαν έλεγαν, έγραφε, κάποιον τοπικό άνεμο. Έγραψε ΠΑΜΦΥΛΙΑΚΑ²⁰², ΑΡΓΟΛΙΚΑ²⁰³ και ΤΑ ΚΑΤΑ ΑΙΓΥΠΤΟΝ²⁰⁴. [Jacoby, F., FGrH n. 756, FHG, IV, σ.382]

377. Δημήτριος ο Σαγαλασσεύς (από την Σαγαλασσό, οχυρή πόλη της Πισιδίας, επαρχία της Μικράς Ασίας, επί του όρους Ταύρου, μεταξύ Παμφυλίας, Κιλικίας, Καππαδοκίας, Λυκίας και Φρυγίας), είναι ιστορικός, που έγραψε ιστορία για την Παρθία κατά τα πρότυπα της Ατθίδας (*Παρθονικά*)²⁰⁵. [FHG, III, σ. 655].

378. Δημήτριος ο Σερίφιος²⁰⁶ (από τη νήσο Σέριφο). Ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. [Jacoby, F., FGrH n. 549]

379. Δημήτριος ο Σκήψιος (από την Σκήψη της Τρωάδας), ιστορικός, γεωγράφος και αρχαιολογικός συγγραφέας του 2^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος δέχτηκε μεγάλη κριτική από τον Κράτητα τον Μαλλώτη. Κύριο έργο του ήταν μία εκτεταμένη ιστόρηση της πατρίδας του από 30 βιβλία με τίτλο: *Τρωικός διάκοσμος* (Αθήναιος και Στράβωνας). Στην πραγματικότητα ήταν μία συγκέντρωση όλων των διαθέσιμων πληροφοριών για την Τρωάδα, μετά από μία επισταμένη μελέτη στις πηγές της τότε εποχής. Η παρουσίαση του ογκώδους αυτού υλικού περιέχει υπομνήματα για τον κατάλογο των Τρώων της Ιλιάδας, γεωγραφικά στοιχεία και ένα πλούσιο ιστορικό και μυθολογικό υλικό. Εξέτασε λεπτομερειακά την ακριβή θέση της Τροίας και γενικά άσκησε κριτική σε όλη την ελληνική ποίηση και πεζογραφία. Το έργο αυτό έχει χαθεί, ευτυχώς όμως σώζονται μερικά καλά αποσπάσματα, που έχουν ανασυρθεί και σχολιαστεί από τον R. Gaede στη διδακτορική του διατριβή με τίτλο: *Demetrii quae supersunt*, Greifswald, 1880.

380. Δημήτριος ο Τροϊζήνιος ή ο Αργεΐος, ένας πολυγραφέστατος αλλά άγνωστος συγγραφέας της αρχαιότητας, ο οποίος κατά τον Κλήμη έγραψε ΑΡΓΟΛΙΚΑ²⁰⁷ σε δύο βιβλία και εκτός από τον Κλήμεντα τον Αλεξανδρέα αναφέρεται κι από τον Ηροδιανό στο *Περί μονήρους λέξεως*. Πολλοί αποδίδουν σε λάθος τοπικό προσδιορισμό του Δημητρίου. Ο Αθήναιος όμως (Δ΄,

²⁰¹ Στέφανος ο Βυζάντιος: *Οδησός*: «πόλις ἐν τῷ Πόντῳ πρὸς τῷ Σαλμυδησσῷ ὁ πολίτης Ὀδησσίτης καὶ Ὀδησεύς· ἐχρημάτιζον δὲ Ἡρακλείδης ἱστοριογράφος (VI) καὶ Δημήτριος ὁ περὶ τῆς πατρίδος γράψας».

²⁰² Tzetzes ad Lyc. 440: Ἡ δὲ Μέγαρσος, κατὰ Δημήτριον τὸν τὰ Παμφυλιακά συγγράψαντα, θυγάτηρ ἦν Παμφύλου, ἀφ' ἧς ἡ πόλις Μέγαρσος ἐκλήθη.

²⁰³ Clemens Alex. Protr. c. 4: Δημήτριος ἐν δευτέρῳ τῶν Ἀργολικῶν τοῦ ἐν Τίρυνθι τῆς Ἡρας Ξοάνου καὶ τὴν ὕλην ὀχνην καὶ τὸν ποιητὴν Ἀργον ἀναγράφει.

²⁰⁴ Athenaeus XV: Δημήτριος δ' ἐν τῷ Περί τῶν κατ' Αἴγυπτον περὶ Ἀβυδὸν πόλιν τὰς ἀκάνθας ταύτας εἰναί φησι, γράφων οὕτως· «Ἐχει δὲ καὶ ὁ κάτω τόπος καὶ ἀκανθὰν τινα δένδρον, ὃ τὸν καρπὸν φέρει στρογγύλον ἐπὶ τινων κλωνίων περιφερώων. Ἀνθεῖ δ' οὗτος, ὅταν ὥρα ἦ, καὶ ἔστι τῷ χρώματι τὸ ἄνθος καλλιφεγγές. Λέγεται δὲ τις μῦθος ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ὅτι οἱ Αἰθίοπες, στελλόμενοι εἰς Τροίαν ὑπὸ τοῦ Τιθωνοῦ, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸν Μέμνονα τετελευτηκέναι, ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τοὺς στεφάνους ἀνέβαλον ἐπὶ τὰς ἀκάνθας. Ἔστι δὲ παραπλήσια τὰ κλώνια στεφάνοις, ἀφ' ὧν τὸ ἄνθος φύεται.»

²⁰⁵ FGrH, n 209: Lucian, Quomodo historia conscribenda sit ἄλλος ἀστυότερον παρὰ πολὺ - ἀνέγνω γάρ - «Δημητρίου Σαγαλασσεύς Παρθονικά».

²⁰⁶ Schol. Lykophr. Al. 843: τῆς δειροπαιδὸς μαρμαρώπιδος γαλῆς] ... μαρμαρώπιδος διὰ τὸ ἀπολιθοῦν τοὺς θεωμένους αὐτὴν ... ἄλλως· 1 φησὶ δὲ Δημήτριος ἐν τοῖς Περί Σερίφου ἥ μ' ἴσταν συναπολιθωθῆναι τῷ Πολυδέκτῃ.

²⁰⁷ Δαμῆν· τὰ εἰς μὴν λήγοντα ὀξύτονα ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν ἐπὶ γενικῇ τὸ ἦ εἰς ἔτρεπει - ποιμένος, λιμένος, πυθμένος, ἀλλὰ μόνον τὸ Δαμῆν ἐφύλαξε τὸ ἦ· Δαμῆνος γάρ ἐπιγράφεται Ἀργολικά.

119) αναφέρει ότι, συνέγραψε τρισήμι χιλιάδες βιβλίων, άρα πρόκειται για μιας τεράστιας φυσιογνωμίας της απροσδιόριστης αρχαιότητας, του οποίου τα ίχνη κάποιοι φρόντισαν να εξαφανίσουν. [FHG, IV, 386, FGrH, n. 304]

381. Δημήτριος ο Φαληρεύς, γεννήθηκε στο Φάληρο το 345 π.Χ. και υπήρξε μία πολυσχιδής προσωπικότητα, αυτή του πολιτικού, του ιστορικού, του ρήτορα και του φίλου των γραμμάτων και των επιστημών, αφήνοντας ένα πλούσιο συγγραφικό έργο, όπως το *Περί ερμηνείας*, όπου εξέθετε τους κανόνες της ρητορικής. Αυτό που σώζεται σήμερα θεωρείται έργο μεταγενεστέρων συγγραφέων κι ανάξιο λόγου. Ήταν ποιητής, ασχολήθηκε με τον Όμηρο, με τη νομοθεσία και με την ιστορία. Τα έργα του έχουν χαθεί, αλλά μας σώζονται ορισμένοι τίτλοι του: *Προοίμιον ιστορικών*, *Κλέων α΄*, *Αρταξέρξης α΄*, *Διονύσιος α΄*, *Περί νόμων*, *Περί πολιτικής*, *Περί δημαγωγίας*, *Περί των Αθήνησι πολιτών*, *Των περί της Αθήνησι νομοθεσίας*, *Αρχόντων αναγραφής*. Εκτός από αυτό το πλούσιο σε τίτλους έργο έγραψε και ένα για τον Σωκράτη (*Σωκράτης*) κι από τον Πολύβιο πληροφορούμαστε ένα άλλο *Περί τύχης*. Μαθήτευσε στο Θεόφραστο και τον κωμικό ποιητή Μένανδρο. Υπήρξε όμως κόλακας του Κάσσανδρου, και τον καιρό που βασίλευε στη Μακεδονία του είχε δώσει με τη βοήθεια της Μακεδονικής φρουράς την αρχή της πόλης, την οποίαν διεύθυνε από το 317 μέχρι το 307 π.Χ. Η μεταίοδοξία του ήταν τέτοια, ώστε υποχρέωσε τους συμπολίτες του Αθηναίους να του κατασκευάσουν το διάστημα αυτό 360 αδριάντες. Αυτό τον έκανε να φανεί *τυραννικώτερος προς Αθηναίους* (Διογένης Λαέρτιος), παρ' όλο που θεωρούνταν ευπαιδευτος από όλους τους Περιπατητικούς και πολύπειρος. Όταν ο Δημήτριος ο πολιορκητής εισέβαλε στην Αθήνα, και δώρισε στους Αθηναίους την αυτονομία τους, αυτοί τον καταδίκασαν σε θάνατο (Πλούταρχος, *Δημήτριος*). Τότε κρύφτηκε ένα διάστημα στη Θήβα και κατέφυγε στην Αλεξάνδρεια του Πτολεμαίου του Λάγου, όπου έζησε ως σύμβουλός του. Όταν ανέβηκε στο θρόνο ο Πτολεμαίος Β΄ ο Φιλάделφος, τον εξόρισε στην άνω Αίγυπτο, όπου πέθανε το 283 π.Χ. από δάγκωμα φιδιού. [ΑΡΛΕΑ, C. FHG, II, σ. 362]

382. Δημόγνητος, ιστοριογράφος μάλλον από την Κνίδα, ο οποίος έγραψε ΠΕΡΙ ΚΝΙΔ(Ι)ΟΥ. [FHG, IV, σ.384]

383. Δημοδάμας ο Μιλήσιος, 312 – 261 π.Χ., γεωγράφος. Έγραψε την *Ινδική*, μία περιγραφή της ινδικής χερσονήσου, όπου ο Στέφανος Βυζάντιος γράφει: *Αντισσα, πόλις...Ινδικής*, ως γράφει Φύλων και Δημοδάμας ο Μιλήσιος. Αναφέρεται και κάποιος Δημοδάμας ο Αλικαρνασσέας, πιθανόν να πρόκειται για τον Μιλήσιο, ο οποίος έγραψε *Περί Αλικαρνασσού*. Ο τελευταίος σημειώνει ότι, τα Κύπρια έπη είχαν συγγραφέα στο πρώτο βιβλίο τον Κυπρία από την Αλικαρνασσό (Κυριάκος Χατζηϊωάννου, Η ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΠΡΟΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΠΗΓΑΣ, τ. Γ΄- Μέρος Α΄, Λευκωσία 1975). [FHG, II, σ. 444]

384. Δημόδοκος, ιστορικός ο οποίος έγραψε σε περισσότερα του ενός βιβλίου έπος (ιστορία) του Ηρακλή (*Δημόδοκος εν α΄ Ηρακλείας*). [FHG, II, 31,9]

385. Δημοκλής ο Φ/Πυγαλεύς (Πύγελα, πόλη με λιμένα πλησίον της Εφέσου), ένας ιστορικός προ του Πελοποννησιακού πολέμου και του Ηροδότου (5^ο π.Χ. αιώνα). Ήταν από τους παλαιότερους εκπροσώπους της ιωνικής ιστοριογραφίας. Το έργο του χρησιμοποιήθηκε από τον Δημήτριο τον Σκήψιο²⁰⁸. [FHG, II, σ. 20]

²⁰⁸ Strabo I: Μιμνήσκεται δὲ (Δημήτριος ὁ Σκήψιος) πρὸς ταῦτα τῶν ὑπὸ Δημοκλέους λεγομένων, σεισμους τινὰς μεγάλους, τοὺς μὲν πάλαι περὶ Λυδίας γενομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς Τρωάδος ἰστοροῦντος, ὅφ' ὧν καὶ κώμαι κατεπόθησαν καὶ Σίτυλος κατεστράφη κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν καὶ ἐξ ἐλῶν λίμναι ἐγίνοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κύμα. Athenaeus IV: Ονομάζονται δὲ οἱ αὐτοὶ γίγγροι ὑπὸ τῶν Φοινίκων ἀπὸ τῶν περὶ Ἀδωνιν θορήνων· τὸν γὰρ Ἀδωνιν Γίγγρην καλεῖτε ὑμεῖς οἱ Φοίνικες, ὡς ἰστορεῖ Δημοκλειδῆς.

386. Δημόκριτος ο Αβδηρίτης, (470/469-380/370 π.Χ.), ο γνωστός εισηγητής της ατομικής θεωρίας. Ο Διογένης ο Λαέρτιος μας παραδίδει πολλά στοιχεία από τον βίο του Δημόκριτου²⁰⁹ στο *Φιλοσόφων βίων και δογμάτων συναγωγή*. Ήταν γιος του Ηγισιστράτου και κατ' άλλους του Αθηνοκρίτου ή του Δαμασίπου. Τόπος καταγωγής τα Αβδαιρα, αν και μερικοί τον θέτουν στην Μίλητο. Τα πρώτα ακούσματά του ήταν από Χαλδαίους μάγους, που είχε αφήσει ο Ξέρξης, όταν φιλοξενήθηκε στο σπίτι του, λέει ο Ηρόδοτος. Είχε λέγεται δάσκαλο τον Λεύκιππο και τον Αναξαγόρα, με τον οποίον ήταν 40 χρόνια νεότερος. Ο Φαβωρίνος στην Παντοδαπή του ιστορία γράφει ότι ο Δημόκριτος εχθρευόταν τον Αναξαγόρα, γιατί δεν τον είχε δεχτεί ως μαθητή και χλεύαζε τις θεωρίες του για την κοσμική οργάνωση της οικουμένης, λέγοντας ότι τις απόψεις αυτές ο Αναξαγόρας δεν τις επινόησε αλλά τις βρήκε από παλαιότερους. Εδώ υπάρχει μία αντίφαση, γιατί μερικοί άλλοι γραμματικοί ισχυρίζονται ότι ήταν μαθητής του Αναξαγόρα, χωρίς να αναφέρουν κάποια διατάραξη των σχέσεών τους. Λέγεται ακόμη ότι ταξίδεψε στην Περσία, στην Ερυθρά θάλασσα, στην Αίγυπτο και στην Αιθιοπία. Ακόμη μερικοί λένε ότι συνάντησε και τους γυμνοσοφιστές στην Ινδία. Ήταν ο μικρότερος από τρία αδέρφια που είχε. Από την πατρική του περιουσία πήρε το μικρότερο μερίδιο, το οποίο χρησιμοποίησε στα ταξίδια που έκανε. Ήταν εργατικός και φρόντιζε να περνάει απαρατήρητος, γιατί μισούσε τη λέξη «δόξα». Στα Αβδαιρα ζούσε σε καλύβι στο περιβόλι του πατέρα του. Λέγεται ότι ταξίδεψε στην Αθήνα και γνώρισε τον Σωκράτη, αλλά φρόντισε να μη γίνει γνωστός ο ερχομός του κι ο Σωκράτης αγνοούσε την ύπαρξή του. Ο Θρασύλος υποστηρίζει ότι, ανώνυμα συμμετείχε σε συζήτηση με τον Σωκράτη και χαρακτήρισε τον φιλόσοφο ως αθλητή του πεντάθλου, επειδή ασχολούνταν με τη φυσική και την ηθική, τα μαθηματικά, τις γενικές σπουδές και τη γνώση όλων των τεχνών. Ο Δημήτριος ο Φαληρέας υποστήριζε στην *Απολογία του Σωκράτους*, ότι ο Δημόκριτος δεν πήγε στην Αθήνα. Ο Αριστοξένος στα Ιστορικά υπομνήματά του λέει ότι, ο Πλάτωνας ήθελε να κάψει όλα τα συγγράμματα του Δημόκριτου. Ο *Μικρός διάκοσμος* που συνέταξε σε μικρή ηλικία, 730 χρόνια μετά από την άλωση της Τροίας και ο *Μέγας διάκοσμος* σε μεγάλη ηλικία ήταν δύο κοσμήματα από την πληθώρα έργων που έγραψε και δυστυχώς σήμερα δεν έχουμε την τύχη της απόλαυσής τους. Ο Απολλόδορος σημειώνει ότι ο Δημόκριτος γεννήθηκε κατά το τρίτο έτος της ογδοηκοστής Ολυμπιάδας (460-457 π.Χ.). Κατά τον Θράσυλο (*Τα προ της αναγνώσεως των Δημοκρίτου βιβλίων*) πρέπει να γεννήθηκε κατά το τρίτο έτος της εβδομηκοστής ένατης ολυμπιάδας (470/469) και ήταν ένα χρόνο μεγαλύτερος από τον Σωκράτη. Η περίοδος της ζωής του ήταν παράλληλη με αυτήν του Αρχελάου, μαθητή του Αναξαγόρα και με του Οίνοπίδη, τον οποίον μνημονεύει. Μνημονεύει επίσης τον Πρωταγόρα τον Αβδηρείτη, σύγχρονο του Πλάτωνα. Δέχτηκε την επιρροή των Πυθαγορείων, τη θεωρία του Ενός, του Παρμενίδη και του Ζήνωνα. Όταν ξέμεινε από το ξόδεμα της περιουσίας του στα ταξίδια του, ζούσε πολύ φτωχικά και σε αρωγή του αδελφού του Δάμασου. Λόγω των πολλών προβλέψεων που έκανε αυτό το κοφτερό μυαλό, απέκτησε περιουσία και θεϊκές τιμές στην πατρίδα του, όταν επέστρεψε από τις περιπλανήσεις του. Όμως η ζωή του ήταν λιτή, παρόλα τα πλούτη που απέκτησε στα γεράματα. Ο *Μέγας διάκοσμος*, απέφερε 500 τάλαντα, ενώ αδριάντες χάλκινοι στήθηκαν προς τιμήν του στην πόλη του. Όταν οι συγγενείς του διάβασαν το σπουδαίο έργο αυτό, κέρδισαν σε βραβείο 100 τάλαντα. Πέθανε υπέργηρος, όπως μαρτυρεί ο Έρμιππος, 100 ετών και πάνω. Μάλιστα λέει, ότι ήταν να πεθάνει κατά τη διάρκεια της τριήμερης γιορτής των Θεσμοφοριών και η αδελφή του που

²⁰⁹ Υπήρχαν κατά τον Διογένη Λαέρτιο 6 Δημόκριτοι. Ο πρώτος είναι ο Αβδηρίτης, ο δεύτερος ήταν μουσικός από την Χίο, ο τρίτος αδριαντοπούς, και τον μνημονεύει ο Αντίγονος, ο τέταρτος ιστορικός και έγραψε για το ναό της Εφέσου και την Σαμοθράκη, ο πέμπτος ένας σαφής και γλαφυρός ποιητής επιγραμμάτων και τέλος ο έκτος από την Πέργαμο φημισμένος ρήτορας.

τον γηροκομούσε, δεν θα μπορούσε να κάνει το χρέος της προς τη θεά. Τότε αυτός παράγγειλε να του φέρνουν ζεστά ψωμιά, τα οποία τα έβαζε κάτω από τη μύτη του και κρατήθηκε ζωντανός τις μέρες της γιορτής και μετά έκλεισε για πάντα τα μάτια του, σε ηλικία 109 χρονών, όπως γράφει ο Ίππαρχος. Η μεγαλοφυής αντίληψή του για τις αρχές όλων των πραγμάτων, ότι είναι τα άφθαρτα άτομα και το κενό και ότι, «απείρους τε κόσμους και γενητούς και φθαρτούς· μηδέν τε εκ του μη όντος γίνεσθαι μηδέ εις το μη όν φθείρεσθαι». Διάσημος μαθητής του ήταν ο Μητροδωρος από τη Χίο, του οποίου μαθητές ήταν ο Ανάξαρχος και ο γιατρός Ιπποκράτης. Ο Δημόκριτος θεωρείται και γεωγράφος όταν σε κατάλογο συγγραμμάτων του ευρίσκεται και βιβλίο επιγραφόμενο Γεωγραφίη (Διογένης Λαέρτιος, βιβλίο θ', 48, Γεωγραφίη), όπως και ένα άλλο Κοσμογραφίη. Δυστυχώς τα έργα αυτά δεν διασώθηκαν. Στον Διογένη συναντάται και τα ακόλουθα υπομνήματα του Δημοκρίτου: 1. Το περί των εν Βαβυλώνι ιερών γραμμάτων, 2. Περί των εν Μερών ιερών γραμμάτων, 3. Περί ιστορίας, 4. Χαλδαϊκός λόγος, 5. Φρύγιος λόγος, 6. Περί πυρετού και των από νόσου βησσόντων, 7. Νομικά αίτια, 8. Χερνικά ή προβλήματα, 9. Μέγας διάκοσμος (για τον οποίον ισχυρίζεται ότι ο κύκλος του Θεόφραστου ανήκε στον Λεύκιππο), 10. Μικρός διάκοσμος και 11. Περί των πλανητών (FHG, II, 24).

titulis enumeratis, Diogenes addit hæc : Τάττουςι
ἀέ τινες κατ' ἰδίαν ἐκ τῶν Ὑπομνημάτων καὶ ταῦτα·

1. Τὸ περὶ τῶν ἐν Βαβυλωνί ἱερῶν γραμμάτων.
2. Περί τῶν ἐν Μερῶν ἱερῶν γραμμάτων (*).
3. Περί ἱστορίας.
4. Χαλδαϊκὸς λόγος.
5. Φρύγιος λόγος.
6. Περί πυρετοῦ καὶ τῶν ἀπὸ νόσου βησσόντων (?).
7. Νομικὰ αἰτία.
8. Χερνικὰ ἢ προβλήματα.

Strom. I, p. 131 Syll. (356 Pott.) : Δημόκριτος
τοὺς Βαβυλωνίους λόγους ἠθικὰς πεποιήται· λέγεται
γὰρ τὴν Ἀλικάρου στήλην ἐρμηνευθεῖσαν τοῖς ἰδίους
συντάζει συγγράμμασι. — De Acicaro parum liquet.

387. Δημόκριτος ο Εφέσιος, ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα ο οποίος έγραψε για ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΝΑΟΥ²¹⁰. Αναφέρεται από τον Αθήναιο. [FHG, IV, σ.383-4]

388. Δημοσθένης ο Εφέσιος, ιστορικός που έγραψε ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΝΑΟΥ, που περιγράφει την χλιδή του ναού και των ιερών του. Έγραψε και μία ιστορία της Σαμοθράκης. [FHG, IV, 383]

389. Δημοσθένης ο Βιθυνός, ιστορικός που έγραψε ΒΙΘΥΝΙΑΚΑ, έργο με ιστορικά και γεωγραφικά στοιχεία, σε 10 βιβλία, των οποίων σώζονται λίγα αποσπάσματα σε αναφορές κατοπινών συγγραφέων. Άλλο βιβλίο του ήταν οι ΚΤΙΣΕΙΣ. Σ' αυτό για παράδειγμα έγραφε, ότι, η Ολιζών, πόλη της Θεσσαλίας, πήρε το όνομα επειδή ήταν μικρή, γιατί ὀλιζον καλούσαν το μικρό πόλισμα. [FHG, IV, σ.384-5]

390. Δημοτέλης, ιστορικός της Αιγύπτου των ελληνιστικών χρόνων που αναφέρεται από τον Πλίνιο (XXXVI, 12). [FHG, IV, σ.386]

²¹⁰ Athenaeus XII: Απώλοντο δὲ καὶ Μάγνητες οἱ πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ διὰ τὸ πλέον ἀνεθῆναι, ὥς φησι Καλλίνος ἐν τοῖς ἑλεγείοις, καὶ Ἀρχίλοχος. Ἐάλωσαν γὰρ ὑπὸ Ἐφεσίων. Καὶ περὶ αὐτῶν δὲ τῶν Ἐφεσίων Δημόκριτος Ἐφέσιος ἐν τῷ προτέρῳ Περί τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ναοῦ, διηγούμενος περὶ τῆς χλιδῆς αὐτῶν καὶ ὧν ἐφόρουσαν βαπτῶν ἱματίων, γράφει καὶ τάδε· «Τὰ δὲ τῶν Ἰώνων ἰοβαφεὶ καὶ πορφυρᾷ καὶ κρόκινᾳ ῥόμβοις ὕφαντά· αἱ δὲ κεφαλαὶ κατ' ἴσα διειλημμέναι ζῶοις. Καὶ σαράπεις μῆλινοι καὶ πορφυροὶ καὶ λευκοὶ, οἱ δὲ ἀλουργεῖς. Καὶ καλασίρεις Κορινθιοურγεῖς· εἰσὶ δὲ αἱ μὲν πορφυραὶ τούτων, αἱ δὲ ἰοβαφεῖς, αἱ δὲ ὑακίνθιναι· λάβοι δ' ἂν τις καὶ φλογίνας καὶ θαλασσοειδεῖς. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ Περσικαὶ καλασίρεις, αἵπερ εἰσὶ κάλλισται πασῶν. Ἴδοι δ' ἂν τις, φησί, καὶ τὰς καλουμένας ἀκταίας, ὅπερ ἐστὶ καὶ πολυτελέστατον ἐν τοῖς Περσικοῖς περιβλήμασιν. Ἔστι δὲ τοῦτο σπαθητὸν ἰσχύος καὶ κουφότητος χάριν· καταπέπλασται δὲ χρυσοῖς κέγχροις· οἱ δὲ κέγχροι νήματι πορφυρῷ πάντες εἰς τὴν εἰσω μοῖραν ἄμματα ἔχουσιν ἄνᾳ μέσον.» Τούτοις πᾶσι χρησθαὶ φησι τοὺς Ἐφεσίους ἐπιδόντας εἰς τρυφήν.

391. Δημόφιλος, γιος του Εφόρου από την Κύμη της Αιολίδας, ιστοριογράφος. «Ὁ γε μὴν Δημόφιλος πρῶτον αὐτόν (Ἰανόν) βούλεται οἰκούς καὶ πυλεῶνας κατασκευάσαι καὶ ἀπὸ τῆς ἱανούας (θύρας) Ἰανουάριον ὀνομασθῆναι, ἔχειν δὲ αὐτόν καὶ ἀδελφὴν Κασαμηνήν», (FHG). [FHG, II, σ.86]

392. Δημοχάρης ο Λευκονοεὺς, κάποιος ιστοριογράφος αναφερόμενος από τον Λουκιανό (ΑΚΛ). Χάρη στην εργασία του C. Müller (FHG, II, 445, 446, 447, 448 και 449) μαζεύτηκαν μερικές σελίδες αποσπασμάτων για τον ιστορικό το σύγχρονο του Δημοσθένη, λέγεται ότι ήταν ανηψιός του, ο οποίος έγραψε σε 20 βιβλία ΙΣΤΟΡΙΑΙ²¹¹, εξιστορώντας στο 20^ο βιβλίο την υποδοχή των Αθηναίων στον Δημήτριο τον Πολιορκητή, ο οποίος προηγουμένως είχε εκδιώξει τον Δημήτριο τον Φαληρέα και ο οποίος είχε καταφύγει στην Αλεξάνδρεια του Πτολεμαίου. Υπάρχει και ένας Δημοχάρης Σόλιος (από τους Σόλους της Κύπρου) και μας είναι άγνωστο αν είναι ιστορικός ή κωμικός. [Jacoby, F., FGH n. 75]

393. Δημῶ, φιλόλογος του 5^{ου} αιώνα π.Χ., η οποία υπομνημάτισε την Ιλιάδα και Οδύσσεια, δίνοντας αλληγορικές ερμηνείες. [Arthur Ludwig, Die Homerdeuterin Demo, Zweite Bearbeitung ihrer Fragmente. I-III, 1912-1914]

394. Δήμων, ιστορικός περί το 280 π.Χ. (4^{ος} με 3^ο αιώνα π.Χ., έκδοση Siebelis). Επειδή έγραψε μία *Ατθίδα*²¹² (ατθιογράφος), δηλαδή μία ιστορία της Αττικής, θα πρέπει να έζησε στην Αθήνα. Στο έργο του αυτό έγραψε μία αυστηρή κριτική ο Φιλόχορος. Άλλα έργα του που του αποδίδονται είναι το *Περί θυσιών* και το *Περί παροιμιών*. [Jacoby, F., FGrH n. 327, FHG, I, 378, Add. IV, 626, 646]

395. Δίδυμος ο Αλεξανδρεύς, χαλκέντερος γραμματικός και ιστοριογράφος της Αλεξάνδρειας, που γεννήθηκε το 63 π.Χ. στην Αλεξάνδρεια, αν και δεν θεωρείται ακριβής η χρονολογία γέννησής του, ούτε ο τόπος. Άκμασε πιθανότατα την εποχή του βασιλιά της Μαυριτανίας Ιόβα του ιστορικού. Ο Απίων ο γραμματικός και ο Ηρακλείδης ο Ποντικός υπήρξαν μαθητές του και βοηθοί στη συγκρότηση του έργου του. Όπως λέγεται κατά τον Σουΐδα, έγραψε 3500 και κατά τον Σενέκα 4000 συγγράμματα, από τα οποία δυστυχώς δεν διασώθηκε κανένα (ΑΚΛ). Δεν γνωρίζουμε αν είχε μεταβεί στη Ρώμη, αλλά η Αλεξάνδρεια με τις βιβλιοθήκες της έπαιξαν τεράστιο ρόλο για την ευρυμάθεια του Διδύμου. Το προσωνύμιό του ήταν *Βιβλιολάθας*, δηλαδή ο άνθρωπος που ξεχνούσε τους τίτλους των βιβλίων του από το μεγάλο όγκο και αριθμό των γραπτών του. Ήταν επιμελής στην εργασία του, συγκεντρώνοντας τεράστιο συγγραφικό υλικό, το οποίον συνόψισε κατά συμπιληματικό τρόπο με πολλαπλούς υπομνηματισμούς, συμπεριλαμβάνοντας τον Ομηρο (το γνωστό τότε διατεσσάρων υπόμνημα, δηλαδή υπόμνημα που γράφτηκε από 4), θέμα πολύ προσφιλές των ελληνιστικών χρόνων, επίσης τον Ησίοδο, τον Βακχυλίδη, τον Πίνδαρο, τον Αισχύλο, τον Αριστοφάνη, τον Ευριπίδη, τον Σοφοκλή, τον Ήωνα τον Χίο, τον Αχαιο τον Ερετρία, τον Χοιρίλο τον Σάμιο, τον Φρύνιχο, τον Θουκυδίδη, τον

²¹¹ Plutarch. Demosth. c. 30: Δημοχάρης ὁ τοῦ Δημοσθένους οἰκεῖος οἶεσθαί φησιν αὐτόν (Δημοσθένη) οὐχ ὑπὸ φαρμάκου, θεῶν δὲ τιμῇ καὶ προνοίᾳ τῆς Μακεδόνων ὠμότητος ἐξαρπαγῆναι συντόμως καταστρέψαντα καὶ ἀλύτως. [Κατέστρεψε δ' ἕκτη ἐπὶ δέκα τοῦ Πυανειῶνος μηνός, ἐν ἣ τὴν σκυθρωποτάτην τῶν Θεσμοφοριῶν ἡμέραν ἄγουσαι παρὰ τῇ θεῷ νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες. Lucian. Macrob. c. 10: Ἀγαθοκλῆς δὲ ὁ Σικελίας τυράννος ἐτῶν ἐνενήκοντα πέντε τελευτᾷ, καθάπερ Δημοχάρης καὶ Τίμαιος ἱστοροῦσιν.

²¹² Athen. III, 17: Δήμων ἐν τετάρτῳ Ατθίδος, «Ἀφείδαντά φησι βασιλεύοντα Ἀθηνῶν Θυμοίτης, ὁ νεώτερος ἀδελφός, νόθος ὢν, ἀποκτείνας, αὐτὸς ἐβασίλευσεν· ἐφ' οὗ Μέλανθος Μεσσήνιος ἐκπεσὼν τῆς πατρίδος, ἐπῆρετο τὴν Πυθίαν, ὅπου κατοικῆσαι. Ἡ δὲ ἔφη, ἐνθα ἂν ξενίους πρῶτον τιμῇ, τοὺς πόδας αὐτῷ καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῷ δείπνῳ παραθέντων. Καὶ τοῦτ' ἐγένετο αὐτῷ ἐν Ἐλευσίνι· τῶν ἱερῶν γὰρ τότε πάτριόν τινα ἐορτὴν ἐπιτελουσῶν, καὶ πάντα τὰ κρέα κατηναλωκυῶν, τῶν δὲ ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς ὑπολοίπων ὄντων, ταῦτα τῷ Μελάνθῳ ἀπέστελιν.»

Κρατίνο, τον Εύπολη και τον Μένανδρο. Γνωρίζουμε ότι, έγραψε υπομνήματα για τον Δημοσθένη κι άλλους Αττικούς ρήτορες με πραγματολογικό και γλωσσικό περιεχόμενο. Αναφέρεται μία ιστορία με τίτλο: *Ξένη ιστορία*, που ερμηνεύει τη μυθική περίοδο της ιστορίας, ακόμη μία ιστορία των λυρικών ποιητών (*Περί λυρικών ποιητών*), ενώ υπάρχει πληθώρα παραγωγή διαφόρων λεξικών, όπως ένα λεξικό για λέξεις με αμφιλεγόμενη σημασία (*Περί απορουμένης λέξεως*), ένα λεξικό για τη φθορά που είχαν υποστεί ορισμένες λέξεις (*Περί διεφθορίας λέξεως*) κι από ένα λεξικό αντίστοιχα για τους τραγικούς και κωμικούς ποιητές (*Λέξεις τραγική και Λέξεις κωμική*), ένα ερμηνευτικό λεξικό για σχολική χρήση (*Μικρά σχόλια*), ένα ορθογραφικό (*Περί ορθογραφίας*) και πολλά άλλα (*Σύμμεικτα* ή *Συμποσιακά*). Κορυφαία θέση, πρέπει να υπενθυμίσουμε, στις λεξικογραφικές, γλωσσογραφικές κι ονοματολογικές συλλογές του κατείχαν οι *Λέξεις* του Αριστοφάνη Βυζαντινού. Ο αγαπημένος του ποιητής ήταν ο Σοφοκλής και εδώ μνημονεύεται μία εξαιρετική ανάλυση με σχολιασμούς του *Οιδίποδα επί Κολωνῶ*. Επίσης αύξησε τον αριθμό παροιμιών, που είχε συλλέξει ο Αριστοφάνης Βυζάντιος, δημιουργώντας ένα ογκώδες έργο το *Περί παροιμιών*, υλικό το οποίο άντλησε από την Αττική κωμωδία. Τέλος σημαντική είναι η αναφορά μιας εργασίας του για το έργο του Αρίσταρχου πάνω στον Όμηρο (*Περί Αριστάρχου διορθώσεως*). Ως προς το κριτικό του πνεύμα, αυτό θα πρέπει να υστερούσε. Ο Πλούταρχος κλημονεύει τον Δίδυμο στον Σόλωνα²¹³. [FGrH, n. 340, Pfeiffer Rudolf, «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ» από των αρχών μέχρι του τέλους των ελληνιστικών χρόνων, εκδ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ, Αθήνα 1972]

396. Διευτυχίδας, ιστοριογράφος αναφερόμενος από τον Πλούταρχο (ΑΚΛ). Μάλλον ταυτίζεται με τον Διευχίδα.

397. Διευχίδας ο Μεγαρεύς, ιστορικός του δεύτερου μισού του τετάρτου αιώνα π.Χ., ο οποίος σε πολλά χειρόγραφα συγγεόταν με τον Διευτιχίδα. Έγραψε ιστορία των Μεγάρων²¹⁴ (*Μεγαρικά*) σε περισσότερα από 5 βιβλία, στην οποίαν υποστήριζε ότι «Σόλων Όμηρον ἐφώτισεν ἢ Πεισίστρατος, ὥς φησι Διευχίδας ἐν πέμπτῳ Μεγαρικῶν». Κατά τον Διογένη Λαέρτιο (I, 57) ο Διευχίδας υποστήριζε ότι, ο Πεισίστρατος είναι αυτός που συναρμολόγησε τα ομηρικά έπη («ὁσπερ συλλέξας τὰ Ὀμήρου...»). Στο πολύτομο έργο των Μεγαρικών περιέγραψε τους αποικισμούς των Μεγαρέων στη Ρόδο και στην περιοχή μεταξύ Σύμης και Κνίδου. Σώζονται

²¹³ Δίδυμος ὁ γραμματικὸς ἐν τῇ Περί τῶν ἀξίων τῶν Σόλωνος ἀντιγραφῇ πρὸς Ἀσκληπιάδην Φιλοκλέους τινὸς (VI) τέθεικε λέξιν, ἐν ᾗ τὸν Σόλωνα πατρὸς Εὐφορίωνος ἀποφαίνει παρὰ τὴν τῶν ἄλλων δόξαν ὅσοι μέμνηται Σόλωνος· Ἐξηκεστίδου γὰρ αὐτὸν ἅπαντες ὁμαλῶς γεγονέναι λέγουσιν κτλ.

²¹⁴ ΜΕΓΑΡΙΚΑ. (1) Clemens Alex. Strom. VI.: Διευχίδας τε ὁ Μεγαρικὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἐκ τῆς Ἑλλανικοῦ Δευκαλιωνίας μετέλαβεν. Harpocratio: Ἀγνιᾶς ... Ἀγνιεύς δὲ ἐστὶ κίων εἰς ὅξυ λήγων, ὃν ἰστάσι πρὸ τῶν θυρῶν. Ἰδίους δὲ εἶναι φασιν αὐτοὺς Ἀπόλλωνος, οἱ δὲ Διονύσου, οἱ δὲ ἄμφοιν.

... Φασὶ δ' αὐτὸ ἴδιον εἶναι Δωριέων, ὥς δὴλον ποιεῖ Διευχίδας ἐν τῇ γ' τῶν Μεγαρικῶν. Schol. Aristoph. Vesp. 875: Περί τοῦ ἀγνιεύς Ἀπόλλωνος Διευχίδας οὕτως γράφει· «Ἐν δὲ τῷ ἱατρῷ τοῦτο διαμένει, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐστὶν ὡς ἀγνιεύς τῶν Δωριέων οἰκησάντων ἐν τῷ τόπῳ ἀνάθημα. Καὶ οὗτος καταμηνύει ὅτι Δωριέων ἐστὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων· τούτοις γὰρ ἐπὶ τὰς στρατιάς * φάσματος οἱ Δωριεῖς ἀπομμούμενοι τὰς ἀγνιᾶς ἰστάσιν ἔτι καὶ νῦν τῷ Ἀπόλλωνι.» Schol. Pind. Nem. IX, 30: Διευχίδας δὲ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Μεγαρικῶν τὸ μὲν κενήριον Ἀδράστου ἐν Σικυώνι φησιν, ἀποκείσθαι δὲ αὐτὸν ἐν Μεγάρῳ. Διευχίδας γὰρ ἐν τετάρτῳ Μεγαρικῶν περὶ τὸ διακοσιοστὸν ἔτος ὕστερον τῆς Ἰλίου ἀλώσεως τὴν ἀκμὴν Λυκούργου φέρει. Plutarch. Lycurg. c. 2: Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς οὐκ Εὐνόμου λέγει τὸν Λυκούργον πατρός, ἀλλὰ Πρωτάνιδος καὶ τὸν Λυκούργον καὶ τὸν Εὐνόμον, οἱ δὲ πλείστοι σχεδὸν οὐχ οὕτω γενεαλογοῦσιν, ἀλλὰ Προκλέους μὲν τοῦ Ἀριστοδήμου γενέσθαι Σόον· Σόου δὲ Εὐρυπῶντα, τοῦτο δὲ Πρωτάνιν, ἐκ τούτου δὲ Εὐνόμον, Εὐνόμου δὲ Πολυδέκτην ἐκ προτέρας γυναικὸς, Λυκούργον δὲ νεώτερον ἐκ Διωνάσσης, ὥς Διευτιχίδας ἰστόρηκεν, ἕκτον μὲν ἀπὸ Προκλέους, ἐνδέκατον δὲ ἀφ' Ἡρακλέους. Schol. Apollon. Rhod. I, 517: Διευτιχίδας δὲ ἐν τοῖς Μεγαρικοῖς ἰστορεῖ, ὅτι Ἀλκάθους ὁ Πέλοπος διὰ τὸν Χρυσίππου φόνον φυγαδευθεὶς ἐκ Μεγάρων, ἀπήρχετο κατοικήσων εἰς ἐτέραν πόλιν.

αναφορές από το έργο του στον Πλούταρχο, Κλήμεντα τον Αλεξανδρέα²¹⁵ (*Στρωματείς*), στον σχολιαστή του Πινδάρου, στον Αρποκρατίωνα και στον Στέφανο Βυζάντιο. [FHG, IV, 388-390, FGrH, n. 485]

398. Δικαίαρχος ο Μεσσήνιος, (περί το 340 π.Χ. με 270 π.Χ.), γιος του Φειδία από τη Μεσσηνία (Μεσσήνα) της Σικελίας, αν και έζησε πολλά χρόνια στην Πελοπόννησο, περιπατητικός φιλόσοφος, χαρτογράφος και γεωγράφος. Σπούδασε στο Λύκειο του Αριστοτέλη και του Θεόφραστου, αναπτύσσοντας πολυδιάστατα ενδιαφέροντα, δίνοντας κάποια προτεραιότητα στην πρακτική δραστηριότητα και τον ενεργητικό τρόπο ζωής, παρ' όλο που οι σύγχρονοί του Θεόφραστος και Αριστοτέλης έδιναν προβάδισμα στο θεωρητικό υπόβαθρο του βίου. Υποστηρίζεται από τους βασιλείς Κάσσανδρο και Πτολεμαίο Α' και χρησιμοποίησε τη μέθοδο του Ευκλείδη (*Οπτικά*), όταν μέτρησε τα ύψη των βουνών, για να δείξει ότι ακόμη και οι πιο ψηλές κορυφές δεν επηρεάζουν την σφαιρικότητα της γης (θέση που υποστήριζαν και ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης). Σχεδίασε ένα χάρτη της οικουμένης, δηλαδή της σφαιροειδούς γης, χωρίζοντας την σε δύο μέρη με μία γραμμή που τράβηξε από τις Ηράκλειες Στήλες μέχρι τη Ρόδο κι εκτεινώντας την και προς τις δύο κατευθύνσεις, διαγράφοντας την έτσι σε δύο ημισφαίρια. Έγραψε μία περιγραφή της γης με τίτλο: *Γῆς περίοδος*, κατεργαζόμενος ένα πλούσιο υλικό, που περιελάμβανε μέτρηση ύψους των ελληνικών βουνών, την περιφέρεια της γης, χαρτογραφήσεις και άλλες λεπτομέρειες. Το σύγγραμμα αυτό αποτελούσε επεξηγήσεις των χαρτών που είχε σχεδιάσει και είχε παρουσιάσει στο Λύκειο επί Θεόφραστου. Για τις καταμετρήσεις του ύψους σε στάδια των ελληνικών βουνών αναφέρεται, στο έργο του *Καταμετρήσεις τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ὄρων*. Έγραψε: α) ένα έργο με πολιτικό χαρακτήρα, διαχειριζόμενος συλλογή υλικού για τα πολιτεύματα της Σπάρτης (ως κάτοικος Πελοποννήσου), Πελλήνης, Κορίνθου κι άλλων πόλεων με τίτλο: *Πολιτεῖαι* (ειδικά για τις πολιτείες των *Αθηναίων, Κορινθίων, Πελληναίων, Σπαρτιατῶν* και *Τριπολιτικός*) και το *Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων*, β) πολιτικοφιλοσοφικούς λόγους (*Ολυμπικός* και *Παναθηναϊκός*), γ) μία πολιτιστική ιστορία με 3 βιβλία με τίτλο: *Βίος Ἑλλάδος*, στην οποία αναφέρονται οι αποικισμοί Ελλήνων κατά τους μυθικούς χρόνους, έργο γεωγραφικό και ιστορικό, δ) μία ιστορία των μουσικών και θεατρικών αγώνων (*Περὶ μουσικῶν αγῶνων* και *Περὶ Διονυσιακῶν αγῶνων*), ε) «*Αναγραφή της Ἑλλάδος*» από 150 ιαμβικούς στίχους και φιλοσοφικά έργα όπως: το 1) *Περὶ ψυχῆς*, 2) *Κορινθιακός*, 3) *Λεσβιακός* ένας φιλοσοφικός διάλογος που συνέβη στη Μυτιλήνη συνιστάμενος από 3 βιβλία στην προσπάθεια του Δικαίαρχου να αιτιολογήσει ότι η ψυχή είναι θνητή, 4) *εἰς Τροφωνίου κατάβασις*), στ) ένα βιβλίο για το Μεγάλο Αλέξανδρο (*Περὶ τῆς ἐν Ἰλίου θυσίας*), ζ) *Τριπολιτικός* έργο πολιτικό στο οποίο διακρίνονται τρία πολιτεύματα, δημοκρατικό, αριστοκρατικό και μοναρχικό και ποικίλα άλλα όπως *Περὶ Ἀλκαίου*, *Υποθέσεις τῶν Εὐριπίδου* και *Σοφοκλέους μύθων*, «*η εἰς Τροφωνίου κατάβασις*» (μια εργασία για το σπήλαιο του Τροφωνίου) και άλλα. [FHG, II, σ. 225]

399. Δίκτυς ο Κνώσσιος, ιστορικός του Τρωικού πολέμου που συνόδευσε, όπως θυρεύεται, τον βασιλιά της Κρήτης Ιδομενέα στην εκστρατεία των Πανελλήνων στην Τροία. Λέγεται ότι έγραψε κάποιο ιστορικό έργο με τον τίτλο «*Εφημερίς Τρωικού Πολέμου*» (*Ephemeris Belli Trojani*) στη φοινικική γλώσσα, τα χειρόγραφα του οποίου ήταν τοποθετημένα σε κιβώτιο από κασσίτερο στον τάφο του στην Κνωσό. Ένας σεισμός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα αποκάλυψε τον τάφο του και το έργο του έγινε γνωστό. Ο Σουΐδας γράφει συγκεκριμένα: «*Δίκτυς· ἱστορικός. ἔγραψεν Ἐφημερίδα (ἔστι δὲ τὰ μεθ' Ὀμηρον καταλογάδην ἐν βιβλίοις θ' Ἰλιακὰ) Τρωικοῦ διακόσμου. οὗτος ἔγραψε καὶ περὶ τῆς ἀρπαγῆς Ἑλένης καὶ περὶ Μενελάου καὶ πάσης Ἰλιακῆς*

²¹⁵ Μελησαγόρου γὰρ ἔκλεψεν καὶ Ἀνδροτίων καὶ Φιλόχορος Διευχίδας τε ὁ Μεγαρικός, τὴν ἀρχὴν 1 τοῦ λόγου ἐκ τῆς Ἑλληνικοῦ Δευκαλίου...

υποθέσεως». Ο Ιωάννης Μαλάλας σημειώνει: «Δίκτυς ὁ ἐκ τῆς Κρήτης ὑπεμνημάτισε μετὰ ἀληθείας τὰ προγεγραμμένα καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τῶν ἐπὶ τὸ Ἰλιον ἐπιστρατευσάντων Ἑλλήνων· ἦν γὰρ μετὰ τοῦ Ἰδομενέως τοῦ προμάχου τῶν Δαναῶν τοῦ κατελθόντος εἰς τὸν πόλεμον ἅμα τοῖς ἄλλοις Ἀχαιοῖς.

ὑπογραφεὺς γὰρ αὐτοῦ τοῦ Ἰδομενέως ἐτύγγανεν ὁ αὐτὸς Δίκτυς καὶ ἐωρακῶς ἀκριβῶς τὰ τοῦ πολέμου καὶ συγγραψάμενος, ὥς παρὼν τότε ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις μετὰ Ἑλλήνων ἄτινα καὶ ἐν ταῖς τοῦ Δίκτυος ἐμφέρεται συγγραφαῖς, ὅπερ πόνημα μετὰ πολλὰ ἔτη Ὀμήρου τελευτῆς καὶ Βεργιλίου εὐρέθη ἐπὶ Κλαυδίου Νέρωνος βασιλείῳ ἐν <κασσιτερίνῳ> κιβωτίῳ τῷ δὲ ἰγ' ἔτει τῆς βασιλείας ... Κλαυδίου Καίσαρος ἔπαθεν ὑπὸ θεομηνίας ἡ Κρήτη νῆσος πᾶσα· ἐν οἷς χρόνοις ἠϋρέθη ἐν τῷ μνήματι τοῦ Δίκτυος ἐν κασσιτερίνῳ κιβωτίῳ ἡ ἑκθεσις τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετὰ ἀληθείας παρ' αὐτοῦ συγγραφείσα πᾶσα. ἔκειτο δὲ προσκέφαλα τοῦ λειψάνου τοῦ Δίκτυος· καὶ νομίσαντες τὸ αὐτὸ κιβώτιον θησαυρὸν εἶναι προσήνεγκαν αὐτὸ τῷ βασιλεῖ Κλαυδίῳ· καὶ ἐκέλευσε μετὰ τὸ ἀνοῖξαι καὶ γνῶναι τί ἐστὶ μεταγραφῆναι αὐτὰ καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ ἀποτεθῆναι αὐτά». Ο τίτλος *Εφημερίς Τρωικοῦ Πολέμου* χρησιμοποιήθηκε πολλοὺς αἰῶνες μετὰ ἀπὸ τὸν Φίλιππο Β' καὶ στη συνέχεια ἀπὸ τὸν Μέγα Αλέξανδρο γιὰ τὴν καταγραφὴ τῶν γεγονότων καὶ τῶν πληροφοριῶν τῶν ἐκστρατειῶν τους τόσο στὴν Ἑλλάδα καὶ Ἰλλυρία, ὅσο στὴν Ἀσία καὶ Αἴγυπτο. Οἱ εφημερίδες αὐτές, συνιστοῦσαν τὰ ἀπόρρητα ἀρχεῖα τῶν Μακεδόνων βασιλιάδων γιὰ τὶς ἡμερίσιες πληροφορίες πού συλλεγόntonουσιν γιὰ τὸν ἐχθρὸ καὶ τὸν καθορισμὸ τῆς τακτικῆς τους καὶ τῶν ἀπαραίτητων ἐλιγμών. Τὰ χειρόγραφα τοῦ ἔργου τοῦ Δίκτυ εἶχαν ἀνακαλυφθεῖ, ὅπως ἀναφέρεται στὸν πρόλογο, στὸν τάφο τοῦ Δίκτυ στὴν Κνωσό²¹⁶ κατὰ τὸν 1^ο αἰῶνα μ.Χ. ἀπὸ κάποιους βοσκούς μετὰ ἀπὸ ἕνα σεισμὸ, οἱ ὁποῖοι τὰ παρέδωσαν στὸν Ρουτήλιο Ρούφο, διοικητὴ τότε τῆς Κρήτης καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς σειράς του τὰ ἐστειλε στὸ Νέρωνα κατὰ τὸ δέκατο τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας του (66 μ.Χ.). Τὴν παρουσίαση τῶν χειρογράφων στὸν Νέρωνα τὴν ἔκανε κάποιος Εὐπραξίας (Σουΐδας). Ο Νέρωνας ἀρνήθηκε ἀρχικὰ νὰ τὰ μεταφράσει στὰ λατινικά, ἀλλὰ αὐτὰ (τὰ 9 βιβλία τῶν εφημερίδων τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου) μεταφράστηκαν ἀμέσως μετὰ, μάλιστα στὴν ἐποχὴ του. Ἀργότερα κατὰ τὸν 4^ο μ.Χ. αἰῶνα ἐγίνε μία λατινικὴ διασκευὴ ἀπὸ κάποιον Lucius Septimius (Λεύκιος Σεπτίμιος) καὶ ἐτύχε μεγάλῃς ἀποδοχῆς κατὰ τὸ Μεσαίωνα. Εὐτυχῶς σώζεται τὸ λατινικὸ κείμενο τοῦ Σεπτίμιου, πού μετὰφρασε τὰ πέντε πρῶτα βιβλία τοῦ πρωτότυπου σὲ ἀντίστοιχα 5 τῆς λατινικῆς καὶ τὰ ὑπόλοιπα 4 τὰ ἀπέδωσε με μίαν ἐπιτομὴ. Τὸ ὅλον ἔργο ἀρχίζει μετὰ τὴν ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης καὶ τελειώνει μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ὀδυσσεύ, ὁμῶς στὰ ἐνδιάμεσα βιβλία ἀναφέρεται ἡ τραγικὴ προσωπικότητα τοῦ Παλαμήδη, γιου τοῦ Ναύπλιου καὶ τῆς Κλυμένης, σοφὸ Ἀργεῖο ἥρωα τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, τοῦ σοφότερου τῶν *Πανελλήνων*, τὸν ὁποῖον ὁ Ὀμηρὸς λογόκρινε, αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα του, γιὰ νὰ προστατεύσει τοὺς δολοφόνους τοῦ Ὀδυσσεύ καὶ Διομήδη. Γιὰ τὸ Δίκτυ γνωρίζουμε μόνον ὅτι αὐτὸς ἰσχυρίζεται, ὅτι δηλαδὴ ἔλαβε μέρος στὸν Τρωικὸ Πόλεμο ὡς ἀκόλουθος τῶν Κρητῶν βασιλέων, Ἰδομενέα καὶ Μηριώνη. Ἡ ἐλληνικὴ ἀπόδοση τοῦ χειρογράφου τοῦ 1^{ου} μ.Χ. αἰῶνα ἦταν γνωστὴ στὸν Ἰωάννη Μαλάλα (6^{ος} αἰ. μ.Χ.), Ἰωάννη Ἀντιοχείας (7^{ος} αἰ.

Φωτογραφία τῆς πόλης Τεπούνης τὸ 1899 καὶ δεξιὰ τὸ ἐλληνικὸ χεῖρόγραφο τοῦ 3^{ου} αἰ. μ.Χ.

²¹⁶ ARETHAS zu Dio Chrys. or. XI 92: οὐκ ὄντων δὲ ἐτέρων ποιητῶν οὐδὲ συγγραφέων ἀλλ' αὐτὸς πρῶτος ἐπιθέμενος (sc. Ὀμηρὸς) ὑπὲρ τούτων γράφειν] ποιητῆς μὲν οὐδεὶς ἐστὶ τούτων πρὸ Ὀμήρου μεμνημένος· Δίκτυς δὲ ὄνομα Κρής, ὃς παρατυχὼν τῷ Τρωικῷ πολέμῳ γράφει τε τὰ πραχθέντα ἐκεῖ χαλκοῖς πίναξι καὶ ἑαυτὸν συνθάπτει· οἱ καὶ εὐρέθησαν χρόναι μακρῶι ὕστερον ἐπὶ Νέρωνος, ἐξ ὧν καὶ βιβλίους κατετέθησαν συμφώνως κατὰ πάντα Ὀμηροῖ.

μ.Χ.), Γεώργιο Κεδρηνό (11^{ος} μ.Χ.), Ιωάννη Τζέτζη και τον αδελφό του Ισαάκ (12^{ος} αι. μ.Χ.), όμως η απόδοση αυτή δεν σώθηκε. Το λατινικό κείμενο ήταν πολύ δημοφιλές μέχρι τον 15^ο αιώνα στην Εσπερία (Ευρώπη), όταν ο τελευταίος φυγάδας, δηλαδή τα Ομηρικά έπη έγιναν γνωστά στην Ιταλία με την πώση της Κωνσταντινούπολης το 1453. Το κείμενο του Σεπτίμιου συγκρινόμενο με έναν πάπυρο που βρέθηκε στην Αίγυπτο το 1899 με 1900 με ελληνικό κείμενο, βρέθηκε να είναι ταυτόσημο, οπότε το έργο του Δίκτυ θεωρείται επαρκές, όμως μερικοί αναγάγουν την χρονολογία του κατά το 2^ο αιώνα π.Χ. Ο πάπυρος Tebtunis (από την ομώνυμη περιοχή της Αιγύπτου), βρέθηκε κατά τις εκεί ανασκαφές μεταξύ της περιόδου 1899-1900 (λέγεται ότι ήταν η 3^η Δεκεμβρίου του 1899) από τους Bernard P. Grenfell και Arthur S. Hunt για λογαριασμό του George A. Reisner του πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) 49. Leiden: Brill, 1923-1958 (repr. 1954-1969): 1A:273-275]

400. Δίνων ή Δείνων ο Κολοφώνιος, ιστορικός και γεωγράφος του 4^{ου} π.Χ. Ήταν πατέρας του επίσης ιστορικού Κλειτάρχου. Έγραψε μια μεγαλεπήβολη ιστορία των Περσών σε τρία μέρη, που ονόμασε συντάξεις (*πρώτη σύνταξις, Ασσυριακά, δεύτερα σύνταξις, Μηδικά και τρίτη σύνταξις, Περσικά*), καθένα από αρκετά βιβλία, χρησιμοποιώντας την ονομασία του τίτλου της ιστορίας του Κτησία του Κνίδιου, ιστορώντας μέχρι το 340 π.Χ. περίπου. Σώζονται αρκετά αποσπάσματα στο πολύτομο έργο του Ολλανδού Felix Jacoby [Jacoby, F., *FGrH* n. 690, FHG, II, 88]

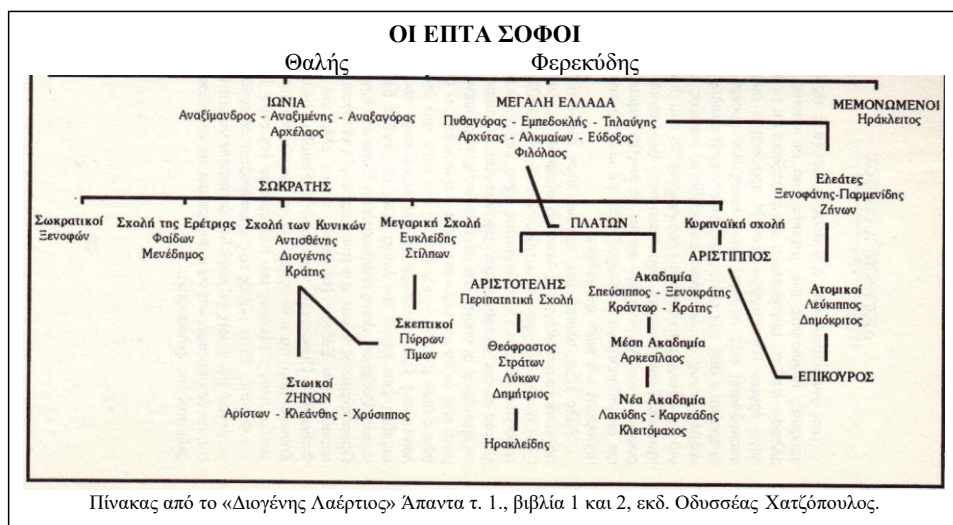
402. Διογένης ή Διογενιανός ο Ηρακλεώτης, λεξικογράφος του 2^{ου} αιώνα μ.Χ. Εκτός του λεξικού που έγραψε, ο Σουΐδας γράφει για το *Περί ποταμών και πόλεων* (χάθηκε).

403. Διογένης ή Διογενιανός ο Κυζικηνός, ιστορικός και γραμματικός του 4^{ου} με 5^ο μ.Χ. αιώνα από την Κύζικο Προποντίδας, που έγραψε για τα *Πάτρια Κυζίκου*²¹⁷, *Περσικά*, *Περί των εν τοις βιβλίοις σημείων*, *Περί ποιητικής*, *περί των εν τοις βιβλίοις κειμένων*, *Περί στοιχείων* (μελέτη περί γραμμάτων), δηλαδή ένα λεξικό. Έζησε στη Ρώμη την εποχή του Κικέρωνα. Μάλλον πρόκειται για τον Διογένη τον Ηρακλεώτη. Μνημονεύεται από τον Στέφανο Βυζάντιο. Ο Στέφανος Βυζάντιος τον χρησιμοποίησε βιβλιογραφικά για το ογκώδες έργο του ΕΘΝΙΚΑ. [FHG, IV, σ. 391,2, Σουΐδας]

404. Διογένης ο Λαέρτιος, ιστοριογράφος των φιλοσόφων που έζησε κατά τις αρχές του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα (εποχή του Αλεξάνδρου Σεβήρου), προερχόμενος μάλλον από την πόλη Λαέρτη της Κιλικίας. Ως Διογένης Λαέρτιος το όνομα εμφανίζεται από τον Στέφανο Βυζάντιο και την Παλατινή Ανθολογία. Ως Λαέρτης αναφέρεται στο Παρεκβολαί εις την Ομήρου Ιλιάδα του Ευσταθίου. Υπάρχει και μία άλλη εκδοχή, το ότι το Λαέρτιος δεν προέρχεται από την πόλη καταγωγής του, αλλά από κάποιον πρόγονό του, τον Διογένη Λαερτιάδη. Αυτή η εκδοχή στηρίζεται στην τότε βιβλιογραφία, στην οποία αναφερόταν και ως Διογένης Λαέρτιος ή Διογένης Λαερτιεύς στο Εκλογαί διάφοροι, παρά Φωτίω Βιβλ. 161. Στοιχεία για την ζωή του δεν γνωρίζουμε, δεν ανήκει σε κάποια φιλοσοφική σχολή, αλλά έκανε σπουδές στην Αθήνα και έζησε σ' αυτόν τον πνευματικό χώρο. Ο χρόνος που άκμασε κυμαίνεται από το 200 μέχρι το 500 μ.Χ. και οι τελευταίοι φιλόσοφοι που θίγονται στο έργο του είναι ο Θεοδόσιος ο Σκεπτικός, ο Σέξτος ο Εμπειρικός και ο Σατορνίνος Κυθηνάς, όλοι τους του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα. Είναι επίσης εντυπωσιακό

²¹⁷ Stephan. Byz.: Βέσβικος, νησίδιον περί Κύζικον, ως Διογένης ο Κυζικηνός ἐν πρώτῃ περὶ τῶν ἑπτὰ τῆς πατρίδος νήσων, λέγων· «Προκόννησος καὶ Φοῖβη καὶ Ἀλόνη καὶ Φυσία καὶ Ὀφιόεσσα καὶ Βέσβικος, γόνιμοι καὶ λιπαραί.» Idem: Ἀδράστεια, μετὰ τὸν Πριάπου καὶ τοῦ Παρίου, ἀπὸ Ἀδράστου βασιλέως, ὃς καὶ πρῶτος ἰδρύσατο τὸ Νεμέσεως ἱερὸν. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ ἡ χώρα Ἀδράστεια καὶ Ἀδρασθείας πεδίον, καὶ ἡ πόλις. Διογένης οὕτως ἐν πρώτῃ [Περὶ] Κυζίκου φησὶν ἀπὸ Ἀδρασθείας κεκληθῆναι, μιᾶς τῶν Ὀρεστειᾶδων νυμφῶν. Clemens Alex. Protr. I.: Περσῶν δὲ οἱ μάγοι τὸ πῦρ τετιμῆκασιν καὶ τῶν τῆν Ἀσίαν κατοικούντων πολλοὶ, πρὸς δὲ καὶ Μακεδόνες, ὥς φησι Διογένης ἐν πρώτῃ Περσικῶν.

ότι το έργο του αφιερώνεται σε μία γυναίκα νεοπλατωνικής κλίσης και στο σύγγραμμά του αυτό δεν υπάρχει μνεία νεοπλατωνικών ή νεοπυθαγορείων. Ο Α. Delatte (*La Vie de Pythagore de Diogéne Lauree*, Βρυξέλλες, 1922) τοποθετεί το έργο του Διογένη το 225-250 μ.Χ. Η ιστοριογραφία του πάνω στους φιλοσόφους στο δεκάτομο βιβλίο του με τίτλο: Βίοι φιλοσόφων²¹⁸ (με πλήρη τίτλο: *Βίοι και γνώμαι των εν φιλοσοφία ευδοκιμησάντων και των εκάστη αιρέσει αρεσκόντων εν επιτόμω συναγωγῇ*), εξετάζει την σκεπτική σχολή περιοριζόμενος μέχρι το διάδοχο του Σέξτου Εμπειρικού, χωρίς να κάνει αναφορά για τη σχολή του νεοπλατωνισμού. Από την υφή του έργου του, στο οποίο δεν προβαίνει σε καμία κρίση, εξετάζει τον ιδιωτικό βίον των φιλοσόφων, προσπαθεί να μείνει αμερόληπτος, εκθέτοντας αποφθέγματά τους, και γενικά δείχνει ένα σοβαρό μελετητή, που έχει πλήρη ενημέρωση και βιβλιογραφία των συγγραμμάτων των φιλοσόφων που εκθέτει. Επιπλέον εντύπωση κάνει η συστηματική αποτύπωση των κυριοτέρων σημείων που χαρακτηρίζει τους φιλοσόφους. Στο προοίμιο του έργου του προσπαθεί να ανακαλύψει τις ρίζες της φιλοσοφίας, να σκιαγραφήσει τις ανατολικές επιδράσεις στην Ελληνική φιλοσοφία και να δώσει τον ορισμό της. Στη συνέχεια δίνει σημαντικά βιογραφικά στοιχεία για τη ζωή τους, όπως και για τα βασικά σημεία της διδασκαλίας τους. Στην εισαγωγή του έργου του αναφέρεται ότι εποίησε επιγράμματα για επιφανείς άνδρες και προτάσσει σ' αυτήν μία επιστολή του προς το πρόσωπο μιας Ρωμαίας σοφής γυναίκας της Ιουλίας Δόμνας, συζύγου του αυτοκράτορα Σεπτιμίου Σεβήρου ή της μητέρας του Αλέξανδρου Σεβήρου. Στον Επικούρο παραθέτει πλούσια στοιχεία, αν κανείς τα συγκρίνει με τους προηγούμενους φιλοσόφους και

²¹⁸ Βιβλίο Α: Θαλής, Σόλων, Χίλων, Πιττακός, Βίας, Κλεόβουλος, Περίανδρος, Ανάχαρχος, Μύσων, Επιμενίδης, Φερεκύδης. Βιβλίο Β: Αναξίμανδρος, Αναξίμενης, Αναξαγόρας, Αρχέλαος, Σωκράτης, Ξενοφών, Αισχίνης, Αρίστιππος, Φαίδων, Ευκλείδης, Στίλπον, Κρίτων, Σίμων, Γλαυκόν, Σιμμία, Κέβης, Μενέδημος. Βιβλίο Γ: Πλάτων. Βιβλίο Δ: Σπεύσιππος, Ξενοκράτης, Πολέμων, Κράτης ο Αθηναίος, Κράντωρ, Αρκεσίλαος, Βίων, Λακύνδης, Καρνεάδης, Κλεitomachus. Βιβλίο Ε: Αριστοτέλης, Θεόφραστος, Στράτων, Λύκων, Δημήτριος, Ηρακλείδης. Βιβλίο ΣΤ: Αντισθένης, Διογένης, Μόνιμος, Ονησίκριτος, Κράτης, Μητροκλής, Ιππαρχία, Μένιππος, Μενέδημος. Βιβλίο Ζ: Ζήνων, Αρίστων, Ηρύκλος, Διονύσιος, Κλεάνθης, Σφαίρος, Χρύσιππος. Βιβλίο Η: Πυθαγόρας, Εμπεδοκλής, Επίχαρμος, Αρχύτας, Αλκμαίων, Ίππασος, Φιλόλαος, Εύδοξος. Βιβλίο Θ: Ηράκλειτος, Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Μελίσσος, Ζήνων Ελεάτης, Λεύκιππος, Δημόκριτος, Πρωταγόρας, Διογένης Απολλωνιάτης, Ανάχαρχος, Πύρρων, Τίμων. Βιβλίο Ι: Επικούρος.

διακρίνεται μία συμπάθεια προς αυτόν, που γίνεται εμφανής πέρα από την πληθώρα των στοιχείων κι από το ζωηρό του ύφος. Στο όλο έργο του ανάγει τις πρώτες αρχές της φιλοσοφίας στους Έλληνες, στους οποίους οφείλεται και ο όρος (την εισήγαγε, όπως λέει, ο Πυθαγόρας), αντικρούοντας την αναγωγή αυτής στους μάγους των Περσών και στους γυμνοσοφιστές των Ινδών. Εκτός από αυτήν την ιστορία της φιλοσοφίας ο Διογένης με τα 49 επιγράμματα στις βιογραφίες 43 φιλοσόφων, είχε εκδόσει στο βιβλίο I μία συλλογή *Επιγραμμάτων* με τίτλο «*Πάμμετρος*», που διηγούνταν τους διαφόρους τρόπους θανάτου των διασήμων ανδρών. Επειδή οι πηγές των φιλοσοφικών έργων είχαν χαθεί, το έργο του Βίου των φιλοσόφων του Διογένη Λαέρτιου αποτελούσε τη βάση σπουδής της φιλοσοφίας κατά τη διάρκεια όλου του μεσαίωνα. Οι βιβλιογραφικές αναφορές στο έργο του ήταν 1186, όταν μετρήθηκαν από τον Richard Hope σε 365 βιβλία 256 συγγραφέων. [Herbert S. Long, "Introduction", pages xvii-xviii, in the 1972 reprint of the *Lives of Eminent Philosophers*, Loeb Classical Library, Herbert S. Long (Hrsg.): *Diogenes Laertii vitae philosophorum*. Clarendon Press, Oxford 1964]

405. Διογένης ο Συκωνίσιος, γεωγράφος, του οποίου τα έργα με τίτλους: *Τα περί Πελοποννήσου* και *τα υπέρ Θούλην άπιστα*, δεν έχουν διασωθεί. [FHG, IV, σελ. 392]

406. Διόδωτος ο Ερυθραίος, Έλληνας ιστορικός κατά τους χρόνους του Αλεξάνδρου (ΑΚΛ). Ο Διόδωτος ήταν βοηθός του στρατηγού Ευμένη του Καρδιακού (από την Καρδία της Θράκης), υπεύθυνου συντάκτη των περίφημων *Βασιλείων εφημερίδων* του Αλεξάνδρου, οι οποίες κατέγραφαν τα πάντα κατά την εκστρατεία του μακεδονικού στρατεύματος, με πολλές λεπτομέρειες, ένα υλικό που χρησιμοποιήσαν οι κατοπινοί ιστοριογράφοι για τον Αλέξανδρο. Είχαν εκδοθεί περί τις 500 στον αριθμό με καταγεγραμμένες λεπτομέρειες καθημερινής φύσης των γεγονότων που λάμβαναν χώρα κατά τη διάρκεια της μακεδονικής εκστρατείας στην Ασία. Δυστυχώς λείψανα αυτών έχουν φθάσει σε μας. Ο Στράτης ο Ολύνθιος είχε εκδόσει μία επιτομή αυτών σε 5 βιβλία, αλλά και αυτά έχουν χαθεί. Ο Διόδωτος αργότερα έγινε σατράπης της Βακτρίας - Σογδιανής και στη συνέχεια περί το 256 με 250 π.Χ. αποσχίστηκε από τον Σέλευκο, χρίζοντας τον εαυτό του βασιλιά της Βακτριανής και της Ινδίας (Διόδωτος Α΄ ο Σωτήρ). Βασίλευσε περίπου 20 χρόνια (μέχρι το 230 π.Χ.) μαζί με το γιο του Διόδωτο Β΄ Θεός). Η δυναστεία του περιλαμβάνει 32 συνολικά βασιλείς. [SPAM, 121]

Ο Διόδωτος Α΄ ο Σωτήρ ήταν Έλληνας Σατράπης της περιοχής της Βακτρίας (Βακτριανής) και των Ινδιών, αυτοανακηρύχθηκε βασιλεύς το 250 π.Χ. των περιοχών αυτών, όταν αποσχίστηκε από το κράτος των Σελευκιδών.

407. Διόδωρος ο Ελαΐτης, ιστοριογράφος και ποιητής του 1^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε ιστορία της Κορίνθου (*Κορινθιακά*). Το έργο του έχει χαθεί. [H. Lloyd-Jones and P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983: 177]

408. Διόδωρος ο Χαρακηνός, ή ο Περηγητής, από τον Χάρακα του Περσικού κόλπου ή Αλεξάνδρεια Χάρακος. Ιστορικός που έζησε περί το 320 π.Χ. (ΑΚΛ) και φέρει το προσωνύμιο του Αθηναίου. Στο *Περί μνημάτων* σύγγραμά του, αποτελούμενο από τρία βιβλία, αναφέρονται με περιγραφές τα μνήματα των ηρώων της Αθήνας (όπως για παράδειγμα ο βομοειδής τάφος του Θεμιστοκλή σε κρηπίδα ενός *αγκώνα* μετά το ακρωτήριο *Άλκιμον* του λιμένα του Πειραιά), ενώ στο *Περί Δήμων* αναφέρεται στις φυλές και στους Δήμους της Αττικής, περιγράφοντας έναν έναν χωριστά.

α'. Ἐρεχθίδες.

6.

Harpocrat. : Εὐωνυμίς... δῆμος ἐστὶ τῆς Ἐρεχθίδος, ὡς φησὶ Διόδωρος.

Cf. Stephan. Byz. v. Εὐωνυμία : Ἔστι καὶ δῆμος Ἀθηναίων ἀπὸ Εὐωνύμου τοῦ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ ἢ Κηρισσοῦ. Ὁ δημότης Εὐωνυμίδης. Τὰ τοπικὰ ἐξ Εὐωνυμίων.

Hesych. v. Εὐώνυμον : Καὶ δῆμος φυλῆς τῆς Ἐρεχθίδος. Steph. Byz. v. Βέννα : Οἱ μὲν γὰρ ἐν Βέννῃ (curia Ephesi) Βέννοι, οἱ δ' ἐν Εὐώνυμῳ τῆς Ἀττικῆς Εὐώνυμοι. Alteram formam, Εὐωνυμίδης, tuen-

ε'. ἈΚΑΜΑΝΤΙΣ.

Idem : Ἐρμος, δῆμος ἐστὶ τῆς Ἀττικῆς, φυλῆς Ἀκαμαντίδος, ὡς φησὶ Διόδωρος ἐν τῷ Περὶ δῶμων. Διονύσιος δὲ τοῦ Τρύφωνος ἐν τῷ Περὶ ὀνομάτων φησὶν ὡς εἰκοθεν οὐδέτερον εἶναι τὸ τοῦ δήμου ὄνομα, τὸ Ἐρμος ὡς τὸ ἔρκος. Ζώπυρος δὲ ἐν τοῖς Περὶ ποταμῶν καὶ ποταμῶν Ἐρμον φησὶν εἶναι ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ δῆμον δμῶνυμον αὐτῇ. Cf. Stephan. Byz., Suidas, Photius, Hesychius s. v.

Idem : Ἰταΐος... Δῆμος ἐστὶ τῆς Ἀκαμαντίδος Ἰταΐα, ἀφ' ἧς δὲ δημότης Ἰταΐος, ὡς φησὶ Διόδωρος.

Idem : Κεραμεΐς... Δῆμος ἐστὶ φυλῆς τῆς Ἀκαμαντίδος Κεραμεΐς, ὡς φησὶ Δ.

Idem : Θόριος... Δῆμος ἐστὶ τῆς Ἀκαμαντίδος, ὡς δὲ αὐτὸς Δ. φησὶν ἐν τῷ Περὶ τῶν δῶμων.

Idem : Κεφαλῆθεν... Κεφαλῆ, δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος, ἀφ' ἧς δὲ δημότης λέγεται Κεφαλῆθεν, καθὰ φησὶ Δ.

γ'. ΠΑΝΔΙΟΝΙΣ.

Id. : Οἶθηθεν... Δῆμος τῆς Πανδιονίδος ἢ Οἶθη, ὡς Διόδωρος. Οἶθηθεν δὲ ἐκ τόπου ἐπὶ ῥηγμα.

Id. : Παλαιεὶς καὶ Παιονίδης... Εἰσὶ δὲ διττοὶ δῆμοι Παλαιεὶς τῆς Πανδιονίδος φυλῆς, ὡς Διόδωρος καλεῖσθαι φησὶ Παλαιεὶς καθύπερθε καὶ Παλαιεὶς ὑπένεθε· ὁμοίως δ' ἑκατέρω τῶν δῶμων τὸν δημότην καλεῖσθαι φησὶ Παλαιεὶς. Διαφέρουσι δὲ οὗτοι τῶν Παιονιδῶν, ὡς Ἰστρος ἐν Ἀττικῇ ὑποσημαίνει. Μημονεῖουσι δὲ καὶ τούτων οἱ ῥήτορες, ὥσπερ καὶ Δειναρχος ἐν τῷ Κατὰ Στεφάνου περὶ τοῦ ὄχτου. Δῆμος δὲ ἐστὶ καὶ οὗτος τῆς Λεοντίδος, ὡς δὲ αὐτὸς Διόδωρος δηλοῖ. Eadem, nominato Diodoro, Photius Lex., sed brevius.

ζ'. ΚΕΚΡΟΠΙΣ.

Idem : Ξυπεταίνης... Δῆμος τῆς Κεκροπίδος Ξυπέτη, ἀφ' ἧς δὲ δημότης Ξυπεταίνης, ὡς Δ.

Stephan. Byz. : Τρινεμείς, δῆμος τῆς Κεκροπίδος φυλῆς. Διόδωρος καὶ Δίδυμος Τρινεμείας ἀναγράφουσι τὸν δῆμον, Καλλίμαχος Ἐκάλῃ Τρινεμίαν. Ὁ δημότης Τρινεμείας. Τὸ τοπικὸν Τρινεμίαν, εἰς τόπον Τρινεμίνδε, ἐν τόπῳ Τρινεμέσσι.

η'. ΙΠΠΟΘΩΝΤΙΣ.

Stephan. Byz. : Ἐλαιεύς, δῆμος τῆς Ἰπποθωντίδος φυλῆς, ὡς Διονύσιος. Διόδωρος δ' Ἐλαιεύς, ἀφ' οὗ δὲ δημότης Ἐλαιεύσιος. Τὰ τοπικὰ Ἐλαιουντόθεν καὶ Ἐλαιουντίδα καὶ Ἐλαιούσι. Λέγεται καὶ ἐξ Ἐλαιίδος.

Harpocrat. : Ἐροιάδα. Οἱ Ἐροιάδα δῆμος ἐστὶ τῆς Ἰπποθωντίδος, ὡς φησὶ Διόδωρος.

β'. ΑἶΓΗΙΣ.

Id. : Ἐργεῖαθεν. Ἐργεῖα δῆμος ἐστὶ τῆς Αἰγίδος, ὡς φησὶ Διόδωρος.

Id. : Ἀικαριεύς, δῆμος ἐστὶ τῆς Αἰγίδος, ὡς φησὶ Διόδωρος.

Idem : Λευκόνοιον δῆμος τῆς Λεοντίδος, ὡς Διόδωρος φησὶν.

Idem : Οἶον... δῆμοι εἰσιν ἐν τῇ Ἀττικῇ διττοὶ οὐδέτερος λεγόμενοι, καλοῦνται δὲ Οἶον. Καλεῖσθαι φησὶν οὗτοι Φιλόχορος ἐν τῇ ιγ' διὰ τὸ κ. τ. λ. (v. fr. 76). Ἔστι δὲ τὸ μὲν Κεραμεϊκὸν Οἶον τῆς Λεοντίδος φυλῆς, τὸ δὲ Δικελεικὸν τῆς Ἰπποθωντίδος, ὡς Διόδωρος. Οἱ δὲ δημόται ἑκατέρωθεν ἐλέγοντο ἐξ Οἶου. Ἄλλοι δὲ ἦσαν οἱ λεγόμενοι Οἶθηθεν, ὡς προεῖρηται.

De Pæonidis Leontidis pago, vide fr. 8.

Idem : Πήληξ... Δῆμος ἐστὶ τῆς Λεοντίδος Πήληξ, ὡς φησὶ Διόδωρος ὁ περιηγητής.

Θήμακος, ὡς φησὶ Διόδωρος ὁ περιηγητής ἐν τῷ Περὶ τῶν δῶμων.

Id. : Ασμπτραὶ δῆμος τῆς Ἐρεχθίδος, ὡς Δ. φησὶ. β' δ' εἰσὶ Ασμπτραί, αἱ μὲν παράλια, αἱ δὲ καθύπερθε.

δ'. ΛΕΟΝΤΙΣ.

Idem : Κηττοί... δῆμος ἐστὶ τῆς Λεοντίδος, ὡς Δ. ὁ περιηγητής φησὶν.

Stephan. Byz. : Χόλαργος. Οὗτω Δίδυμος καὶ Διόδωρος. Διονύσιος δὲ Χόλαργοι καὶ πληθυντικῶς μαρτυρεῖ. Ἔστι δὲ δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. Ὁ δημότης Χολαργεύς.

ι'. ΑΝΤΙΟΧΙΣ.

Idem : Θόραι, δῆμος τῆς Ἀντιοχίδος, ὡς φησὶ Δ.

Idem : Κριωεύς... Δῆμος ἐστὶ τῆς Ἀντιοχίδος Κριώα, ὡς φησὶ Διόδωρος ἐν τῷ Περὶ τῶν δῶμων.

Idem. v. Κολαναίτας : Περὶ τῶν Κολωνῶν Διόδωρος τε ὁ περιηγητής καὶ Φιλόχορος ἐν γ' Ἀτθίδος διετίθηθεν.

σ'. ΟΙΝΗΙΣ.

Harpocrat. : Λουσιεύς... Δῆμος ἐστὶ τῆς Οἰνηίδος Λουσία, ἀφ' οὗ δὲ δημότης Λουσιεύς, ὡς Δ. φησὶν.

Idem : Τυρμεῖδα... Δῆμος τῆς Οἰνηίδος οἱ Τυρμεῖδα, ὡς φησὶ Διόδωρος.

[FHG, II, σ.353]

409. Διόδωρος ο Σαρδιανός, ιστορικός και ποιητής αναφερόμενος στο ΙΓ βιβλίο του Στράβωνα, σ. 627. [FHG, τόμος III, 489]

410. Διόδωρος ο Σικελιώτης, περιώνυμος ιστορικός από το Α(ρ)γύριο της Σικελίας (που βρισκόταν πλησίον της Έννης) περί το 90 π.Χ., κι ο οποίος έζησε κατά τον 1ο αιώνα π.Χ. Πρέπει να έγραψε την ιστορία του μεταξύ των χρόνων 60 με 30 π.Χ., σε μεγάλο χρονικό διάστημα, προετοιμάζοντας και συγκεντρώνοντας το υλικό του όλα αυτά τα χρόνια. Η αρχή της ιστορικής του αφήγησης συνέβη κατά την 180^η Ολυμπιάδα, μία εποχή στην οποίαν ζούσε στην Αλεξάνδρεια, στην οποίαν σπούδαζε, και ήταν μάρτυρας ενός επεισοδίου ενός Ρωμαίου που σκότωσε μία γάτα και στη συνέχεια το πλήθος τον καταδίωξε και τον σκότωσε για τη βέβηλη πράξη του. Έμεινε μάλιστα στην Αλεξάνδρεια μεταξύ του 60 με 57 π.Χ. και κατόπιν μετακόμισε στη Ρώμη. Στα διαστήματα αυτά ταξίδευσε πολύ και έκανε πολλές προπαρασκευαστικές εργασίες στις μεγάλες Βιβλιοθήκες των ελληνιστικών κέντρων. Πολλοί όμως σύγχρονοι μελετητές εκτιμούν ότι η βιβλιογραφική του ενημέρωση ανήκει αποκλειστικά στη μεγάλη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας και ότι δεν έκανε ταξίδια σε άλλες πόλεις για να αντλήσει πληροφορίες και βιβλιογραφικά δεδομένα. Παρ' όλα αυτά χαρακτηρίστηκε από το εύρος των ιστορικών του γνώσεων ως *κινητή βιβλιοθήκη*, αφήνοντας μία πραγματεία από 40 βιβλία με τίτλο: *Βιβλιοθήκη Ιστορική*. Το ύφος της γλώσσας δεν παρουσίαζε ομοιότητα στο εκτενές αυτό σύγγραμμα, αλλά μπορεί κάποιος να παρατηρήσει γλωσσικές επιρροές των πηγών που χρησιμοποίησε. Ο Διόδωρος γράφει μία ιστορία από αρχής του ελληνικού κόσμου, αρχίζοντας από τους μυθικούς για μας χρόνους (εκείνοι τους θεωρούσαν ιστορικούς), τον Τρωικό πόλεμο, την κάθοδο των Ηρακλειδών, τα χρόνια μέχρι το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, δίνοντας πολλές πληροφορίες για τους βαρβαρικούς λαούς στην μακρά αυτή ιστόρηση και κατόπιν συνεχίζει με την ιστορία των Ρωμαίων και των άλλων λαών για να καταλήξει στους χρόνους του Καίσαρα, ιστορώντας την εκστρατεία του στη Βρετανία το 54 π.Χ. Από το τεράστιο αυτό έργο των 40 βιβλίων σώθηκαν πλήρως τα βιβλία 1 ως και 5 με την προϊστορία και τα βιβλία 11 ως και 20 με την ιστορία των ελληνικών πολέμων, την εκστρατεία του Ξέρξη στην Ελλάδα, τους κατοπινούς χρόνους ως τους πολέμους των διαδόχων. Από τα βιβλία 21 ως και 26 σώζονται κάποια αποσπάσματα κι απανθίσματα (Διάδοχοι, Πύρρος, Σαμνιτικοί πόλεμοι και οι δύο Καρχηδονιακοί) στο βιβλίο του D. Hoeschel (Horapollinis Hieroglyphica graece & latine: cum integris observationibus & notis Joann Merceri & David Hoescheli, et selectis Nicolai Caussini, 1727). Από το 31^ο βιβλίο ως και το 40^ο υπάρχουν απανθίσματα στον Φώτιο με χρονολογίες από το 168 π.Χ. μέχρι το 54 π.Χ. Το 1^ο βιβλίο πιο συγκεκριμένα πραγματεύεται με τους μύθους των Αιγυπτίων βασιλιάδων. Το 2^ο βιβλίο με αυτήν των Ασσυρίων, των Ινδιών, Σκυθίας και Αραβίας, το 3^ο με την Αιθιοπία και των κατοίκων της Λιβύης, όπως τότε ονόμαζαν ακόμη την Αφρική, με τη γένεση των πρώτων θεών, το 4^ο με τους θεούς των Ελλήνων, τους Αργοναύτες, Θησέα και τους Επτά επί Θήβας, το 5^ο με τη Ρόδο, Κρήτη, άλλα νησιά και λαούς της Εσπερίας, το 6^ο με συμβάντα από τον Τρωικό μέχρι το 480 π.Χ. Για τις πληροφορίες των αρχαίων λαών (όχι αυτών της ρωμαιοκρατίας) χρησιμοποίησε πηγές από τον Εκαταίο, Κτησία τον Κνίδιο, Μεγασθένη και Διονύσιου του Σκυτοβραχίονα, για την ελληνική ιστορία τον Έφορο τον Κυμαίο, Δούρη τον Σάμιο και τον Φύλαρχο τον Αθηναίο. Για τις χρονολογίες τον Κάστορα τον Ρόδιο και για τη ρωμαιοκρατία τον Πολύβιο, Ποσειδώνιο και Ρωμαύς, όπως ο Fabius Pictor. Το έργο του επειδή είναι εκτεταμένο, χάνει σε αντικειμενικότητα και ορθολογική αντιμετώπιση των πιο σημαντικών γεγονότων, στοιχεία που διακρίνει κανείς σε ιστορικούς όπως τον Θουκυδίδη και τον Πολύβιο. Εισάγει την παρέμβαση προφητειών κι ιερατικών ερμηνειών και απορρίπτει τις ερμηνείες των φυσιοκρατών φιλοσόφων. Λόγω όμως της πληθώρας αναφορών σε γεγονότα χρησιμοποιείται και κατά τη διάρκεια των βυζαντινών χρόνων, αλλά ορισμένα τμήματα των βιβλίων του χάθηκαν και έγινε κάποια αναπλήρωση με απανθίσματα και αποσπάσματα από τον D. Hoeschel, έτσι ώστε σήμερα να απολαμβάνουμε το έργο του με κάποια σχετική πληρότητα. [Siculus, Diodorus; G. Booth (Translator); H. Valesius; I.

Rhodomannus; F. Ursinus (1814). *The Historical Library of Diodorus the Sicilian in Fifteen Books to which are added the Fragments of Diodorus*. London: J. Davis. Downloadable Google Books.]

411. Διοκλείδης ο Αβδηρίτης, ιστορικός²¹⁹ και θαυμαστής της πόλης της Ρόδου κατά την πολιορκία της από τον Δημήτριο με την ελέπολιν (μεγαθήριο πολιορκητικής μηχανής). [FHG, III, 79, 6]

412. Διοκλής ο Πεπαρήθιος (από την Πεπάρηθο, νησί και ομώνυμη πόλη του Αιγαίου, πλησίον της Σκιάθου), ιστορικός που έγραψε: *Τρωικόν διάκοσμον*, *Περσικά* (Περί αποικιών), *ΠΕΡΙ ΗΡΩΩΝ*, *ΚΤΙΣΕΙΣ* (για τις πόλεις των Ρωμαίων από την εποχή του Αινεία) και *Ρώμης κτίσις*, ο πρώτος μάλιστα που έγραψε για την ιστορία ίδρυσης της πόλης της Ρώμης. Το τελευταίο έργο συνέχισε ο Φάβιος Πίκτηρ. [FHG, III, 74]

413. Διοκλής ο Ρόδιος, ιστορικός αναφερόμενος από τον Πλούταρχο, ο οποίος σημειώνει ότι έγραψε *ΑΙΤΩΛΙΚΑ*. [FHG, III, 79, 6]

414. Διονύσιος ο Περιηγητής (ή ο **Αλεξανδρεύς**, δηλ. από την Αλεξάνδρεια), ποιητής και γεωγράφος του 2^{ου} αιώνα μ.Χ. Ήταν γιος του Διονυσίου από την Αλεξάνδρεια κι έζησε στη Ρώμη ως βιβλιοθηκάριος. Έγραψε την *περιήγησιν της Οικουμένης (Orbis descriptio)*²²⁰ σε 1187 εξάμετρους στίχους (8319 λέξεις) με πολύ ωραίες περιγραφές, στις οποίες διακρίνουμε τις επιδράσεις που δέχτηκε από τον Καλλίμαχο και τον Ποσειδώνιο. Το έργο αυτό υπομνηματίστηκε από τον Ευστάθιο και παραφράστηκε πολλές φορές. Μεταφράστηκε στα λατινικά από τον Αβηνό (4^{ος} αι. μ.Χ.) και τον Πρισκιανό της Καισάρειας (6^{ος} αιώνας μ.Χ.) και η πρώτη έκδοση ήταν της Ferrara το 1512. Χαμένα έργα που αναφέρονται: *Ανάπλους του Θρακικού Βοσπόρου*, *Λιθιακά* (μαγεία με λίθους), *Ορνιθιακά* και *Διοσημΐαι*.

Διονυσίου Ἀλεξανδρείας τοῦ περιηγητοῦ βιβλίον χωρογραφίας μετὰ ἐξηγήσεως Εὐσταθίου. Ad calcem hæc : Διονυσίου Ἀλεξανδρείας οἰκουμένης περιήγησιν Μιχαῆλος Ἀποστόλης Βυζάντιος δορυαλώτοϛ ἔγραψα.

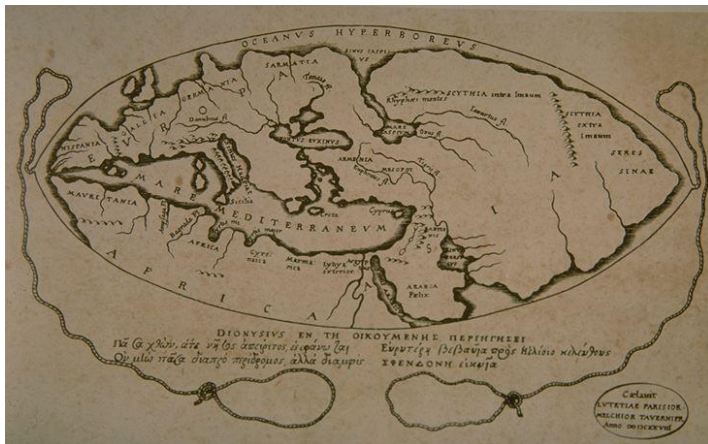
Quæ præterea de Dionysio traduntur, hæc sunt : Schol. Dion. p. 427 : Διονύσιος ὁ περιηγητὴς γέγονεν υἱὸς Διονυσίου (Διώνος εἰ Διώνου var. lect.) Ἀλεξανδρείας (υἱὸς Διώνου Ἀλεξανδρου ἢ κατὰ τινὰς Διονυσίου codex C). Γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων μετὰ Αὐγουστον Καίσαρα ἢ ἐπ' αὐτοῦ. [Οἱ δὲ κατὰ Νέρωνα τὸν Ῥωμαίων βασιλέα φασὶ γενέσθαι. Ἀπὸ τῶν δὲ πόθεν γέγονε καὶ τίνων γονέων.

²¹⁹ Αθήναιος, βιβλίο 6: Περί δὲ τῆς ὑπὸ Ἰέρωνος τοῦ Συρακοσίου κατασκευασθείσης νεῶς, ἥς καὶ Ἀρχιμήδης ἦν ὁ γεωμέτρης ἐπόπτης, οὐκ ἄξιον εἶναι κρίνω σιωπῆσαι, σύγγραμμα ἐκδότος Μοσχίωνος τινος, ᾧ οὐ παρέργως ἐνέτυχον ὑπογνῶας. Γράφει οὖν ὁ Μοσχίων οὕτως· Διοκλείδης μὲν ὁ Ἀβδηρίτης θαυμάζεται ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν Ῥοδίων πόλιν ὑπὸ Δημητρίου προσαχθείσῃ τοῖς τεῖχεσιν ἐλεπόλει, Τίμαιος δ' ἐπὶ τῇ πυρᾷ τῇ κατασκευασθείσῃ Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ, καὶ Ἰερώνυμος ἐπὶ κατασκευῇ τῆς ἄρμαμάξης ἣ συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξανδρου σῶμα, Πολύκλειτος δ' ἐπὶ τῷ λυχνίῳ τῷ κατασκευασθέντι τῷ Πέρσῃ·

²²⁰ Παρατίθεται η εισαγωγή κι ένα απόσπασμα απ' την οικουμενική περιήγηση που περιγράφει την Αμβρακία, Κέρκυρα, Ιθάκη, Κρήτη, Κάρπαθο, Κύπρο κλπ: «ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ: ἀρχόμενος γαίαν τε καὶ εὐρέα πόντον ἀεΐδειν καὶ ποταμούς πτόλιās τε καὶ ἀνδρῶν ἀκριτα φύλα, μνήσομαι Ωκεανοῖο βαθυρρόου. ἐν γὰρ ἐκείνῳ πᾶσα χθών, ἅτε νησος ἀπείριτος, ἐσπεφάνωται, οὐ μὲν πᾶσα διαπρὸ περιδρομος, ἀλλὰ διαμφίς ὁξυτέρῃ βεβαυία πρὸς ἡελίοιο κελεύθους, σφενδόνη εἰοικυία· μίαν δὲ ἐκαίπερ ἐοῦσαν ἀνθρώποι τριστῆσιν ἐπ' ἡπείροις δάσαντο· πρῶτην μὲν Λιβύην, μετὰ δ' Εὐρώπην Ἀσίην τε... πρὸς δὲ νότον μετὰ δρυμὰ Κεραῦνια νηὶ θεοῦση νησοὶ κεν φαίνονται περαιόθεν Ἀμπρακιῶν καὶ λιπαρῇ Κέρκυρα, φίλον πέδον Ἀλκινόοιο. τῇ δ' ἐπὶ Νηρικῆς Ἰθάκης ἔδος ἐστήρικται (495) νήσων τ' ἀλλάνων, ὅσας τ' ἀπὸ Χαλκίδος ἔρπων δίνης ἀργυρέης Ἀχελώϊος ἀμφίς ἐλίσσει. πολλὰ δ' Ἀμνισοῖο βορειότερα ὀρόωνται, Αἰγυλὰ τ' ἠδὲ Κύθηρα Καλαυρία τε τρηχεία· Κάρπαθος αὐθ' ἐτέρωθε. ποτὶ ζόφον, ἐγγύθι δ' αὐτῆς, (500) Κρήτη τιμήεσσα, Διὸς μέγαλοιο τιθήνη, πολλή τε λιπαρῇ τε καὶ εὐβοτος, ἥς ὕπερ Ἰδὴν Ἰδῃ, καλλικόμοισιν ὑπαὶ δρυσὶ τηλεθόωσα· καὶ τῆς τοι μέγεθος περὶώσιον. ἄντα δὲ πέζης Αἰγυπτίας Ρόδος ἐστίν, Ἡλυσίαν πέδον ἀνδρῶν. (505) τὴν δὲ μετ' ἀντολήνδῃ Χελιδόνια γεγάσι τρεῖς νησοὶ μεγάλης Παταρηΐδος ἔνδοθεν ἄκρης. Κύπρος δ' εἰς αὐγὰς Παμφυλίου ἔνδοθι κόλπου κλύζετ', ἐπήρατος αἶα Διωναῖης Ἀφροδίτης· ἄγχι δὲ Φοινίκης Ἀραδος μέγαλῳ ἐνὶ κόλπῳ. ... ».

Διονύσιος Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Γλαύκου υἱός, γραμματικὸς, ὅστις ἀπὸ Νέρωνος συνῆν καὶ τοῖς μέγρι Τραϊανοῦ, καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν προὔστη καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν καὶ πρεσβειῶν ἐγένετο καὶ ἀποκριμάτων. Ἦν δὲ καὶ διδάσκαλος Παρθενίου τοῦ γραμματικοῦ, μαθητὴς δὲ Χαϊρήμονος τοῦ φιλοσόφου, ὃν καὶ διεδέξατο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Proclivis igitur conjectura est mentionem Αἰθιακῶν et Periegeseos et aliorum fortasse operum excidisse in eo lexicī Suidiani articulo, qui est de Dionysio bibliothecario :

Ο κόσμος ἡ οἰκουμένη το 124 π.Χ. σύμφωνα με το Διονύσιο τον Περιηγητή. Πίστευε ὅτι ἡ Κασπία θάλασσα δὲν εἶναι κλειστή, ἀλλὰ ἐπικοινωνεῖ με τὸν υπερβόρειο τμήμα τοῦ ὠκεανοῦ.

[K. Müller, *Geographi Graeci Minores* (Ἡσσονες Ἑλληνες Γεωγράφοι), v. II, Paris, ed. Didot, 1841]

415. Διονύσιος ο Βασσαρικός, ἐπικός ποιητής καὶ ιστοριογράφος τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, πού ἔγραψε ἓνα ἔπος γιὰ τὸν Διόνυσο καὶ τὴν ἐκστρατεία του στὴν Ἰνδία με τίτλο *Βασσαρικά*, πού σώθηκε σὲ ἓνα πάπυρο τοῦ 3 με 4^ο μ.Χ. αἰώνα. Ἐνα δεύτερο ἔργο του εἶναι τὸ ἔπος *Γιγαντίας* (γιὰ τοὺς Γίγαντες), γιὰ τὸ ὁποῖον ἔχουμε κάποια ἀποσπάσματα. Πολλοὶ τὸν ταυτίζουν με τὸν Διονύσιο τὸν Ἀλεξανδρέα, γιὰτί καὶ σ' αὐτὸν προσδίδουν ἓνα ἔργο με τίτλο *Βασσαρικά*. [Kroh]

416. Διονύσιος ο Κορίνθιος, γεωγράφος, υπομνηματιστής καὶ ιστοριογράφος. Ἐγραψε σὲ μορφή ἔπους *Οἰκουμένην περιήγησιν*, ὑπόμνημα στὸν Ἡσίοδο, *Μετεωρολογούμενα* με καταλόγους καὶ *Λιθιακά*. Πολλοὶ τὸν ταυτίζουν με τὸν Διονύσιο τὸν Περιηγητή. [K. Müller, *Geographi Graeci Minores* (Ἡσσονες Ἑλληνες Γεωγράφοι), v. II, Paris, ed. Didot, 1841]

417. Διονύσιος ο Ἀλεξανδρεὺς, ἀστρονόμος καὶ χρονικογράφος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ βασιλείας Πτολεμαίου Β΄ τοῦ φιλάδελφου πρότεινε μίᾱ νέα μέθοδο χρονολόγησῃς με ἀρχή τὸ ἔτος 287 π.Χ. Λέγεται ὅτι στάλθηκε ἀπὸ τὸν βασιλιά ὡς πρέσβης στὴν Ἰνδία, με τὴν ὁποίαν ἡ Αἴγυπτος ἀνάπτυξε ἐμπόριο, πού τῆς ἀπέφεραν τεράστια ἐσοδα. Λέγεται κατὰ τὸν Πλίνιο (Φυσικὴ Ἱστορία) ὅτι ἔγραψε Ἰνδικά. [FGrH, n. 653]

418. Διονύσιος Αἴλιος ο Ἀλικαρνασσεύς, ἱστορικός τοῦ 2^{ου} μ.Χ. αἰώνα, πού ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αυγούστου συνέγραψε τὴ σημαντικότερη ἱστορικὴ του πραγματεία τὴ *Ρωμαϊκὴ Ἀρχαιολογία*, ἡ ὁποία δημοσιεύτηκε τὸ 7 π.Χ. Γύρω στο 30 π.Χ. ὁ Διονύσιος μετέβη στὴ Ρώμη καὶ ἔμαθε τὰ λατινικά, ἀσκώντας τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δασκάλου ρητορικῆς. Παράλληλα ἀρχίζει νὰ ἐργάζεται στὴ σύνταξη τῆς *Ρωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας*, ἀποτελούμενο ἀπὸ 20 βιβλία, με σκοπὸ νὰ συμπληρώσει τὴν καλοδουλεμένη ἱστορία τοῦ Πολύβιου, ἀρχίζοντας τὴν ἐξιστόρησῃς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κτίσεως τῆς

Ρώμης και καταλήγοντας μέχρι τον πρώτο καρχηδονιακό το 264 π.Χ. Από το έργο αυτό σώθηκαν τα 10 πρώτα βιβλία, το 11^ο με πολλά κενά και στα άλλα κάποια αποσπάσματα κι αναφορές από μεταγενέστερους της Βυζαντινής εποχής. Είχε προηγηθεί ένα πρόδρομο έργο της ιστορίας αυτής, που ήταν ένας χρονολογικός πίνακας με τίτλο: *Περί χρόνων*. Στον πίνακα αυτόν, όπως μας πληροφορεί ο Πλούταρχος, κάνει μία αντιστοίχιση του ελληνικού τρόπου χρονολόγησης με αυτόν των Ρωμαίων. Το ιστορικό έργο του Διονυσίου χρησιμοποιήθηκε πολύ κατά την ύστερη αρχαιότητα, ιδιαίτερα από τον Αππιανό και τον Δίωνα τον Κάσσιο. Επίσης χρησιμοποιήθηκε πολύ για τη διαμόρφωση λεξικών (Ευστάθιος). Το έργο του και στις δύο αρχικές εκδόσεις ήταν γνωστό στον Φώτιο. Εκτός του ιστορικού του έργου, άφησε και ένα πλούσιο βιογραφικό, ρητορικό, γραμματολογικό και λογοτεχνικό. Αναφέρονται τίτλοι, όπως *Περί συνθέσεως ονομάτων* (De compositione verborum), *Περί μιμήσεως*, *Περί αρχαίων ρητόρων*, *Περί της λεκτικής Δημοσθένους δεινότητος*, *Περί του Θουκυδίδου χαρακτήρος*, *Περί αρχαίων ρητόρων υπομνηματισμοί*, *Περί Δεινάρχου*, *Περί Ισαίου*, επιστολές: *Προς Αμμαίων* (2 επιστολές), *Προς Πομπήιον Γέμινον* (1 επιστολή) και άλλα, μερικά νόθα, όπως το *Τέχνη ρητορικήν*. [K. Jacoby, *Dionysii Halicarnasei antiquitatum Romanarum quae supersunt*, 4 vols. Leipzig: Teubner, 1:1885; 2:1888; 3:1891; 4:1905 (repr. Stuttgart, 1967): 1:1-403; 2:1-408; 3:1-400; 4:1-336, L. Radermacher and H. Usener, *Dionysii Halicarnasei quae exstant*, vol. 5. Leipzig: Teubner, 1899 (repr. Stuttgart, 1965)]

419. Διονύσιος Αλικαρνασσεύς, έτερος ιστορικός της μουσικής όμως. Έζησε την εποχή του Αδριανού, ήταν σοφιστής και μουσικός. Έγραψε *Ρυθμικά* υπομνήματα σε 24 βιβλία, διατριβές Μουσικής παιδείας σε 22 βιβλία και Μουσική ιστορία σε 36 βιβλία. [Σουΐδας]

420. Διονύσιος ο Αργεΐος, ιστοριογράφος του 4^{ου} με 3^ο π.Χ. αιώνα. Στον Κλήμη τον Αλεξανδρέα διασώζεται ένα μικρό απόσπασμα²²¹ και ένα δεύτερο στα σχόλια του Πινδάρου. [FHG, III, 26]

421. Διονύσιος ο Βυζάντιος, γεωγράφος του 2^{ου} με 4^ο μ.Χ. αιώνα. Έγραψε μία περιήγηση με ακριβή στοιχεία και σε αττικίζουσα γλώσσα των ακτών του Βοσπόρου, το «*Ανάπλους Βοσπόρου*», με καταγραφή 150 οικισμών. Ο P. Gillius βρήκε το 1549 ένα χειρόγραφο του Διονυσίου, όμως από το 1555 μάλλον χάθηκε ξανά και δεν βρέθηκε έκτοτε, ευτυχώς όμως διασώζεται μία λατινική μετάφραση του Gillius με πολλά αποσπάσματα στην ελληνική γλώσσα. [FHG, IV, σ. 388]

422. Διονύσιος ο Βυζάντιος, άλλος ιστοριογράφος του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα. Έχει γράψει ένα έργο με τίτλο: *Περί θρήνων*. [H. Lloyd-Jones and P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983: 178]

423. Διονύσιος ο Περγαμηνός ή Αττικός, αξιόλογος μαθητής του Απολλόδωρου του Περγαμηνού, επικληθείς Αττικός, ιστορικός, σοφιστής ικανός, συγγραφέας και λογογράφος. [FHG, τόμος III, 489]

424. Διονύσιος ο Θράξ (ο Θράκας), γραμματικός και ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα (170-90). «Διονύσιος ο Θράξ, φιλόλογός τε καὶ γραμματικός, ἐγένετο μὲν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ τὸ ἔτος 170, μαθητὴς δὲ Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ. περὶ τὸ ἔτος 140 ἐν Ῥόδῳ διέτριβε. ἐτελεύτησε δὲ περὶ τὸ ἔτος 90 πρὸ Χριστοῦ». Το έργο του χάθηκε, αλλά λίγες λέξεις έχουν

²²¹ (1.) Clemens Alex. Strom. I, 21: Κατὰ δὲ τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς Ἀγαμέμνονος βασιλείας Ἴλιον ἔαλα, Δημοφώντος τοῦ Θησέως βασιλεύοντος Ἀθήνησι τῷ πρώτῳ ἔτει, Θαραγλιῶνος μηνὸς δευτέρῃ ἐπὶ δέκα, ὡς φησι Διονύσιος ὁ Ἀργεῖος. (2.) Schol. Pind. Nem. II, 4: [Ὅθεν περ καὶ Ὀμηρίδαι] Οἱ δὲ (φασὶν) ὅτι κατὰ μέρη πρότερον τῆς ποιήσεως διαδιδόμενης, τῶν ἀγωνιστῶν ἕκαστος ὃ τι βούλοιο μέρος ἦδε· τοῦ δὲ ἀθλου τοῖς νικῶσιν ἀρνὸς ἀποδεδειγμένον, προσαγορευθῆναι τότε μὲν ἀρνωδούς, αὐθις δὲ ἑκατέρας τῆς ποιήσεως εἰσενεχθείσης, τοὺς ἀγωνιστὰς οἷον ἀκουμένους πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη καὶ τὴν σύμπασαν ποίησιν ἐπιόντας ῥαψωδούς προσαγορευθῆναι. Ταῦτα φησι Διονύσιος ὁ Ἀργεῖος.

διασωθεί σε πάπυρο Οξυρύγχου (Pap. Ox. 2392), σε αναφορές του Στέφανου Βυζάντιου²²², στους υπομνηματισμούς του Ομήρου, στον Αθήναιο²²³ και σε κάποια σχόλια που υπήρχαν για τον Διονύσιο και αφορούσαν την ανακάλυψη των στοιχείων, δηλαδή των γραμμάτων, χωρίς να διευκρινίζεται αν αυτά είναι συμβολογράμματα, «στοιχεία» που χρησιμοποιήθηκαν πολύ παλαιότερα από το ιερατείο ή «στοιχεία», γράμματα φωνητικά²²⁴. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker (FGrH)* 512. Leiden: Brill, 1923-1958 (repr. 1954-1969): 3B:488 και G. Uhlig, *Grammatici Graeci*, vol. 1.1. Leipzig: Teubner, 1883 (repr. Hildesheim: Olms, 1965): 5-100]

425. Διονύσιος ο Καλλιφώντος, γεωγράφος και ιστορικός του 2^{ου} πιθανόν αιώνα μ.Χ. Σώζονται 929 λέξεις που αναφέρονται στο έργο του ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. [K. Müller, *Geographi Graeci minores*, vol. 1. Paris: Didot, 1855 (repr. Hildesheim: Olms, 1965) σ. 238-243]

426. Διονύσιος ο Μιλήσιος, ιστορικός, ο επονομαζόμενος *Κυκλογράφος*, που έζησε κατά την 65^η Ολυμπιάδα, ήτοι περί το 520 π.Χ. και ο οποίος έγραψε για την *Ιστορία των Μύθων* (Μυθικά), *Τα μετά Δαρείον* σε 5 βιβλία, *Περιήγησιν Οικουμένης*, *Περσικά*, *Ιάδι διαλέκτω*, *Τρωικών* σε 3 βιβλία και *Κύκλος ιστορικός* σε βιβλία 7 (6 Eudocia), ο οποίος αφηγείται σπειροειδώς τα μυθικά τεκταινόμενα και τα ιστορικά: «...αίωνων σπείραμα αφυσσόμενος απ' εμείο, παιδείης μύθους γνώθι παλαιγενέας κτλ». Σε ένα απόσπασμα δίνει τις αντιφατικές πληροφορίες για την εύρεση των γραμμάτων, χωρίς να προσδιορίζει αν είναι αυτά συλλαβογράμματα, όπως αυτά της Θήβας ή τα φωνητικά που αποδίδονται στον Παλαμήδη²²⁵. Αποδίδουν σε αυτόν και ένα βιβλίο «Αργοναυτικά» (Σχόλια Απολλωνίου Ρόδου). [K. Müller, *Geographi Graeci Minores (Ησσονες Έλληνες Γεωγράφοι)*, v. II, Paris, ed. Didot, 1841, Σουΐδας]

427. Διονύσιος ο Βυζάντιος ο Περιηγητής, γεωγράφος εκτό από περιηγητής, ο οποίος έζησε επί της εποχής του Αυγούστου, δηλαδή τον 1^ο π.Χ. αιώνα. Πιθανόν να έγραψε μία *Οικουμένης Περιήγησιν*. Λέγεται όμως ότι έγραψε και για τον ποταμό *Ρήβαν*. [K. Müller, στο

Διονύσιος Μιλήσιος, ιστορικός. Τὰ μετὰ Δαρείον ἐν βιβλίῳ ε΄· Περιήγησιν οἰκουμένης· Περσικά, Ἰάδι διαλέκτω· Τρωικὸν βιβλίον γ΄· Μυθικά· Κύκλον ἱστορικὸν ἐν βιβλίῳ ζ΄.

²²² Ο Στέφανος Βυζάντιος διασώζει: «Ταρσός· ἐπισημοτάτη πόλις Κιλικίας, ἦν διὰ τοῦ εἰλεγον Τερσὸν παρὰ τὸ τερσανθῆναι, ὃ ἐστὶν ἀναξηρανθῆναι Διονύσιος δὲ ὁ Θρᾷξ ἐν τῷ Περί Ρόδου ἀπὸ τῆς τοῦ Βελλεροφόντου πτώσεως· μέρος γάρ τι τοῦ ποδὸς ταρσὸν καλεῖσθαι, τῆς ἐκείνου χωλείας ὑπόμνημα ποιουμένων τῶν ἀρχαίων».

²²³ Ἀπὸ το 11^ο βιβλίου τοῦ Αθήναιου: «Διονύσιος δ' ὁ Θρᾷξ τὴν στρογγύλην, τὴν ἀμφιθέουσιν κυκλοτερεῖ τῷ σχήματι (sc. φησὶ τὴν ἀμφίθετον φιάλην)».

²²⁴ SCHOL. DIONYS. THRAC. [Gr. Gr. III] p. 183, 1 Hilgard: τῶν στοιχείων εὐρετὴν ἄλλοι τε καὶ Ἐφορος ἐν δευτέρῳ· Κάδμον φασίν· οἱ δὲ οὐχ εὐρετὴν, τῆς δὲ Φοινίκων εὐρέσεως πρὸς ἡμᾶς διάκτορον γεγενῆσθαι, ὥς καὶ Ἡρόδοτος ἐν ταῖς Ἱστορίαις (V 58) καὶ Ἀριστοτέλης (F 501 Rose) ἱστορεῖ. φασὶ γὰρ ὅτι Φοίνικες μὲν εὗρον τὰ στοιχεῖα, Κάδμος δὲ ἤγαγεν αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πυθόδωρος (IV) δὲ [ὡς] ἐν τῷ Περί στοιχείων καὶ Φίλλης ὁ Δῆλιος (II) ἐν τῷ Περί Χρόνων πρὸ Κάδμου Δαναὸν μετακομίσαι αὐτὰ φασιν. ἐπιμαρτυροῦσι τούτοις καὶ οἱ Μιλησιακοὶ συγγραφεῖς Ἀναξίμανδρος καὶ Διονύσιος (III) καὶ Ἐκαταῖος, οὗς καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν Νεῶν καταλόγῳ (II) παρατίθεται. ἐνιοὶ δὲ Μουσαῖον εὐρετὴν λέγουσι τὸν Μητίονος καὶ Στερόπης κατ' Ὀρφέα γενόμενον· Ἀντικλείδης δ' ὁ Αθηναῖος (II) Αἰγυπτίους τὴν εὐρεσιν ἀνατίθῃσι· Δωσιάδης (III) δὲ ἐν Κρήτῃ φησὶν εὐρεθῆναι αὐτὰ· Αἰσχύλος δὲ Προμηθεᾶ φησὶν εὐρηκέναι ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι· Σπηρίχορος δὲ ἐν δευτέρῳ Ὀρεστείας καὶ Εὐριπίδης τὸν Παλαμήδην φησὶν εὐρηκέναι· Μνασέας (V) δὲ Ἐρμῆν· ἄλλοι δὲ ἄλλον.

²²⁵ «Φασὶ γὰρ ὅτι Φοίνικες μὲν εὗρον τὰ στοιχεῖα, Κάδμος δὲ ἤγαγεν αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πυθόδωρος δὲ [ὡς] ἐν τῷ Περί στοιχείων, καὶ Φίλλης ὁ Δῆλιος ἐν τῷ Περί χορῶν πρὸ Κάδμου Δαναὸν μετακομίσαι αὐτὰ φασιν. Ἐπιμαρτυροῦσι τούτοις καὶ οἱ Μιλησιακοὶ συγγραφεῖς, Ἀναξίμανδρος καὶ Διονύσιος καὶ Ἐκαταῖος, οὗς καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν Νεῶν καταλόγῳ παρατίθεται» (K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum (FHG)* τ. 2. Paris: Didot, 1841-1870 σ. 5).

δεύτερο τόμο των *Geographi Graeci Minores* (*Ἡσσανες Ἑλληνες Γεωγράφοι*), GGM, v. II, Paris, ed. Didot, 1841]

429. Διονύσιος Μουσωνίου ο Ρόδιος ή Σάμιος, 2^{ος} αιώνας π.Χ. ιστορικός και ιερέας του ναού Ἡλίου της Ρόδου, κυκλογράφος του οποίου σώζονται αναφορές σε αποσπάσματα που μετρούν μόλις 705 λέξεις του έργου του με τίτλο: ΚΥΚΛΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ²²⁶. Έγραψε επίσης *Ιστορίας τοπικάς* σε 6 βιβλία και ένα άλλο με τίτλο: ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ²²⁷.

Διονύσιος Μουσωνίου, Ῥόδιος ἢ Σάμιος, ἱστορικός· ἦν δὲ καὶ ἱερεὺς τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἡλίου. Ἱστορίας τοπικάς, βιβλία ἕξ· Οἰκουμένης περιήγησις· Ἱστορίας παιδευτικῆς βιβλία ι'.

Αναφέρεται και ένα άλλο σύγγραμμα με τίτλο: *ιστορίας παιδευτικής*, αποτελούμενο από 10 βιβλία [FHG, II, σ. 9-11]

430. Διονύσιος ο Ολύμπιος, ιστοριογράφος, ο οποίος ασχολήθηκε και με την ποίηση του Ομήρου. [Evangelicae Praeparationis, LIBRI XV, TOMUS II, σ. 492]

431. Διονύσιος ο Σκυτοβραχίων ή και **Σκυτεύς** αποκαλούμενος, καταγόμενος από τη Μυτιλήνη, μυθογράφος στην Αλεξάνδρεια κατά το 2^ο π.Χ. αιώνα, που πραγματεύθηκε σε πεζό κείμενο τους *Αργοναύτες* (*Διονύσιος Μιτυληναῖος· ἐποποιός, οὗτος ἐκλήθη Σκυτο-βραχίων καὶ Σκυτεύς. τὴν Διονύσου καὶ Ἀθηνᾶς στρατείαν· Ἀργοναῦται ἐν βιβλίοις ἔξ. ταῦτα δέ ἐστι πεζά. Μυθικά πρὸς Παρμένωντα*), το θεό Διόνυσο και τις Αμαζόνες, δίνοντας πλούσιο υλικό στο Διόδωρο τον Σικελιώτη, από τον οποίον έχουμε διασώσει τις πληροφορίες αυτές. Ο Δημάρατος μάλιστα έγραψε ότι, ο Διονύσιος για να γράψει τους Αργοναύτες, ταξίδεψε μέχρι τους Κόλχους. Άλλο έργο του έχει τίτλο: *Μυθικά προς Παρμένοντα* (FHG). [GGM, δηλαδή η συλλογή του K. Müller, *Geographi Graeci Minores* (*Ἡσσανες Ἑλληνες Γεωγράφοι*), v. II, Paris, ed. Didot, 1841, 2^{ος} τόμος των *Fragmenta historicorum Graecorum* (FHG) του K. Müller, (εκδ. Paris: Didot, 1841-1870 σ. 7)]

432. Διονύσιος ο πρεσβύτερος, τύραννος Συρακουσών (408-368 π.Χ.), γιος του Ερμοκράτη, ο οποίος έγραψε τραγωδίες, κωμωδίες και ιστορικά και μισθοφορικά και διάφορα άλλα (FHG, II, 80).

433. Διονύσιος Τελλμααρέ, μονοφυσίτης Πατριάρχης στην Αντιόχεια από το 818 ως το 845, ο οποίος κατέγραψε με βάση ελληνικές πηγές μία συριακή χρονογραφία από εποχής κοσμοποιίας ως το 775 μ.Χ. Κυριότερη πηγή του ήταν ο Ευσέβιος. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896]

434. Διονύσιος ο Φασηλίτης (Φάσηλις της Λυκίας), ιστορικός που έγραψε μία ιστορία των ποιητών (*Περὶ ποιητῶν*) και η οποία αναφέρεται πολλές φορές από τον Δίδυμο στον Πίνδαρο). [FHG, III, 27]

²²⁶ ΚΥΚΛΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ, E LIBRO QUINTO, Schol. Ven. ad Eur. Hec. 119: Τὸς Θησέως παῖδας ἐνιοί φασι μὴ ἡγεμόνας στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἴλιον, μὴ δὲ τῆς συμμαχίας χάριν, ἀλλὰ ἀποληψομένους τὴν Αἴθραν. Διὸ καὶ τὸν Ὅμηρον λέγειν τὸν Μενεσθέα ἡγείσθαι τῶν Αθηναίων. Διονύσιος γοῦν ὁ τὸν Κύκλον ποιήσας: «Δημορῶν δὲ ὁ Θησέως ἐδείτο αὐτῶν δοῦναι Αἴθραν τὴν Πιτθέως τὴν τοῦ πατρὸς μητέρα, ὅπως αὐτὴν κομίσωσιν οἰκάδε. Μενέλαος δὲ πρὸς Ἑλένην πέμπει Ταλθύβιον κελεύσας ἄγειν Αἴθραν· καὶ Ἑλένη δωρησαμένη Αἴθραν παντοδαπῷ κόσμῳ ἀποστέλλει πρὸς Δημοφῶντα καὶ Ἀκάμαντα.».

²²⁷ ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ. Suidas. Νύμφαι, σκώληκες οἱ ἐν τοῖς τῶν μελισσῶν κυττάροις, ὅταν ἤδη πτεροποιεῖν ἄρξωνται· οἱ δ' ἀπλῶς τοὺς πτερωτοὺς σκώληκας, Σάμιοι. Καὶ τὸ ἀνὰ μέσον τῶν γυναικείων αἰδοίων νύμφην καλοῦσι. Καὶ τῶν ὁδῶν αἱ κάλυκες αἱ μεμυκῖαι, νύμφαι. Καὶ αἱ Μοῦσαι δὲ ὑπὸ Λυδῶν νύμφαι. Ὅτι δὲ πάντων τῶν καρπῶν αἱ ἐκφύσεις οὕτω, δηλον. Περὶ δὲ τῶν θεῶν Διονυσίῳ πᾶσα ἱστορία συνήκται ἐν τριάκοντα καὶ τρισὶ βιβλίοις.

435. Διονύσιος ο Χαλκηδεύς ή Χαλκιδόνιος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, με έργο που μνημονεύεται από άλλους ιστορικούς (Απολλώνιος ο Ρόδιος, Αρποκράτης, Ιωάννης ο Λυδός, Στράβωνας, Φώτιος κλπ). Έργο του οι *Κτίσεις*²²⁸. [FHG, IV, σ.396]

436. Διονυσόδωρος ή Διονυσιδώρος ο Βοιωτός, ιστορικός και γεωγράφος, «...Τῶν δὲ συγγραφέων Διονυσόδωρος καὶ Ἀναξίς οἱ Βοιωτοὶ τὴν τῶν Ἑλληνικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατεστρόφασι τὰς συντάξεις», (FHG, II, 84 α).

437. Διονυσόδωρος ο Τροιζήνιος, έγραψε *Περὶ ποταμῶν* και *περὶ Τροιζηνίαν*. Επίσης φέρεται ότι έγραψε πολλές επιστολές προς τον Πτολεμαίο Α' τον ΣΩΤΗΡΑ. Υπήρξε μαθητής του Αρίσταρχου του Σαμοθρακέα. [FHG, II, 84 β]

438. Διονυσοφάνης, ιστορικός που αναφέρεται στο Βίο του Πυθαγόρα του Πορφυρίου²²⁹. [FGrH n. 856]

439. Διόπομπος, διάσημος σταδιοδρόμος από την Αθήνα, δηλαδή καταγραφέας σε στάδια των αποστάσεων διαφόρων πόλεων (ΑΚΛ).

440. Δίος (Δίος), ιστορικός που έγραψε Φοινικική ιστορία²³⁰. Αναφέρεται από τον Ιώσηπο και στο χρονικό του Ευσέβιου του Καισαρέα. Έτσι ονόμαζαν τον πατέρα του Ησιόδου. [FGrH, n. 785]

441. Διοσκουρίδης ο Ταρσεύς, ιστοριογράφος απροσδιόριστης εποχής η οποία κυμαίνεται από τον 4^ο μέχρι τον 1^ο π.Χ. αιώνα. Ενδέχεται να ήταν μαθητής του Ισοκράτη. Έγραψε των ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ²³¹ σε 2 βιβλία, έργο που δεν σώζεται, αλλά έχουμε κάποιες αναφορές από τον Πλούταρχο και τον Ευστάθιο, ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΜΩΝ²³², και τα ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΟΜΗΡΩ

²²⁸ Μερικές αναφορές στο έργο αυτό: «Ἡραίων τεῖχος ... χωρίον ἐστὶν ἐν Θράκῃ οὕτως ὀνομαζόμενον, ὑπὸ Σαμίων δὲ οἰκίσθη, ὡς φησι Διονύσιος ἐν ἑ' Κτίσεων» (Αποκράτιων), «Πραξιδική, θεός, ἥς κεφαλὴν μόνον ἰδρύνοντο.

Μνασέας δὲ ἐν τῷ Περὶ Εὐρώπης Σωτήρος καὶ τῆς ἀδελφῆς Πραξιδικῆς γενέσθαι Κτήσιον υἱόν, καὶ θυγατέρας Ὀμόνοϊαν καὶ Ἀρετὴν· ἃς ἀπὸ τῆς μητρὸς Πραξιδικῆς κληθῆναι. Διονύσιος δὲ ἐν Κτίσεσιν Ὠγύγου θυγατέρας· Ἀλκομενίαν, Θελεξινίαν, Αὐλίδαν, ἃς ὕστερον Πραξιδικῆς ὀνομασθῆναι» (Φώτιος), «Σουίδας γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης οἱ περὶ Εὐβοίας πεπραγματευμένοι, καὶ οὗτους Φρυγίους λόγους γράψας, καὶ Δηίμαχος καὶ Διονύσιος ὁ Χαλκιδεύς, οὗ τὴν περὶ Ἀχιλλέως διεσπαρμένην ἀφήκον ἡμῖν ἐπὶ χώρας δόξαν. Ἀλλὰ τούναντίον οἱ μὲν ἐκ Θέτιδος αὐτὸν νομίζουσι γεγονέναι, τῆς Χείρωνος, Δηίμαχος δὲ ἐκ Φιλομήλης τῆς Ἄκτορος· ἄλλοι δὲ ἄλλως περὶ αὐτοῦ ἀποφαίνονται» (Σουίδας).

²²⁹ ...ἦν δ' αὐτῷ (scil. τῷ Πυθαγόρῃ) καὶ ἕτερον μενιάκιον, ὃ ἐκ Θράκης ἐκτίσαστο, ὃν Ζάμιολξις ἦν ὄνομα, ἐπεὶ γεννηθέντι αὐτῷ δορὰ ἄρκτου ἐπεβλήθη· τὴν γὰρ δορὰν οἱ Θράκες ζαλμὸν καλοῦσιν. ἀγαπῶν δ' αὐτὸν ὁ Πυθαγόρας τὴν μετέωρον θεωρίαν ἐπαίδευσεν αὐτὸν περὶ ἱερουργίας καὶ τὰς ἄλλας εἰς θεοὺς θρησκείας. τινὲς δὲ καὶ Θαλὴν τοῦτον φασιν ὀνομάζεσθαι. ὡς Ἡρακλέα δ' αὐτὸν προσκυνούσιν οἱ βάρβαροι. **Διονυσοφάνης** δὲ λέγει δουλεύσαι μὲν αὐτὸν τῷ Πυθαγῷ...

²³⁰ Χρονικό Εὐσ.: ...ὅτι δ' οὐ λόγος ἐστὶν ὑπ' ἐμοῦ συγκείμενος ὁ περὶ τῶν παρὰ τοῖς Τυρίοις γραμμάτων, παραθήσομαι μάρτυρα Δίον ἄνδρα περὶ τὴν Φοινικικὴν ἱστορίαν ἀκριβῆ γεγονέναι πεπιστευμένον.

²³¹ (1): Plutarch. Lyc. c. 11, 7: (Lycurgo Alcander oculum excusserat;) Τοῦ δὲ πάθους ὑπόμνημα Λυκούργος ἰδρύσαστο τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἦν Ὀπτιλέτιν προσηγόρευσε· τοὺς γὰρ ὀφθαλμοὺς ὀπτίλους οἱ τῆδε Δωρεῖς καλοῦσιν. Ἐνιοὶ μὲντοι τὸν Λυκούργον, ὧν καὶ Διοσκορίδης ἐστὶν ὁ συντεταγμένος τὴν Λακωνικὴν πολιτείαν, πληγῆναι μὲν φασιν, οὐ τυφλωθῆναι δὲ τὸν ὀφθαλμόν· ἄλλὰ καὶ τὸ ἱερὸν τῇ θεῷ τῆς ἀκέσεως χαριστήριον ἰδρύσασθαι. Εἰ LIBRO SECUNDO. Athenaeus IV: Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὀρθαγορίσκοι λέγονται, ὡς φησιν ὁ Πολέμων, οἱ γαλαθῆνοι χοῖροι, ἀλλ' ὀρθαγορίσκοι, ἐπεὶ πρὸς τὸν ὄρθρον πιπράσκονται, ὡς Περσαῖος ἱστορεῖ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ, καὶ Διοσκουρίδης ἐν δευτέρῳ Πολιτείας καὶ Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ προτέρῳ καὶ οὗτος τῆς Λακωνικῆς πολιτείας.

²³² Photius Lex.: Σκυτάλη ... Διοσκορίδης (Διοσκορίδης Suidas) δὲ ἐν τοῖς Περὶ νομίμων τοὺς δανείζοντας ἐν Σπάρτῃ διαρεῖν σκυτάλην δύο παρόντων μαρτύρων καὶ γράφειν τὸ συμβόλαιον ἐν ἑκατέρῳ τμήματι· καὶ τὸ μὲν ἐνὶ τῶν μαρτύρων διδόναι, τὸ δὲ δι' ἑαυτοῦ ἔχειν.

NOMΩΝ²³³, στο οποίον εξυμνεί ως αρετή τη σωφροσύνη. [FHG, II, 192-196, H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978): 32]

442. Διόφαντος ή Διοφάνης ο Ποντικός, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ., που έγραψε ΠΟΝΤΙΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ ήπερί Ποντικής²³⁴, δηλαδή τους πολέμους του Μιθριδάτη με τους Ρωμαίους. Το υλικό αυτό χρησιμοποίησε ο Αγαθαρχίδης ο Κνίδιος. [FGH, IV, σ. 396-397]

443. Διόφαντος ο Λακεδαιμόνιος, ιστοριογράφος συγγραφέας ο οποίος έγραψε για την Αθήνα και ένα έργο με τον τίτλο: «Εκατομόνια». [FHG, IV, σ.397]

444. Διούλλος ο Αθηναίος, ιστορικός του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ., πιθανόν γιος του άλλου Αθηναίου ιστορικού Φανόδημου. Έγραψε γενική ιστορία των Ελληνικών πραγμάτων από την εποχή ιεροσυλίας με την κατάληψη του ιερού από τον Φιλόμηλο του Φωκεία (Φωκικός πόλεμος) σε 27 βιβλία (ο Αθηναίος μιλάει για 26), που περιείχαν γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα τόσο στην ηπειρωτική Ελλάδα, όσο και στη Σικελία (*Ελληνικά ή Ιστορίαι*). Η ιστορία του συνέχιζε αυτήν του Εφόρου κι άρχισε το 357 και κάλυπτε τα γεγονότα μέχρι το 336. Σε δεύτερο σύγγραμμα λέγεται ότι τελείωνε με τον θάνατο του Κάσσανδρου το 298/7 π.Χ. Χρησιμοποιήθηκε η ιστορία του από τον Διόδωρο τον Σικελιώτη²³⁵ και τον Ψάωνα από τις Πλαταιές, ο οποίος την συνέχισε από το 296 ως το 220 και την σκυτάλη την πήρε μετά ο Μηνόδοτος ο Περίνθιος. [FHG, II, σ. 360-61]

445. Δίων Κάσσιος ή με άλλη αλφαβητική σειρά **Κάσσιος Δίων Κοκκιανός ή Κοκκιανού**, από τη Νίκαια ή Νικομήδεια της Βιθυνίας. Ιστορικός του 2^{ου} με 3^ο αιώνα μ.Χ., γνωρίζοντας ότι έγραψε ένα έργο με τίτλο: «Ρωμαϊκή ιστορία» ('*Historia Romana*') σε 80 βιβλία²³⁶, αρχόμενος την αφήγηση από την άφιξη του Αινεία και καταλήγοντας μέχρι το έτος 211 μ.Χ. Το έργο αυτό διαιρείται κατά δεκάδα βιβλίων. Έγραψε επίσης «Περσικά», «Γετικά» (Οι Γέτες κατοικούσαν νοτιότερα του Δούναβη και ήταν Θρακικό φύλο), «Ενόδια». Έγραψε επίσης «ΤΑ κατά Τραϊανόν» και μία βιογραφία του συμπατριώτη του Αρριανού («Βίον Αρριανού του φιλοσόφου»). [FGH n. 707, Σουΐδας]

²³³ Suidas v. Όμηρος: Ότι Διοσκορίδης ἐν τοῖς Παρ' Όμήρῳ νόμοις φησίν, ὡς ὁ ποιητὴς ὁρῶν τὴν σωφροσύνην οἰκειοτάτην ἀρετὴν οὖσαν καὶ πρῶτην τοῖς νέοις, ἐτι δὲ ἀρμόττουσαν καὶ καλῶν χορηγὸν οὖσαν, βουλόμενος πάλιν (Athen. pāsin) ἐμφύσαι αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐφεξῆς, ἵνα τὴν σχολὴν καὶ τὸν ζῆλον ἐν τοῖς καλοῖς ἐργοῖς ἀναλίσκωσι, καὶ ὧσιν εὐεργετικοὶ καὶ κοινοὶ πρὸς ἀλλήλους, εὐτελῇ κατεσκευάσῃ πᾶσι τὸν βίον καὶ αὐτάρκην, λογιζόμενος τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἡδονὰς ἰσχυροτάτας γίνεσθαι καὶ πρῶτας ἐτι τε καὶ ἐμφύτους οὖσας περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν· τοὺς δὲ διαμεμενηκότας ἐν ταῖς εὐτελείαις, εὐτάκτους καὶ περὶ τὸν ἄλλον βίον γινομένους ἐγκρατεῖς. Εἴφ' ὧ καὶ ἀπλήν ἀποδédωκε τὴν διαίταν πᾶσι, καὶ τὴν αὐτὴν ὁμοίως βασιλεῦσί τε καὶ ἰδιώταις, λέγων (Od. α', 138)· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν· σίτον δ' αἰδοίῃ ταμίῃ παρέθηκε φέρουσα, δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αἰείρας, καὶ τούτων ὀπτῶν καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ βοείων. Παρὰ δὲ ταῦτα οὔτε ἐν ἐορταῖς οὔτ' ἐν ἄλλῃ συνόδῳ παρατίθουσιν οὐδέν· καίτοι πολλάκις τὸν Ἀγαμέμνονα ποιήσας δειπνίζοντα τοὺς ἀρίστους, Μενέλαον δὲ τοὺς Ἑρμῶν γάμους ποιοῦντα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς· καὶ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς αὐτὸν παραγενομένου...

²³⁴ (1.) Schol. Apoll. Rh. III, 242: Διοφάνης (l. Διόφαντος) ἐν τῇ α' τῶν Ποντικῶν ἱστοριῶν Ἀντιόπην φησὶν Αἰήτου μητέρα. Προγενέστερον δὲ φασι τὸν Ἀψυρτον Μηδείας γενέσθαι ἐξ Ἀστεροδείης τῆς Ωκεανοῦ καὶ Τηθύος θυγατρὸς. (2.) Stephan. Byz.: Λιβυστινοί, ἔθνος παρακείμενον Κόλχοις, ὡς Διόφαντος ἐν Πολιτικοῖς (l. Ποντικοῖς). (3.) Idem: Ἀβιοί, ἔθνος Σκυθικόν ... Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περί Εὐξείνου Πόντου, ὡς Διόφαντος, εἶπεν οὕτω λέγεσθαι αὐτοὺς διὰ τὸ τὸν Ἀβιανὸν ποταμὸν κατοικεῖν

²³⁵ Διούλλος δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἦρκεται τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς ἱεροσυλίας καὶ γέγραφε βύβλους 2 εἴκοσι καὶ ἕξ, συμπεριλαβὼν πάσας τὰς ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις γενομένας 3 πράξεις περὶ τὴν '...

²³⁶ Σουΐδας: Δίων ὁ Κάσσιος χρηματίσας ἔγραψε Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις π (διαίρουσιν) δὲ κατὰ δεκάδας) καὶ Περσικά (690 T 1) Ῥετικά Ἐνόδια Ῥὰ κατὰ Τραϊανόν Ῥίον Ῥρρια...

446. Δίων ο Πασικράτους, Προυσαεύς, πιθανόν να είναι ο προηγούμενος Δίων, γιατί τα Προύσα είναι πλησίον της Νίκαιας της Βιθυνίας. Ως ξεχωριστό πρόσωπο αναφέρεται από τον Σουΐδα με τις ιδιότητες του σοφιστή και φιλοσόφου, τον οποίον αποκάλεσαν *Χρυσόστομον*. Φορούσε λεοντή, ήταν λεπτός και διέτριβε την εποχή του Καίσαρα Τραϊανού. Είχε την ιδιότητα να κάθεται επί του βασιλικού οχήματος μαζί με τον Καίσαρα. Ο Δίωνας διαβάλλει τον Όμηρο, για ψευδή καταγραφή των γεγονότων στο Ίλιον (Φαίνεται ότι απέκρυψε τα συμβάντα για τον Παλαμήδη και τον πατέρα του Ναύπλιο, που αποσιωπά ο Όμηρος, ώστε να πει ο Αριστοτέλης ότι ο Όμηρος ψεύδεται). Θεωρεί ότι, ο Όμηρος διαστρεβλώνει τα γεγονότα περί της αρπαγής της Ελένης από τον Πάρι, η οποία δεν έγινε. Απλά ο πατέρας της ανύπαντρης πανέμορφης θυγατέρας Τύνδαρος την πάντρεψε με τον Πάρι της Τροίας και ο Όμηρος στη συνέχεια παραχάραξε τα γεγονότα. Έργα του Δίωνα είναι: «Ει φθαρτός ο Κόσμος», «Εγκώμιον Ηρακλέους και Πλάτωνος», «Υπέρ Ομήρου προς Πλάτωνα» σε 4 βιβλία και «Περί αρετών Αλεξάνδρου» σε 8 βιβλία. [Σουΐδας]

447. Διώξιππος, κωμικός που τα δράματά του είναι, όπως τα καταγράφει ο Σουΐδας, «Ιστοριογράφος», «Αντιπορνοβοσκός», «Διαδικαζόμενος», «Φιλάργυρος».

447^α. Δομνίνος ο χρονογράφος, αναφορά από τον Ιωάννη τον Αντιοχέα στην Χρονογραφία του, ένδειξη ότι, ο άγνωστος σε μας αυτός χρονογράφος άφησε έργο που χρησιμοποιήθηκε από τον Ιωάννη Μαλάλα Αντιοχέα. Στο λεξικό του Πωλ Κροχ αναφέρεται και ένας σοφός μαθηματικός Δομνίνος από τη Λάρισα της Συρίας του 5^{ου} αιώνα, που ήταν εξελληνισμένος Ιουδαίος κι οπαδός της νεοπλατωνικής σχολής της Αθήνας με δύο έργα: «Εγχειρίδιο αριθμητικής εισαγωγής» και «Αριθμητικής στοιχειώσεις», τα οποία χάθηκαν.

448. Δούκας, ένα όνομα κάποιων χειρογράφων ενός πονήματος που καταγράφει την ιστορία από το 1341 ως το 1462. Από τη διήγηση συμπεραίνει κανείς ότι πρόκειται για έναν απόγονο της αυτοκρατορικής οικογένειας των Δουκών του Μιχαήλ Δούκα, που συμμετείχε στις δολοπλοκίες του Ιωάννη Καντακουζηνού εναντίον του Ιωάννη Ε΄ Παλαιολόγου. Κατοικούσε στη Φώκαια ως γραμματέας του εκεί Γενουάτη άρχοντα. Υπήρχε αυτόπτης μάρτυρας στο Διδυμότειχο των προετοιμασιών των Τούρκων για την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Μετά την πτώση της υπηρέτησε τους δυνάστες της Λέσβου Gateluzzi ως πρεσβευτής αυτών προς τον Σουλτάνο. Μάλιστα μετέφερε τους φόρους προς αυτόν στην Αδριανούπολη το 1455 και το 1456. Ως υπηρέτης των Γενουατών ήταν ένθερμος οπαδός της ένωσης των εκκλησιών. Στο πόνημα αυτό προτάσει τη σύνοψη μιας παγκόσμιας ιστορίας ακολουθώντας την συνήθη γραμμή των προηγούμενων χρονογραφιών, δηλαδή αρχόμενος από τον Αδάμ μέχρι την εποχή των Παλαιολόγων, στο δεύτερο κεφάλαιο εκθέτει τις επεκτατικές πολιτικές του Βαγιαζήτ από την άνιδο στο θρόνο του το 1389 μέχρι το 1402. Μετά συνεχίζει με την καταγραφή των πολιτικών πράξεων των τριών τελευταίων αυτοκρατόρων Παλαιολόγων Μανουήλ, Ιωάννη και Κωνσταντίνου (1391-1453) και τελειώνει με την άλωση της Λέσβου το 1462 από τον Μωάμεθ Β΄. Το σύγγραμμα αυτό συνεχίζει τον Γρηγορά και Καντακουζηνό, και τέλος συμπληρώνει τον Χαλκοκονδύλη, Φραντζή και Κριτόβουλο. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, Αθήνα 1896]

449. Δούρις ή Δούρος ο Σάμιος, ιστοριογράφος, αδελφός του Λυγκέα, του μαθητή του Θεοφράστου, που έγραψε περί το 250 π.Χ. *Ιστορίαι (Μακεδονικά, Ελληνικά)*, καλύπτοντας την περίοδο από το 370 π.Χ. μέχρι την εποχή του Δημήτριου του Πολιορκητή (281 π.Χ.), σε πολλά βιβλία (ομιλούν κάποιες αναφορές για έργο από 23 βιβλία). Για παράδειγμα αναφέρεται από τον Αθήναιο ότι, ο Αρκαδίωνας *ἐν πέμπτῃ Μακεδονικῶν* δεν ήταν κόλακας των Αχαιών και ότι: «Καὶ Δούρις δὲ φησιν ἐν τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ὡς ἦν τὸ παλαιὸν τοῖς δυνάσταις

ἐπιθυμία τῆς μέθης. Διὸ ποιεῖν τὸν Ὅμηρον τῷ Ἀγαμέμνονι λοιδοροῦμενον τὸν Ἀχιλλέα καὶ λέγοντα...». Πρέπει να προσθέσουμε στο συγγραφικό του ἔργο τα: *περί Αγαθοκλέα ἢ Λιβυκά* ὅπως ἐπιγράφονται (πιθανόν σε 4 βιβλία) καὶ των *Σαμίων ὥροι* (2 βιβλία), *περί νόμων, περί αγώνων, περί τραγωδίας* (περί Εὐριπίδους καὶ Σοφοκλέους), *περί ζωγράφων, περί τορευτικής* (DE TOREUTICE, στο ἔργο το οποίον φανερώνεται ὅτι ὁ Δούρις δούλεψε ὡς τορευτῆς στὴν κατεργασία λίθων στὸ λιθοτομεῖο τοῦ Σωκράτη). Σε ἄλλα δημοσιευμένα ἀποσπάσματα, ὅπως τα ἀνέκδοτα τοῦ Bekker (Bekkeri Anecd. Gr. σ. 451, 32) ὁ Δούρις, ἔγραφε ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ὑποστήριζε πὼς ἡ κιθάρα ὀνομαζόταν ἀπὸ τοὺς Λέσβιους *Ἀσιάς*. Μνημονεύεται ὁ Δούρις ἀπὸ τοὺς Διόδωρο, Πλούταρχο καὶ τὸν Ἀθήναιο. [FHG, II, σ.466]

450. Δράκων ὁ Ἀθηναῖος ἢ Κερκυραῖος, ιστοριογράφος ὁ οποίος ἔγραψε *Περί Γενῶν* τῆς Ἀθῆνας: Ἐπίσης ἔγραψε καὶ ἓνα ἔργο *Περί λίθων*. [FHG, τ. III, σ. 402-403]

Harprocratio : Ἐπεδοῦτάδαι... γένος [παρ'] Ἀθηναίους, οἶον οἱ ἀληθῶς ἀπὸ Βούτου· ἐτιόν γὰρ τὸ ἀληθές· Ἐκ δὲ τούτων καθίστατο ἡ ἱεραία τῆς Πολιάδος Ἀθηνῆς, καθά φησι Δράκων Περί γενῶν.

451. Δωρόθεος, ιστορικός που ἔγραψε ἱστορία με τίτλο ΙΤΑΛΙΚΑ σε 4 βιβλία. [FHG, IV, σ.378]

452. Δωσιάδας ἢ Δωσιίδας ἢ Δωσιάδης ὁ Κυδωνεύς ἢ Δοτιάδης ὁ Κυδωνεύς (ἀπὸ τὴν Κυδωνία), ιστορικός τοῦ 4^{ου} με 3^{ου} αἰῶνα π.Χ. Ἀπὸ ἀποσπάσματα τοῦ Σωσικράτη καὶ τοῦ Ἀθήναιου γνωρίζουμε ὅτι ἐκεῖ γράφει ἱστορία τῆς Κρήτης (*Κρητικά*) σε πάνω ἀπὸ 4 βιβλία. Αναφέρεται καὶ με τὸ ὄνομα Δωσιάδης ἢ Δοτιάδης. Ἀπὸ τα ἀνέκδοτα κείμενα τοῦ Bekker διαβάζουμε ὅτι, ὁ Δωσιάδης ὑποστήριζε πὼς στὴν Κρήτη βρέθηκαν τα γράμματα («Δοτιάδης δὲ ἐν Κρήτῃ φησὶν εὑρεθῆναι αὐτά (sc. τὰ γράμματα). [FHG, IV, 399-400]

453. Δω/οσίθεος ὁ Κολονεύς, (Dositheus Coloneus ἢ Ποντικός), πολιτικός, αστρονόμος καὶ ιστορικός, αναφερόμενος ἀπὸ τὸν Πλούταρχο καὶ ἀπὸ τὸν Κηνσώρινο, το λατίνιο γραμματικό (Censorinus) τοῦ 3^{ου} αἰῶνα μ.Χ. Λέγεται ὅτι ἐξῆσε στὴν αὐλὴ τοῦ Αντίοχου τοῦ Σελεύκου (Ἀρατος, σ. 58, 24 ἐκδ. Westerm). Ἐγραψε *Ιταλικά*, δηλαδὴ ἱστορία τῆς Ἰταλίας, *Σικελικά*, *Αἰτωλικά*, *Λυδιακά*, γιὰ τὴν ἱστορία των Πελοπιδῶν [ΠΕΛΟΠΙΔΑΙ, Πέλοψ, Τάνταλο καὶ Εὐρυναύση, γιὰ τὴν Ἰπποδάμεια, ὅχι αὐτὴν στὴς ὁποῖας τοὺς γάμους ἐγίνε ἡ περιβόητη σύγκρουση Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων, ἀλλὰ γιὰ τὴ θυγατέρα τῆς Ἀστερόπης καὶ τοῦ Οἰνομάου, βασιλιά τῆς Ἡλίδας, που ὁ Πέλοπας τοῦ Ταντάλου πήρε με δόλο γιὰ γυναῖκα τοῦ καὶ γέννησε τὸν Ἀτρέα (Ἀτρεὺς) καὶ τὸν Θυέστη]. [FHG, IV, 400]

Idem ibid. c. 3ο : Σαρδιανοὶ πρὸς Σμυρναίους πόλεμον ἔχοντες περὶ τὰ τεῖχη ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ διὰ πεισθῶν ἐπεμψαν, μὴ πρότερον ἀναχωρῆσαι, ἐὰν μὴ τὰς γυναῖκας συνελθεῖν αὐτοῖς συγχωρήσωσι. Τῶν δὲ Σμυρναίων διὰ τὴν ἀνάγκην μελλόντων πάσχειν κακῶς, θεραπείαις ἦν μία τῶν εὐσχημόνων, ἡ προσδραμῶσα ἔφη τῷ δεσπότη Φιλάρχῳ· Δεῖ τὰς θεραπείαις κοσμήσαντας ἀντ' ἐλευθέρων πέμπειν. Ὅ δὲ καὶ ἔδρασαν. Οἱ δὲ κοπωθέντες ὑπὸ τῶν θεραπειῶν, ἐάλωσαν. Ὅθεν καὶ νῦν παρὰ Σμυρναίους ἱερτὴ λέγεται Ἐλευθέρια, ἐν ᾗ αἱ δοῦλαι τὸν κόσμον τῶν ἐλευθέρων φοροῦσιν· ὡς Δωσίθεος ἐν τρίτῳ Λυδιακῶν.

Ε

454. Εἰδομένης ὁ Μασσαλιώτης, γεωγράφος που αναφέρεται στὴν Ἐπιτομὴ τοῦ Μαρκιανοῦ τοῦ Ηρακλεώτη.

Ἐκαταῖος ὁ Ἀβδηρίτης ἢ ὁ Τήιος (τα Ἀβδηρα τῆς Θράκης, που ἦταν ἀποικία τῆς Τέως, πόλη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας), ιστορικός περὶ το 340-280 π.Χ., που ἐδράσε στὴν Αἴγυπτο κυρίως κατὰ τὴν περίοδο τῆς βασιλείας τοῦ Πτολεμαίου Α' καὶ υπῆρξε, ὅπως εικάζεται, μαθητῆς τοῦ Πύρρωνα τοῦ Ηλείου. Δὲν ἔχουμε δυστυχῶς ἄλλες λεπτομέρειες γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ. Ἐνα βιβλίον τοῦ *Περί Υπερβορείων*, δίνει μία φανταστικὴ περιγραφή γιὰ τὴν πολιτεία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Πρόκειται γιὰ

ένα ιδανικό πολίτευμα που επικρατούσε στις κοινότητες τους, στις οποίες διέπονται ηθικοί κανόνες. Το έργο αυτό επηρέασε πολύ τον Ευήμερο. Ασχολήθηκε ακόμη με τον Όμηρο και Ησίοδο, όπως φαίνεται από ένα τίτλο έργου του που αναφέρει ο Σουΐδας. Κατά το Λεξικό του Σουΐδα: «Ἐκαταῖος Ἀβδηρίτης· φιλόσοφος, ὃς ἐπεκλήθη καὶ κριτικὸς γραμματικὸς, οἷα γραμματικὴν ἔχων παρασκευήν. γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν διαδόχων. βιβλία αὐτοῦ ταῦτα· Περί τῆς ποιήσεως Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου». Το ιστορικό του έργο *Αιγυπτιακά* εκθείαζε τη συνταγματική μοναρχία των Πτολεμαίων και εξιδανίκευε το πολίτευμα που είχαν εγκαθιδρύσει. Ο Στράβωνας ο γεωγράφος ως προς την καταγωγή του υποστηρίζει: «Τέως γέγονε δὲ καὶ συγγραφεὺς Ἐκαταῖος ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως». Έγραψε ιστορία για τους δύο πρώτους Πτολεμαίους, *Περὶ Ἰουδαίων* και υποστήριξε το κυκλωιδές²³⁷ της γης, το οποίον χώριζε σε 4 μέρη, επεξεργαζόμενος το ανατολικό μέρος, όπως αναφέρεται στον Φώτιο. Στο έργο του περί Ιουδαίων υποστήριξε ότι σύμφωνα με μαρτυρίες των Αιγυπτίων ιερέων, οι Ιουδαίοι διώχθηκαν ως ξένοι από την χώρα, μία θέση που υποστήριξε στην εποχή του ο φιλόσοφος *Κράντωρ* από τους Σόλους. Φέρεται με το όνομά του ένα νόθο μάλλον έργο του, με τίτλο: «*Κατ' Ἀβραμον και τους Αιγυπτίους*», απολογητικού περιεχομένου, του οποίου αναφορές έχουμε στον Ιώσηπο. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) #264. Leiden: Brill, 1923-1958 (repr. 1954-1969): 3A:11-12]

455. Εκαταῖος ο Μιλήσιος, γιος του Ηγήσανδρου του λογογράφου²³⁸, καταγόμενος από μιας επίσημης οικογένειας της Μιλήτου, αρχαιότερος του Ηροδότου, ιστοριογράφος, πρώτος που έγραψε σε πεζό λόγο ιστορία, περιηγητής και γεωγράφος (560/49-480/475 π.Χ.). Έζησε κατά τους χρόνους του Δαρείου Α' και του Καμβύση και προερχόταν από αρχοντική οικογένεια της Μιλήτου²³⁹. Ως γόνος εύπορης οικογένειας πήρε μία καλή παιδεία της εποχής του, δίδασκε από τον Αναξίμανδρο τον ακουστή του Θαλή και επηρεάστηκε πολύ από το χάρτη που είχε εκπονήσει. Γι' αυτό, ολοκληρώνοντας τις σπουδές του και γράφοντας το έργο του: *Περίοδον γης*, συντάξε μια απεικόνιση της τότε γνωστής γης σε «*χαλκόν πίνακα*»²⁴⁰, δηλαδή χάρτη σε χάλκινο φύλλο με αποτύπωση της γης σε μορφή στρωγγυλού δίσκου. Λέγεται ότι, θεωρούσε τη γη σφαιρική με ίδιο μήκος και πλάτος²⁴¹. Το χάλκινο αυτόν γεωγραφικό χάρτη λέγεται ότι ο Αρισταγόρας, τύραννος

²³⁷ «τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐν τέτταρσι κυκλιζομένης μέρεσιν τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν ἐξείργασται Λύκος τε καὶ Τίμαιος, τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς Ἐκαταῖος τε καὶ Βάσιλις τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀρκτοὺς Διόφαντος καὶ Δημήτριος, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἡμεῖς».

²³⁸ Οι λογογράφοι ήταν οι εκπρόσωποι της ιστορικής λογοτεχνίας, τα ιστορικά κείμενα των οποίων είχαν μία ποιητική υφή. STRABON I 2, 6: ... ὡς δ' εἰπεῖν, ὁ πεζὸς λόγος, ὃ γε κατεσκευασμένος, μίμημα τοῦ ποιητικοῦ ἐστί. πρῶτιστα γὰρ ἡ ποιητικὴ κατασκευὴ παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν· εἴτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, ἄλλα δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικά, συνέγραψαν οἱ περὶ Κάδμον (III) καὶ Φερεκύδη (I 3) καὶ Ἐκαταῖον· εἴτα οἱ ὕστερον, (5) ἀφαιρουντες αἰεὶ τι τῶν τοιούτων, εἰς τὸ νῦν εἶδος κατήγαγον, ὡς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός, καθάπερ ἂν τις καὶ τὴν κωμωιδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς τραγωιδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον.

²³⁹ Σουΐδας: Ἐκαταῖος Ἡγησάνδρου Μιλήσιος· γέγονε κατὰ τοὺς Δαρείου χρόνους τοῦ μετὰ Καμβύσην βασιλεύσαντος, ὅτε καὶ Διονυσίος ἦν ὁ Μιλήσιος (III), ἐπὶ τῆς Ξε Ὀλυμπιάδος· ιστοριογράφος.

²⁴⁰ Σχολιαστής Διονυσίου του Περιηγητή p. 428, 7 Muell. EUSTATH. DION p. 208, 14): τίνες πρότερον ἐν πίνακι τὴν οἰκουμένην ἔγραψαν; πρῶτος Ἀναξίμανδρος, δεύτερος Μιλήσιος Ἐκαταῖος, τρίτος Δημόκριτος Θαλοῦ μαθητής, τέταρτος Εὐδοξος. EUSTATH. DION p. 208, 14): τίνες πρότερον ἐν πίνακι τὴν οἰκουμένην ἔγραψαν; πρῶτος Ἀναξίμανδρος, δεύτερος Μιλήσιος Ἐκαταῖος, τρίτος Δημόκριτος Θαλοῦ μαθητής, τέταρτος Εὐδοξος.

²⁴¹ Αγαθήμερος ge. inf. I 1 (T 12): οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ τὴν οἰκουμένην ἔγραφον στρωγγύλῃν, μέσῃν δὲ κείσθαι τὴν Ἑλλάδα, καὶ ταύτης Δελφούς· τὸν ὀμφαλὸν γὰρ ἔχειν τῆς γῆς. πρῶτος δὲ Δημόκριτος ... συνείδεν, ὅτι προμήκης ἐστὶν ἡ γῆ, ἡμίολιον τὸ μήκος τοῦ πλάτους ἔχουσα· συνήκινεσε τούτῳ καὶ Δικαίαρχος ὁ Περιπατητικὸς. Εὐδοξος δὲ τὸ μήκος διπλοῦν τοῦ πλάτους· ὁ δὲ Ἐρατοσθένης πλείον τοῦ διπλοῦ.

της Μιλήτου, παρουσίασε προς εντυπωσιασμό στον Σπαρτιάτη βασιλιά Κλεομένη, για να τον πείσει να υποστηρίξει την ιωνική εξέγερση κατά των Περσών το 504 π.Χ. Οι τρεις ήπειροι, Ασία, Ευρώπη και Λιβύη (η Αφρική) στον πίνακα περιβρέχονται από τα νερά του ωκεανού και μεταξύ τους εμπεριέχουν τις «κλειστές» θάλασσες, δηλαδή τη Μεσόγειο, τον Εύξεινο Πόντο (Μαύρη θάλασσα) και την Κασπία ή Υρκανική. Πάνω στο χάρτη ο Εκαταίος είχε τοποθετήσει τα μεγάλα ποτάμια (π.χ. τον Νείλο, τον Ίστρο, δηλαδή Δούναβη, τον Βορυσθένη, δηλ. Δνίπερ), τοποθεσίες, βουνά, πόλεις κλπ., πάρα πολλές λεπτομέρειες που άντλησε από τα ταξίδια του²⁴² κι από πλούσιο υλικό που προέρχεται από καταγεγραμμένες περιγραφές, όπως *Περίπλοι* του Σκύλακα του Καρυανδέα, παλαιότερες ιστορίες και ταξιδιωτικές περιγραφές ταξιδιωτών ή λογογράφων. Στην ζωή του έκανε πολλά ταξίδια (Περσία, Αίγυπτο, Ποντική, Σκυθία) και όσους λαούς επισκέφθηκε κατέγραψε την ιστορία τους, μαζεύοντας ένα πλούσιο εθνογραφικό και γεωγραφικό υλικό μαζί με φυτά και ζώα του κάθε τόπου. Το υλικό αυτό του χάρτη και το προσωπικό που είχε καταγράψει, το παρουσίασε με λεπτομέρειες στα έργα του *Ευρώπη*²⁴³ και *Ασία*²⁴⁴. Τα δύο αυτά έργα γέννησαν το έργο *Περιήγησις*, ένα ταξίδι μιας περιόδου που είχε αρχή τις Στήλες του Ηρακλέους (Γιβραλτάρ), διέτρεχε τις χώρες της Μεσογείου, τις βορεινές κατέληγε με τον Βορυσθένη (Δνίπερ) στον Εύξεινο Πόντο (Μαύρη θάλασσα) και από τον ποταμό Φάση (Γεωργία) στην Κασπία, Αίγυπτο, Κυρηναϊκή κι επιστροφή στο Γιβραλτάρ, αποδεικνύοντας την σφαιρικότητα του κόσμου²⁴⁵. Ο χάρτης του Εκαταίου ήταν ο δεύτερος παγκόσμιος που σχεδιάστηκε με επιστημασμένα τα έσχατα όρια του κόσμου και τον ωκεανό να περικυκλώνει τις τρεις τότε γνωστές ηπείρους (Ευρώπη, Ασία, Λιβύη) επηρέασε πολύ τον Αισχύλο, το Σοφοκλή, τον Ελλάνικο, το Δαμάσθη από το Σίγειο, τον Εύδοξο από την Κνίδα και τον Ψευδο-Σκύλακα. Η αφήγησή του ήταν λιτή με ένα, όπως προείπαμε, ποιητικό χρώμα, γι' αυτό ο Ηρόδοτος τον χαρακτήρισε ως *λογοποιόν* (δηλαδή ιδιόμορφο πεζογράφο). Ο Εκαταίος πρέπει τα ταξίδια του να τα χαρτογραφούσε και να κράταγε αναλυτικό ημερολόγιο με τα δεδομένα κάθε τόπου που συνέλεγε, με πλούσια εθνογραφικά στοιχεία, στοιχεία της πανίδας και του ζωικού βασιλείου, μετακινήσεις λαών, πληροφορίες ίδρυσης πόλεων και μυθολογικού υλικού με πολλά παράδοξα και θαυματουργά, πάντοτε ιδωμένα με μία κριτική και σαρκαστική ματιά. Ο Ηρόδοτος μεμφόταν για τα παράδοξα

²⁴² Αγαθήμερος: μεθ' ὃν Ἐκαταῖος ὁ Μιλήσιος, ἀνὴρ πολυπλανὴς, διηκρίβωσεν ὥστε θαυμασθῆναι τὸ πρᾶγμα.

²⁴³ ΑΡΠΟΚΡΑΤΙΩΝ. s. Λοιδίας ... ὅτι δὲ τῆς Μακεδονίας ἐστὶ ποταμός, ἄλλοι τε ἰστοροῦσι καὶ Ἐκαταῖος ἐν Περίδῳ Εὐρώπης. ΗΡΩΔΙΑΝΟΣ: περὶ μονήρους Λέξεως, 31, 26 (II 937, 10 L): Βόρυζα πόλις Περσική, ὡς Ἐκαταῖος Περιηγήσει Εὐρώπης· «μετὰ δὲ Βόρυζα πόλις Περσέων, μετὰ δὲ Θυνιάς».

²⁴⁴ ΑΘΗΝΑΙΟΣ, βιβλ. II 70 Α: Ἐκαταῖος δ' ὁ Μιλήσιος ἐν Ασίᾳ Περιηγήσει (F 291), εἰ γνήσιον τοῦ συγγραφέως τὸ βιβλίον—Καλλιμάχος (IV) γὰρ Νησιώτου αὐτὸ ἀναγράφει. (15b.) —IX 410 Ε: ὡς καὶ Ἐκαταῖος (F 358) δηλοῖ ἢ ὁ γεγραφώς τὰς περιηγήσεις ἐν τῇ Ασίᾳ ἐπιγεγραφομένην.

²⁴⁵ STRAB. XII 3, 22 (EUSTATH. II. B 857): ὁ δὲ Σκίψιος οὔτε τὴν τούτου (sc. des Ephoros) δόξαν, <ὡς> ἔοικεν, ἀποδεξάμενος οὔτε τῶν περὶ τὴν Παλλήνην τοὺς Ἀλιζώνους ὑπολαβόντων ... ὁμοίως διαπορεῖ καὶ πῶς ἐκ τῶν ὑπὲρ τὸν Βορυσθένην νομάδων ἀφίχθαι συμμαχίαν τοῖς Τρωσὶ τις νομίσειεν, ἐπαινεῖ δὲ μάλιστα τὴν Ἐκαταίου τοῦ Μιλησίου καὶ Μενεκράτους τοῦ Ἑλαίτου, τῶν Ξενοκράτους γνωρίμων ἀνδρός, δόξαν καὶ τὴν Παλαιφάτου, ὧν ὁ μὲν ἐν Γῆς Περίδῳ φησὶν· «ἐπὶ δὲ Ἀλαζίαι πόλις ποταμός Οδρύσσης <ὅς> ῥέων διὰ Μυγδον<ί>ης πεδίου ἀπὸ δύσιος ἐκ τῆς Λίμνης τῆς Δασκυλίτιδος ἐς Ῥύνδακον ἐσβαλεῖ.» ἔρημον δὲ εἶναι νῦν τὴν Ἀλαζίαν λέγει, κώμας δὲ πολλὰς τῶν Ἀλαζώνων οἰκεῖσθαι, δι' ὧν Οδρύσσης ῥεῖ· ἐν δὲ ταύταις τὸν Ἀπόλλωνα τιμᾶσθαι διαφερόντως, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐφορείαν τῶν Κυζικηνῶν. ὁ δὲ Μενεκράτης ἐν τῇ Ἑλλησποντιακῇ Περίδῳ ὑπερκεῖσθαι λέγει τῶν περὶ τὴν Μύρλειαν τόπων ὀρεινὴν συνεχὴ, ἣν κατῴκει τὸ τῶν Ἀλιζώνων ἔθνος ... ὁ δὲ Παλαιφάτος φησιν ἐξ Ἀλαζώνων τῶν ἐν τῇ Ἀλόπῃ οἰκούντων, νῦν δὲ Ζελαία, τὸν Ὀδῖον καὶ τὸν Ἐπίστροφον στρατεύσαι. τί οὖν ἄξιον ἐπαινεῖν τὰς τούτων δόξας; χωρὶς γὰρ τοῦ τὴν ἀρχαίαν γραφὴν καὶ τούτους κινεῖν οὔτε τὰ ἀργυρεῖα δεικνύουσιν, οὔτε που τῆς Μυρλεατίδος Ἀλόπῃ ἐστίν, οὔτε πῶς οἱ ἐνθένδε ἀφιγμένοι εἰς Ἴλιον τηλόθεν ἦσαν, εἰ καὶ δοθεῖ Ἀλόπην τινὰ γεγενῆσθαι ἢ Ἀλαζίαν.

του Εκαταίου, αν και χρησιμοποίησε εκτενώς τον χάρτη του και τις αφηγήσεις του²⁴⁶. Ο Ηρόδοτος, ας μην ξεχνάμε, στην Ιστορία του ήταν (ψευτο)μάρτυρας, όταν σε χώρες που επισκέφτηκε, υποστηρίζει ότι, συνάντησε μερμήγκια σε μέγεθος ανθρώπων και πολλές άλλες τέτοιες τερατολογίες, γιατί υπήρξε κόλακας των ηγεμόνων στους οποίους φιλοξενούνταν κι έγραφε κάθε παραπαιστικό ή εξωφρενικό που του διηγούνταν ή υπαγόρευαν. Χρησιμοποίησε τα έργα του Εκαταίου όπως προείπαμε κατά κόρον²⁴⁷, και εν πολλοίς ήταν αντιγραφείας πολλών εδαφίων του έγκριτου Εκαταίου. Για τη συμπεριφορά αυτή του Ηροδότου, ο Πλούταρχος τον χαρακτήριζε παραμυθά, ο Αριστοτέλης δεν είχε καλή εικόνα γι' αυτόν και ο Θουκυδίδης τον χαρακτήριζε *οκνηρό*. Πρώτος ο Εκαταίος έγραψε σε πεζό λόγο ιστορία (το έργο του «Ιστορία»²⁴⁸) στην ιωνική γλώσσα, δίνοντας ποιητική χροιά και προσπάθησε τους προγόνους κάθε γενεαλογικού δένδρου να τους τοποθετήσει σε μία χρονολογική σειρά, ισχυριζόμενος ότι ο δέκατος έκτος πρόγονος κάθε επιφανούς γενιάς ήταν θεός. Λέγεται ότι μετέγραψε έργα παλαιότερων ποιητών σε πεζό λόγο στην ιωνική πάντοτε γλώσσα, και προσπάθησε να ερμηνεύσει τους μύθους και να αποκαλύψει τη συμβολική τους σημασία. Στο άλλο έργο του τις Γενεαλογίες²⁴⁹ σε 4 βιβλία τοποθέτησε σε μία σειρά τις ζωές των «μυθικών» ηρώων, δίνοντας ταυτόχρονα χρονολογικές κι όχι μόνο γενεαλογικές διαστάσεις της δράσης τους και των διαδόχων τους, λαμβάνοντας κάθε ηγεμονική γενιά χρονική περίοδο περίπου 40 χρόνων. Γενικά θεωρούνταν ένα έξοχο μυαλό κι έχαιρε μεγάλης εκτίμησης στους λόγιους της εποχής του και των ύστερων

²⁴⁶ Πορφύριος: PORPHYR. b. EUSEB. PE X 3 p. 466 B: 'Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρῃ πολλὰ Ἐκαταίου τοῦ Μιλήσιου κατὰ λέξιν μετῆγεν ἐκ τῆς Περιγησίως βραχέα παραποιήσας.

²⁴⁷ 'Ηρόδοτος δὲ ὁ Ἀλικαρνασέως ὠφέληται τούτου, νεώτερος ὢν. HERMOGEN. π. ιδ. II 12 p. 411, 12 Rabe: 'Εκαταίος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ 'Ηρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἔστι καὶ σαφής, ἐν δὲ τισι καὶ ἡδὺς οὐ μετρίως· τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῳ χρησάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον ποικίλῃ, ἥττον ἔστιν ἐνεκά γε τῆς λέξεως ποιητικῆς, καὶ ἡ ἐπιμέλεια δὲ αὐτῷ οὐ τοιαύτη οὐδ' ὅμοιος ὁ κόσμος ὁ περὶ αὐτὴν· διὸ καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἐλαττοῦται πολλῶι τοῦ 'Ηροδότου, ἀλλὰ πάνυ πολλῶι, καίτοι γε μύθους τὰ πάντα σχεδὸν καὶ τοιαύτην τινὰ ἰστορίαν συγγραψάμενος.

²⁴⁸ Σχολιαστή Απολλωνίου του Ρόδου IV 266 οὐδὲ Πελασγίς χθῶν τότε κυδαλίμοισιν ἀνάσσετο Δευκαλίδῃσιν] οἱ ἀπὸ Δευκαλίωνος τὸ γένος ἔχοντες βασιλεύον Θεσσαλίας, ὡς φησιν Ἐκαταῖος καὶ Ἡσίοδος. ἡ Θεσσαλία δὲ Πελασγία ἐκαλεῖτο ἀπὸ Πελασγοῦ τοῦ βασιλεύσαντος. ATHENAI. II 35 AB: Ἐκαταῖος δ' ὁ Μιλήσιος τὴν ἄμπελον ἐν Αἰτωλίᾳ λέγων εὐρεθῆναι φησι καὶ τάδε· «Ὀρεσθεὺς ὁ Δευκαλίωνος ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν ἐπὶ βασιλείᾳ, καὶ κύων αὐτοῦ στέλεχος ἔτεκε, καὶ δὲ ἐκέλευεν αὐτὸ κατορυχθῆναι, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔφν ἄμπελος πολυστάφυλος· διὸ καὶ τὸν αὐτοῦ παῖδα Φύτιον ἐκάλεσε. τούτου δ' Οἰνεὺς ἐγένετο, κληθεὶς ἀπὸ τῶν ἄμπελων (οἱ γὰρ παλαιοὶ, φησιν, Ἑλληνες οἶνας ἐκάλουν τὰς ἄμπελους)· Οἰνέως δ' ἐγένετο Αἰτωλός.»

²⁴⁹ Στέφανος Βυζάντιος. s. Ἀμφαναί· πόλις Δωρικῇ. Ἐκαταῖος ἐν α Γενεαλογίῳ. Θεόπομπος (II) Ἀμφαναίαν αὐτὴν καλεῖ ἐν ε Φιλιππικῶν. ἔστι καὶ χωρίον Θετταλίας ὡσαύτως. Οἰνῇ· πόλις Ἀργούς. Ἐκαταῖος Ἱστορίῳ α. τὸ ἐθνικὸν Οἰναῖος Οἰναία Οἰναῖον. Ὄρος δὲ Οἰνῶν αὐτὴν φησιν, ἥς τὸ ἐθνικὸν Οἰνωάτης καὶ θηλυκὸν Οἰνωάτις Ἀρτεμῖς (Eurip. Herakl. 379), ἡ ἐν Οἰνῶνι τῆς Ἀργείας ἰδρυμένη ὑπὸ Προΐτου. Ἐκαταῖος Γενεαλογίῳ β· «κάπρος ἦν ἐν τῷ ὄρει καὶ Ψωφιδίου κακὰ πόλλ' ἔοργεν». *Lycaonis memorantur. Hecataeus Milesius libro secundo Genealogiarum*: «Πελασγὸς ἦν παῖς Διὸς καὶ Νιόβης, ὧι παῖς ἦν Λυκάων ἐκ Μελιβοίης κόρης, εἴτ' οὖν Κυλλήνης, ὡς φασιν. οὗτος ἔπειτα βασιλεὺς τῶν Ἀρκάδων καταστὰς κατὰ χρησμόν τινα ἐκ πολλῶν γάμων πολλοὺς παιδὰς λαβὼν, αὐτὸς ὢν ἀσεβὴς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς παιδὰς προσέλαβε, ὢν Μαῖναλος, Θεσπρωτὸς σὺν Νυκτίμῳ καὶ Καῦκῳ, Λύκος, Φθίος τε καὶ Τηλεβόας, Αἴμων, Μαντίνους, Στύμφηλος, Κλείτωρ, Ὀρχομένος τε καὶ ἄλλοι, οἱ πάντες ἀσεβείαι καὶ ὑπερηφανίαι ἐνίκων. ὁ δὲ Ζεὺς χερνῆτην εἰκασθεὶς παραγίνεται αὐτοῖς, ὃν αὐτοὶ καλέσαντες ἐπὶ ξένια ἕνα τῶν ἐγχωρίων παιδάρῳ σφάπτουσι, καὶ τὰ σπλάγχνα συμμίζαντες παρέθεντο τῇ τραπέζῃ. τοῦτο δὲ Ζεὺς ἐγνώκως καὶ μυσσασθεὶς τὴν μὲν τράπεζαν ἀνέτρεψε, ὅθεν ἐκείνος ὁ τόπος Τραπεζεὺς ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ Τραπεζοὺς ἡ πόλις καλεῖται, τῶν δὲ Λυκάωνος παίδων ὡς ἀσεβήσαντων εἰς ξένον μετ' αὐτοῦ Λυκά- ονος τοὺς μὲν εἰς Λύκους ἔτρεψε, τοὺς δὲ ἐκεραύνωσε». ATHENAI. IV 148 F: Ἀρκαδικὸν δὲ δεῖπνον διαγράφον ὁ Μιλήσιος Ἐκαταῖος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Γενεαλογίῳ «μάζας» φησὶν εἶναι καὶ «ὔρα κρέα». STEPH. BYZ.: Μελία· πόλις Καρίας. Ἐκαταῖος Γενεαλογίῳ δ. τὸ ἐθνικὸν Μελιεύς.

αιώνων²⁵⁰. Μ' αυτόν τον τρόπο επηρέασε πολύ τους κατοπινούς Μυθογράφους τον Ηρόδοτο τον Ηρακλεώτη και τον Παλαίφατο τον Πάριο και τη φαντασία πολλών κατοπινών γεωγράφων και περιηγητών. Χωρίς αυτό το πλούσιο κι επιμελημένο έργο που άφησε, οι επόμενοι ιστορικοί και μάλιστα πρώτος εξ αυτών ο Ηρόδοτος, τον οποίον έχουμε κορωνίδα σήμερα, θα είχαν ένα φτωχότατο αποτέλεσμα. Τα έργα του δεν σώζονται, ευτυχώς όμως έχουμε πολλές αναφορές και αποσπάσματα από τους κατοπινούς ερευνητές²⁵¹. [FHG, I, σ. 1, F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) n. 1]

456. Έλευσις, ιστορικός ο οποίος αναφέρεται από τον Διογένη τον Λαέρτιο και το μόνο που γνωρίζουμε είναι ότι έγραψε *Περί Αχιλλέως*²⁵². [FHG, II, 336, 3]

457. Ελικώνιος ο Βυζάντιος, ιστορικός και σοφιστής του 4^{ου} αιώνα μ.Χ., ο οποίος, σύμφωνα με τον Σουΐδα, έγραψε μία οικουμενική ιστορία από τον Αδάμ μέχρι τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο σε 10 βιβλία, η οποία όμως δεν σώζεται. Τα εναπομείναντα ίχνη πληροφοριών για τον συγγραφέα αυτόν είναι κάποιες λιγοστές σκόρπιες αναφορές. [G. Wirth, *Historia* 13, 1964, Σουΐδας]

458. Ελλάδιος από την Αντινούπολη (πόλη της Αιγύπτου). Γραμματικός, ποιητής και ιστοριογράφος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα. Έγραψε μία *Χρηστομάθεια* ή *ποικίλη ιστορία*, σε ιαμβικούς τρίμετρους στίχους. Έργο που χάθηκε, μόνο σώζονται κάποια μέρη του σε απανθίσματα μεταγενεστέρων, όπως στη Μυριόβιλο του Φωτίου. [Paul Kroh, FGrH, n. 635]

459. Ελλάνικος, γραμματικός και ιστοριογράφος του 3^{ου} αιώνα π.Χ., εκπρόσωπος των χωριζόντων, δηλαδή αυτών που υποστήριζαν ότι η Οδύσσεια δεν υπήρξε έργο του Ομήρου, μιας θέσης που στηριζόταν σε γλωσσικές και πραγματολογικές αντιφάσεις μεταξύ Ιλιάδας και Οδύσσειας. Ο Αρίσταρχος ο Σαμοθρακιώτης αντιθέτως υποστήριζε ότι το έργο αυτό, που γράφτηκε πολύ αργότερα της Ιλιάδας, ήταν κι αυτό έργο του Ομήρου και υπήρξε σφοδρός πολέμιος των χωριζόντων. [J. W. Kohl, *De chorizontibus*, 1917]

460. Ελλάνικος ο Λέσβιος, γιος του Ανδρομέδους ή κατ' άλλους του Αριστομένους ή του Σκάμωνα κατά 12 χρόνια προγενέστερος του Ηροδότου γεωγράφος και ιστοριογράφος. Καταγόταν από τη Μυτιλήνη, στην οποία γεννήθηκε το 480 π.Χ. κι έζησε 85 έτη, δηλαδή πέθανε το 395²⁵³. Από τα συγγράμματά του σώζονται 28 τίτλοι και μερικά αποσπάσματα. Φαίνεται ότι δεν ταξίδεψε και το υλικό των βιβλίων του είναι καθαρά βιβλιογραφικό ή μαρτυρίες άλλων

²⁵⁰ HERAKLEIT. 12 B 40 Diels³: πολυμαθὴν νόον ἔχειν οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην αὐτίς τε Ξενοφάνεά τε καὶ Ἑκαταῖον. AGATHARCHIDES bei PHOT. Bibl. 250 p. 454 b 30: τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐν τέτταρσι κυκλιζομένης μέρεσιν, ἀνατολῆς Λέγων, δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρίας, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέραν ἐξεῖργασται Λύκος (III) τε καὶ Τίμαιος (III), τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς Ἑκαταῖος τε καὶ Βάσιλις (III), τὰ δὲ πρὸς τὰς ἄρκτους Διοφάντος (III) καὶ Δημήτριος (V), τὰ δὲ πρὸς (5) μεσημβρίαν (φορτικόν, φησί, τὸ ἀληθές) ἡμεῖς.

²⁵¹ STRABON XIV 1, 7: ἄνδρες δ' ἄξιοι μνήμης ἐγένοντο ἐν τῇ Μιλήτῳ Θαλῆς τε ... καὶ ὁ τούτου μαθητὴς Ἀναξίμανδρος καὶ ὁ τούτου πάλιν Ἀναξίμενης· ἔτι δ' Ἑκαταῖος ὁ τὴν Ἱστορίαν συντάξας.

²⁵² τὰ ταῦτα δὴ ὁ Καλλιμάχος ἐν τοῖς Ἰάμβοις ἄλλως ἱστορεῖ, παρὰ Λεανδρίου λαβὼν τοῦ Μιλήσιου. Βαθυκλέα γάρ τινα Ἀρκάδα φιλήν καταλιπεῖν καὶ ἐπισκῆψαι ἑδούνα τὼν σοφῶν τῷ ὀνήϊστῳ· ἐδόθη δὲ Θαλῇ καὶ κατὰ περίοδον πάλιν Θαλῇ· ὁ δὲ τῷ Διδυμεῖ Ἀπόλλωνι ἀπέστειλεν εἰπὼν οὕτω κατὰ τὸν Καλλί...

²⁵³ SUID. s. Ἑλλάνικος· Μιτυληναῖος, ἱστορικός· υἱὸς Ἀνδρομέδους, οἱ δὲ Ἀριστομένους, οἱ δὲ Σκάμωνος, οὗ ὁμώνυμον ἔσχεν υἱόν. Διέτριψε δὲ Ἑλλάνικος σὺν Ἡροδότῳ παρὰ Ἀμύνται τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ, κατὰ τοὺς χρόνους Εὐρυπίδου καὶ Σοφοκλέους· καὶ Ἑκαταῖω τῷ Μιλήσιω ἐπέβαλε, γεγονώς κατὰ τὰ Περσικά ἢ μικρῶι πρόσθεν· ἐξέτεινε δὲ καὶ μέχρι τῶν Περδίκκου χρόνων, καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Περπερήνῃ τῇ κατ' ἀντικρὺ Λέσβου. συνεγράψατο δὲ πλεῖστα πεζῶς τε καὶ ποιητικῶς.

(2.) STRABON XIII 2, 4: καὶ Ἑλλάνικος δὲ Λέσβιος συγγραφεὺς.

ταξιδιωτών για τα μέρη που έγραψε. Έγραψε α) γενεαλογικά: *Δευκαλιώνεια*, *Φορωνίς*²⁵⁴ (σε 2 βιβλία), *Ατλαντιάς* (σε 2 βιβλία), *Τρωικά* (επίσης σε 2 βιβλία, περιγράφοντας τα γεγονότα στην Τροία και αυτά που ακολούθησαν κατά την επιστροφή των νικητών στις πατρίδες τους), β) χρονογραφικά: *Ατθίς* ιστορία της Αττικής που κάλυπτε γεγονότα μέχρι αυτά του Πελοποννησιακού πολέμου, *Αιολικά* ή *Λεσβικά*, *Βοιωτικά*, *Αργολικά*, *Θεσσαλικά* και αυτά που κάλυπταν με εθνολογικές πληροφορίες ξένων τόπων, όπως *Περσικά*, *Λυδιακά*, *Σκυθικά*, *Αιγυπτιακά* και τέλος γ) χρονολογικά: *ιερείας της Ήρας* (ιέρειες του τεμένους στο Άργος σε 3 βιβλία), *Καρνεονίκας* (νικητές ποιητών και μουσικών των Καρνείων αγώνων). Έγραψε επίσης μελέτες για τα ονόματα ξένων χωρών, ίδρυσης πόλεων, ήθη και έθιμα λαών (*Κτίσις Χίου*, *Εθνών ονομαστικά*, *Νόμιμα Βαρβαρικά*). Τα λοιπά δεν κρίνονται γνήσια. Η προσπάθεια του Ελλάνικου ήταν να δημιουργήσει ένα ενιαίο χρονολογικό σύστημα της ιστορίας με τη συγκέντρωση του τεράστιου ιστορικού υλικού του από τους μυθικούς χρόνους μέχρι την ειρήνη του Νικία και σε αυτόν τον τομέα η καινοτομία του να χρονολογήσει εκτός του τότε καθιερωμένου των Ολυμπιάδων, ήταν μία θετική πρόδρομη εξέλιξη. Ο Θουκυδίδης τον κατέκρινε για την ανακρίβεια των χρονολογιών του, ενώ ο Στράβωνας τον θεωρεί πολύ λίγο αξιόπιστο²⁵⁵. Χρησιμοποιήθηκε όμως εκτεταμένα από τον Έφορο τον Κυμαίο, τον Δουρίδα τον Σάμιο, τον Απολλόδοωρο και από τον Θουκυδίδη. Ο Wilamowitz στα 1893 με την Ατθίδα κυρίως του Ελλάνικου, τον αναγάγει ως τον πρώτο χρονικογράφο της Ιστορίας των Αθηνών που κατέγραψε γενεαλογικά τους βασιλιάδες της, τους άρχοντες και τις πιο επιφανείς οικογένειες της πόλης (Cristopher Joyce, University of Durham, Birkbeck College, London, on 20th March 1999). Πεΐθανε στην Περπερηνή, που βρισκόταν απέναντι από τη Λέσβο. [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum*, τόμοι 1^{ος} και 4^{ος}, Lehmann-Haupt: *Hellankos, Herodot, Thukydides, Klio* vi 127 κ.ε. (1906), J.B. Bury: *Ancient Greek Historians* (1909), σ. 27. H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978): 7.]

461. Έλπις, μυθικών διαστάσεων θαλασσοπόρος από τη Σάμο. Λέγεται ότι ταξίδευσε στα παράλια της Αφρικανικής ηπείρου και μνημονεύεται ένα περιστατικό σε μία είσοδό του στην ενδοχώρα. Όταν εισήλθε σε ένα δάσος βρέθηκε μπροστά σε ένα λιοντάρι. Ο Έλπις τρόμαξε κι ανέβηκε σε ένα δέντρο. Επικαλέστηκε τότε τη βοήθεια του Βάκχου. Μετά από λίγο το λιοντάρι ηρέμησε, πήρε θάρρος ο Έλπις κατέβηκε από το δέντρο και παρατήρησε ότι στο στόμα του λιονταριού είχε σκαλώσει κάποιο κόκκαλο, το οποίο κι έβγαλε. Αργότερα το λιοντάρι σκότωσε ένα ζώο και το έφερε στον Έλπι, δείχνοντας έτσι την ευγνωμοσύνη του. Όταν ο Έλπις επέστρεψε στην Σάμο αφιέρωσε σπονδές στον ναό του Διονύσου Βάκχου και η περιπέτειά του έγινε μύθος. Κατά την εποχή του Πλίνιου (Φυσική ιστορία) περιγράφεται μία τοιχογραφία, που είχε παράσταση με τον Έλπι (Ελπίδα) πάνω σε ένα δέντρο και κάτω το λιοντάρι. [Εμμανουήλ Ι. Κρητικίδη, *Φιλολογία: Διάσημοι άνδρες και γυναίκες της Σάμου / Ερανισθέντες υπό Εμ. Ι. Κρητικίδου και εκδοθέντες υπό Ρενιέρη Πρίντζη*, Τύποις Ρ. Πρίντζη, Εν Ερμουπόλει Σύρου 1868]

462. Έμποδος, ιστορικός που έγραψε ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ. Μνημονεύεται από τον Αθήναιο (Θ', 370). [FHG, IV, 403]

²⁵⁴ Η Φορωνίς είναι ένα έπος διαρθρωμένο γενεαλογικά που περιγράφει τα πελοποννησιακά γένη από τον Φορωνέα αρχόμενο, τους Πελασγούς και τις μετακινήσεις τους μέχρι τους Ηρακλείδες και την επάνοδο των τελευταίων στην Πελοπόννησο.

²⁵⁵ STRABON XIII 1, 42: Έλλανικός δὲ χαριζόμενος τοῖς Ἰλιεύσιν, οἷος ἐκείνου θυμός ... (F 25 b). (23.) — X 2, 6: Έλλανικός ... πλεῖστον εὐχέρειαν ἐπιδεικνύμενος ἐν πάσῃ σχεδόν τι τῇ γραφῇ ... (F 118). (24.) — XI 6, 3: ῥᾷον δ' ἂν τις Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ πιστεύσειεν ἥρωολογοῦσι καὶ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς ἢ Κτησίᾳ τε καὶ Ἡροδότῳ καὶ Ἑλλανίκαί καὶ ἄλλοις τοιοῦτοις.

463. Έμπτυλος ο Ρόδιος, ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα ρήτορας και φίλος του Βρούτου, ο οποίος αναφέρεται σε γεγονότα του 1^{ου} π.Χ. αιώνα (Πλούταρχος: ὁ δ' Ἐμπτυλος, οὐ καὶ αὐτὸς (sc. Brutus) ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ οἱ φίλοι μέμνηνται πολλάκις ὡς συμβιούντος αὐτῷ, ῥήτωρ ἦν καὶ καταλέλοιπε μικρὸν μὲν, οὐ φαῦλον δὲ σύγγραμμα περὶ τῆς Καίσαρος ἀναιρέσεως, ὁ Βρούτος ἐπιγέγραπται). [FGrH, n. 191, FHG, III, 327]

464. Επαρχίδης ο Πράμνιος, ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα από την Ιχθυόεσσα ή Ικαρία²⁵⁶. Βλέπε ένα απόσπασμα από τον Αθήναιο («Athenaeus II²⁵⁷). [FHG, IV, 404]

465. Έπαφος, Έλληνας ιστοριογράφος άγνωστης εποχής (ΑΚΑ). [FHG, IV, 404]

466. Επιγένης ο Βυζάντιος και Γνωμονικός, ιστορικός και αστρονόμος που σπούδασε κοντά στους Χαλδαίους, ο οποίος μας εκθέτει μία θεώρηση της σύστασης ενός κομήτη. Όλα τα συγγράμματά του χάθηκαν. [FHG, II, 510, 23]

467. Επιμενίδης. Με το όνομα αυτό συναντάμε τρία πρόσωπα στην αρχαία ελληνική γραμματεία. Ο πρώτος είναι ο Κρητικός, για τον οποίον θα αναφερθούμε εκτενέστερα. Ο δεύτερος είναι γενεαλόγος για τον οποίον δεν έχουμε καμία άλλη πληροφορία και ο τρίτος κάποιος Έλληνας ιστορικός ο οποίος έγραψε σε Δωρική διάλεκτο ιστορία της Ρόδου (Περί Ρόδου). Στην ιστορία της Ρόδου συνέθεσε την Τελχινιακή ιστορία, τους οποίους ετυμολόγησε, Τελχίνες = *θελγίνες*, αυτοί που γοητεύουν, ασκούν μαγεία, που *θέλγουν τα ύδατα της Στυγός* και τα έκαναν ποτιστικά. Οι Τελχίνες, αρχαίοι κάτοικοι της Ρόδου, προερχόμενοι από την Κρήτη κατά τον Ξενομήδη τον Χίο ή Ευνομήδη, θεωρούνται επινοητές της μεταλλουργίας, οι πρώτοι που επινόησαν τη χώνευση του χαλκού και του σιδήρου και οι πρώτοι που κατασκεύασαν το δρέπανο του Κρόνου, την τρίαινα του Ποσειδώνα και άλλων θεών αγάλματα. Ο πρώτος Επιμενίδης ο Κνώσιος, έζησε περί το 600 π.Χ. και χαρακτηρίζεται ως μάντης, ποιητής και φιλόσοφος. Γεννήθηκε στην Κνωσό, ενώ μερικοί υποστηρίζουν στη Φαιστό. Ήταν γιος του Φαιστίου ή του Δοσιάδα, γιος κτηνοτρόφου προβάτων και της νύμφης Βάλτης ή Βλάστης. Λέγεται ότι έγραψε ένα ποίημα για τους Κουρήτες, τους ιερείς του Δία, γνωστοί για την τέλεση των οργιαστικών τους τελετών, που αναπαριστούν την γέννηση του Δία από τη Ρέα. Επίσης έγραψε για τους Κορύβαντες (1), τους ιερείς της Ρέας στη Φρυγία, την οποίαν ονόμασαν Κυβέλη. Έγραψε επίσης μία Θεογονία και για την πολιτεία του Μίνωα (*Μίνως*) και την πολιτεία του αδελφού του νομοθέτη *Ραδάμανθους*. Από την Ωγυγία του Αθανάσιου Σταγειρίτη (1816), διαβάζουμε ότι, έγραψε και *Αργοναυτικά* κι ότι, διέθετε ένα ευρύ πεδίο γνώσεων και γεγονότων

Epigenes ille *Byzantius* dicitur ap. Censorin. c. 7. Eundem laudant Seneca Qu. Nat. VII, 3. Stobaeus Ecl. I, 29; Plutarch. De plac. phil. III, 2, 7 ('Επιγένης πνεύματος άναφοράν γεωμειῶς περιουμένον sc. τὸν κομήτην εἶναι φησιν). Repondendum etiam, monente Lobeckio in Aglaoph. p. 341, ap. schol. Apoll. Rh. III, 1378, ubi vulgo: Περὶ οὗ (sc. τοῦ πυρέντος ἀστέρως) Περιγένης ἐν τοῖς Χαλκιδικαῖς (vv. dd. correct. Χαλδαϊκαῖς) περὶ τῶν μαθημάτων προειπὼν περὶ τῶν πλανήτων κτλ. e cod. Par.; vulgo Περ. ἐν τῷ περὶ τῆς Χαλκιδικῆς τῶν μαθηματικῶν. Ceterum Byzantius Epigenes fortasse idem quem Rhodium dicit Plinius in Ind. auct. ad lib. VIII. X. XIV. XV. XVII, XVIII, quemque laudat XXXI, 8, 21 (*Epigenes aquam, quae septies putrefacta purgata sit, perhibet amplius non putrescere*).

²⁵⁶ «Γίνεται δὲ ἐν Ἰκάρῳ, φησὶν Ἐπαρχίδης, ὁ Πράμνιος. Ἔστι δὲ οὗτος γένους τιοῖνου· καὶ ἔστιν οὗτος οὔτε γλυκὺς οὔτε παχὺς, ἀλλ' αὐστηρὸς καὶ σκληρὸς, καὶ δύναμιν ἔχων διαφέρουσαν ... Ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Ἰκαρος πρότερον Ἰχθυόεσσα, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ τῶν ἰχθύων πλῆθος, ὡς καὶ Ἐχινάδες ἀπὸ τῶν ἐχίνων, καὶ Σηπιὰς ἄκρα ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὴν σηπιῶν, etc ... Προσαγορεύεται δὲ, φησὶν Ἐπαρχίδης, ἡ ἄμπελος ἢ τὸν Ἰκάριον Πράμνιον φέρουσα ὑπὸ τῶν ξένων μὲν ἰερά, ὑπὸ δὲ τῶν Οἰνοαίων Διονυσίας. Οἰνόη δὲ πόλις ἐν τῇ νήσῳ ἔστι».

²⁵⁷ Επαρχίδης Εὐριπίδην φησὶ, τὸν ποιητὴν, ἐπιδημήσαι τῇ Ἰκάρῳ, καὶ, γυναικὸς τινος μετὰ τέκνων κατὰ τοὺς ἀγρούς, δύο μὲν ἀρρένων τελείων, μιᾶς δὲ παρθένου, φαγούσης θανάσιμους μύκητας, καὶ ἀποπνιγείσης μετὰ τῶν τέκνων, ποιῆσαι τοῦτ' ὁ ἐπίγραμμα· Ὡ, τὸν ἀγήραντον πόλον αἰθέρος, ἥλιε, τέμνων, ἄρ' εἶδες τοιόνδ' ὁμματι πρόσθε πάθος; μητέρα παρθενικὴν τε κόρην δισσοὺς τε συναίμους ἐν ταύτῳ φέγγει μοιριδίῳ φθιμένους.»

που λάμβαναν χώρα στον ευρύτατο ελληνικό χώρο. Θεωρούνταν *προμαντευτικός* και αυτό φαίνεται, γιατί πρόβλεψε την ήττα των Λακεδαιμονίων από τους Αρκάδες. Φαίνεται ότι ανήκε στο κύκλωμα του ιερατείου και είχε πρόσβαση στα αρχεία του, μάλλον κρυμμένα επί του όρους Δίκτης, μέσα σε ένα σπήλαιο, εκεί που έγραφε τους νόμους του ο Μίνωας και εκεί που διέτριβε κρυμμένος ο Επιμενίδης, χρησιμοποιώντας όλο το αρχειακό και επικοινωνιακό υλικό.

Όταν αποκαλύφθηκε η παρουσία του στο ιερατείο, χρησιμοποίησε το παρακάτω αφήγημα: «ο πατέρας του, όταν ήταν παιδί, τον έστειλε να βρει ένα πρόβατο, που είχε χαθεί. Φθάνοντας σε μια σπηλιά κατά το μεσημέρι, κουρασμένος κοιμήθηκε 57 ολόκληρα χρόνια, κατ' άλλους 50 ή 40 (κατά τον Ξενοφάνη έζησε 154 χρόνια). Όταν ξύπνησε, νομίζοντας ότι είχε ένα συνηθισμένο ύπνο, συνέχισε να ψάχνει το πρόβατο κι απογοητευμένος που δεν το βρήκε, πήγε στο κτήμα του πατέρα του, όπου βρήκε άλλον κύριο του σπιτιού, αλλαγμένο κι αυτό. Στο τέλος βρήκε γερασμένο το νεότερο αδελφό του (ήταν άραγε αδελφός του;) και το νέο μαθεύτηκε σε όλους, κάνοντας τον Επιμενίδα *θεοφιλήν*. Λέγεται από το ιερατείο ότι έζησε 157 χρόνια, ενώ οι Κνώσσιοι ανέβασαν το χρονικό διάστημα σε 299. Η εποχή της δράσης του ήταν αυτή των 7 σοφών και λέγεται ότι σωζόταν και κάποια επιστολή προς τον Σόλωνα, που περιείχε κάποια νομοθετήματα. Η φήμη του διαδόθηκε από την Κνωσό σε όλη την Ελλάδα, γι' αυτό οι Αθηναίοι τον κάλεσαν, για να καθαρίσει την πόλη από το

Diogen. I, 115: Γεγονάσι δὲ καὶ Ἐπιμενίδα ἄλλοι δύο· ὃ τε γενεαλόγος, καὶ τρίτο ὁ Δωριστὶ γεγραφὼς Περὶ Ῥόδου.

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΙ.

I.

Ad Rhodi historiam referri possit schol. Pind. Ol. VII, 24 : Ἡρόφιλος δὲ Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης τὴν Ῥόδον εἶναι φησιν, Ἐπιμενίδης δὲ αὐτὴν Ὀκεανοῦ γενεαλογεῖ, ἀφ' ἧς καὶ τὴν πόλιν ὠνομάσθαι.

Κυλώνειο ἄγος, κατόπιν υπόδειξης του ιερατείου των Δελφών και ...να κλείσει ειρήνη με τους Κνώσσιους και να απομακρύνει τα δεινά που άφησε η εξέγερση του Κύλωνα στην Αθήνα. Πράγματι ο Επιμενίδης, φθάνοντας στην Αθήνα, έκτισε το ιερό των Σεμνών θεών στην Αθήνα και το ιερό των Νυμφών. Μετά συμβούλεψε οι Αθηναίοι να τειχίσουν το λιμάνι της Μουνυχίας, για να μη γίνει ορμητήριο εχθρών κατά της πόλης των Αθηνών. Έπειτα σκόρπισε στην πόλη των Αθηνών διάφορα θυσιαστήρια-βωμούς προβάτων, φροντίζοντας τη διατροφή των πολιτών με τα σφάγια, απομακρύνοντας τις επιδημίες από την στέρηση σωστής διατροφής του πληθυσμού της. Τα γεγονότα αυτά πρέπει να συνέβησαν μετά το πραξικόπημα του Αθηναίου ευπατρίδη Κύλωνα, ολυμπιονίκη το 640 π.Χ. και γαμπρού του τύραννου Θεαγένη των Μεγάρων, που συνέβη την εποχή του άρχοντα των Αθηναίων Μεγακλή, όταν κατέλαβε την Ακρόπολη το 632/628 π.Χ. με οπαδούς του. Όταν είδε ότι έχανε, εγκατέλειψε τους συντρόφους του που ξέμειναν από τροφές, δραπετεύσε, διαπερνώντας τον πολιορκητικό κλοιό. Οι οπαδοί του παραδόθηκαν, μένοντας ικέτες με ταινίες στους βωμούς και στο ιερό της Ακρόπολης. Οι οπαδοί του Μεγακλή με δόλο τους έβγαλαν από το ιερό και τους σκότωσαν όλους, παρ' όλο που ήταν ικέτες. Καθώς φαίνεται, οι διωγμοί επεκτάθηκαν σε όλη την πόλη, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να πέσει η πόλη σε λοιμό, λόγω σιτοδείας και η κατάσταση θεωρήθηκε ως ασέβεια προς τους θεούς (*Κυλώνειο ἄγος*). Τότε το ιερατείο έστειλε τον Επιμενίδα για να εξαγνίσει την πόλη. [FHG, IV, σ. 404,]

468. Επιφάνιος αρχιεπίσκοπος Κύπρου, που άκμασε τον 4^ο μ.Χ. αιώνα κι αναφέρεται από τον Κωνσταντίνο Ζ' το Πορφυρογέννητο στο «Περὶ της βασιλείου τάξεως» ένα έργο του αρχιεπισκόπου με τίτλο: «Εκθεσις πρωτοεκκλησιών», στο οποίο παρουσιάζονται ενδιαφέροντα στατιστικά και τοπογραφικά στοιχεία των πατριαρχικών, επισκοπικών και μητροπολιτικών θρόνων. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900]

469. Επιφάνιος μοναχός, του 9^{ου} μ.Χ. αιώνα, ο οποίος πριν από το 820 έγραψε ένα οδοιπορικό της Συρίας, της Παλαιστίνης και των Αγίων τόπων με τοπογραφικά στοιχεία. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900]

470. Ερατοσθένης, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε μία ιστορία των Γαλατών με τίτλο: *Γαλατικά* σε 7 βιβλία. Από το Σουΐδα πολλές φορές γίνεται σύγχυση του ιστορικού με τον Ερατοσθένη τον Κυρηναίο, το βιβλιοθηκάριο της Αλεξανδρινής Μεγάλης Βιβλιοθήκης (Λεξικό Paul Kroh).

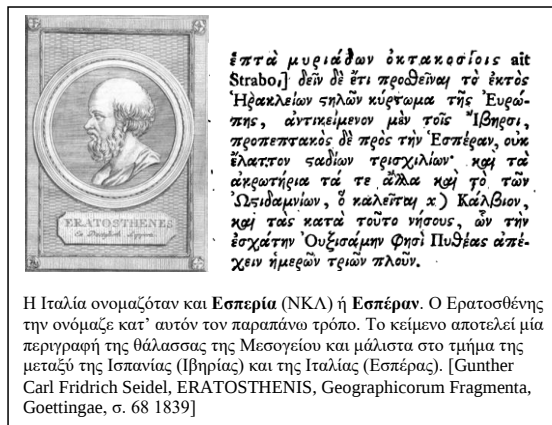
471. Ερατοσθένης ο Κυρηναίος, 275/70-194 π.Χ. Μία πολυσχιδής προσωπικότητα, που συνδύαζε τον Ιστορικό, τον Γεωγράφο, τον Φυσικό, τον Μαθηματικό, τον Αστρονόμο και τον Φιλόλογο. Θεωρείται ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο γεωγραφία στο επιγραφούμενο σύγγραμμά του *Γεωγραφικά* ή *Γεωγραφούμενα*, απαρτιζόμενο από τρία βιβλία και καθιέρωσε ονομαστικά την επιστήμη αυτή. Το πρώτο βιβλίο περιείχε τις γεωγραφικές γνώσεις των Ελλήνων από τα ιστορικά και επικά κείμενα, το σχήμα της γης και τη σχέση της με τη θάλασσα. Το δεύτερο παρουσίαζε χάρτες. Από τους χάρτες που κατασκεύασε, χαράσσοντας μεσημβρινούς και παραλλήλους από τα στενά του Ηρακλή (σημερινό Γιβραλτάρ) μέχρι τις εκβολές του Γάγγη, απέκτησε το προσωνύμιο του πρώτου **γεωδαίτη**. Το τρίτο βιβλίο περιείχε χωρογραφίες με ενδείξεις αποστάσεων, εθνογραφίες και τις ονομασίες των κυριοτέρων πόλεων. Ένα σύγγραμμα απωλεσθέν φυσικής, μαθηματικής και πολιτικής γεωγραφίας. Ήταν ο Ερατοσθένης, γεωγράφος, αστρολόγος, μαθηματικός, γραμματικός, χρονογράφος γενικά μία πολυσχιδής προσωπικότητα. Ήταν γιος του Αγλαού και γεννήθηκε περί το 275 π.Χ. στην πόλη Κυρήνη της σημερινής Λιβύης (πλησίον της Αλ Μπάνινα, περιοχή της Βεγγάζης), μια παλιά αποικία του Αριστοτέλη-Βάτου από την Θήρα, πόλη πλούσια, την οποίαν κοσμούσαν πολλά ιδρύματα, μεταξύ των οποίων ήταν και μία ιατρική σχολή, όπως και μία φιλοσοφική. Την εποχή εκείνη η Κυρήνη είχε κατακτηθεί από τον Πτολεμαίο τον Λάγου από το 322-321 π.Χ. και είχε όπως η Αλεξάνδρεια ευνοηθεί στην καλλιέργεια της φιλοσοφίας και των άλλων επιστημών μέσα σε ένα φιλελεύθερο κλίμα πολιτειακής οικονομικής υποστήριξης. Της τελευταίας σχολής ήταν γνωστοί δύο δάσκαλοι του Ερατοσθένη, ο γραμματικός και ιστοριογράφος Λυσανίας και ο λόγιος ποιητής, επιγραμματοποιός οργανωτής της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας Καλλιμάχος, ο οποίος έγραψε πάνω από 800 βιβλία (Το σπουδαιότερο πεζό του έργο ήταν οι "*Πίνακες των εν πάση παιδεία διαλαμπάντων και ών συνέγραψαν*"). Νωρίτερα η κυρηναϊκή σχολή είχε φιλοξενήσει τον ιστορικό και φιλόσοφο μαθητή του Σωκράτη, Αρίστιππο. Μετά τις πρώτες σπουδές του στην Κυρήνη μετακόμισε στο πλέον ξακουστό μορφωτικό κέντρο στον τότε κόσμο στην Αθήνα. Φοίτησε στην Ακαδημία με σχολάρχη τον γνωστό Αρκεσίλαο από την Πιτάνη, μαθητή του Πολέμωνα και του Κράτη του Αθηναίου, προηγούμενου σχολάρχη της Ακαδημίας του οποίου τα έργα όλα έχουν χαθεί. Ακροάστηκε την περίοδο αυτή τον Ζήνωνα τον Κιτιέα (Στωικός) και τον Αρίστωνα τον Χίο (αρχικά στωικός ως μαθητής του προαναφερόμενου Ζήνωνα και κατόπιν κυνικού φιλοσόφου, που πρέσβευε ότι η φυσική είναι υπερτέρα των επιστημών ενώ η διαλεκτική και η λογική ανωφελείς), μεγάλες προσωπικότητες. Λέγεται μάλιστα ότι ήταν ακουστής και του Βίωνα του Κυνικού. Ο Αρκεσίλαος ήταν ένα ευρύτατο μυαλό με ευρείας έκτασης πεδίου ενδιαφερόντων, ο οποίος επιζητούσε για την εξέταση ενός προβλήματος να γίνεται από όλες τις γωνίες διερεύνηση και στο τέλος να αποφεύγουν τελική κρίση, να μένουν δύσπιστοι. Δεν άφησε κανένα έργο, έχοντας ως παράδειγμα τον Σωκράτη. Η διδασκαλία αυτή επέδρασε βαθύτατα τον Ερατοσθένη και τον ακολούθησε σε όλη του την ζωή, η διαφορά είναι ότι, έγινε πολυγραφώτατος και σκαπανέας σε πολλούς τομείς επιστημών. Γρήγορα ο Ερατοσθένης απόκτησε μεγάλη φήμη και Πτολεμαίος ο Γ', Ευεργέτης Α' το 246 π.Χ. τον κάλεσε στην Αλεξάνδρεια να γίνει δάσκαλος του ανήλικου τότε Πτολεμαίου Δ', που όταν έγινε Φαραώ, δυστυχώς δεν συνέχισε την οικοδόμηση της Αιγύπτου, μάλλον συνέβαλε στην αποικοδόμηση του μεγαλείου της. Ήταν τότε σε μία ηλικία 40 χρόνων και απέκτησε αρκετούς εχθρούς ανταγωνιστές του κι άσπονδους φίλους. Για ένα διάστημα συμπλήρωσε εκεί τις σπουδές του στο περίφημο Μουσείο της, μαθητεύσας στο Λυσανία και τον

Καλλίμαχο, τον διευθυντή της μεγάλης Βιβλιοθήκης. Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα δίδαξε αρχικά στο Μουσείο, μέχρι να αναλάβει περί το 235 π.Χ. διευθυντής της μεγάλης βιβλιοθήκης στη θέση του Καλλίμαχου. Στη θέση αυτή του Βιβλιοθηκαρίου παρέμεινε για 40 ολόκληρα χρόνια. Του δόθηκε η ευκαιρία από τις βιβλιοθήκες του Μουσείου κι από αυτή της Μεγάλης Βιβλιοθήκης, να γίνει κάτοχος του τεράστιου υλικού τους και να επιδοθεί σε ποικίλα πεδία, συστηματοποιώντας την τότε συσσωρευμένη γνώση των γραπτών έργων. Λόγω της πολύπλευρης προσωπικότητας που είχε πλέον επιδείξει, με το δεινό ρητορικό του λόγο γρήγορα απέκτησε το χαρακτηρισμό ο *Ερατοσθένης ο Πένταθλος*. Μετά θάνατο όμως του έδωσαν το προσωνύμιο *πένταθλος βήτα*, ότι σε όλες τις επιστημονικές διερευνήσεις του ερχόταν μετά τον Αριστοτέλη ή μετά τον Δημόκριτο, ο οποίος κι αυτός χαρακτηριζόταν ως πένταθλος (καλός σε πολλά αλλά σε κανένα από αυτά άριστος) ή γενικά κατακτούσε τη δεύτερη θέση σε οιαδήποτε επιστημονικό τομέα πραγματευόταν. Αυτό συνέβη, γιατί μετά το θάνατο του Πτολεμαίου του Γ' του Ευεργέτη, με τον οποίον διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις, έπεσε σε δυσμένεια και οι επικριτές του προσπαθούσαν να τον μειώσουν με οιαδήποτε τρόπο. Έχαιρε όμως μεγάλης εκτίμησης από πολλούς επιφανείς της εποχής του και της κατοπινής που τη διαδέχτηκε, όπως από τον Αρχιμήδη, ο οποίος έγραψε «*Περί των μηχανικών θεωρημάτων προς Ερατοσθένην έφοδος*» και στον πρόλόγό του ανήγαγε τον Ερατοσθένη ως σπουδαίο κι εξέχοντα φιλόσοφο, που τίμησε τα μαθηματικά και τις επιστήμες. Τα έπη δεν έλειπαν από το ρεπερτόριό του, όπως *Αντερινός* ή *Ησίοδος*, *Ερμής* έπος μαθηματικό και αστρονομικό και το ελεγειακό *Ηριγόνη*, θυγατέρα του *Ικαρίου*. Τα μαθηματικά του τα απέδωσε με τον τίτλο Πλατωνικός. Τα «*Γεωγραφούμενα*» του Ερατοσθένη, όπως προαναφέραμε, αποτελείτο από 3 βιβλία και ήταν η πρώτη επιστημονική γεωγραφία. Τα «*Περί αρχαίας κομωδίας*» ήταν ένα άλλο έργο, που ιστορούσε το είδος αυτό της αρχαίας τραγωδίας. Στα σχόλια προς τον Αριστοφάνη έχουμε μαρτυρία για το έργο αυτό, το οποίο πραγματεύεται κριτικά τα κείμενα. Ασχολήθηκε με τη μαθηματική γεωγραφία, με τα μαθηματικά προβλήματα που ταλάνιζαν τους τότε μαθηματικούς, με τη γεωμετρία, με τη χαρτογραφία, με την αστρονομία και την αρχαία κομωδία. Οι «Καταστερισμοί» του, όπως θα δούμε παρακάτω, συνδύαζαν τις ερμηνείες των αστερισμών, συνοδευόμενους με πλήθος μύθων που αγκάλιαζαν αυτούς. Ο Ερατοσθένης θεωρείται ως ο ιδρυτής της κριτικής χρονολόγησης της αρχαιότητας, όπως θα δούμε στο παρακάτω αναφερόμενο έργο του «*Χρονογραφία*», γιατί προσπάθησε να εδραιώσει την χρονολογία των βασικότερων ιστορικών γεγονότων με βάση τους καταλόγους των νικητών των Ολυμπιακών αγώνων, την αναγραφή των οποίων είχε αρχίσει να ανασυνθέτει των *Ολυμπιονικών αναγραφών* ο Ιππίας, ο Αριστοτέλης και άλλοι. Ο πρώτος γνωστός Ολυμπιονίκης ήταν ο Κόροιβος από την Ηλεία το έτος 776 π.Χ. Υπάρχουν τοποθετήσεις ότι οι Ολυμπιακοί αγώνες είχαν ξεκινήσει πολύ παλαιότερα, από την εποχή της επανόδου των Ηρακλειδών με τον Όξυλο, αλλά διακόπησαν για λόγους πολεμικών αναμετρήσεων και ξανάρχισαν το 776. Το «*Χρονογραφία*»: συνιστούμενο από 9 βιβλία, αποτελούσε ένα αναλυτικότερο ιστορικό χρονολόγιο με πίνακες χρονολόγησης, βασισμένοι στις ολυμπιάδες, τον κατάλογο των σπαρτιατών βασιλέων, τον κατάλογο των ασσυρίων βασιλέων του Κτησία και οι οποίοι περιελάμβαναν γεγονότα απαλλαγμένα από μύθους, αρχόμενοι από την πτώση της Τροίας (την προσδιόριζε περί το 1184 π.Χ.) μέχρι το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου το 323 π.Χ. Στη χρονογραφία του αυτή, όπως είπαμε, προσπάθησε να δώσει ακριβείς χρονολογίες των πλέον σημαντικών γεγονότων της περιόδου γνωστής σε μας ως μυθικοί ή σκοτεινοί χρόνοι της Ελλάδας, αρχόμενος από την άλωση της Τροίας, την επάνοδο των Ηρακλειδών με συμμάχους του Δωριείς και Αιτωλούς του Όξυλου, γνωστής σε μας ως κάθοδος των Δωριέων, φτάνοντας μέχρι την πρώτη ολυμπιάδα του 776 π.Χ. Λέγεται μάλιστα ότι ο Όξυλος ήταν περί το 1100 π.Χ. που ίδρυσε για πρώτη φορά τους Ολυμπιακούς αγώνες. Και για να τεκμηριώσει την χρονογραφία του αυτή, συνέταξε ακριβές ημερολόγιο με αναγραφή των

δίσεκτων ετών, μέθοδο την οποίαν αντέγραψε κι εμφάνισε ως δική του ο Καίσαρας, παρουσιάζοντας το Ιουλιανό Ημερολόγιο. Άλλο έργο του είναι το ΣΑΜΙΑΚΑ (Bernhardy, ERATOSTHENICA, σ. 86, 1887), και το *περί Σιβύλλης*. Τα τρία βιβλία του από τα Γεωγραφικά, αποτελούσαν μια πληρέστατη περιγραφή του πολιτισμένου κόσμου, η οποία συνοδευόταν από ένα χάρτη σχετικής ακρίβειας. Το έργο αυτό αποτελούσε τη γέννηση της μαθηματικής γεωγραφίας και συμπληρωνόταν με την χρονολόγηση πιθανόν κάποιων μυθικών χρόνων, τη διεξαγωγή του

Τρωικού το 1184 π.Χ., τα χρόνια του Ομήρου σε αυτά των Ολυμπιακών αγώνων, συνεχίζοντας μέχρι την περίοδο του βίου του. Ήταν ένα έργο στο οποίον περιγραφόταν όλη η τότε γνωστή *οικουμένη*, την οποία απεικόνιζε ως σφαιροειδή, με σχάρα, όπου συντεταγμένες (το μήκος και το πλάτος) καθόριζαν την ακριβή θέση κάθε πόλης ή λιμανιού ή εκβολής ποταμού. Το *σφαίρον της γης*, το χώρισε σε δύο μέρη, το βόρειο και το νότιο, με μία γραμμή, τον ισημερινό του, η οποία διέσχισε από τα δυτικά τα Γάδαιρα, πέραγε από τις Ηράκλειες Στήλες, στη συνέχεια την Αλεξάνδρεια κι

εκτεινόταν ανατολικά προς την Ασία. Το σφαιροειδές της γης αποτυπώθηκε έτσι με τα δύο ημισφαίρια σε μορφή σχάρας, γιατί έφερε εκτός της γραμμής αυτής τρεις παραλλήλους προς το βόρειο ημισφαίριο και τρεις προς το νότιο. Ταυτόχρονα έφερε και 7 καθέτους που έτεμναν τις παραλλήλους, τους μεσημβρινούς, δημιουργώντας στοιχεία μήκους και πλάτους για τον προσδιορισμό ενός τόπου. Έθεσε κατ' αυτόν τον τρόπο τις τριγωνομετρικές μετρήσεις προσδιορισμού πόλεων, εκβολών ποταμού, ακρωτηρίων, λιμένων. Ένα τρίτο έργο του, το *Περί αναμετρήσεως της γης*, συμπλήρωνε με μαθηματική ακρίβεια πρωτοφανή για την εποχή του τις πραγματικές διαστάσεις του πλανήτη μας (252000 στάδια). Στο συμπέρασμα αυτό κατέληξε, όταν υπέθεσε ότι η απόσταση Αλεξάνδρειας Σύνης (5000 στάδια, Ασουάν) που ανήκαν στον ίδιο μεσημβρινό και είχαν το ίδιο θερινό ηλιοστάσιο, είναι το ένα πεντηκοστό της περιφέρειας της γης. Η πραγματική απόσταση της Αλεξάνδρειας - Σύνης είναι 4860 στάδια και από την τιμή αυτή εκτιμάται με μικρή απόκλιση η πραγματική τιμή της περιφέρειας της σφαιροειδούς γης (ή της μεγαλύτερης ακτίνας της). Η περίμετρος της γης, με τη βοήθεια αυτών των *σκιοθηρικών γνωμόνων*, υπολογίστηκε στα 252000 στάδια, δηλαδή περί τα 39816 km (συγκρινόμενη με τη σημερινή που μετρήθηκε με σύγχρονα μέσα ακτίνας του ισημερινού 40077 km), ένα αποτέλεσμα πολύ πλησίον της πραγματικότητας. Η απόκλιση του οφειλόταν στην άγνοια της έκτασης της Αφρικής (Λιβύης τότε ονομαζόμενης) και της ακριβούς θέσης του ισημερινού, που διερχόταν από την ήπειρο αυτήν. Από τη μέθοδο αυτή μέτρησης της περιμέτρου της γης, ονομάστηκε Κοσμογράφος. Στο μαθηματικό πεδίο της γνώσης, πρακτικό μυαλό όπως ήταν, βρήκε μία μέθοδο εύρεσης πρώτων αριθμών, επινόησε το περίφημο όργανο *Μεσολάβιον*, γνωστό και ως *κόσκινο* του Ερατοσθένη, με το οποίον μπορούσες να υπολογίσεις του δύο μέσους μιας αναλογίας, που παρέθεσε σε μία μελέτη του σ' αυτήν *Περί Μεσοτήτων*. Πολύ χρήσιμη για κατασκευές μέθοδος. Με το μεσολάβιον έλυσε και το *Δήλιο πρόβλημα* (διπλασιασμό του κύβου). *Περί της Αρχαίας κωμωδίας*, ογκώδες έργο αποτελούμενο από 12 βιβλία που είναι μία ιστορία της κωμωδίας, με

Η Ιταλία ονομαζόταν και **Εσπερία** (ΝΚΑ) ή **Εσπέραν**. Ο Ερατοσθένης την ονόμαζε κατ' αυτόν τον παραπάνω τρόπο. Το κείμενο αποτελεί μία περιγραφή της θάλασσας της Μεσογείου και μάλιστα στο τμήμα της μεταξύ της Ισπανίας (Ιβηρίας) και της Ιταλίας (Εσπέρας). [Gunther Carl Fridrich Seidel, ERATOSTHENIS, Geographiconum Fragmenta, Goettingae, σ. 68 1839]

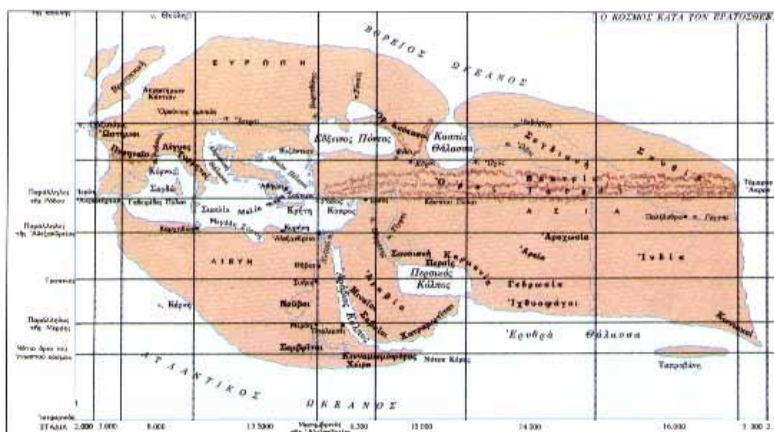
εξέταση της γλώσσας και του ύφους του είδους αυτού, κάνοντας κριτική στα πεδία ενασχόλησης της, δίνοντας χρονολόγιο των εμφανισθέντων έργων και βιογραφικών στοιχείων των εκπροσώπων τους. Άλλο έργο του, όπως προαναφέραμε είναι οι "Καταστερισμοί": μία περιγραφή και καταγραφή των αστερισμών με χάρτη 675 αστερών. Μελέτη της Αριθμητικής Γεωμετρικής και Αρμονικής αναλογίας. Δυστυχώς από το τεράστιο πλούσιο έργο του, που απλώνεται σε όλα τα παραπάνω πεδία, δεν σώζεται κανένα, παρά μόνο μερικά παραθέματα σκόρπια εδώ κι εκεί στον Στράβωνα, στον Κλεομήδη και άλλους. Επίμονος κι επίμονος μελετητής της ταξινόμησης της συσσωρευμένης γνώσης της Βιβλιοθήκης μέχρι και την τρίτη του ηλικία, δεν μπόρεσε όμως να αντέξει τη στέρηση της μελέτης, που του προκάλεσε η τύφλωσή του σε ηλικία 82 ετών και τελικά τερμάτισε τη ζωή του κάνοντας απεργία πείνας το 194 π.Χ.

Ακολουθούν μερικά απόσπασμα από τα διασωθέντα αποσπάσματα των ΓΕΩΓΡΑΦΟΥΜΕΝΩΝ του Ερατοσθένη, που θεωρούν τη γη σφαιροειδή. Το απόσπασμα προέρχεται από τη σελίδα 24 του βιβλίου του Gunther Carl Fridrich Seidel.

· Ἐιπὼν οὖν (scilicet Eratosthenes) ὅτι σφαιροειδὴς ἡ σύμπασα (scilicet γῆ) οὐχ ὡς ἐκ β) τέγου δέ, ἀλλ' ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ πλῆθος τῶν ἐν μέρει μετασχηματισμῶν αὐτῆς, δι' συμβαίνουσιν ἐκ τοῦ ὕδατος, καὶ πυρὸς, καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσήματων, καὶ ἄλλων τοιούτων, —

IX. innunt. Idem I. p. 44. Ἀπολλόδωρος δὲ ἐπιτιμῶν Καλλίμαχον, συνηγορῶν τοῖς περὶ Ἐρατοσθένη, διότι, καίπερ γραμματικὸς ὢν, παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν ἱερωτικὸν τῶν τόπων, περὶ δὲ τὴν πλάνην γραΐει, Γαῖον καὶ Κόρυκτον ὀνομάζει. Callimachi sententia non ad ἱστορικὴν ὀνομασίαν, sed ὑπομνήματα refertur debebat. Idem XII. p. 553. ἀγγαίαν γὰρ αὐτὸν (Ὀμήρον) πολλὰ τῶν ἐνδόξων ἔφη παρὰ τὸν Πόντον, οἷον ποταμούς καὶ ἔθνη, ὀνομάσαι γὰρ αὐτ.

Απόσπασμα από το ERATOSTHENICA του Godofredus Bernhardt, Βερολίνο, 1822

Ο Ερατοσθένης ασχολήθηκε και με την ποίηση, μιμούμενος την τεχνοτροπία του Καλλίμαχου, δίνοντας μία άλλη μορφολογία του μύθου στα ποιήματά του *Ερμής* και *Ηριγόνη* [δεν διευκρινίζεται αν είναι η Ηριγόνη, την θυγατέρα του Ικάρου, που από τον Διόνυσο γέννησε τον Στάφυλο ή για την Ηριγόνη την κόρη του Αιγίσθου και της Κλυταιμνήστρας, την οποίαν σκότωσε ο Ορέστης (Παυσ. Β) ή κατ' άλλους πήρε για γυναίκα του (Υγίνος)]. Στο ποίημά του *Αντερινός* πραγματεύεται τη δολοφονία του Ησιόδου.

Ἐρατοσθένης δὲ τὴν συνεχὴ τῇ
Κάληϊ Ταρτησσίδα καλεῖσθαι Φησί,
καὶ Ἐρύθειαν νῆσον εὐδαίμονα. Strabo
p. 221. B.

Epirus. 2. Epirus.

Ἀνταριῶται ἔθνος Θεσπερτικόν.
Ἐρατοσθένης. Stephanus Byz. h. v. Apud
Strabonem p. 481. B. (313.) gens est
Illyrica cf. 486. A. (316.)

Ἐρατοσθένης ἐν γ. γεωγραφικῶν
Φησὶν μετὰ Ἰλλυριῶν Νεσάιοι, καὶ οὗς
νῆσος Φάρος, Φαρίων ἀποικίος.

Thracia. 4. Thracia.

Σπάρτακος, πόλις Θρακίας, Ἐρα-
τοσθένης (ἐν Γαλατικῶν δευτέρῳ) Ste-
phanus h. v.

— περὶ ταύτας τὰς πόλεις, ἦτοι Ευπορ-
τὴν Θερραπνῶν, ἥτις ἐστὶ πόλις Λα-
κωνικῆς, καὶ τὸν Ὀλεον, πόλιν Ἀχα-
ίας, καὶ τὴν Δύμην, πόλιν, ἥ χω-
ραν Ἀχαΐας, καὶ πρότερον συνέση νέ-
φος πολὺ, καὶ γέγονεν ὁ ἐπὶ Δευκαλί-
ωνος κατακλυσμός, καὶ ὑπερὶν ἀπό-
σεισμῶν κατεποντίσθησαν, ὡς Ἐρα-
τοσθένης Φησί.

Κυανέας δὲ τὰς περὶ τὸ σῶμα τοῦ
Πόντου λέγει, αἱ διάπατν τῆς Ὀλ-
ιος δοκοῦσιν ἐνταῦθα κακεῖ φέρεσθαι.
Τὰς δὲ συμπληγάδας ὁ Σιμωνίδης Συ-
νορμάδας Φησὶν. Ἐρατοσθένης δὲ,
ἐν γεωγραφούμενοις Φησὶ τὸν
πλουν σενὸν εἶναι καὶ σκολόν, διὸ Φαν-
τάζεσθαι τοὺς πλέοντας τὴν ἀπόκλει-
σιν τῶν πετρῶν.

Ἐστὶ δὲ ταιῶντα ὃ λέγει ὁ
Ἐρατοσθένης.

Τὴν Ἰνέκην περιώρουν, ἀπὸ μὲν
τῶν ἀσπίων τοῦ Ἰαυροῦ τὰ ἐσχάτα
ἀπὸ δὲ τῆς Λεβανθῆς μέχρι τῆς ἰώας θα-
λάττης, ἀπὸ οἱ ἐπιχώριοι κατὰ μέ-
ρος Περσέσσας τε, καὶ Ἡμερῶν, καὶ
L 3 Ἰμαίων,

Μια λεπτομέρεια, στο τελευταίο απόσπασμα που παρατίθεται, διακρίνεται η οροσειρά ΙΜΑΟΣ, που είναι η παλαιότερη ονομασία των ΙΜΑΛΑΪΩΝ. Με το όνομα αυτό ονομάτιζαν τη μεγαλύτερη οροσειρά της γης τουλάχιστον μέχρι και τον 5^ο αιώνα μ.Χ. [Gunther Carl Fridrich Seidel, ERATOSTHENIS, Geographorum Fragmenta, Goettingae, σ. XXI, 1839]

472. Εργίας ο Ρόδιος (ERGIAS RHODIUS), ιστοριογράφος (ΑΚΛ). Έγραψε ιστορία της πατρίδας του της Ρόδου (ΠΕΡΙ ΡΟΔΟΥ²⁵⁸), την πολιορκία της Ιαλυσού επί Φαλάνθου, που τότε αποκαλούσαν Αχαΐαν και ήταν πολύ ισχυρή πόλη από τον Ίφικλο. Ο Εργίας αναφέρεται και στην Αναγραφή της Ρόδου²⁵⁹. Από ιστορικά, μυθολογικά και γεωγραφικά λεξικά (ΑΚΛ, ΝΛΛ), γνωρίζουμε δύο με το όνομα Ίφικλος. Και οι δύο υπήρξαν Αργοναύτες.

²⁵⁸ Athenaeus VIII: Εργίας οὖν ὁ Ρόδιος ἐν τοῖς Περί τῆς πατρίδος, προειπὼν τινα περὶ τῶν κατοικησάντων τὴν νῆσον Φοινίκων, φησὶν ὡς «Οἱ περὶ Φάλανθον ἐν τῇ Ἰαλυσῷ πόλιν ἔχοντες ἰσχυροτάτην τὴν Αχαΐαν καλουμένην, καὶ δαιτὸς ἐγκρατεῖς ὄντες, χρόνον πολὺν ἀντεῖχον Ἰφίκλῳ πολιορκούντι. Ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ θέσφατον ἐν χρησμῷ τινι λελεγμένον, ἔξαιν τὴν χώραν, ἕως κόρακες λευκοὶ γένωνται, καὶ ἐν τοῖς κρατήρσιν ἰχθύες φανῶσιν. Ἐλπίζοντες οὖν τοῦτ' οὐδέ ποτ' ἔσεσθαι, καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ὀρθομότερος εἶχον. Ὁ δ' Ἰφικλος, τυθόμενος παρὰ τινος τὰ τῶν Φοινίκων λόγια, καὶ ἐνεδρεύσας τοῦ Φαλάνθου πιστόν τινα πορευόμενον ἐφ' ὕδαρ, ὃ ὄνομα ἦν Λάρκας, καὶ πίστει πρὸς αὐτὸν ποιηράμενος, θηρεύσας ἰχθύδια ἐκ τῆς κρήνης, καὶ ἐμβαλὼν εἰς ὕδρειον, ἔδωκε τῷ Λάρκᾳ, καὶ ἐκέλευσε φέροντα τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐκχεῖν εἰς τὸν κρατήρα, ὅθεν τῷ Φαλάνθῳ ὥνοχοεῖτο. Καὶ ὁ μὲν ἐποίησε ταῦτα· ὁ δὲ Ἰφικλος κόρακας θηρεύσας, καὶ ἀλείψας γύψῳ, ἀφήκε. Φάλανθος δ', ἰδὼν τοὺς κόρακας, ἐπορεύετο καὶ ἐπὶ τὸν κρατήρα. Ὡς δὲ καὶ τοὺς ἰχθύς εἶδεν, ὑπέλαβε τὴν χώραν οὐκ εἶναι αὐτὸν εἶναι, καὶ ἐπεκηρυκέυστο πρὸς τὸν Ἰφικλον, ὑπόσπονδος ὑπεξελθεῖν ἀξίων μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ.

²⁵⁹ (XXXV) ὁ δᾶμος, οἷς ἐτίμασε αὐτὸν βασιλεὺς Περγᾶν Ἀρταξέρξας, στρεπτόν χρύσειον, τιάραν, ἀκιν[άκ]αν λιθοκόλλον, μάλα ποτ' αὐταῖ, ψέλια χρύσεια λιθοκόλλα, τὰ πάντ[α] ἄγοντα χρυσοὺς χιλιούς τριακοσίους ἑβδομ[άκ]οντα πέντε, καὶ τὰν βασιλικὰν στολάν, ὡς φασι Εργ[ίας ἐν] τᾷ γ βύβλῳ τῶν [ισ]τοριῶν, Ζήνων ἐν τᾷ

Ο πρώτος ήταν γιος του Φυλάκου και της Κλεομένης, βασιλιάς της πόλης Φυλάκης στη Θεσσαλία, γνωστός για την ταχύτητα των ποδιών του και συνεκστατεύσας με τους Αργοναύτες στην Κολχίδα. Ο δεύτερος ήταν γιος του Θεστίου, βασιλιά της Πλευρώνας της Αιτωλίας, ένα βασίλειο στο οποίο κατέφυγε τότε ο *Τυνδάρεως* και ο *Ικάριος* (Παυσανίας, III, 1), αδελφία ο πρώτος γιος του βασιλιά της Σπάρτης Οιβάλου, που εκδιώχθηκε από τον Ιπποκόωντα κι ο δεύτερος πατέρας της Πηνελόπης. Ο *Τυνδάρεως* αποκαταστάθηκε στο θρόνο από τον Ηρακλή. Αυτός ο Ίφικλος συμμετείχε στην εκστρατεία στο κυνήγι του Καλυδώνιου κάπρου, όπως και στην Αργοναυτική εκστρατεία (Απολλώνιος ο Ρόδιος). Ο Φάλανθος από όσα γνωρίζουμε από τα ίδια λεξικά, ήταν γιος του Αγήνορα και κτίτορας της ομώνυμης πόλης της Αρκαδίας, η οποία στα χρόνια του Παυσανία ήταν κατεστραμμένη. Υπήρχε και ένας δεύτερος Φάλανθος, Λακεδαιμόνιος, γιος του Αράκου, που οδήγησε από την Σπάρτη μία αποικία των Παρθενίων στην Ιταλία και έκτισε εκεί τον Τάραντα (Πλούταρχος). [FHG, IV, σ. 405]

473. Ερμαίος, ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα ο οποίος έγραψε περί Αιγυπτίων σε πολλά βιβλία (ΠΕΡΙ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ). Αναφέρεται από τον Πλούταρχο στο *Περί Ίσιδος και Οσίριδος*²⁶⁰. [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum* (FHG) IV, σ. 427]

474. Ερμείας ο Μηθυμναίος (από τη Μήθυμνα της Λέσβου). Ήταν ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα από τη Λέσβο, που όπως λέγεται, ήταν ο πρώτος που έγραψε ιστορία για τη Σικελία σε 10 βιβλία, τα *Σικελικά*²⁶¹, έργο που αναφέρεται σε γεγονότα ως το 375 π.Χ. κι αναφέρεται από τον Έφορο και το Διόδωρο το Σικελιώτη. Άλλο έργο του το *Περί Γρυνείου Απόλλωνος* με αρκετά εκτεταμένο απόσπασμα και το *περιήγησις*²⁶², στο οποίο, από σχετικό απόσπασμα που σώζεται, αναφέρεται στη Χάλκη, πόλη στην Σκυθία και η χώρα στην οποίαν είναι κτισμένη, ονομάζεται *Χαλκίτις* (FHG, II, 80).

475. Ερμησιάνναξ ο Αιγύπτιος, Έλληνας ιστοριογράφος της Αιγύπτου από τον Κολοφώνα. Έγραψε λέγεται περσική ιστορία (*Περσικά*), αλλά διακρίθηκε περισσότερο ως ποιητής με διάθεση σατυρική, όταν στο έργο του Λεόντιον, μία ελεγεία, ανέπτυξε ερωτικές ιστορίες, αρχόμενος από τον Ορφέα και την Ευρυδίκη, περνώντας, στον Όμηρο και τα ερωτικά παιχνίδια της Πηνελόπης, κατόπιν στον Ησίοδο με την Ηοίη (:), τον Ανακρέοντα και την Σαπφώ, τον Σωκράτη και την Ασπασία, αναπτύσσοντας με περιπαιχτική διάθεση τις προαναφερθείσες σχέσεις, έργο όμως που δεν σώθηκε, αλλά κάποιες μνείες γίνονται από τον Αντωνίνο και τον Παρθένιο. [TUSCULUM]

476. Ερμησιάνναξ ο Κύπριος, περισσότερο μυθογράφος παρά ιστοριογράφος, που από όσα διασώζει ο Ψευδο-Πλούταρχος, ο Κιθαιρώνας κι ο Ελικώνας ήταν αδελφοί, με τον πρώτο πλεονέκτη και το δεύτερο πρᾶο, καταδεκτικό και προστάτη των γέρων γονιών του. Ο Κιθαιρώνας είχε στήσει ενέδρα στον αδελφό του και πήγε να τον γκρεμίσει, αλλά έπεσαν και οι δύο. Οι θεοί

[.' τὰς χρόνικας συντάξις], Τιμόκριτος ἐν τᾷ β τὰς [χρονικᾶς] συντάξις, Ἰε[ρ]ῶν ἐν τᾷ γ τὰ[ν π]ερί Ῥόδου, Αἰ[έ]στρατος ἐν τᾷ β τὰς χρονικᾶς [σ]υντάξις.

²⁶⁰ Plutarch. De Is. et Osir. c. 37: Ἀρίστων τοίνυν ὁ γεγραφώς Ἀθηναίων ἀποικίαν ἐπιστολὴν τινὶ Ἀλεξάρχου περιέπεσεν, ἐν ἣ Διὸς ἰστορεῖται καὶ Ἰσίδος υἱὸς ὧν ὁ Διόνυσος ὑπὸ Αἰγυπτίων, οὐκ Ὅσιρις, ἀλλὰ Ἀρσαφῆς (ἐν τῷ ἄλφᾳ γράμματι) λέγεσθαι, δηλοῦντος τὸ ἀνδρεῖον τοῦ ὀνόματος. Ἐμφαίνει δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἑρμαῖος ἐν τῇ πρώτῃ Περί Αἰγυπτίων· ὁμοῖον γάρ φησι μεθερμηνευόμενον εἶναι τὸν Ὅσιριν. Idem ibid. c. 42: Ὁ γὰρ Ὅσιρις ἀγαθοποιός, καὶ τοῦνομα πολλὰ φράζει, οὐχ ἡκιστα δὲ κράτος ἐνεργεῖν καὶ ἀγαθοποιῶν, ὃ λέγουσι. Τὸ δ' ἕτερον ὄνομα τοῦ θεοῦ τὸν Ὀμῖν εὐεργέτην ὁ Ἑρμαῖός φησιν δηλοῦν ἐρμηνευόμενον.

²⁶¹ Athenaeus X: Ἑρμαῖας δ' ὁ Μηθυμναῖος ἐν τρίτῃ Σικελικῶν φιλοπότην φησὶ γενέσθαι Νικοτέλη τὸν Κορίνθιον.

²⁶² Steph. Byz. v. Χάλκις: ... Ἔστι καὶ πόλις Χάλκις ἐν Σκυθίᾳ, ἧς οἱ πολῖται Χαλκίται. Ἔστι καὶ ἡ χώρα Χαλκίτις, ὡς Ἑρμαῖας ἐν Περιήγησει.

μεταμόρφωσαν τον ασεβή Κιθαιρώνα²⁶³ σε βουνό, που κατοικούσαν οι Ερίνυες, ενώ ο Ελικώνας σε βουνό των Μουσών, των προστάτιδων των τεχνών και των γραμμάτων. Το ιστορικό του έργο είναι τα *Φρυγικά*²⁶⁴ καθώς και ένα άλλο, το οποίον εξιστορεί τον έρωτα του Διονύσου για την Αλφεισίβοια και τη μεταμόρφωσή της σε τίγρη του θεού κι έγινε η μετονομασία του ποταμού Σόλακος σε Τίγρη (Τίγριτα) ποταμό. Από τον έρωτα Διονύσου-Αλφεισίβοιας γεννήθηκε ο γιος του θεού *Μήδος*. [FHG, IV, 427, Ψευδο-Πλούταρχος (GGM II) II, ποτ., XII 4 σ. 651 και XXIV, 1 σ. 664)]

477. Έρμιππος ο Καλλιμάχειος (από τη Σμύρνη), ιστορικός περί το 300 με 250 π.Χ. [Πλούταρχος, *Σόλων*, FHG, III, σ. 35]

478. Έρμιππος ο Βηρύτιος, δηλ. από τη Βηρυτό, ιστορικός περί το 2^ο μ.Χ. ο οποίος μνημονεύεται στους *Στρωματείς* του Κλήμη του Αλεξανδρέα²⁶⁵. Ήταν μαθητής του Φίλωνα του Βύβλιου και γι' αυτό έγραψε σχετικά ιστορικά τεκταινόμενα με τον πολιτισμό και τις επιστήμες. Του αποδίδεται ένα έργο με τίτλο: *ένα άλλο το ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΕΨΑΝΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΔΟΥΛΩΝ* σε μερικά βιβλία, *ΟΝΕΙΡΟΚΡΙΤΙΚΑ* και *ΠΕΡΙ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ* (για τον αριθμό 7). [Paul Kroh]

Έρμιππος ο Σμυρναίος. Στην ελληνική γραμματεία αναφέρεται και ένας άλλος Έρμιππος, ο Σμυρναίος από το τόπο καταγωγής, γραμματικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, περιπατητικός και μαθητής του Καλλιμάχου στην Αλεξάνδρεια, με γραπτά: *ΠΕΡΙ ΙΠΠΩΝΑΚΤΟΣ* και *ΠΕΡΙ ΜΑΓΩΝ* και το *ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΛΑΜΨΑΝΤΩΝ* σε 4 βιβλία αναφερόμενος στους 7 σοφούς, σε 6 βιβλία για τους νομοθέτες, άλλα βιβλία για τις φιλοσοφικές σχολές, άλλα για τους γιατρούς (*ΠΕΡΙ ΕΝΔΟΞΩΝ ΙΑΤΡΩΝ* σε 5 βιβλία) κ.ο.κ. Έργο ογκώδες, που άσκησε μεγάλη επίδραση. Υπάρχουν αμφισβητήσεις για ένα άλλο ποιητικό έργο για τα άστρα και τους αστερισμούς με τίτλο «Φαινόμενα», αν είναι του ίδιου ή συνώνυμου συγγραφέα. [FHG, III, 51, 35 not.]

Ερμογένης ο Ταρσεύς, ιστορικός που έγραψε «*Περί Κοίλης Συρίας*» σε 2 βιβλία, *Περί Ομήρου σοφίας* σε ένα βιβλίο, *περί πατρίδος* επίσης σε ένα βιβλίο, *Ασίας κτίσεων* σε δύο βιβλία, *Ευρώπης κτίσεων* σε 4 βιβλία, *νήσων* σε ένα, *Ασίας σταδιασμών* σε ένα και *Ευρώπης* σε ένα, *στρατηγημάτων* σε 2, *Πίναξ Ρωμαίων και Σμυρναίων διαδοχή κατά χρόνους*. Ήταν όπως βλέπουμε

²⁶³ Idem ibid. 2, 3: Έρμησιάναξ δὲ ὁ Κύπριος ἱστορίας μέμνηται τοιαύτης. Ἑλικῶν καὶ Κιθαιρῶν ἀδελφοὶ τυγχάνοντες διαφορὰς ἔσχον τῶν τρώπων τὰς διαθέσεις· ὁ μὲν γὰρ Ἑλικῶν, πρῶτος ὑπάρχων καὶ προσηνής, συμπαθῶς γηροβοσκει τοὺς γονεῖς· ὁ δὲ Κιθαιρῶν, πλεονέκτης τυγχάνων καὶ θέλων εἰς ἑαυτὸν μεταστῆσαι τὴν οὐσίαν, πρῶτον μὲν ἐφόνευσε τὸν γεννῆσαντα, τὸν δ' ἀδελφὸν ἐξ ἐνέδρας κατακρημνίζων καὶ αὐτὸς συγκατηνέχθη. Κατὰ δὲ θεῶν πρόνοιαν εἰς ὁμώνυμα ὄρη μεταμορφηθέντες ἐγένοντο. Κιθαιρῶν μὲν διὰ τὴν ἀσέβειαν Ἐρινύων μυχός, Ἑλικῶν δὲ διὰ φιλοστοργίαν Μουσῶν ἐνδιαίτημα.

²⁶⁴ ΦΡΥΓΙΑΚΑ. Id. Ibid. 24, 1: Έρμησιάναξ δὲ ὁ Κύπριος ἱστορίας μέμνηται τοιαύτης· Διόνυσος ἐρασθεὶς Αλφεισίβοιας νύμφης, καὶ μὴτε δώροις μὴτε δεήσεσι πείσαι δυνάμενος, εἰς τὴν προειρημένην Τίγριν μετέβαλε τὴν μορφήν τοῦ σώματος· καὶ φόβῳ πείσας τὴν ἀγαπῶμένην, ἀνέλαβεν αὐτήν· καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ κομίσας, ἐγέννησεν υἱὸν Μῆδον, ὃς ἀκμάσας εἰς τιμὴν τοῦ συγκυρήματος τὸν ποταμὸν Τίγριν μετωνόμασε· καθὼς ἱστορεῖ Ἀριστῶννμος ἐν γ'.

Plutarch. De fluv. 12, 4: Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος καλούμενος ἀστήρ. Οὗτος εἴωθε νυκτὸς βαθείας πυρὸς δίκην λάμπειν, τοῦ φθινοπώρου τὴν ἀρχὴν λαμβάνοντος· προσαγορεύεται δὲ τῇ διαλέκτῳ τῶν ἐγχωρίων β α λ λ ῆ ν , ὅπερ μεθερμηνευόμενόν ἐστι βασιλεὺς· καθὼς ἱστορεῖ Έρμησιάναξ Κύπριος ἐν β' Φρυγιακῶν.

²⁶⁵ Αὐτὸς ὁ Έρμιππος υποστηρίζει ὅτι ὁ Χεῖρωνας ὁ σοφὸς Κένταυρος εἶχε γράψει *Τιτανομαχία*: «1.15.73.3 τῶν οὐρανίων ἐπιστήμην μαθήσει διαδέχεσθαι· ὁ δὲ Βηρύτιος Έρμιππος Χεῖρωνα τὸν Κένταυρον σοφὸν καλεῖ, ἐφ' οὗ καὶ ὁ τὴν Τιτανομαχίαν γράψας φησίν, ὡς πρῶτος οὗτος εἰς τε δικαιοσύνην θνητῶν γένος ἤγαγεν δεῖξας ὅρκους καὶ θυσίας ἰλαρὰς καὶ σχήματα Ὀλύμπου. 1.15.73.4 παρὰ τούτῳ Ἀχιλλεὺς παιδεύεται ὁ ἐπ' Ἴλιον στρατεύσας, Ἰππῶ δὲ θυγάτηρ τοῦ Κενταύρου συνοικήσασα Αἰόλῳ ἐδιδάξατο αὐτὸν τὴν 1.15.73.5 φυσικὴν θεωρίαν, τὴν πάτριον ἐπιστήμην».

πολυγραφέστατος, όμως φαίνεται ότι, ασκούσε την ιατρική, γιατί έγραψε ένα ογκώδες έργο από 62 βιβλία. Στον Paul Kroh αναφέρεται ότι έγραψε και *Περί Φρυγίας* και ότι ο αυτοκράτορας Δομιτιανός έδωσε την εντολή να τον σκοτώσουν (Τίτος Φλάβιος **Δομιτιανός**, που δολοφονήθηκε το 96 μ.Χ. αυτοκράτορας 81-96). Αυτός ο Ερμογένη που αναπτύξαμε δεν πρέπει να συγχέεται με έναν άλλο Ερμογένη Ταρσέα, του 2^{ου} με 3^ο μ.Χ. αιώνα, διάσημο ρήτορα και νομομαθή. [FHG, III, σ. 523, Paul Kroh, σ. 176]

479. Ερμόναξ ο Δήλιος, επικός ακαθόριστος περιόδου (4^{ος} π.Χ. αιώνας με 2^{ον} μ.Χ.), του οποίου σώζεται ένα μικρό απόσπασμα 63 λέξεων²⁶⁶. [J.U. Powell, *Collectanea Alexandrina*. Oxford: Clarendon Press, 1925 (repr. 1970): 251-252]

480. Ερξίας ιστορικός ο οποίος έγραψε ΚΟΛΟΦΩΝΙΑΚΑ, ήτοι ιστορία για την πόλη του Κολοφώνα, μία εκ των δώδεκα ιωνικών πόλεων της Μικράς Ασίας, του Κοινού των Ιώνων, που

Etym. M. 376, 51 : 'Ερξίας, ὄνομα κύριον· παρὰ τὸ βίξω βεξίας· ὑπερβιβασμῶ ἑρξίας δ' πρακτικὸς· ὁμοίως τῷ βέκτης, ἑρκτης. Cf. nom. pr. 'Ερξίων ap. Anacreont. in Athen. XI, p. 498, C; 'Ερξικλείδης ap. Pausan. X, 5, 13; 'Ερξιμένης ap. Boeckh. C. I. I, n. 165. 'Ερξανδρος Mytilenæus ap. Herodot. IV, 97. X, 37.

ΚΟΛΟΦΩΝΙΑΚΑ.

Athenæus XIII, p. 561, F: Σάμιοι δὲ, ὡς φησιν 'Ερξίας ἐν Κολοφωνιακοῖς, γυμνάσιον ἀναθέντες τῷ 'Ερωτι τὴν διὰ τούτων ἀγομένην ἑορτὴν 'Ελευθερίας προσηγόρευσάν· δι' οὗ θεὸν καὶ Ἀθηναῖοι ἐλευθερίας ἔτυγον. Καὶ οἱ Πεισιστρατῖδαι ἐκπεσόντες, ἐπεχείρησαν διαβάλλειν πρῶτοι τὰς περὶ τὸν θεὸν τοῦτον πράξεις.

ιδρύθηκε από τον Ανδραίμωνα τον Πύλιο κατά το ενδέκατο π.Χ. αιώνα (Στράβωνας, ΙΔ'). Πόλη παράλια που βρίσκεται μεταξύ της Εφέσου (νότια) και της Λεβέδου (βόρεια), πόλη η οποία γέννησε τον ποιητή Μίμνερμο και τον φιλόσοφο Ξενοφάνη. [FHG, IV, σ. 406]

481. Εστιεύς, ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα, που έγραψε για την ιστορία της Φοινίκης (ΦΟΙΝΙΚΙΚΑ). Το έργο του έχει χαθεί, αλλά έχουμε αναφορές από τον Στέφανο Βυζάντιο²⁶⁷ και από τον Ιώσηπο²⁶⁸. [FHG, IV, 433-434]

482. Ευαγόρας ο Λίνδιος, ιστορικός ο οποίος έγραψε «*Βίον Τιμαγένους και ετέρων λογίων*», «*Ζητήσεις κατά στοιχείων Θουκυδίδου*», «*Τέχνην ρητορικήν*» σε 5 βιβλία και «*Ιστορία τε περιέχουσιν τας Αιγυπτίων βασιλείας*» σε 5 βιβλία. [FHG, IV, σ. 406]

483. Ευάγριος ο σχολαστικός, ιστορικός περί του 6ου μ.Χ. αιώνα (536-594) από την Επιφάνεια της Συρίας. Διέπρεψε στην Αντιόχεια δικηγόρος στο επάγγελμα, γι' αυτό πηρε το προσωνύμιο σχολαστικός. Ήταν συνήγορος του πατριάρχη Αντιοχείας Γρηγόριο, όταν αυτός

²⁶⁶ (1) β Δαπέδου μεδέοντος ἔστι Ποσειδῶνος <δι' ἄλως μεμαῶσι νέεσθαι> ἄρμενος ἐς πόλεμόν τε καὶ ἐν νήεσσι μάχεσθαι· ἐσθλὸς καὶ πεζοῖσι καὶ ἱππῆεσιν ἄριστος ἐν πεδίῳ θεμένοισι μάχην, ἐν ὄρει δέ γε χείρων φαινόμενος· μάλα γὰρ πέλεται νικηφόρος ὄρνις· ἐς τε βοηλασίην ὀρμωμένῳ ἢ ἐπὶ λείῃν ἄρμενος· ὀπλίτην κεν ἄγων οἰκόνδε νέοιτο.

(2) Καὶ ὅταν κατὰ δεξιὰ χειρὸς ἀστράπτῃ, νίκην καὶ ὑπέρτερον εὖχος ὀπάξει

²⁶⁷ (1) «Βηρυτὸς, πόλις Φοινίκης, ἐκ μικρᾶς μεγάλης, κτίσμα Κρόνου. Ἐκλήθη δὲ διὰ τὸ εὐυδρον· βῆρ γὰρ τὸ φορέαρ παρ' αὐτοῖς. Ἰστιάιος δ' ἐν πρώτῃ τὴν ἰσχὺν βηρυτὶ Φοινίκας ὀνομάζειν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν πόλιν, ὡς Ἑλλάδιός φησιν».

²⁶⁸ (2.) Josephus Ant. Jud. I, 3, 9: Μάνεθως ... Βηρωσὸς ... Μῶχός τε καὶ Ἑστιάιος, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ Αἰγύπτιος Τερώννυμος, οἱ τὰ Φοινικικὰ συντάξαντες, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.

(3.) Josephus ib. 4, 3: Περί δὲ τοῦ πεδίου τοῦ λεγομένου Σενναῶρ ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ χώρα μνημονεύει Ἑστιάιος, λέγων οὕτως· «Τῶν δὲ ἱερῶν τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ Ἐνναλίου Διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς Σενναῶρ τῆς Βαβυλωνίας ἔλθειν.»

μετέβη στην Κωνσταντινούπολη για να απολογηθεί στον αυτοκράτορα. Εκεί γνωρίστηκε με τους κύκλους της αυτοκρατορικής αυλής κι απέκτησε το αξίωμα από τον αυτοκράτορα Τιβέριο του *κουαίστωρος* και από τον Μαυρίκιο τον τίτλο του *επιτίμου επάρχου*. Ήταν συνεχιστής της εκκλησιαστικής ιστορίας του Ευσεβίου, καλύπτοντας τα έτη 431 -593. Η *Εκκλησιαστική ιστορία* αυτή, συνίσταται από 6 βιβλία, έχει ως αρχή το 431 (αρχή συνόδου Εφέσου) και συνεχίζει την εκκλησιαστική ιστορία πλην του Ευσεβίου, αυτήν των Σωκράτη, Σωζομένου και Θεοδωρήτου. Το περιεχόμενο της ιστορίας αυτής είναι πολύ σημαντικό, γιατί περιέχει τα Δόγματα της περιόδου εκείνης, που συνδυάζονται με την πολιτική ιστορία και με αναφορές από μη σωζόμενες σήμερα ιστορικές πηγές. Αποτελεί σήμερα τη βασικότερη ιστορική πηγή για την ιστορία των δογμάτων του 5^{ου} αιώνα και γενικά το έργο του παραθέτει αποσπάσματα από τις απόψεις πολλών χαμένων πηγών της πολιτικής ιστορίας. Από την ιστορία αυτή άντλησαν στις εκκλησιαστικές τους ιστορίες ο χρονογράφος Θεοφάνης και ο Κάλλιστος Ξανθόπουλος. Εκτός από τα εκκλησιαστικά ζητήματα που αναπτύσσει και ιστορεί, εκτείνεται και στην πολιτική ιστορία. Στο 2^ο και 3^ο βιβλίο του και το έτος 502 είχε την χρονογραφία του συμπολίτη του Ευσταθίου, της οποίας τα δεδομένα έχουν παραληφθεί από τον Πρίσκο. Στο 5^ο βιβλίο του αναφέρεται σε δεδομένα του Μενάνδρου του Προτέκτορα γι' αυτό το ύφος είναι σαν να αντιγράφει το Ιωάννη τον Επιφανέα. Το ύφος του προσιδιάζει με αυτό του Θουκυδίδη, οπότε παρουσιάζει ιδιαίτερη σημασία και αξιοπιστία. Άλλα έργα του αναφέρονται επιστολές, ψηφίσματα, λόγοι και διαλέξεις. [Migne, Patrologia Graeca, 86, 2, 2415-2886, Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, τ. Α' ΑΘΗΝΑ 1897]

484. Ευάλκης, συγγραφέας που έγραψε ιστορία της Εφέσου, τα *Εφεσιακά*. [FHG, III, σ. 406]

485. Ευαλκίδας ο Ελεάτης, κάποιος ιστορικός ο οποίος αναφέρεται από τον Πausανία (VI, 16, 6) και τον Ηρόδοτο (V, 102). [FHG, IV, σ. 407]

486. Ευάνθης ο Μιλήσιος, ιστορικός που έγραψε για τον Κροίσο. [FHG, III, not. 2]

487. Ευάνθης ο Σάμιος, εποποιός και ιστορικός που έγραψε *αρχαιολογίαν θεών, Περί Γιγάντων* και *Μυθικά*. Μία αναφορά έχουμε για το πρόσωπό του με μνημόνευση των έργων του. [FHG, III, not. 2]

488. Ευανορίδας ο Ελευσίνιος, ιστορικός ο οποίος έγραψε τα ονόματα των Ολυμπιονικών, όταν έγινε Ελλαοδόκης. Υπήρξε νικητής στην πάλη στην Ολυμπία και στα Νέμεα. [FHG, IV, σ. 407]

489. Ευγαίων ο Σάμιος, ιστοριογράφος περί το 600 π.Χ. ένας από τους πολλούς ιστορικούς προ του Πελοποννησιακού πολέμου, όπως ο Δηΐοχος ο Προκοννήσιος, ο Εύδημος ο Πάριος, ο Δημοκλής ο Φυγελεύς, ο Εκαταίος ο Μιλήσιος, Ο Ακουσίλαος ο Αργείος, ο Χάρων ο Λαμψακηνός και ο Αμελησαγόρας ο Χαλκηδόνιος (FHG). Έγραψε ιστορία της πατρίδας του (*Υλη εν Σαμίων ώροις ή Ωροι Σαμίων*²⁶⁹), αναφερόμενος στη *Σαμίων αρχαιολογία* του Σιμωνίδη του Αμοργίνου του ιαμβογράφου. [FHG, II, 16]

490. Ευγάμων ο Κερνηαίος, περί το 570 π.Χ. έγραψε το έπος της Τηλεγονίας, σε 2 ραψωδίες περιγράφοντας τα γεγονότα από την επιστροφή του Οδυσσέα και την παλινόρθωση της εξουσίας του μέχρι από το γιο του με την Κίρκη Τηλέγονο (ΑΡΛΕΑ).

²⁶⁹ Για τον πατέρα του Ομήρου υποστήριζε ότι ήταν ο Μέλητας (ή Μέλης ποταμός), ενώ ο Κλεάνθης και ο Ελλάνικος ο Μαίονας: «Ελλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης τὸν πατέρα αὐτοῦ Μαίονα λέγουσιν, Εὐγαίων δὲ Μέλητα, Καλλικλῆς δὲ Δμασαγόραν, Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος Δαήμονα ἔμπορον». Phot. Lex. v. Νηϊς: Καὶ ἐν Σάμῳ δὲ θηρία γενέσθαι (sc. φασίν), ὧν φθεγγομένων ῥήγνυσθαι τὴν γῆν· ἐκαλοῦντο δὲ νηία (scr. νηίδες), ὡς εὐταίων (ὡς ἐνταίων Suidas.; scr. ὡς Εὐγαίων). Suidas: Αἰσωπος. Σάμιος ἢ Σαρδιανός· Εὐγείτων δὲ Μεσημβριανὸν εἶπεν· ἄλλοι, Κοτυαέα Φρύγα.

491.Εύδημος ο Ρόδιος,

ιστορικός, περιπατητικός φιλόσοφος, γεωμέτρης κι αστρονόμος (350-285 π.Χ.). Υπήρξε μαθητής του Αριστοτέλη, αλλά με τη διαδοχή της σχολής από τον Θεόφραστο, φαίνεται να ιδρύει τη δική του φιλοσοφική σχολή στη Ρόδο

και να γράφει ιστορία επιμέρους κλάδων κυρίως θετικών επιστημών. Τα σωζόμενα αποσπάσματα που συγκέντρωσε και εξέδωσε ο Leonhard Spengel το 1866 με τίτλο: Eudemi Rhodii Peripatetici Fragmenta quae supersunt στο Βερολίνο, του αποδίδουν τίλους έργων: Φυσικά, Αριθμητική Ιστορία, Γεωμετρική Ιστορία, Περί γωνίας, Αστρολογική ιστορία, Αναλυτικά, περί λέξεως και κάποια αποσπάσματα (fragmenta) που υποδεικνύουν έργο *Περί θρησκείας*. Το έργο του θα πρέπει να ήταν ευρύτατο, αλλά ο χρόνος το αφάνισε. Από τα θαυμάσια αυτά έργα πολλά πέρασαν σε υπομνηματισμούς των έργων του Αριστοτέλη και πιθανόν τα Ηθικά Ευδήμια να είναι έργο του Ρόδιου φιλοσόφου. Ο ίδιος θα πρέπει να συμμετείχε στην επεξεργασία του ογκώδους έργου του Αριστοτέλη και να υπήρξε ένας από τους πιο έγκυρους εξηγητές και παραφραστές του μεγάλου διδασκάλου του. Ο Εύδημος αναφέρεται από τον Κλήμη τον Αλεξανδρέα, τον Διογένη το Λαέρτιο, τονΑιλιανό, τον Πορφύριο, τον Σιμπλίκιο και τον Πρόκλο.

491. Εύδημος ο Πάριος (αν και στους *Στρωματείς* του Κλήμη αναφέρεται ως Νάξιος, δηλαδή να κατάγεται από τη Νάξο, λέγοντας ότι ως ιστορικός αυτός και ο Γοργίας ο Λεοντίνος, έκλεψαν από τον *Μελεσαγόρου*). Εκτός από ιστορικός προ του Πελοποννησιακού πολέμου, ο οποίος έγραψε για τα γεγονότα που έλαβαν μέρος, υπήρξε και σοφιστής (FHG, II, σ. 20).

492. Εύδοξος ο Κνίδιος, 408-355 π.Χ. Γεωγράφος, αστρονόμος, γεωμέτρης, γιατρός και νομοθέτης. Ήταν γιος του Αισχίνη, είχε τη φήμη μεγάλου μαθηματικού και αστρονόμου, αλλά ήταν γνωστός επίσης και ως γεωγράφος, γιατρός και φιλόσοφος. Ήταν πολυτάλαντος, ασχολήθηκε με τη μουσική και γενικά υπήρξε πολυμαθέστατος και πολυγραφότατος. Διετέλεσε μαθητής του Αρχύτα και Ταραντίνου και του γιατρού Φιλιστίωνα στη Σικελία. Το 367 σε ηλικία 23 χρόνων πήγε κι εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, παρακολουθώντας μαθήματα φιλοσοφίας από τον Πλάτωνα και αυτά των σοφιστών. Μετέβη στην Αίγυπτο με συστατική επιστολή του Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαου Β΄ προς τον Φαραώ Ταχώ και παρέμεινε εκεί για 16 μήνες. Στην επιστροφή του κατέληξε στην Κύκιο της Προποντίδας και δημιούργησε σχολή, την ονομαστή Σχολή Κυζίκου. Οι μαθητές του τον επευφημούσαν με το προσωνύμιο *Ένδοξος*. Στα μαθηματικά είναι γνωστό το αξίωμα Ευδόξου-Αρχιμήδη ή αξίωμα συνέχειας, που έδωσε μία λύση στο Δήλιο πρόβλημα, η οποία δεν διασώζεται, όπως και η ύπαρξη ορισμένων θεωρημάτων για τους ασύμμετρους αριθμούς, για τη χρυσή τομή και τις αναλογίες (σχέσεις όγκων γεωμετρικών σχημάτων). Επίσης έγραψε μελέτες για τις ομόκεντρες σφαίρες και την κίνηση των πλανητών. Κατασκεύασε επίσης διόπτρες, χάρτη ουράνιας σφαίρας, αστρολάβο και *πόλο*, ένα είδος φορητού ρολογιού. Συνέγραψε την ιστορία «οκταετηρίδα». Στην Αθήνα δίδαξε μαθηματικά και αστρονομία-γεωγραφία στην Ακαδημία του πλάτωνα και αργότερα επέστρεψε στην πατρίδα του την Κνίδα, όπου ίδρυσε αστεροσκοπείο. Κατά την επιστροφή του οι συμπατριώτες του τον υποδέχτηκαν με μεγάλες τιμές κι αυτός συνέθεσε νομοθεσία. Ο Στράβωνας (Β΄, 98) τον θεωρεί ως τέταρτο κατά σειρά αμέσως μετά τον Δημόκριτο σημαντικό φιλόσοφο. Τα έργα του έχουν χαθεί, ενώ διασώζεται στο μουσείο του Λούβρου ένας αιγυπτιακός πάπυρος του 190 περίπου π.Χ.

280

ANONYMI VARIAE COLLECTIONES.

[EX THEONIS SMYRNAEI ASTRONOMIA.]

87

Τίς τί εἶπεν ἐν μαθηματικοῖς;

*Εὐδήμος ἱστορεῖ ἐν ταῖς Ἀστρολογίαις ὅτι Οἰνοπίδης
εὔρε πρῶτος τὴν τοῦ ζῳδιακοῦ διάζωσιν καὶ τὴν τοῦ με-
γάλου ἐνιαυτοῦ περιστάσιν· Θαλῆς δὲ ἡλίου ἐκλείψιν καὶ ὁ*

Από το HERONIS ALEXANDRINI, GEOMETRICORUM ET STEREOMETRICORUM RELIQUIAE, του FRIDERICUS HULTSCH, BEROLINI 1834.

με σημειώσεις και σχόλια κάποιου ανώνυμου πάνω στα βιβλία του. Πιθανόν να πρόκειται για μαθητή του, ο οποίος επιγράφει τον πάπυρο: *Ευδόξου τέχνη*. [F. Lasserre, *Die Fragmente des Eudoxos von Knidos*. Berlin: De Gruyter, 1966: 39-127]

493. Εύδοξος ο Κυζικηνός (από την Κύζικο της Προποντίδας), έζησε περί το 150-100 π.Χ. Ο πρώτος που τόλμησε ταξίδι στην Ινδία, διαπλέοντας τον Ινδικό ωκεανό. Λέγεται ότι έκανε το γύρο της Αφρικής από τον αραβικό κόλπο προς τις Ηράκλειες Στήλες, όπου τερμάτισε στο λιμάνι Κάδιζ (Γάδαιρα, νοτιοδυτική Ισπανία). Το έργο του ερωτεύτηκε κυριολεκτικά ο Στράβωνας, ο οποίος ως ερευνητή τον είχε σε περίοπτη θέση. Στην Αλεξάνδρεια λέγεται ότι έφθασε ως έμπορος προϊόντων της πατρίδας του της μακρινής Κυζίκου της ασιατικής ακτής της Προποντίδας. Η πιο φημισμένη αποστολή του Εύδοξου του Κυζικηνού είναι αυτή που έγινε με εντολή των Πτολεμαίων στην περιοχή της Ερυθράς Θάλασσας γύρω στα 140 π.Χ., όπου έκανε μία λεπτομερή καταγραφή στις περιοχές που ερεύνησε. Με εντολή του Πτολεμαίου του Η', του επονομαζόμενου Ευεργέτη Β', έκανε μία εξερεύνηση της Ινδικής χερσονήσου, σημαντικής τοποθεσίας για το πτολεμαϊκό εμπόριο των μπαχαρικών, ευγενών μετάλλων και πολυτίμων λίθων από την περιοχή αυτή, που διατηρήθηκε για πάνω από 500 χρόνια. Μαζί με τον Ίππαλο θεωρούνται ότι, έδωσαν λεπτομερείς οδηγίες για τους μουσώνες των Ινδιών, ανέμους που πρέπει να γνωρίζει κάθε ναυτικός για να μπορεί να ανταπεξέλθει στα ταξίδια του προς αυτές τις περιοχές. Με προτροπή του Πτολεμαίου του Ζ' του Ευεργέτη επιχείρησε ένα ταξίδι στη δυτική Ινδία περί το 118 π.Χ. πιθανόν στα Βαρύγαρα, από το οποίο γύρισε με φορτωμένα τα πλοία του με πολλά προϊόντα δυσεύρετα στην Αίγυπτο και πολλά πλούτη (αρώματα, δέρματα, ελεφαντόδοντο, μπαχαρικά, πολύτιμους λίθους και πολύτιμα μέταλλα). Αργότερα η γυναίκα του Πτολεμαίου του Ζ', η Κλεοπάτρα η Κόκκη, η οποία τον διαδέχθηκε στο θρόνο, οργάνωσε νέα αποστολή υπό τον Εύδοξο στην Ανατολή και μάλιστα στα λιμάνια των δυτικών Ινδιών, ο οποίος όμως κατά την επιστροφή του παρασύρθηκε από δυνατούς ανέμους πέρα απ' την Αιθιοπία και το ταξίδι του δεν θεωρήθηκε ότι ήταν πετυχημένο από πλευράς αποτελεσμάτων. Με νέα όμως χρηματοδότηση από την Κλεοπάτρας τη Γ', πραγματοποίησε περί το 116 π.Χ. ένα άλλο ταξίδι νοτιοανατολικά της Αφρικής, ακολουθώντας τις ακτογραμμές της Αιθιοπίας, της σημερινής Σομαλίας, Κένυας και Τανζανίας, υποστηρίζοντας ότι είναι δυνατός ο Περίπλους της Αφρικής (τότε την ονόμαζαν Λιβύη), ...ως δυνατός είη ο περίπλους ο Λιβυκός... (Στράβωνας), μία άποψη που στηρίχθηκε από ένα ναυάγιο που συνάντησε, προερχόμενο από τα Γάδαιρα της Βαιτικής Ισπανίας (Κάδιζ). Από το ναυάγιο έκοψε από την πλώρη του ναυαγισμένου πλοίου ένα ξύλινο άλογο. Το εύρημα αυτό ήταν χαρακτηριστικό για τα πλοία προερχόμενα από τα Γάδαιρα, ενδειξη ότι είχε βγει στον μεγάλο Ωκεανό. Λέγεται επίσης, ότι, έγραψε και ένα λεξικό της γλώσσας των κατοίκων της Σομαλίας. Για να επιβεβαιώσει την άποψη του περίπλου της Λιβύης (δηλ. της Αφρικής) και από τα ανατολικά με νότια κατεύθυνση και από τα δυτικά, εκτός των Ηράκλειων στηλών, περιπλέοντας τις δυτικές ακτές της ηπείρου με κατεύθυνση προς το νότο, ο Εύδοξος προετοίμασε μία νέα αποστολή με την οικονομική βοήθεια του Πτολεμαίου του Θ' του επονομαζόμενου Λάθυρου (116-107 π.Χ.) και των λιγοστών οικονομικών πόρων που του είχαν απομείνει, ναυπηγώντας ένα πολύ μεγάλο πλοίο και δύο σχεδίες. Τον επόμενο χρόνο επιχειρεί ξανά το ταξίδι του περίπλου της αφρικανικής ηπείρου από τα δυτικά, ξεκινώντας από την Αλεξάνδρεια, φθάνοντας στην Κάλπη και μετά στον Έξω Ωκεανό (Ατλαντικό), ένα ταξίδι που στέφθηκε με επιτυχία, όπως μας μαρτυρεί ο Κορνήλιος Νέπων κι ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος. Ξεκίνησε το ταξίδι του και έφθασε λέγεται μέχρι τον Ισημερινό διαπλέοντας τις δυτικές ακτές της Αφρικής, αλλά λόγω άπνοιας, επέστρεψε στην Μαυρουσία (Μαρόκο). Οι μαρτυρίες από τον Στράβωνα και τον Ποσειδώνιο, επιβεβαιώνουν το ταξίδι αυτό, όμως σταματούν μετά τη νέα απόπειρα να ολοκληρώσει τον περίπλου της Αφρικής από τα δυτικά γύρω στο 120 π.Χ. σε ένα ταξίδι χωρίς επιστροφή, εφόσον χάνεται

οριστικά κάθε ίχνος της αποστολής του. [Tozer, Henry F. (1997). *History of Ancient Geography*. Biblio & Tannen. pp. 189–190]

494. Εὐδόξος ο Ρόδιος, 3^{ος} αι. π.Χ. ιστοριογράφος και γεωγράφος. Έγραψε ένα έργο σε τουλάχιστον 9 βιβλία με τίτλο: ΙΣΤΟΡΙΑΙ, με περιγραφές χωρών, περιοχών και θαλασσών. Δυστυχώς σώζονται δύο ισχνά αποσπάσματα²⁷⁰. [FHG, IV, σ. 407-408]

495. Εὐδώρος, περιπατητικός φιλόσοφος και ιστοριογράφος. Μνημονεύεται από τον Στράβωνα (ΙΖ', 650): «περὶ τοῦ Νείλου βιβλίον, Εὐδωρόν τε καὶ Ἀρίστωνα τὸν ἐκ τῶν περιπάτων». [Jacoby, Felix, "Eudoros von Alexandria (650)." *Die Fragmente der Griechischen Historiker Part I-III*. General Editor: Felix Jacoby, FHG, III, 324, 1]

496. Εὐημερίδας ο Κνίδιος, ιστορικός που μνημονεύεται από τον Πλούταρχο. [FHG, IV, 408]

497. Εὐήμερος ο Μεσσήνιος (από τη Μεσσήνη της Σικελίας), ιστορικός και γεωγράφος του βασιλιά Κάσσανδρου της Μακεδονίας (περίπου 340 με 260 π.Χ.), γνωστός σήμερα για το κριτικό του πνεύμα απέναντι στη μυθολογία, την οποία προσπάθησε να την προσγειώσει στην πραγματικότητα και να αποδώσει τις θεϊκές ικανότητες των θεών σε πράξεις που ευεργέτησαν τους υπόλοιπους ανθρώπους, χαρακτηριζόμενος γι' αυτό «Αθεός». Οι θεοί γι' αυτόν είναι κοινώς θνητοί με κάποιες επινοήσεις. Η Λερναία Ύδρα δεν ήταν τίποτα άλλο, παρά ρυάκια που τροφοδοτούσαν το βάλτο, οπότε κόβοντας το ένα το ρέον ύδωρ σχημάτιζε ένα ή περισσότερα άλλα, εμποδίζοντας την αποξήρανση του βάλτου. Ο Ηρακλής, έξοχος μηχανικός υδραυλικών έργων (το είχε αποδείξει και στον καθαρισμό του κόπρου του Αυγείου με την εκτροπή των υδάτων του Αλφειού και Πηνειού της Ήλιδος) αποξήρανε το βάλτο της πόλης της Λέρνης, ενός επίνειου του Αργολικού κόλπου, στις εκβολές ομώνυμου ποταμού. Στον Ευήμερο αναφέρεται ένα γεωγραφικό έργο από 3 βιβλία με τίτλο: *Ιερά Αναγραφή*, στο οποίο δίνεται μία περιγραφή ενός ταξιδιού στον Ινδικό Ωκεανό, ανάμεσα στα άλλα περιγράφοντας το νησί Παγγαία, δίνοντας πληροφορίες για το πολίτευμα της κοινωνίας που υπήρχε σ' αυτό, τη δομή της και την οικονομία της. Έλεγε ότι, το οικονομικό σύστημα των κατοίκων του νησιού βασιζόταν στην κοινοκτημοσύνη. Ο περίεργος τίτλος του βιβλίου οφείλεται σε μια επιγραφή που βρέθηκε στο νησί, και η οποία αναφέρει τα κατορθώματα των πανάρχαιων βασιλιάδων του, που είχαν τα ονόματα Κρόνος, Ουρανός και Δίας. Οι υπηρεσίες που πρόσφεραν αυτοί οι βασιλιάδες στους γηγενείς κατοίκους του νησιού (μήπως ήταν οι εξόριστοι του παλιού ιερατείου μετά την τιτανομαχία και γιγαντομαχία;), είχαν ως αποτέλεσμα να περιβληθούν με τιμές θεών και τα ονόματά τους να δοθούν στα ουράνια σώματα για να υπενθυμίζουν όλους τους καιρούς τη μνήμη τους. Το ταξίδι αυτό θεωρείται σήμερα από πολλούς ιστορικούς ότι είναι φανταστικό και ότι με αυτό ο Ευήμερος προσπαθούσε να βρει τις αιτίες της μυθοποίησης ορισμένων ιστορικών προσώπων από τις αγαθοεργίες τους και να ψέξει τη σκοπιμότητα ορισμένων αρχόντων, που περιέβαλαν τον εαυτό τους με πράξεις λατρείας, εκμεταλλευόμενοι την εξουσία την οποίαν ασκούσαν. Οι σημερινές αρχαιολογικές ανασκαφές από Γάλλους αρχαιολόγους, ταυτίζουν την Παγγαία με το σημερινό νησί Μπαχρέϊν, νησί μαργαριταριών, στο εσωτερικό του Περσικού κόλπου, το οποίον κάποτε υπήρξε ναυτικός σταθμός των Μινωιτών, αργότερα με έντονη ελληνική παρουσία, επονομαζόμενο ως νήσος **Τύλος**. Η πρωτεύουσα της Τύλου ονομαζόταν **Δαλός** και οι

²⁷⁰ Στις θαυμαστές ιστορίες του Απολλώνιου γράφεται: «Εὐδοξος ὁ Ρόδιος **Περὶ τὴν Κελτικὴν** εἰναί τι ἔθνος φησὶν, ὃ τὴν ἡμέραν οὐ βλέπειν, τὴν δὲ νύκτα ὁρᾶν», το πρώτο απόσπασμα και «Αδρία, τὸ πέλαγος. Διονύσιος· ὃς πρότερον ἐπὶ τῇ Ὀλυμπίᾳ (Δ. ὁ πρότερος ἐπὶ τῇ ὧ' ὁλ., δηλ. 38^η ολυμπιάδα) πόλιν ἔκτισεν Ἀδρίαν ἐν τῷ Ἰωνικῷ κόλπῳ, ἀπ' ἧς καὶ τὸ πέλαγος Ἀδρίας καλεῖται. Εὐδοξος δὲ ἐν τῇ θ' τῶν Ἱστοριῶν τὸ πέλαγος καὶ τὴν πόλιν ὀνομασθῆναι Ἀδρίαν φησὶν ἀπὸ Ἀδρίου τοῦ Μεσσαπίου Παύσωνος».

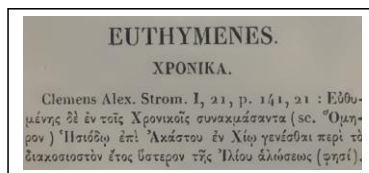
ελληνικές επιγραφές σε παρακείμενα ερείπια τεμένους του Κάστορα και του Πολυδεύκη (θεωρούνται προστάτες των ναυτικών) που έχουν ανακαλυφθεί, ομιλούν ότι, ανήκε στο βασίλειο του Χάρακος του βασιλιά *Υσπασίνη* (Πασίνη ή Σπασίνη) και της βασίλισσας *Θαλασσίας* (βασίλευσαν περί το 120 π.Χ.). Οι απόψεις του Ευήμερου χαρακτηρίστηκαν στην εποχή του και στους μετέπειτα χρόνους ως αθεϊστικές και συνέχισαν αυτών του Εκαταίου του Αβδηρίτη, των σοφιστών Πρόδικου από την Κείο και του Κριτία και υπέστησαν έντονη πολεμική από τον θρήσκο Καλλιμάχο τον Κυρηναίο στο έργο του: *Υμνοι* (προς το Δία). Ευτυχώς το βιβλίο διασώθηκε του Ευήμερου σε μια λατινική μετάφραση από τον Quintus Ennius (Κόιντος Έννιος, 239-169 π.Χ.). Οι χριστιανοί καθιέρωσαν τον όρο *ευημερισμός*, που με αυτόν δήλωναν την κριτική ερμηνεία των μύθων και την απογύμνωση από οτιδήποτε θεϊκό των θρησκευτικών αντιλήψεων, όρος μάλλον αποτυχημένος. Το έργο του Ευήμερου κυκλοφορεί σε μία έκδοση του Τορίνου (1956), που περιέχει σχόλια από τον G. Vallauri. Επίσης το έργο του αναφέρεται στα FGrH και στο *Quaestiones Euhemeræe*, του P. Van Gils, μια παλιά διδακτορική διατριβή του 1902. [FHG, II, 100 not.]

498. Ευημερίδας ο Κνίδιος, ιστορικός άγνωστης εποχής, ο οποίος υποστηρίζει ότι το *Νώρικον* (πόλη της Φρυγίας), σημαίνει ασκός, γιατί εκεί ο Πεισίστρατος ο Λακεδαιμόνιος έθαψε σε ασκό τα λείψανα του Σατύρου. [FHG, IV, 408]

499. Ευθυμένης ο Μασσαλιώτης, 6^{ος} αι. π.Χ. ή κατ' άλλους το 340 π.Χ., έξοχος εξερευνητής και γεωγράφος, προγενέστερος του Πυθέα, ο οποίος κατά τα τέλη του 6^{ου} αιώνα π.Χ. πέρασε τις Στήλες του Ηρακλέους και κατευθύνθηκε κατά μήκος των δυτικών αφρικανικών ακτών, φθάνοντας στον ποταμό Σενεγάλη, τα νερά του οποίου θεώρησε ήταν αυτά με του Νείλου, προβάλλοντας θεωρίες για την πλημμυρίδα του ποταμού της Αιγύπτου. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν ότι ακολούθησε την πορεία του Άνωνα, για να δει τα αποτελέσματα του ταξιδιού του και τους εμπορικούς σταθμούς των αποίκων που είχε εγκαταστήσει κατά μήκος των δυτικών αφρικανικών ακτών. Έγραψε έναν *Περίπλου*, του οποίου ένα απόσπασμα έχει παραδοθεί στο *Naturales quaestiones* (4, 24) του Σενέκα του νεότερου. Από αυτά που γνωρίζουμε σήμερα είναι ότι, είχε εξερευνήσει νοτιοανατολικές ακτές, στις οποίες ο Άνωνας δεν είχε εξερευνήσει. Σύμφωνα με τα σωζόμενα αποσπάσματα που συγκέντρωσε ο Μύλερ, έχει γράψει *ΧΡΟΝΙΚΑ*, (Κλήμης ο Αλεξανδρεύς στα *Σωζόμενά του*), στα οποία αναφέρει ότι ο Ησίοδος ήταν σύγχρονος με τον άρχοντα Άκαστο της Χίου, είδηση που επιβεβαιώνεται και από τον Αρχέμαχο στο τρίτο βιβλίο των *Ευβοϊκών*. [FHG, IV, 408, Στράβωνας]

500. Ευκράτης, Έλληνας ιστορικός άγνωστης εποχής που έγραψε ιστορία της Ρόδου με τίτλο τα *Ροδιακά* (ΑΚΛ). [FHG, IV, σ. 407]

501. Ευκτήμων(ας) ο Αθηναίος, 5^{ος} αι. π.Χ., γεωγράφος, μετεωρολόγος κι αστρονόμος, που αναμόρφωσε το αθηναϊκό ημερολόγιο το 432 π.Χ. Ο *Ευκτήμων* ανέπτυξε μία θεωρία κατά την οποία εύρισκε σχέση της αλλαγής των καιρικών φαινομένων με τις φάσεις των αστέρων (*επισημασία*), χρήσιμη για τη ναυσιπλοΐα. Εργάστηκε μαζί με τον Μέτωνα στην αναμόρφωση του αθηναϊκού ημερολογίου το 432 π.Χ. Κατασκεύασαν μαζί έναν ημερολογιακό πίνακα (*παράπηγμα*), τα μετεωρολογικά δεδομένα του οποίου όμως ήταν έργο του Ευκτήμονα. Του αποδίδεται ένα περιηγητικό έργο της Μεσογείου με τίτλο: *Περίπλους της έσω θαλάσσης*. Ένας κρατήρας της σελήνης φέρει σήμερα το όνομά του. [F. Boll, *Griech. Kalender*, τόμος III (SB Munchen 3), 1913 και A. Rehn, *Parapegma-Studien* (Abh. Akad. Munchen 19), 1941, Vitruvius Pollio (1^{ος} αι. π.Χ.), *De architectura* (Περί αρχιτεκτονικής)]

502. Εύμαχος ο Νεαπολίτης, περιηγητής και ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα, που έγραψε έργο με τίτλο: ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ²⁷¹ και το οποίο αναφέρεται από τον Ιερώνυμο και τον Φλέγοντα. Έγραψε και μία ιστορία για τον Αννίβα (ΠΕΡΙ ANNIBAN²⁷²) σε 2 βιβλία. [FGrH, 178 F2, FHG, II, σ.102]

503. Ευμένης ο Καρδιανός, από την πόλη Καρδία της Θράκης, που είχε ανατραφεί στην αυλή του Φιλίππου Β΄ του πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, κατόπιν στρατηγός του μεγάλου στρατηλάτη και μυστικός σύμβουλος και γραμματέας. Νυμφεύτηκε αργότερα με τη Βαρσίνη και συγγένεψε με την οικογένεια των βασιλέων της Μακεδονίας. Ο Ευμένης ήταν υπεύθυνος για την τακτική έκδοση των *βασιλείων εφημερίδων*, π.ν.ω από 500 στον αριθμό, οι οποίες αφηγούνται τα καθημερινά περιστατικά της εκστρατείας στην Ασία και την Αίγυπτο. Βοηθός του ήταν ο Διόδοτος ο Ερυθραίος. Τα αντίγραφα των φύλλων αυτών φυλάσσονταν στο προσωπικό αρχείο του βασιλιά, το λεγόμενο «*γαζοφυλάκιον*» και ήταν απόρρητες στο ευρύ κοινό, γιατί στο περιεχόμενό τους είχαν σημαντικές πληροφορίες για τα εδάφη που διέτρεχε και έλεγχε ο στρατός του Αλεξάνδρου. Πρόσβαση σ' αυτές είχαν άτομα της απόλυτης εμπιστοσύνης του βασιλιά και του επιτελείου του. Μετά το θάνατο του Αλέξανδρου οικειοποιήθηκε τη φιλία του Περδίκκα, που μοίρασε τις σατραπείες και εκμεταλλευόμενος την εκτίμηση του γηραιού στρατηγού για τη βαθειά φρόνηση, που επεδείκνυε, διορίστηκε σατράπης της Καπαδοκίας, της Παφλαγονίας και των εδαφών της αυτοκρατορίας μέχρι την Τραπεζούντα. Σκοτώθηκε σε μια φοβερή μάχη με τον Αντίγονο, πλησίον των Σούσων. Θεωρείται ότι έγραψε μία Ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, επαινούμενος από τους αρχαίους ιστορικούς. Οι περίφημες εφημερίδες που συνέταξε, αποτέλεσε βασικό υλικό για να γράψει 400 χρόνια μετά ο Αρριανός την επτάτομη ιστορία του μεγάλου στρατηλάτη (*Αλεξάνδρου ανάβασις*) και να γνωρίζουμε κάποιες λεπτομέρειες σήμερα από την ανεπανάληπτη αυτή εκστρατεία (ΝΛΛ). [SPAM, 121]

504. Εύμηλος ο Κορίνθιος, εποποιός, ιστορικός κι αν ο Όμηρος ήταν αρχηγέτης της γεωγραφίας κατά τον Στράβωνα, θα πρέπει κι ο Εύμηλος να ήταν καλός γνώστης της γεωγραφίας. Πρέπει να καταγόταν από επιφανή οικογένεια, οίκο των Βακχιαδών της Κορίνθου²⁷³, που είχε τυρρανεύσει κατά τους χρόνους που κτίστηκαν οι Συρακούσες. Ως εποποιός μετέλαβε τα έργα του Ησίοδου σε πεζό λόγο. Όπως μας πληροφορούν τα λεξικά του Κωνσταντινίδη και του Λωρέντζη περί το 768 π.Χ. έγραψε τα *Κορινθιακά*, στα οποία εξέθετε την αρχαία ιστορία της πατρίδας του, περιλαμβάνοντας ένα πλούσιο γενεαλογικό υλικό με χρονολογική διαδοχή και τα συμβάντα της αργοναυτικής εκστρατείας (ένα πλούσιο υλικό το γνώριζε ο Πausανίας²⁷⁴). Έγραψε και για την Εφύρα. Ανάμεσα στα άλλα μνημονεύεται το έργο *Νόστοι*, που πραγματευόταν

²⁷¹ ΦΛΕΓΩΝ: Εύμαχος δέ φησιν ἐν Περιηγήσει Καρχηδονίους περιτρυφούντας τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν εὐρεῖν ὀρύσσοντας δύο σκελετοὺς ἐν σοροῖς κειμένους, ὧν τοῦ μὲν εἰκοσιτέσσαρας εἶναι πῆχεις τὴν σύνθεσιν, τοῦ δὲ ἑτέρου εἰκοσιτρεῖς.

²⁷² ΠΕΡΙ ANNIBAN: Athen. XII: Εὐμαχος δ' ὁ Νεαπολίτης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περιῶν Ἀννίβαν ἱστορίων Τερώνυμόν φησι τὸν τυραννήσαντα Συρακοσίων ἀγαγέσθαι γυναῖκα τῶν ἐπ' οἰκίματος προεστηκυῶν, Πειθῶ ὄνομα, καὶ ἀποδείξει βασιλῖδα.

²⁷³ οικογένεια αριστοκρατῶν που ηγεμόνευε της Κορίνθου από το 777 π.Χ. μέχρι το 651 π.Χ., όταν καθαιρέθηκαν από τον Κύπελο

²⁷⁴ (1) ΑΛΛ' ὅτε δ' Αἰήτης καὶ Ἀλωεύς ἐξεγένοντο Ἡελίου τε καὶ Ἀντιόπης, τότε δ' ἄνδρα χῶρον δάσσατο παισὶν ἑοῖς Ὑπερίωνος ἀγλαὸς υἱός· ἦν μὲν ἔχ' Ἀσωπός, ταύτην πόρε δίω Ἀλωεῖ· ἦν δ' Ἐφύρη κτεάτισσ', Αἰήτη δῶκεν ἅπασαν· Αἰήτης δ' ἄρ' ἐκὼν Βούνῳ παρῴδακε φυλάσσειν, εἰσέκεν αὐτὸς ἴκοιτ' ἢ ἐξ αὐτοῖο τις ἄλλος ἢ πᾶις ἢ υἱόνος· ὁ δ' ὥχετο Κολχίδα γαῖαν. (2) Τὸν δ' ἔλεν ἀμφασίη ῥίπῃ στιβαροῖο σόλοιο, Αἰήτην. οἱ δ' ὥστε θοοὶ κύνες ἀμφιθορόντες ἀλλήλους βρυχηδὸν ἐδίον· οἱ δ' ἐπὶ γαῖαν μητέρα πίπτον ἑοῖς ὑπὸ δούρασιν ἤντε πεῦκαι ἢ δρύες, ἅς τ' ἀνέμοιο κατὰικες δονέουσιν. (3) Ὅφρα θεῶν δεκάτην ἀκροθινίᾳ τε κρεμάσαιμεν σταθμῶν ἐκ Ζαθέων καὶ κίονος ὕψηλοιο... Τῷ γὰρ Ἰθωμάτᾳ καταθύμιος ἐπλετο μοῖσα ἅ καθαρὰ. (4) καὶ ἐλεύθερα σάμβαλ' ἔχοισα. Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἐννέα κούραι.

την επιστροφή των Ελλήνων και των Αχαιών στα πάτρια εδάφη τους. Σώζονται οι τίτλοι άλλων δύο επών του: η *Ευρώπεια* ή *Ευρωπία*, στο οποίο υπήρχε μεγάλο πλήθος μύθων προερχομένων από την Ευρώπη και η *Βουγωνία*, που από όλο το έργο του σώζονται επίσης δύο εξάμετροι στίχοι σε ένα προσόδιο αφιερωμένο σε γιορτή του θεού Απόλλωνα, παραγγελία κάποιου ηγεμόνα της Μεσσηνίας. Λέγεται μάλιστα ότι έγραψε και για την *Τιτανομαχία*, την οποίαν όμως μερικοί αποδίδουν στον Αρκτίνο. Ο Πausανίας δέχεται ότι το μόνο γνήσιο έργο του Εύμηλου ήταν το *Προσόδιον*, ύμνος των Μεσσηνίων προς τον Απόλλωνα (πέμποντες μάλιστα *θεωρίαν* στη Δήλο, όπου *θεωρίς* ήταν το ιερό πλοίο με τους εκπροσώπους τους *θεωρούς*), όταν ήσαν ελεύθεροι και σε μέγιστη ακμή πριν τον πρώτο Μεσσηνιακό πόλεμο. Ο ύμνος ήταν γραμμένος στα Δωρικά. Ο Pausanias αποδίδει στον Εύμηλο τα έπη που είχαν γραφτεί σε λάρνακα του Κύψελου (πατέρα του Περίανδρου, τυρράνου της Κορίνθου από το 658 π.Χ.), ενός σπανίου αναθήματος. Τα έπη του Εύμηλου ήταν συντεταγμένα κατά γενεαλογικό τρόπο. Στα σχόλια του Βατικανού για την Τρωάδα του Ευριπίδη ο Εύμηλος αναφέρεται εκ παραγραφής και ως Εύμολπος. [K. Müller ή Καρόλου Οδοφρ. Μυλλέρου, Ιστορία της Ελληνικής Φιλολογίας, μετάφραση Αριστείδου Κυπριανού, τόμος 1^{ος} σ. 137, έκδοση Σπυρ. Κουσελίνη, Αθήνα 1885, FHG, II, σ. 20, G. Kinkel, *Epicorum Graecorum fragmenta*, vol. 1. Leipzig: Teubner, 1877: 188, 191, 193, 195]

505. Ευνάπιος ο Σαρδιανός (από τις Σάρδεις της Λυδίας), νεοπλατωνικός φιλόσοφος, ρήτορας, βιογράφος και ιστορικός της σχολής της Περγάμου, ο οποίος έζησε στα τέλη του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα (346-414). Τη ρητορική τη διδάχτηκε από τον Προαιρέσιο στην Αθήνα, όπου κατά τη διάρκεια της εκεί παραμονής και μαθητείας του μυήθηκε στα Ελευσίνια μυστήρια. Το 366 μ.Χ. επέστρεψε στην πατρίδα του, σχετίστηκε με τον Ορειβάσιο, όπου σπούδασε την ιατρική και έγραψε ένα έργο με τίτλο: *Ευπόριστα* προς τιμήν του διάσημου γιατρού. Είναι γνωστό ότι έγραψε μία πραγματεία για τους σοφιστές και φιλοσόφους, που συνίσταται από βιογραφικά αναλυτικά σημειώματα (*Βίους φιλοσόφων και σοφιστών*²⁷⁵), μία ιστορία εγκώμιων του Ιουλιανού, τον οποίον εθαύμαζε και όπως μνημονεύεται στην Χρονική ιστορία του Δέξιππου, μία ιστορία από 40 βιβλία, τα *«Ιστορικά Υπομνήματα»* και τα *«Διεξοδικά της Ιστορίας»*, η οποία άρχεται από τη βασιλεία του Κλαυδίου και τελειώνει στη βασιλεία των παιδών του Θεοδοσίου Αρκάδιου και Ονώριου. Εθεωρείτο *δυσεβής*, γιατί ετίμα την θρησκεία των Ελλήνων. Δυσεβής γιατί *κακίζει και διασύρει τον μέγαν Κωνσταντίνον*, θεωρούσε τον Μάριο, τον αντίπαλο του Σύλλα *«...διπλούν θηρίον αποκαλών, αλώπεκα και λέοντα»*, ενώ για τον Κωνσταντίο αλεπού κι όχι λέοντα (δηλαδή πονηρό

²⁷⁵ Ξενοφών ο φιλόσοφος, ανήρ μόνος εξ άπάντων φιλοσόφων έν λόγοις τε καί έργοις φιλοσοφίαν κοσμήσας (τά μέν ές λόγους έστι τε έν γράμμασι καί ήθικην άρετήν γράφει, τὰ δέ έν πράξεσίν τε ήν άριστος, αλλά καί έγέννα στρα τηγούς τοίς ύποδείγμασιν· ό γούν μέγας Αλέξανδρος ούκ άν έγένετο μέγας, εί μή Ξενοφών) καί τὰ πάρεργά φησι δειν τών σπουδαίων άνδρών αναγράφειν. έμοι δέ ούκ είς τὰ πάρεργα τών σπουδαίων ό λόγος φέρει τήν γραφήν, άλλ' είς τὰ έργα. εί γάρ τó παίγνιον τής άρετής άξιον λόγου, άσεβοίτο άν πάντως τó σπουδαζόμενον σιωπώμενον. διαλεχθήσεται δέ ό λόγος τοίς έντυγχάνειν βουλομένοις, ούτε περί πάντων άσφαλώς (ού γάρ πάντα άκριβώς ήν αναλέγεσθαι), ούτε άποκρίνων άλλήλων φιλοσόφους άρίστους καί ήήτορας, αλλά παρατιθείς έκάστω τó έπιτήδευμα. τó δέ άριστος ότι ήν είς άκρον ό γραφόμενος ύπό τού λόγου, τώ βουλομένω ταύτα δικάζειν έκ τών ύποκειμένων σημειών καταλιμπάνει (βούλεται μέν γάρ) ό ταύτα γράφων. καί ύπομνήμασιν άκριβώς έντετύχηκεν, δι' ών, ή διαμαρτάνων τής άληθείας, έφ' έτέρους αναφέροι τó άμάρτημα, ώσπερ αγαθός τις μαθητής κακών τετυχηκώς διδασκάλων, ή κατηγοριών άλήθειαν έχοι καί τούς ήγουμένους άξιους θαύματος, καί τό γε ίδιον έργον αύτου καθαρόν είη καί άμώμητον, άκολουθήσαντος οίς άκολουθείν προσήκεν. έπει δέ όλίγοι τε ή παντελώς έλάχιστοί τινες ήσαν οί περί τούτων γράφοντες, ίνα τούτο είπη τις μόνον, ούτε τὰ από τών πρότερον γραφέντων λήσεται τούς έντυγχάνοντας, ούτε τὰ έξ άκοής ές τόνδε καθήκοντα τόν χρόνον, άλλ' άμφοτέροις άποδοθήσεται τó πρέπον, τών μέν γεγραμμένων κινηθήναι μηδέν, τὰ δέ έκ τής άκοής ύπό τού χρόνου κατασειόμενα καί μεταβάλλοντα διαπήξει καί στηριξει τή γραφή προς τó στάσιμον καί μονιμώτερον.

θρασύδειλο). Αντιθέτως εξυμνεί τον Ιουλιανό, του οποίου ο έλεγχος της βασιλείας του, αντικατέστησε τους χρόνους του Κωνσταντίου, χρόνους στους οποίους επικρατούσε φόβος, φθόνο, πένθος, συμφορά και λύπη, με *επινικίους εορτάς* και χαρά. Στη δεύτερη έκδοση της ιστορίας του γράφει για τη βλάσφημη και ασελγή στάση των χριστιανών κατά των Ελληνικών εθίμων και της ελληνικής θρησκείας και όπως είναι φυσικό στους μετέπειτα χρόνους μισαλοδοξίας και διώξεων...τα έργα του κυνηγήθηκαν, δεν έχουν διασωθεί, παρά μόνον σε μας έχουν απομείνει μερικά αποσπάσματα. [FHG, III, σ. 8-56, "Historici graeci minores" του Dindorf, Ludwig August, 1870, Volume: 1. Publisher: Lipsiae : In aedibus B.G. Teubneri,]

506. Ευξίμενης, ιστορικός του οποίου το έργο δεν σώζεται. J. Giangrande, *Eunapii vitae sophistarum*. Rome: Polygraphica, 1956: 1-101. [FHG, II, 67, 3]

507. Ευπόλεμος ο Ιουδαίος (ή και Ψευδο-Ευπόλεμος), ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα, που έγραψε πολλά συγγράμματα για τους Ιουδαίους²⁷⁶. Έγραψε μία ιστορία περί το 160 π.Χ. για τους Ιουδαίους βασιλιάδες (Περί των εν τη Ιουδαία βασιλέων), στηριζόμενος στο κείμενο των εβδομήκοντα κι από τα αποσπάσματα που έχουν διασωθεί, κρίνουμε ότι το ύφος του είναι εκθειαστικό ως προς τους βασιλείς, οι πηγές του αντιμετωπίζονται με μεγάλη ελευθερία και γενικά διαγράφει ιστορικές διαδρομές μη αξιόπιστες. [FHG, III, 207, FGtH, n. 723]

508. Ευσέβιος ο Καισαρεύς (επίσκοπος Καισάρειας), 263/280-330/9; μ.Χ. (ονομάζεται και Ευσέβιος ο Παμφιλεύς), επίσκοπος Καισάρειας, πατέρας της εκκλησιαστικής ιστορίας, πρώην Εθνικός στο θρήσκευμα. Θεωρείται ο ουσιαστικός οργανωτής της νέας θρησκείας, δηλαδή του Χριστιανισμού, επιχειρώντας πολλές διασκευές, πιθανόν και πλαστογραφήσεις για την ιστορική της παρουσία. Θεωρείται σημαντικός ιστορικός της εκκλησίας, μαθητής του Παμφίλου, ο οποίος έγραψε τους *Χρονικούς κανόνες* το 303 μ.Χ., που είναι ένα είδος χρονικογραφίας με πίνακες που είχαν ως αρχή τον Αβραάμ το 2015 π.Χ., με σύντομη αποτύπωση της ιστορίας των Χαλδαίων, Ασσυρίων, Αιγυπτίων, Ελλήνων και Ρωμαίων. Το ελληνικό αρχικό κείμενο δεν διασώζεται στην ολότητά του, αλλά υπάρχουν αρκετά αποσπάσματα. Το έργο αυτό διασκευάστηκε αργότερα, προχωρώντας μέχρι το 325, μεταφράστηκε στα αρμενικά (Ιερώνυμος), κατόπιν στα λατινικά και συμπληρώθηκε πιο μετά μέχρι το έτος 375. Την ίδια περίπου εποχή (303) έγραψε και την *Εκκλησιαστική ιστορία* σε 7 βιβλία, έργο βασιζόμενο στους χρονολογικούς πίνακες του, την οποίαν επέκτεινε μέχρι το 323, προσθέτοντας άλλα 3 βιβλία, περιλαμβάνοντας όλα τα θέματα που άπτονται της χριστιανικής εκκλησίας (επίσκοποι χωρών, θέματα χριστιανικής πίστης, αιρέσεις), επιτυγχάνοντας ένα οργανωτικό πλαίσιο της νέας θρησκείας έναντι της παλαιάς. Άλλο έργο του η Ευαγγελική προπαρασκευή (*Demonstratio evangelica*) σε 20 βιβλία, ένα απολογητικό έργο που συνέκρινε τη νέα θρησκεία με αυτή των Ελλήνων και των Ιουδαίων, με εκτεταμένα αποσπάσματα της ελληνικής μυθολογίας και κοσμογονίας, με αναφορά έργων πολλών Ελλήνων και Ιουδαίων συγγραφέων, τα οποία όμως έχουν χαθεί. Με την επικράτηση του Κωνσταντίνου στην εξουσία της αυτοκρατορίας έγραψε το *εις τον βίον του μακαρίου Κωνσταντίνου βασιλέως*²⁷⁷ σε 4 βιβλία, ένα εγκώμιο προς τον

²⁷⁶ ταῦτα ὁ Ἰώσηπος (A.J. 1, 158 ff. [] 737 F 2). συνάδει δὲ τούτοις καὶ ὁ Πολύιστωρ Ἀλέξανδρος (273 F 19a) ..., ὃς ἐν τῇ Περί Ἰουδαίων συντάξει τὰ κατὰ τὸν Ἀβραάμ τοῦτον ἱστορεῖ κατὰ λέξιν τὸν τρόπον" (2) Εὐπόλεμος δὲ ἐν τῷ Περί Ἰουδαίων τῆς Ἀσσυρίας 1 φησὶ πόλιν Βαβυλῶνα πρῶτον μὲν κτισθῆναι ὑπὸ τῶν διασωθέντων ἐκ τοῦ 2 κατακλυσμοῦ. εἶναι δὲ αὐτοὺς γίγαντας, οἰκοδομεῖν δὲ τὸν ἱστορούμενον πύργον" πεσόντος δὲ τούτου ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας, τοὺς γίγαντας δια-σπαρῆναι καθ' ὅλην ...

²⁷⁷ Από το προοίμιο του βιβλίου για τον Κωνσταντίνο γράφει: «Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν ὅλοις δέκα βιβλίοις τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἐκθέμενος, κατέπαυσεν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, ἐν οἷς καὶ ὁ παρὰ τοῦ Διοκλητιανοῦ κατὰ Χριστιανῶν γενόμενος διωγμὸς ἀπεπαύσατο. Γράφων δὲ ὁ αὐτὸς εἰς τὸν βίον Κωνσταντίνου, τῶν κατ' Ἄρειον μερικῶς μνήμην πεποιήται, τῶν ἐπαίνων τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς πανηγυρικῆς

αυτοκράτορα. Η βιογραφία του Κωνσταντίνου δεν ήταν ακριβής, γιατί συγκάλυπτε τις εγκληματικές πράξεις του αυτοκράτορα, όπως αυτή της δολοφονίας της γυναίκας του Φαύστας, την οποία έκτισε στο λουτρό της στη Θεσσαλονίκη και την έβραζε για μια εβδομάδα και τη δολοφονία του γιου του Κρίσπο, του πλέον ικανού στρατηγού του, που έσωσε τη Νέα Ρώμη από τους Άβαρες, γιατί τον υποπτεύθηκε για σκευωρία, η οποία ποτέ δεν αναδείχθηκε, δείχνοντας το πραγματικό πρόσωπο του «αγίου» μας σήμερα. Ήταν μεγάλος πολέμιος των Ελλήνων επιστημόνων και μεγάλος αυλοκόλακας του αυτοκράτορα. Για παράδειγμα στο έργο του Karlheinz Deschner, «*Kriminalgeschichte des Christentums*» του 1986 (Τα εγκλήματα του Χριστιανισμού), ο Ευσέβιος υποστήριζε ότι οι Έλληνες επιστήμονες «περιδρονούσαν τα ιερά κείμενα του Θεού, ασχολούνται με τη γεωμετρία... με ζήλο μελετούν τη Γεωμετρία του Ευκλείδη, θαυμάζουν τον Αριστοτέλη και τον Θεόφραστο... και μερικοί προσκυνούν τον Γαληνό». Πρέπει να πέθανε ο Ευσέβιος το 339 με 340 μ.Χ. Άλλα έργα του ήταν: η *Παντοδαπή ιστορία*, η *Πολιορκία της Θεσσαλονίκης υπό των Σκυθών*, *Περί στρατηγημάτων* κ.ά.

Αρχικά ο Ευσέβιος ήταν εθνικός στο θρήσκευμα, σπούδασε στην Καισάρεια και στον Πάμφιλο, γι' αυτό ονομαζόταν και Ευσέβιος Παμφίλου, άλλαξε θρήσκευμα και έγινε τότε χριστιανός, προσεγγίζοντας τη βασιλομήτορα Ελένη, που έφαγε τη νύφη της, μελέτησε τη βίβλο ως βιβλίο αναφοράς της προπαγάνδας του. Το 303 αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Καισάρεια ή Πτολεμαίδα, όταν εκεί άρχισαν διώξεις των χριστιανών.

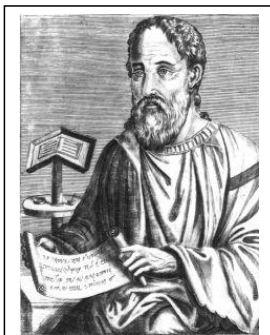
για την επίλυση της διένεξης μεταξύ των οπαδών του Αρειανισμού και των αντιπάλων του, κλίνοντας αρχικά υπέρ του Αρείου, όμως επιστρέφοντας με τη σύνοδο της Νίκαιας στο κυρίαρχο δόγμα της τριαδικής φύσης του θεού κι αποκαταστάθηκε στη θέση του, έχοντας επιπλέον την εύνοια της μητέρας του αυτοκράτορα Ελένης, την οποίαν υπηρέτησε συστηματικά και αξιοποίησε λογοτεχνικά και με επιχειρήματα τις δοξασίες της και κυρίως την αντιμετώπιση του μονοφυσιτισμού (της μιας φύσης του θεού). Είναι ο κυριότερος οργανωτής της σημερινής μορφής του χριστιανισμού και της τριαδικής φύσης του θεού που πρεσβεύουν οι ορθόδοξοι και οι καθολικοί, οι οποίοι βρήκαν μετά από 700

Επέστρεψε όμως στην πόλη του και έγινε επίσκοπος περί το 313. Το 325 αφορίστηκε, γιατί μεσολάβησε

«Περίπου εκείνη την εποχή ζούσε ο Ιησούς, ένας σοφός άνθρωπος, αν κάποιος μπορεί να τον πει άνθρωπο, καθώς είχε πετύχει θαυμαστά κατορθώματα και ήταν ο δάσκαλος πολλών ανθρώπων που διψούσαν για καινοτομίες. Πήρε με το μέρος του πολλούς από τους Εβραίους, αλλά και πολλούς από τους Έλληνες. Ήταν ο Μεσσίας. Όταν ο Πιλάτος τον καταδίκασε στον σταυρό, μετά από κατηγορία των αρχών μας (των Ιουδαίων), αυτοί που τον αγάπησαν από την αρχή δεν σταμάτησαν να είναι προσκολλημένοι σ' αυτόν. Την τρίτη ημέρα εμφανίστηκε σ' αυτούς επανερχόμενος στην ζωή, καθώς οι ιερές προφητείες είχαν προείπει γι' αυτό και για μυριάδες άλλα θαυμαστά πράγματα που αφορούσαν αυτόν. Και η φυλή των χριστιανών, όπως ονομάσθηκαν μετά απ' αυτόν, δεν έχει εξαφανισθεί μέχρι σήμερα».

ύψηλορίας των λόγων μάλλον, ως έν εγκωμίων φροντίσας, ή περί τοῦ ἀκριβῶς περιλαβεῖν τὰ γενόμενα. Ἡμεῖς δὲ προθέμενοι συγγράψαι τὰ ἐξ ἐκείνου μέχρι τῶν τῆδε περί τὰς ἐκκλησίας γενόμενα, τῆς ὑποθέσεως ἀρχὴν, ἐξ ὧν ἐκεῖνος ἀπέλιπε, ποιησόμεθα· οὐ φράσεως ὀγκοῦ φροντίζοντες, ἀλλ' ὅσα ἢ ἐγγράφως εὕρομεν, ἢ παρὰ τῶν ἱστορησάντων ἠκούσαμεν διηγουμένων. Καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ προ κείμενον συλλαμβάνεται ἡμῖν μνημονεύσαι, τίνα τρόπον ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐπὶ τὸ Χριστιανίζειν ἐλήλυθε, μικρὰ περὶ τούτου ὡς οἶόν τε μνημονεύσωμεν, ἐνθὲνδε πόθεν τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι.»

χρόνια διαφορές και στη φύση αυτή. Οι μονοφυσίτες Αρμένιοι και άλλοι απομονώθηκαν και επιδρούν σε μικρότερες μερίδες πληθυσμών.

Ο Ευσέβιος ο Καισαρείας.

Θεωρείται ο βασικός οργανωτής της συνόδου αυτής και γενικά της οργάνωσης σε πολιτειακό επίπεδο της χριστιανικής θρησκείας στα πολλαπλά θέματα (δηλαδή τις επαρχίες) της αυτοκρατορίας, στο μοτίβο ένας θεός ένας αυτοκράτορας. Λέγεται μάλιστα ότι πλαστογράφησε τα κείμενα του Ιώσηπου, μάλιστα την «Ιουδαϊκή αρχαιολογία», τοποθετώντας εμβόλιμα μία παράγραφο (βιβλίο 18, κεφ. 3), που αποδεικνυαν την ύπαρξη του Ιησού ως Μεσσία, παράγραφο την οποία κανείς χριστιανός απολογητής του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα δεν μνημονεύει. Μάλιστα ο Ωριγένης, χριστιανός, δεν αναγνώριζε τον Ιησού ως Μεσσία. Στη δυτική Ευρώπη το έργο του μεταφράστηκε στα λατινικά από τον Ρουφίνο (Rufinus). [Migne, PATROLOGIA GRAECA, 19-24, FHG, III, 728]

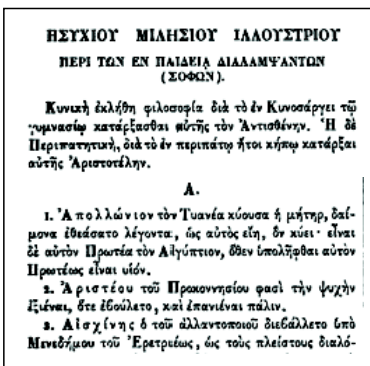
509. Ευσέβιος, έτερος ιστορικός που αναφέρεται από τον Εύαγριο περί το 300 μ.Χ., που έγραψε στην ιωνική διάλεκτο

ιστορία των Ρωμαίων αυτοκρατόρων από τον Αύγουστο μέχρι τον Κάρο (283 μ.Χ.). Έγραψε σε εννέα βιβλία την «Πολιορκία Θεσσαλονίκης υπό Σκυθών». Πολλοί τον ταυτίζουν με τον φιλόσοφο Ευσέβιο συγγραφέα κάποιων αποφθεγμάτων που συναντάμε στον Ιωάννη Στοβαίο, ο οποίος πάλι ταυτίζεται με τον Ευσέβιο από την Μύνδο, νεοπλατωνικό, μαθητή του Αιδεσίου του Καππαδόκη. [FHG, III, 728]

510. Ευσθένης (Κλαύδιος), Έλληνας ιστορικός επί Ρωμαιοκρατίας, πιθανόν επί Διοκλητιανού, σοφιστής. Έγραψε «Περί φυσιογνωμίας», βιογραφικά που ανεδείκνυν προσωπικότητες της εποχής του. Δεν γνωρίζουμε άλλα στοιχεία. [FHG, III, 729]

511. Ευστάθιος ο Επιφανεύς, δηλαδή από την Επιφάνεια της Συρίας (περί το 500 μ.Χ.), γιος του δικηγόρου και φιλοσόφου Ησύχιου, ιστοριογράφος. Έγραψε *Ονοματολόγιον* ή *Πίνακα των εν παιδεία ονομαστών ή περί των εν παιδεία διαλαμπνάντων*, στο οποίο δεν μνημονεύεται ούτε ένας εκκλησιαστικός διδάσκαλος, ως εκ τούτου παρέχεται η υπόνοια ότι δεν είναι χριστιανός αλλά «...της Ελληνικής ματαιοπονίας αναπλέων», (Σουΐδας). Ο Φώτιος μας μαρτυρεί ότι του αναγνώσανε ένα ιστορικό βιβλίο του Ευστάθιου Ιλλούστριου της Μιλησίας, που αποτελούσε *Ρωμαϊκήν ιστορίαν και παντοδαπή*, σε 6 βιβλία, καθένα των οποίων περιείχε μία χρονική περίοδο. Το έργο ήταν μία οικουμενική χρονογραφία, που άρχιζε από τη βασιλεία του Βήλου των Ασσυρίων και την εγκατάλειψη της Τροίας από τον Αινεία μέχρι τα χρόνια του αυτοκράτορα Αναστασίου (518) του επονομαζόμενου Δικόρου, περιγράφοντας ανελλιπώς και το 12^ο χρόνο της βασιλείας του αυτοκράτορα, ένα έργο που ολοκληρώθηκε σε 6 τόμους (Σουΐδα). [FHG, IV, σ. 137-142]

512. Ευστάθιος ο Κωνσταντινουπολίτης, αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, συγγραφέας πολυμαθέστατος (1115-1192/4 μ.Χ.). Στην αρχή υπήρξε διάκονος στην Αγία Σοφία και ταυτόχρονα δημόσιος ρήτορας. Έγινε αρχιεπίσκοπος στην Μύρων Λυκίας, αλλά χηρεύοντας η θέση του αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης μετέβη στη Θεσσαλονίκη το 1174. Έγραψε μεταξύ των

άλλων μία με μεγάλη ζωντάνια ιστορία της άλωσης της Θεσσαλονίκης στα 1185 από τους Νορμανδούς. Επίσης οι σχολιασμοί του στον Όμηρο έτυχαν θερμής υποδοχής σε πολλούς σύγχρονους φιλόλογους. Τα σχόλια στην Ιλιάδα μάλιστα ήταν υπερδιπλάσιου μεγέθους από αυτά της Οδύσσειας. Έγραψε επίσης σχολιασμούς προς τον Πίνδαρο. Εκδόθηκαν στη Ρώμη σε τρεις τόμους το 1542-1550. Οι πραγματείες του περιελάμβαναν και σχολιασμούς σε πολλούς άλλους αρχαίους συγγραφείς (Αριστοφάνη τον Βυζάντιο, Στράβωνα, Αίλιο, Ηρακλείδη τον Μιλήσιο, Πausανία, κ. ά. Ξεχωρίζει μία παράφραση μετά σχολίων του έπους του Διονυσίου του Περιηγητή και συγγραμμάτων του Αρριανού που έχουν χαθεί. Τα σχόλια για τον Διονύσιο τον περιηγητή εκδόθηκαν το 1828 στη Λειψία από τον G. Bernhardt. [TUSCULUM – ΛΕΞΙΚΟ]

513. Ευστόχιος ο Καππαδόκης, σοφιστής, νομικός και ιστοριογράφος, έγραψε τα συμβάντα του Κωνσταντα (Τα κατά Κώνσταντα τον βασιλέα), μία αρχαιολογία της Καππαδοκίας (Αρχαιολογίαν Καππαδοκίας και λοιπων εθνών), όπως και για το Παντικάπαιον, τη μητρόπολη του Βοσπόρου της Κριμαίας (Σουΐδα). Τα έργα του δεν έχουν διασωθεί. [FHG, IV, σ. 2]

514. Ευτρόπιος, ιστορικός και γραμματικός επί αυτοκράτορα Κωνσταντίνου που έγραψε ιστορία της Ρώμης σε 10 βιβλία στα λατινικά. [ΑΚΛ, ΑΡΛΕΑ, S.P. Lampros, "Παιανίου μετάφρασις εις τήν του Εὐτρόπιου Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν"²⁷⁸, Νέος Ἑλληνομνήμων 9 (1912): 9-113]

515. Ευτυχιανός, ιστορικός του 4ου μ.Χ. αιώνα, στρατιώτης του Ιουλιανού, έγραψε ιστορία γι' αυτόν και την ύπουλη δολοφονία του (έκδ. L. Dindorf, HGM i p. 365, F. Jacoby, FGrH, II σ. 954). Τα έργα του δεν έχουν διασωθεί. [FHG, III, σ. 3]

516. Ευτυχίδας, κάποιος σταδιοδρόμος κατά τον Λουκιανό. [ΑΚΛ]

517. Εύφαντος ο Ολύνθιος, μαθητής του Ευβουλίδη του Μιλήσιου, του εχθρού του Αριστοτέλη (4^{ος} αιώνας π.Χ.), δάσκαλος του Αντιγόνου του Γονατά, φιλόσοφος, τραγικός ποιητής κι ιστοριογράφος (περί το 300 π.Χ.). Στον Αντίγονο αφιέρωσε μια μονογραφία *Περί βασιλείας*, γράφοντας και μία ιστορία των Διαδόχων το *Ιστορία* σε 4 βιβλία. [Διογένης Λαέρτιος τ. Βμ 119, FHG, III, σ. 19]

518. Ευφήμιος, ιστορικός που έγραψε *Περί πατρίδος*. [FHG, IV, 307]

²⁷⁸ ΠΑΙΑΝΙΟΥ(ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ ΡΩΜΑΪΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ) **ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄**. Τῆς ῥωμαϊκῆς βασιλείας ἐν προοιμίῳ οὐδὲν ἐγένετο μείον τε καὶ ταπεινότερον. Τῇ δὲ κατὰ μικρὸν αὐξήσῃ καὶ ταῖς ἀεὶ προσθήκαις κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν οὐδὲν ἔτι μείζον οὔτε δυνατώτερον ἢ μνήμη τῶν ἀνθρώπων φέρει. Ταύτης δὲ τὴν πρώτην κρηπίδα κατεβάλετο Ῥωμύλος· ὃς ἐκ Πέας Σιλβίας, οὕτω καλουμένης Ἑστιακῆς παρθένου, τῷ Ἀρεῖ συνελθοῦσης, ὡς ὁ πολὺς κατεῖχε λόγος, ἐκ διδύμου γονῆς σὺν ἀδελφῷ Ῥέμῳ προήλθεν εἰς φῶς. Οὗτος ὀκτωκαίδεκα γεγονώς ἔτη βίον τε ἔχων τοῖς ποιμαίνουσι συλλησσεύειν ἐλάχιστόν τι πολίχνιον ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Παλλαντίου κατεστήσατο πρώτη τοῦ Μαΐου μηνὸς ἔτει τρίτῳ τῆς ἑκτῆς Ὀλυμπιάδος, τῆς δὲ Ἰλίου καταστροφῆς κατὰ τοὺς τὸ πλείστον τε καὶ ἐλάχιστον παραδεδωκότας ἔτει τετάρτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ καὶ τριακοσιοστῷ.

ΠΑΙΑΝΙΟΥ(ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ ΡΩΜΑΪΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ) **ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄**. Τῆς ῥωμαϊκῆς βασιλείας ἐν προοιμίῳ οὐδὲν ἐγένετο μείον τε καὶ ταπεινότερον. Τῇ δὲ κατὰ μικρὸν αὐξήσῃ καὶ ταῖς ἀεὶ προσθήκαις κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν οὐδὲν ἔτι μείζον οὔτε δυνατώτερον ἢ μνήμη τῶν ἀνθρώπων φέρει. Ταύτης δὲ τὴν πρώτην κρηπίδα κατεβάλετο Ῥωμύλος· ὃς ἐκ Πέας Σιλβίας, οὕτω καλουμένης Ἑστιακῆς παρθένου, τῷ Ἀρεῖ συνελθοῦσης, ὡς ὁ πολὺς κατεῖχε λόγος, ἐκ διδύμου γονῆς σὺν ἀδελφῷ Ῥέμῳ προήλθεν εἰς φῶς. Οὗτος ὀκτωκαίδεκα γεγονώς ἔτη βίον τε ἔχων τοῖς ποιμαίνουσι συλλησσεύειν ἐλάχιστόν τι πολίχνιον ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Παλλαντίου κατεστήσατο πρώτη τοῦ Μαΐου μηνὸς ἔτει τρίτῳ τῆς ἑκτῆς Ὀλυμπιάδος, τῆς δὲ Ἰλίου καταστροφῆς κατὰ τοὺς τὸ πλείστον τε καὶ ἐλάχιστον παραδεδωκότας ἔτει τετάρτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ καὶ τριακοσιοστῷ.

519. Ευφορίων ο Θράκας, ιστορικός που έγραψε, όπως μας αναφέρει ο Παρθένιος (c. 26), *Περὶ Ἀπριάτης*²⁷⁹. [FHG, IV, σ. 336]

520. Ευφορίων ο Χαλκιδεύς, γιος του Πολυμνήστου (Σουΐδας). Γεννήθηκε το 275 π.Χ. στην Χαλκίδα, προερχόταν από εύπορη οικογένεια της πόλης αυτής, σπούδασε στην Αθήνα στους φιλοσόφους Λακύνδη²⁸⁰ της Ακαδημίας και Πρυτανίδη της Περιπατητικής σχολής, καθώς και ποιητική τέχνη στη σχολή του Αρχεβούλου του Θηραίου. Κατά την παραμονή του στην Αθήνα απέκτησε δικαιώματα Αθηναίου πολίτη και απέκτησε μεγάλη φήμη από το πολυσχιδές έργο του και ως ιαμβοποιό κι ελεγειακός ποιητής άσκησε μεγάλη επιρροή στους Ρωμαίους. Ο Σουΐδας τον περιγράφει ως *πολύσαρκον* και *κακοσκελήν*. Υπήρξε πολυγραφόστατος με ευρύ πεδίο ενασχόλησης και ερμηνευτής σημασίας *πάσας λέξης*. Χαρακτηριζόταν ως ενάντιος του Ομήρου, πράγμα όχι παράξενο, αφού και ο Αριστοτέλης τον αμφισβητούσε. Έγινε προϊστάμενος της Βιβλιοθήκης της Αντιόχειας, όταν τον κάλεσε ο Αντίοχος Γ' ο Μέγας για να την οργανώσει (221 π.Χ.) και παρέμεινε στη θέση αυτή μέχρι να πεθάνει. Ήταν σύγχρονος του Απολλωνίου, μαθητή του Καλλίμαχου στην Αλεξάνδρεια (ο Απολλώνιος ήταν διάδοχος του Ερατοσθένη στη Μεγάλη Βιβλιοθήκη επί εποχής Πτολεμαίου του Ευεργέτη), και του Τιμάρχου. Λέγεται ότι πέθανε στην Απάμεια το 200 ή 187 π.Χ., αν και μερικοί διατείνονται ότι τελεύτησε στην Αντιόχεια. Από το έργο του, του οποίου οι τίτλοι²⁸¹ μνημονεύονται, δεν γνωρίζουμε αν είναι από ένα έργο ή περισσότερα ή αποτελούν αυτοτελή έργα, έχουν δυστυχώς σωθεί λίγα αποσπάσματα, που δημοσιεύτηκαν από τον Augustus Meineke το 1823 (*De Ephorionis Chalcidensis*) των οποίων οι τίτλοι είναι: *Περὶ Αλεῦαδῶν*, *Περὶ Ἰσθμίων* (για τους Ἰσθμιακούς αγώνες), *Περὶ μελοποιῶν* (λυρικούς ποιητές), *Ἱστορικά υπομνήματα* και πιθανόν ένα ιπποκρατικό Λεξικό. Αυτά πρέπει να τα έγραψε κατά τη διάρκεια που διεύθυνε τη Βιβλιοθήκη της Αντιόχειας. Ο Σουΐδας αναφέρεται σε τρεις τίτλους του ογκώδους έργου που άφησε: *Ἡσίοδος*, *Μοῦσος* (ποίημα που αποτείνεται στην Αττική) ή *Ἀτακτα* και *Χιλιάδες* από έντε βιβλία, εκ των οποίων το πέμπτο βιβλίο επιγράφεται *περὶ χρησμών*, γιατί συνίσταται από χίλιους χρησμούς. Στα βιβλία των *χιλιάδων* γνωρίζουμε ότι αναφέρονται ποικίλες *άραι*, δηλαδή κατάρες προς αυτούς που του χρωστούσαν αμοιβές από διάφορες υπηρεσίες. Σε αυτό το έργο δεν γνωρίζουμε αν στο περιεχόμενο του ανήκαν ο *Διόνυσος*, *Ἰναχος*, *Φιλοκτήτης*, *Υάκινθος* κι άλλα συναφή μυθολογικά θέματα ή αποτελούσαν καθένα από αυτά αυτοτελή έργα. Κάποια αποσπάσματα από παπύρους του Ευφορίωνα μιλούν για την αρπαγή του κέρβερου από τον Ηρακλή ή περιστατικά του Αχιλλέα. Στην Παλατινή Ανθολογία

²⁷⁹ “ Ἐν Λέσβῳ παῖδός Ἀπριάτης Τράμβηλος ὁ Τελαμῶνος ἐρασθεὶς πολλὰ ἐποιεῖτο εἰς τὸ προσαγαγέσθαι τὴν κόρη· ὡς δ' ἐκείνη οὐ πάνυ ἐνεδίδου, ἐνενοεῖτο δόλω καὶ ἀπάτῃ περιγενέσθαι αὐτῆς. Πορευομένην οὖν ποτε σὺν θεραπαινίδι εἰς τὴν τῶν πατρῶων χωρίων, ὃ πλησίον τῆς θαλάσσης ἔκειτο, λοχήσας εἶλεν. Ὡς δὲ ἐκείνη πολὺ μᾶλλον ἀπεμάχετο περὶ τῆς παρθενίας, ὀργισθεὶς Τράμβηλος ἔρριπεν αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν· ἐτύγχανε δὲ ἀγχιβαθὴς οὕσα. Καὶ ἡ μὲν ἄρα οὕτως ἀπολώλει. Τινὲς μὲν τοι ἔφασαν διωκομένην ἐαυτὴν ῥίψαι. Τράμβηλον δὲ οὐ πολὺ μετέπειτα τίσιν ἐλάμβανεν ἐκ θεῶν. Ἐπειδὴ γὰρ Αχιλλεὺς ἐκ τῆς Λέσβου πολλὴν λείαν ἀποτεμόμενος ἤγαγεν, οὗτος ἐπαγομένων αὐτὸν τῶν ἐγχωρίων βοηθὸν συνίσταται αὐτῷ· ἐνθα δὴ πληγείς εἰς τὰ στέγνα παραχρήμα πίπτει· ἀγάμενος δὲ τῆς ἀλικῆς αὐτὸν Αχιλλεὺς ἔτι ἔμπνουν ἀνέκρινεν, ὅστις τε ἦν καὶ ὁπόθεν· ἐπεὶ δὲ ἔγνω παῖδα Τελαμῶνος ὄντα, πολλὰ κατοδυρόμενος ἐπὶ τῆς ἡμόνος μέγα χῶμα ἔχωσε· τοῦτο ἔτι νῦν ἡρώων Τραμβήλου καλεῖται.”

²⁸⁰ Ο Αιλιανὸς θεωροῦσε τὸν Κυρηναῖο Λακύνδη.

²⁸¹ Ἀπὸ τὸν AUGUSTUS MEINEKE, στο *Analecta Alexandrina*, «De Ephorionis Chalcidensis vita et scriptis», ἔκδοση Βερολίνου τὸν 1843, διαβάζουμε ὡς τίτλους ἔργων: ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ, ΠΟΛΥΧΑΡΗΣ, ΥΑΚΙΝΘΟΣ, ΘΡΑΙΕ, ΞΕΝΙΟΣ, ΙΠΠΟΜΕΔΩΝ, ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ΑΝΙΟΣ, ΕΠΙΚΛΕΙΟΣ ΕΙΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ, ΙΝΑΧΟΣ & ΙΣΤΙΑ, ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ, ΑΝΤΙΓΡΑΦΑΙ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΙΔΑΝ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ΧΙΛΙΑΔΕΣ ἢ Πέμπτη χιλιάς, ΛΕΞΙΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ, ΘΥΡΙΩΝ & ΦΡΥΓΙΩΝ, ΜΟΥΣΟΠΑ ἢ ΑΤΑΚΤΑ, ΠΡΙΑΠΠΑ, ΑΡΑΙ (δηλ. κατάρες) ἢ ΠΟΤΗΡΙΟΚΛΕΙΠΤΗΣ, ΓΕΩΓΙΚΑ, ΠΕΡΙ ΞΘΜΙΩΝ, ΠΕΡΙ ΜΕΛΟΠΟΙΩΝ, ΠΕΡΙ ΑΛΕΥΑΔΩΝ, ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ. Λέγεται ὅτι ἔγραψε πάνω ἀπὸ 242 ἔργα καὶ πολλὰ βραβευμένα ἐπιγράμματα.

συναντάμε και δύο επιγράμματα. Πολλοί μιμήθηκαν τον πολυγραφέστατο Ευφορίωνα και ο Κικέρωνας τους ονόμασε «cantores Euphorionis» από τον Κικέρωνα και εννοούσε τον Νικάνδρο από τον Κολοφώνα, τον Παρθένιο από τη Νίκαια, τον Διονύσιο το Βασσαρικό, τον Νόννο τον Πανοπολίτη, τον Κάτουλλο και τον Κορνήλιο Γάλλο. [Scheidweiler, Euphorionis fragmenta, 1908, FHG, III, 71]

521. Έφιππος, ιστορικός από την Όλυνθο (περί το 320 π.Χ.). Έλαβε μέρος στην εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, έγραψε ένα έργο *Περί της Αλεξάνδρου και Ηφαιστίωνος ταφής*, με κριτικό περιεχόμενο ως προς τη στάση ζωής του μεγάλου στρατηλάτη, τον οποίον εκτός των άλλων τον κατηγορούσε για αλκοολισμό. Δυστυχώς δεν σώζεται κάποιο από τα έργα του. Με το ίδιο όνομα υπήρχε κι ένας ποιητής της μέσης κωμωδίας Αθηναίος περί το 340 π.Χ. [ΑΚΛ, SPAM 125]

522. Έφορος ο Κυμαίος της Αιολίδας, ιστοριογράφος, μαθητής του Ισοκράτη (περί το 405/380-330 π.Χ.). Έγραψε μία παγκόσμια ιστορία με τίτλο *Ιστορίαι* σε 30 βιβλία, της οποίας η αρχή εξιστορούσε την επάνοδο-κάθοδο των Ηρακλειδών στην Πελοπόννησο (έχοντας συμμάχους τους Δωριείς), περιγράφοντας κάθε επαφή των Ελλήνων με άλλους λαούς, δίνοντας γεωγραφικά δεδομένα της οικουμένης (συγκεκριμένα το 4^ο και το 5^ο βιβλίο κάλυπτε αυτές τις γεωγραφικές περιγραφές), στοιχεία για τη σύσταση των πόλεων-κρατών, τα γεγονότα των περσικών πολέμων, την άνοδο της ηγεμονίας των Θηβαίων και τέλος την επικράτηση του Φιλίππου του Β' το 356 π.Χ. Το ιστορικό του έργο το συνέχισε ο γιος του Δημόφιλος, γράφοντας το 30στό βιβλίο, ο οποίος επιμελήθηκε και της έκδοσης του συνολικού του έργου. Το έργο του δεν διακρινόταν για το κριτικό του πνεύμα, αλλά ήταν καλά δεμένο και πολύ σημαντικό στα προίμια κάθε θεματολογίας στα οποία αναπτυσσόταν στο περιεχόμενό τους, γιατί δεν ακολουθούσε χρονολογική περιγραφή. Το έργο του δεν σώζεται, όμως χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλη έκταση από τον Πολύβιο, τον Στράβωνα και τον Πτολεμαίο, οπότε έχουμε πολλές μαρτυρίες. Επίσης χαμένα ήταν και τα *Περί ευρημάτων* (έργο που περιελάμβανε τις εφευρέσεις της εποχής του), το *Επιχώριος λόγος* (τοπική ιστορία της Κύμης) και το *Περί λέξεως* (πραγματεία για το ύφος ενός κειμένου). Άλλοι συγγραφείς που χρησιμοποίησαν το έργο του ήταν ο Θεόπομπος, ο Διόδωρος ο Σικελιώτης, ο Νικόλαος ο Δαμασκηνός και άλλοι. Έχουν διασωθεί τίτλοι από άλλα έργα του όπως το *Περί λέξεως* και το *Περί ευρημάτων*. [Εκδ. C. Muller, FHG I σ. 234, II σ. 37, IV σσ. 626, 641, Suppl. F. Bilabel, Die kleineren Historikerfragmente auf Papyrus, Bonn 1923 σ. 7]

523. Εφραίμ, συγγραφέας εμμέτρου χρονογραφίας. Τα του βίου του μας είναι παντελώς άγνωστα. Από όσα υπολογίζουμε σήμερα φαίνεται ότι την έγραψε περί το 1313., γιατί στο έτος αυτό λήγει η αναγραφή του καταλόγου των πατριαρχών, ο οποίος κατάλογος είναι προσάρτημα του έργου, άρα γράφτηκε επί των ημερών του. Η χρονολογία του Εφραίμ πραγματεύεται τη ρωμαϊκή και βυζαντινή ιστορία από την εποχή του Ιουλίου Καίσαρα μέχρι την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1261 από τους Λατίνους, που την είχαν καταλάβει το 1204. Επειδή το χειρόγραφο το εισαγωγικό, που ανέφερε τα του Ιουλίου Καίσαρα είχε εκπέσει, είχε εκδοθεί μόνο του με το τίτλο: «Εφραιμίου χρονικού Καίσαρος». Γνωρίζουμε όμως ότι ο Αλλάτιος είχε δει ακέραιο το χειρόγραφο της χρονογραφίας και το μνημόνευσε γι' Αυτό πολλές φορές. Το έργο συνίσταται από 9564 τρίμετρους στίχους, αποτελεί ένα έμμετρο ημερολόγιο των αυτοκρατόρων, που επιδιώκει να εμπεδώσει τους θρησκευτικούς σκοπούς και στόχους. Οι εθνογραφικές αντιλήψεις του έχουν μία συγκεχυμένη παρουσία με πολύ θολή αναφορά βαρβαρικών ονομάτων. Όλες τα γερμανικά φύλα και συναφή έθνη τα ονομάζει Σκύθες. Από την άλλη πλευρά επιδεικνύει κι ανικανότητα να αντιληφθεί την κρισιμότητα ορισμένων περιόδων, όπως αυτής του Ιουστινιανού, κι αυτό φαίνεται από την βραχύτατη αφήγηση των ετών αυτών. Πιο αναλυτική γίνεται η αφήγηση των χρόνων των Κομνηνών, Αγγέλων και των αυτοκρατόρων της Νικαίας.

Προς το τέλος της χρονογραφίας περιγράφει την πομπική είσοδο του σφετεριστή Μιχαήλ Παλαιολόγου το καλοκαίρι του 1261 στην Κωνσταντινούπολη, ο οποίος αυτοχρίστηκε αυτοκράτορας στην Αγία Σοφία. Πρέπει να σημειώσουμε ως προς το ύφος γραφής ότι, ξεφεύγει από αυτό του πεζού λόγου και προσιδιάζει αυτό των Ελλήνων, δίνοντας ένα ποιητικό ύφος. Μιμήθηκε πολύ το ιστοριογραφικό έργο του Ζωναρά, ακολούθησε σε πολλά τον ανώνυμο του Σάθα και για τα γεγονότα του 1261 χρησιμοποίησε τον Γεώργιο Ακροπολίτη. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896]

524. Εχεμμάς ο Κρητικός (κατά τον Καλλιμάχο) ή **Εχεμένης ή Ευχεμένης**, ιστορικός που έγραψε *ΚΡΗΤΙΚΑ*²⁸² και ένα *περί Θεολογούμενων*. Αναφέρεται στους Δειπνοσοφιστές του Αθήναιου. [FHG, τ. III, σ. 403, F. Jacoby, *FGrH* n. 459]

525. Εχεφυλίδας (ή Εχεφυλίδης ή Εχεφυλλίδας ή και Εχέφυλος), ιστοριογράφος που αναφέρεται από τον Στέφανο το Βυζάντιο. Έγραψε ιστορία για τις πόλεις (πολιτείες) της Πελοποννήσου με πολλά ιστορικά και γεωγραφικά στοιχεία. Δυστυχώς το έργο του χάθηκε και ένα απόσπασμα μνημονεύεται από τον Στέφανο Βυζάντιο στο λήμμα Σφακτηρία (πρὸς δύο οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς] ταύτης τὴν αἰτίαν ὁ Δοῦρις οὕτως ἀφηγεῖται· Ἡρακλέα φησὶ βωμὸν δειμάμενον ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ πυγμῆς ἄγωνα θεῖναι καὶ νικῆσαι· τὴν <δ> ἐξῆς Ὀλυμπιάδα πάλιν ἀγωνιζόμενον ὑπὸ Ἐλάτου καὶ Φεράνδρου πάλῃ ληφθ...). [FHG, τ. 3^{ος}, σ. 403]

Z

526. Ζαχαρίας ο Γαζαίος, ρήτορας ή σχολαστικός, επίσκοπος αργότερα Μυτιλήνης του 5^{ου} με 6^ο αιώνα μ.Χ. (500 με 554) κι αδελφός του Προκόπιου. Έγραψε περί το 518 μία οικουμενική και εκκλησιαστική ιστορία, πραγματεία που την ονόμασε *Σύγγραμμα*. Επίσης έγραψε και μία εκκλησιαστική ιστορία των χρόνων 450-490 μ.Χ., που σώζεται στα ελληνικά και στη συριακή γλώσσα, στην οποίαν μεταφράστηκε αργότερα. Καταγόταν από τη Μαϊουμά της Γάζας, σπούδασε αρχικά στην Αλεξάνδρεια και κατόπιν στη Βηρυτό. Το 492 εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη και ήταν μέχρι τότε μονοφυσίτης. Μετά το 512 ασπάστηκε το ορθόδοξο δόγμα. Πότε έγινε επίσκοπος Μυτιλήνης δεν γνωρίζουμε, αλλά πέθανε με τον τίτλο αυτόν το 553. Στο *Σύγγραμμα*, που κάλυπτε γεγονότα από το 450 ως το 490, συναντάμε ιστορήσεις διανθισμένες με μονοφυσίτικης αποχρώσεις εξηγήσεις. Έγραψε διάλογο με τον τίτλο: «Αμμώνιος», που περιέγραφε την αιωνιότητα του κόσμου, επίσης 7 κεφάλαια κατά των Μανιχαίων, που χάθηκαν και μία «Αντίρρηση» (*Disputatio*), κριτική κατά της αίρεσης αυτών. Επιδόθηκε σεβιογραφικά έργα, δύο εκ των οποίων σώθηκαν στα συριακά («Βίος Σεβήρου», που έγινε κατόπιν πατριάρχης και «Βίος Ησαΐα» του Αιγυπτίου μοναχού. [Tusculum, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896]

527. Ζήμαρχος ο Κιλίκιος, ιστοριογράφος (6^{ος} αι. μ.Χ.). Έζησε σε μια εποχή, όπου δεν είχε γεννηθεί ακόμη ο Μωάμεθ, αλλά είχαν γίνει ορατές οι απειλές του Χαγανάτου του γαλάζιου ουρανού, μογγολικής καταγωγής, που απειλούσαν τα όρια της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ο αυτοκράτορας (Χαν) Ντι-Μπουμίν των παγανιστών μογγόλων είχε καταλάβει την κεντρική Ασία κι έλεγχε το εμπόριο το δρόμο εμπορίου του μεταξιού, εφόσον το θαλάσσιο από την αραβική θάλασσα και τον ινδικό ωκεανό είχε καταστραφεί. Ο Χαν Διζάβουλος (Ντι-Μπουμίν), για να αντιμετωπίσει τους Πέρσες, έστειλε στην Πόλη του αυτοκράτορα Ιουστίνου Β' διπλωματική

²⁸² ὅλως δὲ τοὺς παιδικοὺς ἔρωτας τῶν ἐπὶ ταῖς θηλείαις προκρίνουσι πολλοί. παρὰ γὰρ τὰς ἄλλας ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος σπουδασθῆναι τότε τὸ ἔθος. Κρήτες γοῦν, ὡς ἔφην, καὶ οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς περὶ τὰ παιδικὰ δαιμονιώως ἐπτόνται. Ἐχεμένης γοῦν ἐν τοῖς Κρητικοῖς οὐ τὸν Δία φησὶν ἀρπάσαι τ...

αντιπροσωπεία υπό τον Σογδιανό Μανιάχ, για να κλείσει συμφωνία εναντίον των Περσών το 568 μ.Χ. Ανταποδίδοντας την επίσκεψη των Τουρκομογγόλων, ο Ιουστίνος έστειλε το 570 π.Χ. στους πρόποδες της οροσειράς Tian Shan (Παμίρ) στην έδρα του Διζάβουλου διπλωματική αποστολή υπό τον Ζήμαρχο τον Κιλίκιο, συνοδευόμενο από τον Μανιάχ, την οποίαν και περιέγραψε και χρησιμοποίησε ο Μένανδρος. [The Silk Road Encyclopedia, by Jeong Su-Il, Seoul, 2016, Tusculum]

528. Ζήνις ο Χίος, ιστοριογράφος του 2^{ου} με 3^ο μ.Χ. αιώνα (ΑΚΛ). Έγραψε ΠΕΡΙ ΧΙΟΥ, μνημονεύεται από τον Αθήναιο (Π', 661). Σώζονται λίγες λέξεις από τα 400 βιβλία που έγραψε²⁸³ κι αναφέρεται στους Δειπνοσοφιστές του Αθήναιου (13.77). [FHG, IV, 530-531, FGrH, n. 393]

529. Ζηνοβία η Παλμυρική, η άτυχη βασίλισσα της Παλμύρας, η οποία έγραψε *Αλεξανδρινή Ιστορία*. Μνημονεύεται από τον Trebellius Polio στο Tringinta. [FHG, III, σ. 665, FGrH n. 626]

530. Ζηνόδοτος ο Τροιζήνιος, ιστορικός που έγραψε για την ιστορία της αρχαίας Ρώμης κι αναφέρεται από τον Πλούταρχο (ΑΡΛΕΑ, Ρωμλ. 18, ΑΚΛ). [Υπήρχαν στην ελληνική γραμματεία άλλοι πέντε Ζηνόδοτοι. Ο πρώτος χρονολογικά **Ζηνόδοτος** ήταν ο **Εφέσιος** (333/325-360), μαθητής του Φιλητά του Κώου, τον οποίον διαδέχθηκε στη συνέχεια ως παιδαγωγός της βασιλικής οικογένειας και στη συνέχεια χρίστηκε προϊστάμενος της Βιβλιοθήκης από τον Πτολεμαίο Α', θέση που διατήρησε και κατά το διάστημα που ανέβηκε στο θρόνο ο μαθητής του Πτολεμαίος Β' ο Φιλάδελφος. Είχε τον τίτλο: *των εν Αλεξανδρεία βιβλιοθηκών προύστης* (Westermann, Vit.), όπως ε αυτόν τον τρόπο αναφέρονται και όλοι οι προϊστάμενοι της Βιβλιοθήκης. Υπάρχει όμως μία μικρή σύγχυση, γιατί ο τίτλος *βιβλιοφύλαξ*, τον οποίο μνημονεύει ο Ιωάννης Τζέτζης στα *Προλεγόμενα εις τον Αριστοφάνη*, σήμαινε κατά την πτολεμαϊκή εποχή και αρχιφύλακας των κρατικών αρχείων (Fraser, Ptol., I, 320). Ως παιδαγωγός του Πτολεμαίου Β' του Φιλάδελφου, μνημονεύεται ως πρώτος διευθυντής της Μεγάλης Βιβλιοθήκης, γραμματικός, επιγραμματοποιός και ουσιαστικός κριτικός εκδότης του Ομήρου με σχολιασμούς και απαλλαγή από μεταγενέστερες προσθήκες και μάλλον ο πρώτος που κατέταξε την Ιλιάδα, όπως και την Οδύσεια, σε 24 ραψωδίες. Λέγεται ότι εκτός των άλλων, έγραψε ως λεξικογράφος ένα ομηρικό λεξικό με τίτλο: «Γλώσσα». Εκτός από τον Όμηρο εξέδωσε διορθωμένους τα έργα του Ησίοδου, Πινδάρου και πιθάνως του Ανακρέοντα, συνεργαζόμενος με τον Αλέξανδρο από την Πλευρώνα και τον Λυκόφωνα. Επιδόθηκε και στη συγγραφή επιγραμμάτων και δύο από αυτά περιλαμβάνονται στην «Παλατινή ανθολογία». Δυστυχώς τα έργα του έχουν χαθεί. Pfeifer, R., History of Classical Scholarship: From the Beginnings to the end of the Hellenistic Age (Oxford 1968)]

531. Ζηνόδοτος ο Αλεξανδρινός που έγραψε για τον Ησίοδο και τον Όμηρο. Υπήρχε και ο **Ζηνόδοτος ο Μαλλώτης** (από τη Μαλλώ της Κιλικίας), που έγραψε επίσης για τον Όμηρο («περί της Ομηρικής συνηθείας» σε 10 βιβλία) και μια μονογραφία με την οποίαν καταφέρθηκε κατά των κειμένων του Αρίσταρχου (ΑΡΛΕΑ). Ήταν, όπως λέγεται, οπαδός του *Κράτητος του Μαλλώτη* διευθυντή της Βιβλιοθήκης της Περγάμου και μεγάλου γεωγράφου. Ένας ιστορικός **Ζηνόδοτος**²⁸⁴ του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα είναι ο τέταρτος, ο οποίος έγραψε για τους μυθικούς χρόνους

²⁸³ και την πρός 'Αθηναίους δ' ἔχθραν διελύσατο Μίνως, καίπερ ἐπὶ θανάτῳ παῖδός συστάσαν, Θησέως ἑρασθεῖς, καὶ τὴν θυγατέρα τούτῳ γυναῖκα ἔδωκε Φαίδραν, ὡς Ζήνις [[ἢ Ζηνεύς]] φησιν ὁ Χίος ἐν τῷ Περί τῆς πατρίδος συγγράμματι.

²⁸⁴ Αναφέρεται από τον Αθήναιο (10.2, 412a-b): Εἰσάγεται δὲ ὁ Ἡρακλῆς καὶ Λεπρεὶ περὶ πολυφαγίας ἐρίζων ἐκείνῳ προκαλεσάμενός, καὶ νενίκηκεν. Ζηνόδοτος δ' ἐν δευτέρῳ Ἐπιτομῶν Καύκωνός φησι τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυδαμείας τῆς Φόρβαντος γενέσθαι τὸν Λεπρέα, ὃν τὸν Ἡρακλέα κελεῦσαι δεθῆνα...

και ένας πέμπτος **Ζηνόδοτος**, ιστορικός του 3^{ου} με 4^ο μ.Χ. αιώνα, που αναφέρεται από τον Στέφανο τον Βυζάντιο στο λήμμα Πραίνεστος. [FGrH, n. 19, n. 821]

532. Ζηνοθέμις ο Γεωγράφος, πιθανόν του 3^{ου} αι. π.Χ. Πλοίαρχος από την Μασσαλία, το όνομα του οποίου σώζεται σε κάποιο απόσπασμα λόγου του Δημοσθένη. Έγραψε φυσική ιστορία και γεωγραφία (Περίπλους), δίνοντας στοιχεία για τους υπερβόρειους (Σκύθες), για την Παιονίδα λίμνη και την Αιθιοπία (αναφέρεται από τον Τζέρζη στις Χιλιάδες και από τον Zacoby F., *Fragmenta der griechischen Historiker* 32 F7).

533. Ζήνων, ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Υπήρχαν 8 Ζήνωνες: *Γεγόνασι δὲ Ζήνωνες ὀκτώ ... τέταρτος ἱστορικός, τὴν Πύρρῳ γεγραφὼς στρατείαν εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, ἀλλὰ καὶ Ἐπιτομὴν τῶν πεπραγμένων Ῥωμαίων τε καὶ Καρχηδονίων.* [FGrH, n. 158]

Ζήνων ο Κιτιεύς, δηλαδή καταγόμενος από το Κίτιο της Κύπρου, ένας φιλόσοφος από τους πιο διάσημους του 4^{ου}/ 3^{ου} αιώνα π.Χ., ιδρυτής του Στωικισμού στην Αθήνα, παρόλο που γεννήθηκε στο Κίτιο της Λάρνακας της Κύπρου κι επισκέφθηκε ως έμπορος την Αθήνα το 312 π.Χ. Σπούδασε αρχικά στον Κρήτητα τον Θηβαίο, ήταν ακουστής του Στίλωνα του Μεγαρέα, και των Πολέμωνα και Ξενοκράτη της Ακαδημίας. Οι μαθητές του Ζήνωνα ήταν πολυάριθμοι, και το κύρος του αυξημένο την περίοδο αυτή των ελληνιστικών χρόνων. Πέθανε το 264 στην Αθήνα και κηδεύτηκε με δημόσια δαπάνη. Τα έργα του Ζήνωνα καταγράφονται από τον Διογένη Λαέρτιο και οι τίτλοι τους είναι: Προβλημάτων Ὀμηρικῶν πέντε (βιβλία), Περί ὁρμῆς ἢ περὶ ἀνθρώπων φύσεως, Περί παθῶν, Περί τοῦ καθήκοντος, Περί νόμου, Περί τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, Περί ὄψεως, Περί τοῦ ὅλου, Περί σημείων, Πυθαγορικά, Καθολικά, Περί λέξεων, Περί ποιητικῆς ἀκροάσεως. Τέχνη καὶ Λύσεις, Ἐλεγχοὶ δύο, Ἀπομνημονεύματα Κράτητος καὶ Ἠθικά. Ο βασιλιάς Αντίγονος Γονατῆς τον τιμοῦσε πολύ και ήταν οπαδός του. Η Πολιτεία του είχε χαρακτηριστικά κοινωνικοκτημοσύνης (κουμμουνιστικῆς κοινωνίας) και η διδασκαλία του απέβλεπε στη λογική, στην απελευθέρωση των παθῶν του ανθρώπου, στην ένταξή του στη φύση και στην πραγμάτωση αρετῶν.

534. Ζήνων ο Ρόδιος, πολιτικός και ιστορικός σύγχρονος του Πολυβίου (2^{ος} αιώνας π.Χ.), που έγραψε την ιστορία της πατρίδας του με τίτλο: ΡΟΔΙΑΚΑ, ΕΝΤΟΠΙΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ (ΕΝΙΑΥΣΙΑΙΑ)²⁸⁵. Αναφορές έχουμε από τον Διογένη τον Λαέρτιο και τον Διόδωρο τον Σικελιώτη. Αναφορά έχουμε και στην Αναγραφή της Λίνδου²⁸⁶. Το έργο αυτό, παρόλο που το έψξε ο Πολύβιος, το χρησιμοποίησε. [FHG, III, σ. 175-182]

535. Ζήνων ο Σιδώνιος, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Λέγεται ότι ήταν μαθητής του Απολλόδωρου του Κηποτύραννου, τον οποίον διαδέχτηκε στη σχολή. Επίσης ο Στίπλων ο Μεγαρεύς ο άθεος φιλόσοφος μαθητής του Ευκλείδη ήταν επίσης δάσκαλος του Ζήνωνα. Ο

²⁸⁵ γεγόνασι δὲ Ζήωνες ὀκτώ' τρίτος Ῥόδιος, τὴν ἐντόπιον γεγραφὼς ἱστορίαν ἔνιέν. «Τὴν δὲ νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Ῥόδον πρῶτοι κατῴκησαν οἱ προσαγορευόμενοι Τελχίνες· οὗτοι δ' ἦσαν υἱοὶ μὲν Θαλάττης, ὡς ὁ μῦθος παραδεδῶκε, μυθολογοῦνται δὲ μετὰ Καφείρας τῆς Ὠκεανοῦ θυγατρὸς ἐκθρέψαι Ποσειδῶνα, Ῥέας αὐτοῖς παρακαταθεμένης τὸ βρέφος. Γενέσθαι δ' αὐτοὺς καὶ τεχνῶν τινων εὐρετὰς καὶ ἄλλα τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων τοῖς ἀνθρώποις εἰσηγήσασθαι. Ἀγάλματά τε θεῶν πρῶτοι κατασκευάσαι λέγονται, καὶ τινὰ τῶν ἀρχαίων ἀφιδρυμάτων ἀπ' ἐκείνων ἐπωνομάσθαι· παρὰ μὲν γὰρ Λινδίοις Ἀπόλλωνα Τελχίνιον προσαγορευθῆναι, παρὰ δὲ Ἰαλυσίοις Ἥραν καὶ νύμφας Τελχινίας, παρὰ δὲ Καμειρεῦσιν Ἥραν Τελχινίαν. Λέγονται δ' οὗτοι καὶ γόητες γεγονέναι καὶ παράγειν ὅτε βούλιντο νέφη τε καὶ ὄμβρους καὶ χαλάζας, ὁμοίως δὲ καὶ χιόνα ἐφέλκεσθαι. Ταῦτα δὲ καθάπερ καὶ τοὺς μάγους ποιεῖν ἴστο ροῦσιν. Ἀλλάττειν δὲ καὶ τὰς ἰδίας μορφάς, καὶ εἶναι φθονεροὺς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν τεχνῶν. Ποσειδῶνα δὲ ἀνδρωθέντα ἐρασθῆναι τῆς τῶν Τελχίνων ἀδελφῆς Ἀλίας, καὶ μιχθέντα ταύτῃ γεννησθαι παῖδας ἕξ μὲν ἄρρενας, μίαν δὲ θυγατέρα Ῥόδον, ἀφ' ἧς τὴν νῆσον ὀνομασθῆναι.»

²⁸⁶ Ζήνων ἐν ταῖς [· ' τὰς χρ]ονικᾶς συντάξει[ς]...

Σουΐδας όμως σημειώνει ότι: *Ζήνων Μουσαίου· Σιδώνιος· φιλόσοφος Στωικός· μαθητής Διοδώρου τοῦ κληθέντος Κρόνου, διδάσκαλος δὲ καὶ αὐτὸς Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως. ἔγραψεν Ἀπολογίαν ὑπὲρ Σωκράτους καὶ Σιδωνιακά. Ο Ζήνων ἀπὸ τῆς Σιδώνα, ὁ ἐπικούρειος φιλόσοφος ἀνῆκε στα τέλη τοῦ 2^{ου} π.Χ. αἰώνα κι ὅταν ἀνέλαβε τὸν Κήπο ὁ Κικέρωνας (περὶ τὸ 78 π.Χ.) ἀνῆκε στο ἀκροατήριό του, ὅπως κι ὁ Φιλόδημος ἀπὸ τὰ Γάδαρα (ὁ Γαδαρεύς). Παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ δύο αὐτοὶ Ζήνωνες πιθανόν νὰ πρόκειται γιὰ τὸ ἴδιο πρόσωπο, ὅπως διαβεβαιώνει ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος καὶ νὰ πρόκειται γιὰ τὸν Ἐπικούρειο φιλόσοφο. [FHG, III, σ. 174, FGrH, n. 791]*

536. Ζώιλος ὁ Ἀμφιπολίτης (ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη), ἱστορικός, ρήτορας καὶ γραμματικός, ὁπαδὸς τῆς κυνικῆς φιλοσοφίας ποὺ ἀκμασε τὴν ἐποχὴ τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἦταν μαθητὴς τοῦ Πολυκράτη τοῦ Ἀθηναίου καὶ δάσκαλος τοῦ Ἀναξιμένη τοῦ Λαμψακινού. Ἐπονομάστηκε *Ὀμηρομάστιξ* ἢ *κύων ρητορικός*, ὅταν ἔκανε σκληρὴ κριτικὴ στὰ ἔργα τοῦ ἐπικού ποιητῆ, γράφοντας τὰ εξῆς ἔργα: *Κατὰ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως λόγος ἐννέα, Ψόγος Ὀμήρου* καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα δὲν διασώζονται. Ἐγραψε ἱστορίαν τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τοῦ *Περὶ Ἀμφιπόλεως* σὲ 3 βιβλία, *Ἱστορίαν ἀπὸ θεογονίας ἕως Φιλίππου τελευτῆς* καὶ *Κατὰ Ἰσοκράτους τοῦ ρήτορος, Κατὰ Πλάτωνος καὶ Τενεδίων ἐγκώμιον*. Πέθανε λιθοβοληθεὶς στὴ Χίο ὡς πατροκτόνος. [Ἐκδ. C. Muller, FHG II. ἐκδ. Παρισιῦ 1842, σ. 85]

537. Ζωναράς Ἰωάννης, ἱστοριογράφος καὶ λεξικογράφος τῆς Κων/λεως τοῦ 12^{ου} αἰώνα μ.Χ. (1100 – 1160). Λέγεται ὅτι κατεῖχε πολὺ υψηλὰ αξιώματα στὴν πολιτεία. Ἦταν *μέγας δρουγγάριος τῆς βίγλης* (δηλαδὴ ἀρχηγὸς τῆς αυτοκρατορικῆς σωματοφυλακῆς) καὶ *πρωτοσηκρήτις* (δηλαδὴ διευθυντὴς ἢ γενικός γραμματέας τοῦ αυτοκρατορικοῦ γραφείου). Ἀργότερα ἀποσύρθηκε ὡς μοναχὸς στὴν Ἁγία Γλυκερία, μία ἀπὸ τὶς Πριγκηπωνήσους, ὅπου μακριὰ ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τῶν κοσμικῶν καὶ μετὰ ἀπὸ προτροπὴ ὀρισμένων φίλων τοῦ ἔγραψε τὸ ἔργο, ποὺ ἐπιγράφεται: *ἐπιτομὴ ἱστοριῶν*. Ὁ χρόνος γραφῆς τοῦ ἔργου αὐτοῦ μπορεῖ νὰ προσδιοριστεῖ ὅτι ἐγίνε πριν τὸ 1155, στὴν ἀκμὴ τῆς διακυβέρνησης τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ (1143-1180), ἡ ὁποία ἐκδηλώθηκε στὶς δύο πρώτες δεκαετίες. Τὸ περιεχόμενο τῆς ἱστορίας τοῦ Ζωναρά τοῦ διαίρεσε ὁ Δρουγγάγιος σὲ 18 βιβλία, εἶναι *χρονογραφία* ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τελειώνει στὴν ἐνθρόνιση τοῦ αυτοκράτορα Ἰωάννη Κομνηνοῦ τὸ 1118. Μεταξὺ τῶν βυζαντινῶν *χρονογραφίων* καταλαμβάνει ἐξέχουσα θέση, γιὰ εἶναι ἐκτενὴς, συνιστᾷ ταυτόχρονα ἓνα εἶδος γενικῆς ἱστορίας, διαθέτει πλούσια ὕλη, ἡ ὁποία ἀντιπροσωπεύει καὶ πολλὰς ἀπωλεσθεῖσες πηγές (παραθέτει πρωτότυπα κείμενα τοῦ Πολύβιου, Ἀππιανοῦ καὶ Πλουτάρχου). Ὁ Ζωναράς δὲν περιορίστηκε, ὅπως οἱ ἄλλοι *χρονογράφοι*, στους προγενέστερους βυζαντινοὺς *χρονογράφους*, ὅπως οἱ Μαλάλας, Ἰωάννης Ἀντιοχείας, Θεοφάνης καὶ Γεώργιος μοναχός, ἀλλὰ ἐντρυφήσε σὲ ἀρχαῖα ἱστορικὰ συγγράμματα, δίνοντας σπουδαία στοιχεῖα, διασώζοντας καλὰς πηγές. Ὁ Γλυκάς ἀντλήσε πολλὰ ἀπὸ τὴν ἐπιτομὴ αὐτὴ στὴν γραφὴ τῆς *χρονογραφίας* τοῦ. Ἄλλα ἔργα τοῦ εἶναι, «*ἡ φυσικὴ τῆς γονῆς ἐκροή*» καὶ ἡ «*Κασσία*» (ἡ Κασσία ἢ Εἰκασία, ἦταν ποιήτρια, ποὺ γεννήθηκε περὶ τὸ 800 στὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ πέθανε μετὰ τὸ ἔτος 840). [Ἰωάννης Ζωνάρας, ἱστορικός καὶ μέγας δρουγγάριος τῆς βίγλης, ἐγένετο περὶ τὸ ἔτος 1100, ἐτελεύτησε μετὰ τὸ ἔτος 1160. Ioannis Zonarae epitomae, Ioannis Zonarae epitomae, ed. Th. Büttner-Wobst, Bonn 1897, Κρουμβάχερ, «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ, 1896]

538. Ζωπυρίων, ἄγνωστος ἱστοριογράφος, ὁ ὁποῖος δοξάζεται ἀπὸ τὸν Ἀπίωνα. [FHG, IV, 531]

539. Ζώπυρος ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, ἱστοριογράφος (ΑΚΛ). Ἐγραψε *ΙΣΤΟΡΙΚΑ* σὲ τρία βιβλία, *ΜΙΑΗΤΟΥ ΚΤΙΣΙΣ* σὲ 4 βιβλία καὶ *ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ*. [FHG, IV, σ. 531]

540. Ζώπυρος ὁ Μάγνης (ἀπὸ τὴ Μαγνησία), ἱστοριογράφος τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰώνα, ὁ ὁποῖος ἔγραψε σὲ αἰολικὴ διάλεκτο. [Jacoby, F., FGH n. 494, FHG, IV, σ. 532]

541. Ζώσιμος από την Κων/λη, ευγενής της Ρώμης, αξιωματούχος στην Κωνσταντινούπολη, ιστοριογράφος του 5^{ου} με 6^ο μ.Χ. αιώνα (περί το 420), ο οποίος συνέγραψε ρωμαϊκή ιστορία (ΑΚΛ). Ήταν ακόμη συνήγορος του αυτοκρατορικού θησαυροφυλακίου (*αποφισκοσυνήγορος*). Έγραψε σε 6 βιβλία «*ιστορίαν νέαν*» ή «*ιστορικόν νέας εκδόσεως*», που διατηρείται ως επί το πλείστον και περιλαμβάνει περιληπτικά τα γεγονότα από την εποχή του Αυγούστου μέχρι το 390 και αναλυτικότερα αυτά μέχρι το 410. Εξυμνούσε υπερβολικά τον αυτοκράτορα Ιουλιανό και θεωρούσε ότι η παρακμή της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ξεκινούσε με την άνοδο του χριστιανισμού επί αυτοκράτορα Κωνσταντίνου. Χρησιμοποίησε πηγές του Δέξιππου, του Ευνάπιου από τις Σάρδεις και του Ολυμπιόδωρου και ήταν φανατικά εθνικός στο θρήσκευμα, στιγματίζοντας την εγκληματική δράση των χριστιανών αυτοκρατόρων του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα. Πολλές φορές το όνομά του συγχέεται με αυτό του Ζώσιμου του Γαζαίου, σοφιστή και ιδρυτή σοφιστικής σχολής στη Γάζα, που θανατώθηκε επί αυτοκράτορα Ζήνωνα (έργα του οποίου είναι Βίος Δημοσθένη, Βίος Ισοκράτη, υπομνήματα στον Δημοσθένη, Λυσία και Αίλιο Αριστείδη). Οι σχέσεις των δύο Ζωσίων είναι ιστορικά ασαφείς. Ιστορικά υπάρχει και ένας τρίτος Ζώσιμος επίσης σοφιστής από την Ασκάλωνα με υπομνήματα πάνω στον Πίνδαρο (Σουΐδας). Ακόμη υπάρχει κι ένας τέταρτος Ζώσιμος Πανοπολίτης (από την Πανόπολη της Αιγύπτου), χυμευτής (αλχημιστής), του οποίου κάποια αποσπάσματα έχουν διασωθεί από κάποιον Ολυμπιόδωρο, χωρίς να γνωρίζουμε αν πρόκειται για τον ιστορικό (M. Berthelot, *Collection des anciens alchimistes*, Paris, 1888). [Paschoud, F., Paris (B) 1971-89, 3 vols, Ζώσιμος, «Νέα Ιστορία», εκδ. ΘΥΡΑΘΕΝ, 2007, ΑΡΛΕΑ, Paul Kroh, Σουΐδας]

Η

542. Ηγέστρατος, ήταν γεωγράφος και πλοίαρχος της Μασσαλίας. Ο Δημοσθένης μας λέει ότι, κάποιος συγγενής του, δάνεισε χρήματα σε αυτόν, για να φέρει στάρι από τις Συρακούσες στην Αθήνα, αλλά αυτός τον πήγε στη Μασσαλία. [ΑΚΛ, DEMOSTHENIS ORATIONES, τ. 2^{ος}, LIPSIAE 1844]

543. Ηγήμων ο Αλεξανδρινός της Τρωάδος, ιστορικός και εποποιός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Λέγεται ότι έγραψε *Δαρδανικά* και το *Λευκτρικόν πόλεμον των Θηβαίων και Λακεδαιμονίων* (Στεφ. Βυζάντιος). [Jacoby, F., *FGrH* n. 110, H. Beckby, *Anthologia Graeca* (AG), 2nd edn., Munich: Heimeran, 1965-1968: 7.436,]

544. Ηγήσανδρος ο Σαλαμίνιος, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος από τον Τζέτζη μαθαίνουμε ότι, ονομάστηκε η Αργώ...γιατί ναυπηγήθηκε στο Άργος. [FHG, IV, σ. 422]

Ηγήσανδρο ο Δελφός. Από τους Δελφούς ο οποίος στα Υπομνήματά του είχε συγκεντρώσει όλες τις κακοήθειες του Πλάτωνα (Αθήναιος XI, σ. 507, A), που χρησιμοποιησε ο τελευταίος, για να αναλάβει την σχολή του Σωκράτη, εκτοπίζοντας εντέχνως τον Φαίδωνα, τον Αισχίνη και τον Ξενοκράτη. Γνωρίζουμε επίσης ότι ιστορεί στα υπομνήματά του την αλληλογραφία του Φιλίππου και του βασιλιά Κόττος, παρουσία του Κλεισόφου, καθώς γράφει και για τον κόλακα του Αλέξανδρου Νικήσιο. Άλλο έργο του ήταν «Περί ανδριάντων και αγαλμάτων», μνημονεύοντας αγαματοποιούς, όπως τον Γλαύκο τον Χίο. [FHG, IV, σ. 412]

545. Ηγησιάναξ ο Αλεξανδρεύς, ιστορικός και ποιητής από την Αλεξάνδρεια του 2^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος είχε συνθέσει τα ΤΡΩΪΚΑ (ΑΚΛ). Ο Στέφανος ο Βυζάντιος υποστήριξε ότι ήταν Τρωαδεύς, ήταν γραμματικός και είχε γράψει επίσης το *περί της Δημοκρίτου λέξεως* σε ένα βιβλίο και *περί ποιητικών λέξεων*. [FHG III σ. 68, *FGrH* n. 45]

546. Ηγησίας ο Μαγνήσιος, κάποιος ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. [Jacoby, F., *FGrH* n. 142, SRAM σ. 138]

547. Ηγησίας ή Στασίνοσ ή Κυπρίασ²⁸⁷ ή Ηγησίνοσ, η ονομασία του συγγραφέα των ΚΥΠΡΙΩΝ ΕΠΩΝ, κατά τον 8^ο αιώνα π.Χ. και κατ' άλλους τον 7^ο ή 6^ο. Βλέπε Στασίνοσ.

548. Ηγησίνοσ, κάποιος ποιητής και ιστοριογράφος μιας Ατθίδας του 2 μ.Χ. αιώνα. [*FGrH* n. 331, A. Bernabé, *Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta*, pt. 1. Leipzig: Teubner, 1987]

549. Ηγησίδημος ο Κύθονιος, ιστορικός της εποχής του Μεγάλου Αλεξάνδρου που έγραψε και για τις εκστρατείες του Ιάσονα. [FHG, IV, 422]

550. Ηγήσιππος ο Μηκυβερναίος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς τον είχε συμπεριλάβει ως έναν από τους πιο αξιόλογους ιστορικούς, που έγραψε για τη χερσόνησο της Παλλήνης της Χαλκιδικής (*Παλληνιακά*). Η Μηκύβερνα ήταν πόλη της Παλλήνης. Έγραψε επίσης ΜΙΑΗΣΙΑΚΑ. [Jacoby, F., *FGrH* n. 391, FHG, IV, 422]

551. Ηγήσιππος, ιστορικός εκκλησιαστικός, που έζησε κατά το 2^ο αιώνα μ.Χ. (ΑΚΛ).

552. Ηγίας ο Τροιζήνιος, άγνωστος ιστορικός μυθικών χρόνων²⁸⁸. [*FGrH* n. 606]

553. Ηλιόδωρος ο Αθηναίος, ο επιλεγόμενος Περιγητής, περί το 150 π.Χ., ο οποίος περιέγραψε κατά τις περιηγήσεις του την Ακρόπολη. Αναφέρεται από τον Αθήναιο και τον Αρποκρατίωνα. [FHG, IV, σ. 425]

554. Ηραγώρας ο Μεγαρεύς, ιστορικός που αναφέρεται στα σχόλια του Απολλωνίου του Ρόδιου²⁸⁹ και που ασχολείται περισσότερο με τους μυθικούς χρόνους. [*FGrH* n. 486A]

555. Ηρακλείδης ο Καλλατιανός ή ο Αλεξανδρινός (από την Κάλλατιν, πόλη της κάτω Μοισίας επί του Ευξείνου Πόντου), ιστορικός που έγραψε για Περσικά ιδιώματα και την Διαδοχήν σε έξι βιβλία, επιτομή για τους έξι Πτολεμαίους κατά αρχαιότητα, όπως και λόγον λεμβευτικών, γι' αυτό ονομάζεται και **Λέμβος**. Βλέπετε παρακάτω. Μερικοί νομίζουν ότι αυτός ο Ηρακλείδης είναι από τον Οξύρυγχο, γι' αυτό το προσωνύμιο είναι **Οξύρυγχίτης**, φιλόσοφος επί Πτολεμαίου έκτου. Γενικά για αυτούς τους Ηρακλείδες υπάρχει μία σχετική σύγχυση. [FHG, II, 95, III, 167]

556. Ηρακλείδης ο Κρητικός, κριτικός ιστορικός, περιηγητής και γεωγράφος του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ. Σε μια από τις περιηγήσεις του, περιέγραψε τις χώρες που επισκέφθηκε, δηλαδή την Αττική, τη Βοιωτία, την Εύβοια και τη Θεσσαλία, με πολλή μεγάλη παραστατικότητα τις τοποθεσίες, τα προϊόντα κάθε τόπου, και έδωσε παραθεματικά τα τοπικά γλωσσικά χαρακτηριστικά. Το έργο του ονομάζεται *Περί των εν Ελλάδι πόλεων* και ευτυχώς σώζονται ανώνυμες εκδόσεις τριών επιτομών του 12^{ου} ως του 15^{ου} αιώνα. [GGM, v. I, σ. LII, F. Pfister, SB Wien 277, 2, 1951]

557. Ηρακλείδης του Αργαίου, ένας στρατηγός του Μ. Αλεξάνδρου, γεωγράφος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, στον οποίον ο Μέγας Αλέξανδρος του ανάθεσε ως αποστολή την εξερεύνηση της Κασπίας (Υρκανικής) θάλασσας, με απώτερο σκοπό να ανακαλύψει αν η Κασπία είναι ανοιχτή θάλασσα και υπάρχει κάποιο πέρασμα προς την Αζοφική (Μαιώτιδα) θάλασσα κι από εκεί η

²⁸⁷ Ο Δημοδάμας ο Αλικαρνασσεύς ή Μιλήσιος αναφέρει στο έργο του *Περί Αλικαρνασσού*, πώς τα Κύπρια έπη είναι ποιήματα του Κυπρία του Αλικαρνασσεύα.

²⁸⁸ ἐσελθόντων δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐστὶν Ἀντιόπης μνήμα Ἀμαζόνος. ταύτην τὴν Ἀντιόπην Πίνδαρος μὲν φησὶν ὑπὸ Πειρίθου καὶ Θησέως ἄρπασθῆναι, Τροιζηνίῳ δὲ Ἑγίῳ τοιάδε ἐς αὐτὴν πεποιτῆται Ἡρακλέα Θεμίσκυραν πολιορκούντα τὴν ...

²⁸⁹ Ἡραγώρας δὲ ἐν τοῖς Μεγαρικοῖς τὸν τὴν Ὠρείθυιαν ἄρπασαντα Βορέαν υἱὸν Στρυμόνος φησὶν, οὐχὶ δὲ τὸν ἄνεμον.

δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας με τον Εύξεινο Πόντο. Με ξύλα των δασωδών βουνών της Υρκανίας ο Ηρακλείδης ναυπήγησε πλοία, έκανε το ταξίδι το 323 π.Χ. και κατέγραψε τα αποτελέσματα της περιήγησής του (Αρριανός).

558. Ηρακλείδης ο Οδεσσίτης ή Οδεσσεύς, από την πόλη Οδεσσό του Πόντου. Ιστοριογράφος που έγραψε *περί πατρίδος*. [FHG, III, 167]

559. Ηρακλείδης ο Κυμαίος, έγκυρος ιστορικός του 4^{ου} αιώνα π.Χ. που έγραψε μία εντυπωσιακή ιστορία σε θεματογραφία της Περσίας σε 5 βιβλία, τα *Περσικά*. Στα αποσπάσματα του Müller, (FHG, IV σ. 95-98) διαβάζουμε μία περιγραφή της αυλής του Αρταξέρξη, να τον φυλάττουν 300 γυναίκες με φρουρά του χρυσοφόρου μνηοφόρου παλατιού του από 1000 άνδρες ειδικά επιλεγμένους από το σώμα των Αθανάτων. Μάλιστα για την τρυφή ζωή της αυλής των Περσών βασιλέων αναφέρει και ένα στοιχείο αυτής: «Πρώτοι δὲ Πέρσαι, ὥς φησιν Ἡρακλείδης, καὶ τοὺς λεγομένους στρώτας ἐφεύρον (στρώματα), ἵνα κόσμον ἔχῃ ἡ στρώσις καὶ εὐάφειαν (καλή επαφή)». [Jacoby, F., FGH n. 689]

560. Ηρακλείδης Λέμβος, ιστορικός που προσέφερε τις υπηρεσίες του στον Πτολεμαίο ΣΤ΄ το 2^ο αιώνα π.Χ. Έγραψε μία πολύτομη ιστορία (από 37 βιβλία) *Ιστοριών*, με διαδραμάτιση ιστορικών δρώμενων και παράθεση των μυθολογούμενων από τους διάφορους λαούς της εποχής του, έργο που δυστυχώς δεν σώζεται. Έγραψε και το *Διαδοχαί*, μία ιστορία των φιλοσοφικών σχολών σε 6 βιβλία, επιτομή του ομώνυμου έργου του Σωτίωνα αποτελούμενου από 13 βιβλία. Υπήρξε εκτός από συγγραφέας, δεινός συλλέκτης βιβλίων και ερευνητής της αρχαίας ιστορίας. [FHG, III, 167]

561. Ηρακλείδης ο Μαγνήσιος, ιστοριογράφος που έγραψε *Μιθριδικά*. [FHG, III, 167]

562. Ηρακλείδης ο Ποντικός (ο πρεσβύτερος, γιατί υπάρχει και νεώτερος της εποχής του Κλανδίου Νέρωνα), γιος του Ευθύφωνα από την Ηράκλεια του Πόντου (390-310 π.Χ.), ο οποίος έζησε για μεγάλο διάστημα στην Αθήνα ως μαθητής του Πλάτωνα και του Σπेυσίππου, αργότερα του Αριστοτέλη. Λέγεται ότι αντικατέστησε τον Πλάτωνα για μικρό διάστημα στην Ακαδημία, αλλά τελικά έχασε όπως κι ο Αριστοτέλης τη διεύθυνση από τον Σπेυσίππο, λόγω της διαθήκης του Πλάτωνα κι αναχώρησε απογοητευμένος στην πατρίδα του στην Ηράκλεια, όπου συνέπραξε στην πτώση του τυράννου Κλέαρχου. Πέθανε, όπως λέγεται, κατακεραυνωθείς σε θέατρο της Ηράκλειας. Από τους ιστορικούς και κριτικούς της αρχαιότητας μνημονεύεται ως ένας φημισμένος πολυμαθέστατος και καλός ερευνητής της ιστορίας, κάτοχος ευρείας φιλόσοφου γνώσης, του οποίου το πεδίο δράσης εκτείνεται σε όλους τους τομείς, όπως διαφαίνεται στα λείψανα *περί Πολιτειών* (Πλούταρχος, Διογένης ο Λαέρτιος) και στα λείψανα του τεράστιου έργου του (περί τα 50 συγγράμματα), που λίγοι τίτλοι μας έμειναν. Από τα αποσπάσματα που έχουν διασωθεί διαβάζουμε τίτλους: *Περί Αθηναίων*, *Περί Λακεδαιμονίων*, *Κρητών* (Κρητική πολιτεία), *Κυρηναίων*, *Κορινθίων*, *Ηλείων*, *Τενεδίων*, *Παρίων*, *Κείων*, *Σαμίων*, *Κυμαίων*, *Ερετριέων*, *Πεπαρηθίων*, *Λεπρεατών*, *Λυκίων*. *Τυρρηνών*, *Μολοττών*, *Φασιανών*, *Αμοργίων*, *Λευκανών*, *Σαμοθράκης*, *Μαγνητών*, *Αθαμανών*, *Κυθηρίων*, *Ρηγινών*, *Ταραντίνων*, *Κορκυραίων*, *Θράκων*, *Μινώων*, *Λοκρών*, *Χαλκιδέων*, *Κεφαλληνών*, *Ροδίων*, *Εφεσίων*, *Φωκαέων*, *Κροτωνιατών*, *Ακραγαντίνων*, *Ιθακησίων*, *Αφυταίων*, *Ιασέων*, *Ικαρίων*, *Αργιαίων*, *Θεσπιέων*, [FHG, II, 197, O. Voss, *De Heraclidis Pontici vita et scriptis*, Rostock 1896]

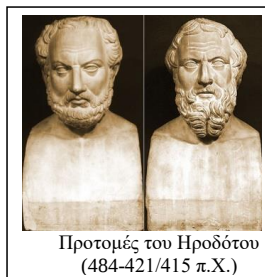
563. Ηράκλειτος ο Λέσβιος, ιστορικός ο οποίος σύμφωνα με τον Διογένη τον Λαέρτιο (9, 1, 17) έγραψε Μακεδονική ιστορία (*ιστορίαν Μακεδονικήν*). Δυστυχώς δεν έχουμε κάποιο άλλο στοιχείο αναφοράς του ιστοριογράφου. [FHG, IV, 426]

564. Ηράκλειτος ο Σικυνώνιος, ιστοριογράφος που έγραψε *Περί λίθων και Απίστων*. [FHG, IV, 426]

565. Ηρέας ή Ηράς ο Μεγαρεύς (ή **Ηραγόρας**), ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα (FGrH) που από όσα γνωρίζουμε σήμερα, έγραψε την ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας του, των Μεγάρων, με πιθανή επιγραφή Μεγαρικά, δίνοντας ιδιαίτερη μνεία στις αξιώσεις των Αθηναίων πάνω στα κυριαρχικά δικαιώματα των Μεγαρέων, κατηγορώντας τον Πεισίστρατο ότι έκανε παρενθήκες στην Ιλιάδα του Ομήρου, ιδιαίτερα στη δεύτερη ραψωδία μεταξύ των στίχων 546 και 558. [Jacoby, F., FGrH n. 486, FHG, IV, 426]

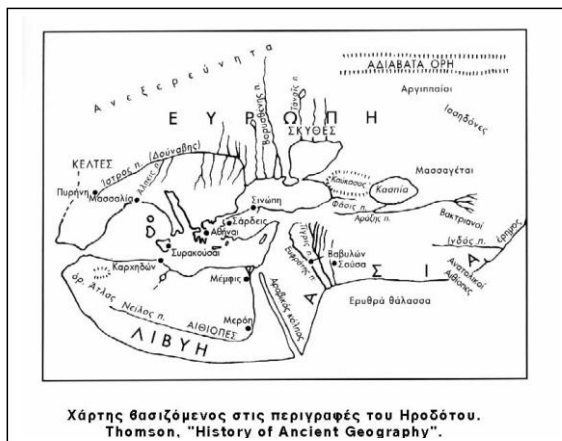
566. Ηρόδοτος ο Αλικαρνασσεύς (484-407 π.Χ.), γιος του Λύξη και της Δρυούς ή Ροιούς, εγγονός του Πολύαρχου, μιας εύπορης οικογένειας της Αλικαρνασσού της Καρίας, αποικία των Τροιζινίων (περί το 900 π.Χ.). Η πόλη ήταν μέλος της Δωρικής Εξάπολης, που είχε καθοδηγητικό κέντρο το ιερό του Τριοπίου Απόλλωνα, όμως συνδεόμενη με τις ιωνικές πόλεις εξιωνίσθηκε. Στις ιωνικές πόλεις αμφισβητήθηκε η πρωτοκαθεδρία των ιερατειών με τη γέννηση της φιλοσοφίας, της μήτρας των επιστημών. Περί το 620 π.Χ. η πόλη είχε περάσει στην Περσική σφαίρα επιρροής, εγκαθιστώντας μία καρική δυναστεία, από την οποία διακρίνουμε την Αρτεμισία, τη σύζυγο του Μανσώλου και τη βασική συνεργάτιδα του Ξέρξη στην εκστρατεία του ενάντια στην Ελλάδα. Επί Ηροδότου βασιλιάς της πόλης ήταν ο Λύγδαμης Β΄. Μετά την ήττα των Περσών, όπως μας είναι γνωστό, οι ιωνικές πόλεις επαναστάτησαν και μαζί μ' αυτές το ίδιο έκαναν και οι κάτοικοι της Αλικαρνασσού το 460 π.Χ.. Στο κίνημα αυτό κατά του Λύγδαμη, που πήρε μέρος κι ο νεαρός τότε Ηρόδοτος μαζί με τον πατέρα του Λύξο, ηγούταν ο Πανύασης, αδελφός του πατέρα του Ηρόδοτου, επικός ποιητής και ρήτορας. Όμως το κίνημα απέτυχε, αναγκάζοντας την οικογένεια του Ηρόδοτου και τον ίδιο να καταφύγουν στη Σάμο, η οποία είχε προσδεθεί στην Ομοσπονδία που συγκρότησαν οι Αθηναίοι. Από τη Σάμο ο Ηρόδοτος πιθανόν έκανε ένα ταξίδι προς την Αίγυπτο, γιατί πριν την κατακτήσουν οι Πέρσες το 522 π.Χ., το νησί σε μία πλήρη ακμή ευημερίας υπό τον τύραννο Πολυκράτη, είχε με το φαραώ της Αιγύπτου Άμαση συμμαχία και πολλές εμπορικές σχέσεις. Στην Αίγυπτο έμεινε περίπου 4 μήνες κι έφθασε μέχρι τη νήσο Ελεφαντίνη. Μετά την Αίγυπτο επισκέφθηκε τη Γάζα, την Τύρο και επισκέφθηκε τον Ευφράτη και τη Βαβυλώνα. Ακολουθώντας την εκστρατεία των Περσών κατά των Σκυθών, περιηγήθηκε τη Σκυθία, γνωρίζοντας από κοντά τις συνήθειες των λαών της περιοχής. Η αλήθεια είναι ότι έκανε κι άλλο ταξίδι στα βόρεια του Ευξείνου Πόντου, επισκεπτόμενος την Ολβία (αποικία των Μιλησίων, η σημερινή Οδησσός) στην Ταυρική χερσόνησο, ανεβαίνοντας το ποταμό Βορυσθένη (Δνείπηρος). Αργότερα ο Ηρόδοτος συμμετείχε στην ανατροπή του Λύγδαμη του Β΄ γύρω στο 454 π.Χ. που στέφθηκε με επιτυχία, γιατί η Αλικαρνασσός βρέθηκε στους φορολογικούς καταλόγους της αθηναϊκής ομοσπονδίας (ηγεμονίας). Επισκέφθηκε την Αθήνα, χωρίς να γνωρίζουμε αν είχαν προηγηθεί τα ταξίδια του στην Κρήτη, την Κύπρο και την Κυρήνη της Λιβύης, ή τα ταξίδια του στο Βόσπορο, το Βυζάντιο, ή στη Θάσο, στην οποία παρέμεινε, εξετάζοντας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την περιοχή. Οι πεποιθήσεις του ήταν δημοκρατικές, παρόμοιες με αυτές των Αθηναίων και πιθανόν τα ταξίδια του να είχαν διερευνητικό ρόλο, κατασκοπευτικό θα λέγαμε σήμερα, για να πληροφορήσουν τους Αθηναίους με δεδομένα τέτοια, ώστε να υπάρξει πολιτικός σχεδιασμός για κάθε επεκτατική ενέργεια και έλεγχο του θαλάσσιου εμπορίου. Στην Αθήνα γοητεύτηκε από τις προσωπικότητες, που μεσουρανούσαν εκείνη την εποχή. Έτσι δέθηκε με στενή φιλία με τον Σοφοκλή, τον Περικλή και τον Πρωταγόρα, το μεγαλύτερο Σοφιστή της αρχαιότητας. Το 446 π.Χ., όπως μας πληροφορεί ο επικριτής του Πλούταρχος, διάβασε αποσπάσματα από το έργο του *Ιστορίας Απόδεξις* (ιστορική έρευνα) στη Βουλή, γοητεύοντας το κοινό και με απόφαση του άρχοντα Ανύτου έλαβε έπαθλο 10 ταλάντων από το ταμείο της πόλης. Η αμοιβή αυτή θεωρήθηκε ως δωροδοκία από τον Πλούταρχο, ένδειξη της μη αντικειμενικότητας των τοποθετήσεών του.

Το 444 π.Χ. ο Περικλής προτείνει την ίδρυση των Θουρίων στην Κάτω Ιταλία (Λευκανία), μιας αποικίας πλησίον των ερεπίων της Σύβαρης, αποικίας των Αχαιών της Τροιζήνας, η οποία είχε καταστραφεί από τους Κροτωνιάτες. Ανάμεσα στους οικιστές της νέας πόλης, τον σοφιστή Πρωταγόρα και το ρήτορα Λυσία, ο Περικλής έβαλε και τον Ηρόδοτο. Στους Θουρίους λέγεται, ότι, ο Ηρόδοτος έγραψε το μεγαλύτερο μέρος του *Ιστορίας Απόδεξις*. Φαίνεται ότι επισκεπτόταν συχνά την Αθήνα, αν και έχουμε μαρτυρία ότι παρευρισκόταν στα εγκαίνια των Προπυλαίων στην Ακρόπολη. Ο Αριστοτέλης τον επονόμαζε Θούριο, ένα ενδεικτικό σημείο ότι η βάση του είχε γίνει η πόλη των Θουρίων. Για τα τελευταία χρόνια της ζωής του έχουμε ασαφείς πληροφορίες, φαίνεται όμως ότι έζησε τα πρώτα χρόνια του Πελοποννησιακού Πολέμου. Ο θάνατός του υπολογίζεται να συνέβη ανάμεσα στα χρόνια 421 και 415.

Προτομές του Ηροδότου
(484-421/415 π.Χ.)

Ως ιστορικός, ο αρχαιότερος που διασώζεται σήμερα, καθιερώνει τον όρο *ιστορία* και γίνεται έτσι ο ιδρυτής της ιστορικής επιστήμης, αν και είναι γνωστό ότι υπήρχαν πριν από αυτόν ιστοριογράφοι και γεωγράφοι. Ο Κικέρωνας τον ορίζει *πατέρα της ιστορίας*, γιατί έγραψε για τα γεγονότα των περσικών πολέμων, η έκβαση των οποίων είχαν μία διάσταση ανάπτυξης της Αθήνας και του ελληνικού κόσμου γενικότερα, περιγράφοντας τα πρόσωπα που συμμετείχαν στις διαδοχικές συγκρούσεις μέσα στα πλαίσια της ανθρώπινης λογικής και όχι στα πλαίσια του μύθου ή της θεϊκής βούλησης, παρ' όλο που για λόγους

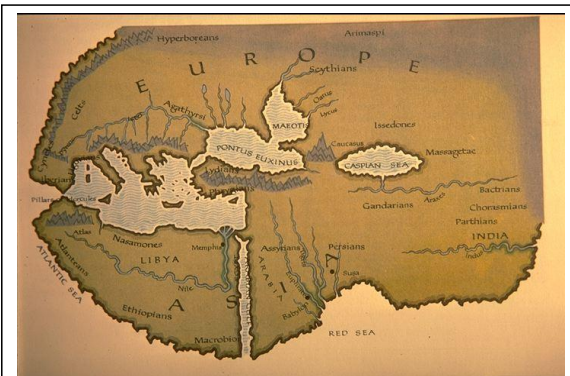

Χάρτης βασισμένος στις περιγραφές του Ηροδότου.
Thomson, "History of Ancient Geography".

σκοπιμότητας επικαλείται του θεού, για να μην προσβάλει τη θεσμική ισχύ των ιερατείων και εξετάζοντας την ορθή ερμηνεία πολλών χρησμών, παίρνοντας θέση στις περιπτώσεις παρερμηνειών τους. Η στάση του Ηρόδοτου στις γραπτές πηγές της εποχής ήταν κριτική, όπως απέναντι στον Εκαταίο ή στο Δίκαιο, τα γραπτά των οποίων χρησιμοποίησε. Μερικές φορές αφίνει να υπονοηθεί ότι, δεν πιστεύει στις πληροφορίες που είχε από άμεσες στοματικές παραδόσεις ή από άλλες γραπτές πηγές. Πολλές φορές έγραψε όπως του τα είπαν για να κολακέψει τους ξένους ηγεμόνες. Σε θέματα θρησκείας ήταν προσεχτικός, μάλλον από το φόβο του προς το ιερατείο. Τις ελληνικές νίκες εναντίον των Περσών τις παρουσίαζε ως Αθηναϊκές. Χρησιμοποίησε κείμενα του Χάροντα και του Ξάνθου, αποφεύγοντας να κάνει μνεία των ονομάτων τους. Γενικά εκτός από τις προφορικές μαρτυρίες έκανε έρευνα και στις γραπτές πηγές πριν αρχίσει να καταγράφει τα ιστορικά δρώμενα. Όταν όμως βρισκόταν σε κάποια εξουσιαστική αρχή, που υπαγόρευε τι έπρεπε να γράψει, όπως αυτή του Αιγυπτιακού ιερατείου, έλεγε: *Όψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορία τὰ αὐτὰ λέγουσα ἐστὶ* (δηλαδή, ως τώρα έχω γράψει όσα έχω δει με τα μάτια μου και τα έκρινα και τα ερεύνησα, τα υπόλοιπα εννοεί που μου λένε οι Αιγύπτιοι ιερείς είναι άκριτα, έτσι όπως μου τα

είπανε). Για την περίοδο των μύθων αναφέρεται, ζητώντας όμως από τον αναγνώστη να κρίνει αν είναι σωστά ή όχι, αποφεύγοντας δεικτικά να πάρει θέση, γιατί όπως προείπαμε δεν ήθελε να τα βάλει με το ιερατείο (τότε το πιο ισχυρό ήταν αυτό των Δελφών).

Γενικά η εξιστόρησή του χρησιμοποιεί την επιστημονική σχέση αίτιου αποτελέσματος και όταν θίγει ηθικά σημεία ή ανθρώπινη αλαζονεία και ματαιοδοξία, μπλέκει θεϊκή παρέμβαση και βούληση, γιατί ο ίδιος ως φορέας δημοκρατικών αντιλήψεων είχε μία απέχθεια προς την αριστοκρατία ή την αυθαιρεσία των τυράννων ή των βασιλέων. Δεν λείπουν βέβαια και κολακείες ηγεμόνων στις οποίες υπέπεσε για να διατηρήσει τις δημόσιες σχέσεις και να τύχει της καλής φιλοξενίας. Το ίδιο έκανε και σε ιερείς, που αναγκάστηκε να έρθει σε επαφή, για να μάθει για τα προγενέστερα γεγονότα, τα οποία μόνον αυτοί γνώριζαν, ως κατέχοντες τα αρχεία της πολιτείας που εκπροσωπούσαν, εμπλέκοντας στις διηγήσεις του μυθολογικές τερατολογίες ως αληθή γεγονότα, και όλα αυτά έγιναν πιθανόν, για να μη δυσανεστήσει τους κύκλους των πηγών του. Τα μυθεύματα και οι κολακείες του έργου του δημιούργησαν μία πλειάδα επιφανών επικριτών του, που τον κατέκριναν ως λογοποιό (Αριστοτέλης) και παραμυθά (Πλούταρχος).

Χάρτης που αναπαριστά τον κόσμο του Ηροδότου (περί το 450 π.Χ.). Αν δούμε προσεκτικά η Κασπία θάλασσα είναι κλειστή, όπως είναι στην πραγματικότητα. Πολλοί όμως αρχαίοι γεωγράφοι τη θεωρούσαν ανοιχτή και ως κόλπο του Έξω Ωκεανού. Τέτοιοι γεωγράφοι ήταν ο Εκαταίος (βλέπε τον προηγούμενο χάρτη), ο Ερατοσθένης, ο Διονύσιος ο Περιηγητής, ο Ποσειδώνιος και ο μέγιστος των γεωγραφών της αρχαιότητας ο Στράβων(ας).

Επίσης χαρακτηριζόταν ως σκηνός για την αναζήτηση της αλήθειας (Θουκυδίδης). Αυστηρά τον κρίνει κι ο Στράβωνας και στο Βυζάντιο υπήρχαν κατηγορίες εναντίον του για λογοκλοπία. Αποτελούν όμως περιορισμένον τύπον παρεκβάσεις του έργου του, που αποτελεί κυριολεκτικά μία αφετηρία - σταθμό της ιστορικής επιστήμης, γιατί το όλο έργο διακατέχεται από μία επιστημονική περιέργεια εθνολογικού κι ανθρωπολογικού φαινομένου με ορατές προσπάθειες του ιστορικού γίνεσθαι. Τα εννέα βιβλία, πάντως που άφησε, περιγράφουν με πολλές λεπτομέρειες για τα δεδομένα της εποχής εκείνης, καλύπτοντας γεγονότα που συνέβησαν κατά την εποχή του Κροίσου το 550 π.Χ. και τελειώνοντας στο 430 π.Χ.

Το 1^ο βιβλίο του Ηροδότου (Α, Κλειώ) περιγράφει τη σύγκρουση του Κροίσου της Λυδίας εναντίον του Κύρου της Περσίας και της νίκης του δεύτερου που είχε ως επακόλουθο την υποταγή των ελληνικών μικρασιατικών πόλεων. Το βιβλίο κλείνει με την κατάκτηση των Μήδων από τον Κύρο.

Το 2^ο βιβλίο (Β, Ευτέρπη) περιγράφει την Αίγυπτο επί εισβολής σ' αυτήν του Καμβύση, διαδόχου του Κύρου.

Το 3^ο βιβλίο (Γ, Θάλεια) περιγράφει την Ινδία και την Αραβία.

Στο 4^ο βιβλίο (Δ, Μελομένη) γίνεται περιγραφή του κόσμου (Σκυθία, Λιβύη)²⁹⁰.

Στο 5^ο (Ε, Τερψιχόρη) την Ιωνική επανάσταση και την εκστρατεία του Μεγάβαζου στη Θράκη. Στο 6^ο (ΣΤ, Ερατώ) την εκστρατεία του Μαρδόνιου στην Ελλάδα και τη νίκη των Αθηναίων στο Μαραθώνα κατά του Δάτιδα και Αρταφέρνη.

Στο 7^ο (Ζ, Πολύμνια) το θάνατο του Δαρείου, την άνοδο του Ξέρξη, την εκστρατεία στην Ελλάδα του τελευταίου και την ήττα των Ελλήνων στις Θερμοπύλες.

Στο 8^ο (Η, Ουρανία) τις νίκες των Ελλήνων επί του Ξέρξη στο Αρτεμίσιο και στη Σαλαμίνα με την υποχώρηση του Ξέρξη και

στο 9^ο (Θ, Καλλιόπη) τη νίκη των Ελλήνων στις Πλαταιές επί των Περσών, τη ναυμαχία της Μυκάλης και την ανακατάληψη της Σηστού από τους Πέρσες.

Στα εννέα αυτά βιβλία της Ιστορίας του, δόθηκαν από τους γραμματείς της Αλεξανδρινής βιβλιοθήκης ή του Μουσείου από ένα όνομα Μούσας. Το Μουσείο της Αλεξάνδρειας ήταν ένα Πανεπιστήμιο της εποχής, διαθέτοντας πολλές αίθουσες εργαστηρίων, και ομάδες φιλόλογων ερευνητών, που επεξεργάστηκε έναν τεράστιο όγκο κειμένων, το αποδελτίωσε, το βιβλιογράφησε και το κατολογοποίησε. Τα δύο έπη του Ομήρου έχουν την τελική μορφή, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, από την εποχή του Μουσείου, οι ερευνητές του οποίου επεξεργάστηκαν τα κυκλοφορούντα μέχρι τότε κείμενα, κάνοντας μία ολοκληρωμένη έκδοση. Το Μουσείο διέθετε βιβλιοθήκη, η οποία λειτουργούσε δίπλα στη Μεγάλη Βιβλιοθήκη (αποθήκη βιβλίων), την οποία τροφοδοτούσε με επεξεργασμένα κείμενα *ρολών*. Σημειωτέον ότι η Μεγάλη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας δημιουργήθηκε μετά την ίδρυση του Μουσείου, όταν οι *ρολοι* δεν μπορούσαν να αποθηκευτούν στους χώρους του Μουσείου. Εκτός από την ιστορία του, έγραψε και μία ενδιαφέρουσα Βιογραφία του Ομήρου, αλλά αυτήν την αποδίδουν στον Ψευδο-Ηρόδοτο. [Paul Kroh, *FGrH*, n. 31]

567. Ηρόδοτος ο Ηρακλεώτης (Ηράκλεια Πόντου), «...ο μυθολόγος, ο του Βρύσσωνος του σοφιστού ο πατήρ» (FHG), ιστορικός, γεωγράφος και μυθογράφος. Ο Ηρόδοτος έζησε κατά τον 5^{ον} αι. π.Χ. άνω Έγραψε τα *Αργοναυτικά* ή *κατά τους Αργοναυτάς λόγος*, τα *Πελοπεία* (τα τεκταινόμενα επί Πέλοπα), την *του Ορφέως και Μουσαίου ιστορία*, δηλαδή τα συμβάντα επί Ορφέα και Μουσαίου και ο *καθ' Ηρακλέα λόγος*, ένα έργο από 17 βιβλία, που φαίνεται το πιο

²⁹⁰ Μία ιστορία από το τέταρτο βιβλίο του Ηροδότου είναι ο **Σατάσπης ο Αγαμενίδης**, γιος του Τεάσπιου, Πέρσης από τη βασιλική οικογένεια των Αγαμενιδών, γιατί η μητέρα του ήταν αδελφή του Δαρείου. Του ανατέθηκε να κάνει τον περίπλου της Λιβύης, έτσι ονόμαζαν την Αφρική κατά την αρχαιότητα, αλλά επειδή φοβήθηκε το μακρύ ταξίδι σε ερημικές ακτές, φοβήθηκε και δεν αποτελείωσε τον άθλο που του ανέθεσε η μητέρα του. Ο Σατάσπης είχε βιάσει τη θυγατέρα του Ζωπύρου, γιου του Μεγάβουζου, που ήταν παρθένα. Για το λόγο αυτό ο Ξέρξης αποφάσισε να τον παλυνώσει (ανασκολοπίσει). Η μητέρα του Σατάσπη όμως ικέτευσε να του χαριστεί η ζωή, λέγοντας στο μεγάλο βασιλιά να επιβάλει μία ποινή πολύ μεγαλύτερη από αυτήν του ανασκολοπισμού. Να τον ανάγκαζε να περιπλεύσει τη Λιβύη από τα δυτικά και να καταλήξει στον Αράβιο κόλπο (κόλπο της Ερυθράς θάλασσας). Ο Ξέρξης δέχτηκε την πρόταση και στέλνει τον Σατάσπη στην Αίγυπτο. Εκεί παίρνει ένα πλοίο με πλήρωμα Αιγυπτίων και χαράζει πλόα με κατεύθυνση τις Ηράκλειες Στήλες. Διασχίζοντας τις Στήλες περνά από το ακρωτήριο Σολόεις (πιθανόν το ακρωτήριο Καντίν απέναντι από τις Μαδέρες νήσους) και κατευθύνεται προς το νότο. Το ταξίδι όμως για πολλούς μήνες στη θάλασσα χωρίς τελειωμό τον αποθάρρυνε και αποφασίζει να επιστρέψει στην Αίγυπτο. Όταν πήγε στο βασιλιά Ξέρξη, του διηγήθηκε ότι στο πέρας του ταξιδιού του βρήκε μία περιοχή με μικρά ανθρώπια (πυγμαίοι) που φορούσαν φύλλα από φοινικόδενδρα. Όταν πλησίασε και προσάραξε ο πλοίο του, αυτά φοβισμένα έτρεχαν στους γύρω λόφους εγκαταλείποντας τις πόλεις τους. Αυτός και οι ναύτες του δεν έκαναν καμία καταστροφή παρά πήραν τα απαραίτητα για τη διατροφή τους. Όσο για τη συνέχιση προς το νότο του ταξιδιού του ο Σατάσπης επικαλέστηκε ότι το πλοίο δεν ήταν σε θέση να συνεχίσει. Ο Ξέρξης δεν πίστεψε αυτά που του είπε, νόμισε ότι δεν ήταν αλήθεια και έδωσε διαταγή για τον ανασκολοπισμό του. Αυτά μας διηγείται ο Ηρόδοτος στο βιβλίο Δ. 43.

πλήρες και συγκροτημένο από αυτά που κυκλοφορούσαν ως τότε, με πολύ μεγάλο πληροφοριακό γεωγραφικό υλικό, που χρησιμοποίησαν οι μεταγενέστεροι ιστορικοί, γραμματικοί και γεωγράφοι, όπως ο Ηρόδοτος, ο Απολλόδωρος ο Αθηναίος, ο Πλούταρχος, ο Στέφανος Βυζάντιος, ο Αθήναιος κ.ά. Όπως υποστήριζε ο Ηρόδοτος ο Ηρακλής δεν είχε πλεύσει μετά των Αργοναυτών, γιατί την εποχή εκείνη βρισκόταν κυνηγημένος κι ενδεδυμένος με γυναικεία φορέματα, μετά το φόνο του Ευρύτου, στα διαμερίσματα της Ομφάλης, θυγατέρας του βασιλιά των Λυδών Ιαρδάνου, μετά της οποίας γεννήθηκε ο Αγέλαος ή Λάμος, από τον οποίον καταγόntonταν οι μετέπειτα βασιλείς της Λυδίας μέχρι τον Κάνδαυλη. Ο Ηρακλής είχε πλεύσει με δικό του πλοίο και με το Θησέα κατά των Αμαζόνων, στην εκστρατεία αυτή που η Θησέας συνέλαβε την Αμαζόνα Αντιόπη. Την εποχή που οι Αργοναύτες έφθασαν στην Κολχίδα, ο Ηρακλής είχε επιτελέσει άλλες αποστολές, κινήγησε τον Καλυδώνιο κάπρο και με εντολή του Θησέα από την Τροιζήνα καθήρε τον Ισθμό. Ο Κλήμης ο Αλεξανδρέας στους Στρωματείς του μνημονεύει, λέγοντας για τον Ηρόδοτο: «Ἡρόδοτος δὲ τὸν Ἡρακλέα μάντιν καὶ φυσικὸν γενόμενον ἰστορεῖ παρὰ Ἀτλαντος τοῦ βαρβάρου τοῦ Φρυγὸς διαδέχεσθαι τοὺς τοῦ κόσμου κίονας, αἰνιττομένου τοῦ μύθου τὴν 1.15.73.3 τῶν οὐρανίων ἐπιστήμην μαθήσει διαδέχεσθαι». Επίσης ο Ηρόδοτος υποστήριζε ότι ο Κορίνθιος Αἰήτης, βασιλιάς της Κολχίδας, επινόησε την ζεύξη των ταύρων. Ο Ηρόδοτος είχε δώσει περιγραφές για πολλά μέρη, όπως και μία που διασώζεται από τον Κωνσταντῖνο τον Πορφυρογέννητο. [FHG, II, σ. 27]

568. Ἡρόπυθος ο Χίος, επικός του 505±15 π.Χ. αἰώνα με 460±15, ο οποίος τους Ώρους των Κολοφωνίων²⁹¹ έγραψε για την Φασηλίδα, μία πόλη της Λυκίας, που διέθετε τρεις άριστους λιμένες. [FGrH, n. 448 F 1]

569. Ἡροφάνης ο Τροιζήνιος, ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. αἰώνα που έγραψε για του μυθικούς χρόνους και γενεαλογία. Αναφέρεται από τον Πausανία²⁹². [FGrH, n. 605]

570. Ηρωδιανός (Αἴλιος) ο Αλεξανδρέας, ο επονομαζόμενος *τεχνικός*, γιος του Απολλωνίου του Δύσκολου του γραμματικού, που συνέγραψε πολλά από την Αλεξάνδρεια κι εγγονός του Μαντιθέου, πολυγραφέστατος ιστορικός και γραμματικός του 2^{ου} μ.Χ. αἰώνα, του οποίου το βασικό έργο από 21 βιβλία *Καθολική Προσωδία*, το αφιέρωσε στον αυτοκράτορα Μάρκο Αυρήλιο. Σώζεται μία επιτομή του βιβλίου αυτού. Σώζεται επίσης το «Περὶ μονήρους λέξεως» και ένα μικρό λεξικό ο «*Φιλέταιρος*». Γνωρίζουμε ότι ήταν πολυγραφέστατος με ευρεία μόρφωση, έγραψε σχόλια κι υπομνήματα της Ιλιάδας (*Ομηρική προσωδία*), περί Αττικής (*Αττική προσωδία*), *περί τόνων*, *περί σχημάτων* και γενικά σώζονται 33 τίτλοι βιβλίων του. [Grammatici Graeci vol. 3.1, reprint Hildesheim, 1867, Lehrs K., *Herodiani scripta tria emendatiora*, 2nd ed. Berlin 1848]

571. Ηρωδιανός ο Αντιόχειος (της Συρίας), γεννήθηκε περί το 180 μ.Χ. και έγραψε της *μετά Μάρκον* (Αυρήλιον) *βασιλείας ιστορία* από 8 βιβλία, διαπραγματευόμενος την περίοδο 180 ως 238 μ.Χ. με έναν επιφανειακό κι αναξιόπιστο τρόπο εξέτασης των ιστορικών δρώμενων. Το έργο του χρησιμοποιήθηκε από Λατίνους ιστορικούς και τον Ιωάννη τον Αντιοχέα, όπως και από τον Ευστάθιο τον Επιφανέα. [K. Stavenhagen, *Herodiani ab excessu divi Marci libri octo*. Leipzig: Teubner, 1922 (repr. Stuttgart, 1967): 1-223]

²⁹¹ Athenaios Deipn. Epit. VII 51: καὶ τάρχοι δὲ παρὰ Φασηλίταις ἀποθύνονται. Ἡρόπυθος γοῦν ἐν ὧροις Κολοφωνίων περὶ τῆς κτίσεως ἱστορῶν τῆς Φασηλίδος φησὶν ὅτι Λάκιος ὁ τὴν ἀποικίαν στεῖλαις μισθὸν ἔδωκε τοῦ τόπου Κυλάβρα ποιμένι νέμοντι πρόβατα ταρίχους, ἐκείνου τοῦτο αἰτήσαντος, προθέντος γὰρ αὐτῷ τοῦ Λακίου λαβεῖν τοῦ χορίου ἢ ἄλφιτα ἢ ταρίχους εἴλετο ὁ Κυλάβρας τοὺς ταρίχους· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Φασηλίται ἀνὰ πᾶν ἔτος τῷ Κυλάβρᾳ ἔτι καὶ νῦν τάρχον θύουσι.

²⁹² τὰ μὲν δὴ Μέθανα ἰσθμὸς ἐστὶ τῆς Πελοποννήσου, ἐντὸς δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Τροιζηνίων ὁμορός ἐστιν Ἑρμιόνι. οἰκιστὴν δὲ τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἑρμιονεὶς γενέσθαι φασὶν Ἑρμίωνα Εὐρώπος, τὸν δὲ Εὐρώπα – ἦν γὰρ δὴ Φορωνέως – Ἡροφάνης ὁ Τροιζήνιος ἔφασκεν εἶναι...

Ἦρων Κότυος Αθηναῖος. Ρήτορας και ιστοριογράφος, ο οποίος έγραψε μία «Επιτομήν των Ηρακλείδου ιστοριών», «Περὶ αρχαίων ρητόρων καὶ τῶν λόγων, οἷς ἐνίκησαν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζόμενοι», Υπομνήματα προς τον Ηρόδοτο, Ξενοφόντα, Θουκυδίδη, μία «Ἐξήγησιν Δεινάρχου» και πολλά γραπτά από διεξαγόμενες δίκες. Τα έργα του δεν διασώζονται. [FHG, IV, σ. 428]

572. Ησιόδος ο Κυμαῖος ή Ασκραῖος. Τα Άσκρα είχαν κτιστεί από τα παιδιά του Αλωέα, που ήταν βασιλιάς της Ασωπίας. Ο πατέρας του Ησιόδου Δίος (η μητέρα του λεγόταν Πυκμήδη), καταγόταν από την αιολική πόλη της Κύμης της Εύβοιας, ήταν ναυτικός, ο οποίος όμως μετοίκησε στην Άσκρα του Ελικώνα, όταν με τα επικερδή ναυτικά ταξίδια του απόκτησε πολλά χρήματα κι αναζήτησε να επενδύσει στη στεριά, που έκρυβε μικρότερους κινδύνους από τη θάλασσα. Ο Δῖος, εγκαταλείποντας λοιπόν το ναυτικό επάγγελμα, επέλεξε την Άσκρα, μίαν αιολική πόλη για να μετοικήσει και ασχολήθηκε πλέον με γεωργικές εργασίες, οικοδομώντας μια μικρή αλλά πολολογίσμη περιουσία. Εκεί μεγάλωσε ο Ησιόδος με τον αδελφό του Πέρση, ερχόμενος σε επαφή με το ιερατείο των Μουσών του Ελικώνα, σπουδαῖος τόπος λατρείας²⁹³. Από τις Μούσες έερείες έμαθε την ποίηση (ωδήν) ο Ησιόδος, όπως και γενεαλογικές ιστορήσεις. Ο ίδιος φαίνεται ότι διακρινόταν για το φιλεργατικό του πνεύμα και είχε πρόσβαση στις ιερατικές πηγές. Ήταν ο πιο σπουδαῖος επικός ποιητής μαζί με τον Όμηρο, ήταν ο επωδός της *Θεογονίας*, την οποία έγραψε σύμφωνα με τις υποδείξεις των Μουσών του μαντείου. Στη *Θεογονία* έδωσε μία ερμηνεία της εξέλιξης του κόσμου από μια χαώδη αταξία σε μία τάξη, που είχε όμως κάποιες ιερατικές εξουσιαστικές ανατροπές. Η θεοκρατική εξουσία του Ουρανού ανατράπηκε από αυτή του Κρόνου και η εξουσία του Κρόνου στη συνέχεια ανατράπηκε από αυτή του Δία. Οι Τιτάνες του Κρόνου αναγκάστηκαν να διαφύγουν, μεταναστεύοντας άλλοι βορειοανατολικά (στον Καύκασο για παράδειγμα ο Προμηθέας) κι άλλοι στη δυτική Ευρώπη, χάνοντας την οργανωτική δομή και συνοχή τους με τον κατακερματισμό των δυνάμεων τους και την απώλεια ενός κεντρικού συντονιστικού κέντρου άσκησης της ιερατικής τους εξουσίας. Ταξίδια περιγράφονται, όπως: *τω δ' ἐνὶ κούρῃ ἐθρέφθη πρῶτον δε κυθήροισιν ζαθέοισιν ἐπλήτ' ἔνθεν ἔπειτα περίρρυτον ἰκετο Κύπρον*, (δηλ. στον αφρό γεννήθηκε μία κόρη, που πλησιάζοντας στα Κύθηρα ύστερα διάβηκε στην περιτρυγισμένη από θάλασσα Κύπρο). Ως προς την εποχή που έζησε, έχουμε αντικρουόμενες τοποθετήσεις και πολλές εκδοχές. Πολλοί πιστεύουν ότι ήταν σύγχρονος του Ομήρου και είχαν κοινή καταγωγή. Οι ιστορικοί, καλούμενοι και Λογογράφοι, Ελλάνικος, Φερεκύδης, Δαμάστης στις γενεαλογίες που συνέταξαν από τις σωζόμενες στην εποχή τους παραδόσεις, αποδίδουν τους ίδιους προγόνους για τον Όμηρο και τον Ησιόδο. Παππούς και των δύο λένε, ήταν ο Απελλής ή Απελλαῖος, που είχε γιους τον Μαίωνα και τον Δίο. Ο Μαίων ήταν πατέρας του Ομήρου και ο Δίος του Ησιόδου, όλοι αιολικής καταγωγής και σύγχρονοι κατά την ηλικία. Και οι δύο ανήκαν σε μία ενδιάμεση θέση της τότε ιεραρχείας του ιερατείου²⁹⁴. Ο Ηρόδοτος, που γεννήθηκε το 484 π.Χ., υποστήριζε ότι ο Ησιόδος και ο Όμηρος γεννήθηκαν πριν από 400 χρόνια από αυτόν, προτάσσοντας μάλιστα πρώτα το όνομα του Ησιόδου και μετά του Ομήρου. Μόνον ο Ξενοφάνης ο Κολοφώνιος, ιδρυτής της Ελεατικής σχολής που άκμασε περί το 490 π.Χ. υποστήριξε ότι ο Ησιόδος ήταν νεότερος του Ομήρου. Αντιθέτως και ο Έφορος ο Κυμαῖος (380-320 π.Χ.) ιστορικός και μαθητής του Ισοκράτη έλεγε ότι ο Ησιόδος ήταν πρεσβύτερος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τον Αλ. Ραγκαβή στο Λεξικό της Ελληνικής Αρχαιολογίας, έκδοσης 1888, ο ακμάσας

²⁹³ Το μαντείο του Ελικώνα κάποτε είχε έδρα τους πρόποδες του Ολύμπου, σπουδαῖο θρησκευτικό για τους Πιερίς, που όμως εκδιώχθηκαν από τους Μακεδόνες.

²⁹⁴ *Ἱερεῖς* κατά τον Όμηρο τιμώνται ως θεοί → *μάντις* που προλέγουν, έχοντας επίγνωση του ηθικού νόμου → *κήρυκες* με καθήκοντα πρεσβευτή ή για διάδοση ποικίλης γνώσης → *αοιδοί* (θεράποντες Μουσών) και *τεχνίτες* ισοδύναμες κατηγορίες

περί το 800 π.Χ. κατ' αυτό το λεξικό Ησίοδος γνωρίζει ήδη την Αίτνα, τους Τυρρηγούς (Ετρούσκους) και Λατίνους στην Ιταλία, τους Λίγυες στη Γαλλία και γενικά γεωγραφικά δεδομένα που απλώνονται έξω από το γεωγραφικό χώρο της Ελλάδας. Στο υπόβαθρο λοιπόν του μύθου της Τιτανομαχίας έχουμε στην πραγματικότητα την απαρχή ενός εκτεταμένου αποικισμού, που προηγήθηκε αυτή των μινωιτών, των αργοναυτών και η κατοπινή εκείνη των μυκηναίων. Το ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ είναι ένα διδακτικό έπος, ύμνος στην εργασία του γεωργού και τη δικαιοσύνη, που γράφτηκε από τη διαμάχη ως προς τα περιουσιακά δικαιώματα του Ησίοδου με τον αδελφό του Πέρση. Φαίνεται μετά το θάνατο του πατέρα του ο αδελφός του πήρε τα πιο καλά τμήματα της περιουσίας των γονιών τους, αφού προηγουμένως είχε δωροδοκήσει τον βασιλιά που εκτελούσε και χρέη δικαστή. Παρόλα αυτά, αντί ο Πέρσης να καλλιεργεί τα κτήματά του με το άροτρο, πέρναγε τον χρόνο του στην αγορά και μηχανευόταν πως θα καρπωθεί τις περιουσίες των συμπολιτών του, μηχανευόμενος απάτες. Μάλιστα όταν σπαταλούσε το δικό του περιουσιακό μερίδιο, έκανε προσπάθειες να επιβουλευτεί και το υποδεέστερο μερίδιο του Ησίοδου. Στο ποίημα αυτό δεν μένει στις προσωπικές του διαφορές με τον Πέρση αλλά γενικεύει, πραγματευόμενος εκτός των άλλων το μύθο της Πανδώρας, τους θρύλους των γενεών και της βαθμιαίας παρακμής του ανθρώπινου γένους, την αδικία που επιβάλουν οι ισχυροί, των δικογράφων και της ανάγκης μιας ανιδιοτελούς δικαιοσύνης. Επίσης την ύπαρξη κανόνων άσκησης έντιμης εργασίας, περί των γεωργικών δραστηριοτήτων και περί αυτών της ναυτιλίας (στίχοι 618-694). Ο Ηρόδοτος πολλές φορές χρησιμοποιεί τις γεωγραφικές γνώσεις του Ησίοδου, όπως για παράδειγμα για τους Υπερβόρειους (κάτοικοι της Σκανδιναβικής χερσονήσου). Οι Σκύθες, λέει ο Ηρόδοτος, δεν έχουν πληροφορίες για τους Υπερβόρειους και με τους Σκύθες οι Έλληνες είχαν επικερδές εμπόριο από τους μυθολογούμενους χρόνους. Οι Σκύθες ομιλούν για τους Ισσηδόνες, όμως για Υπερβόρειους κουβέντα. Ο Ησίοδος πηγαίνει ακόμη πιο βόρεια: «*ἀλλ' Ἡσιόδω μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπὶ γόνοισι, εἰ δὴ τῷ ἐόντι γέ Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπη ἐποίησε*» (αλλά ο Ησίοδος μιλάει για τους Υπερβόρειους, όπως και ο Όμηρος στο έπος του *οι Επίγονοι*, αν πραγματικά ο Όμηρος έχει δημιουργήσει το έπος αυτό). Άλλα έργα του είναι ο *Γυναικῶν ηρωϊνῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις ε'*, στο οποίο αναφέρεται σε γυναίκες που ερωτεύτηκαν οι θεοί (καλύτερα οι αρχιερείς των θεών). Έργο του οποίου έχουμε κάποια φθαρμένα αποσπάσματα, που συνιστούνται από προοίμιο, Απόγονοι: του Προμηθέως, του Αιόλου, του Ινάχου, του Πελασγού/Αρκάδες, του Άτλαντος/Πληιάδων τέκνα, Ασωπος και Ελένης μνηστήρες/ο δεινός όφις. Από το ίδιο έργο σώζονται μερικά ακόμη αποσπάσματα, στα οποία δεν είναι δυνατόν να αποδοθεί κάποιος συγκεκριμένος τίτλος, όπως ένα εξ αυτών αναφέρεται για τον γάμο του Τηλέμαχου με την Πολυκάστη, θυγατέρα του Νέστορα... και για τον Λοκρό που ηγείται των λαών των Λελέγων. Στο έργο αυτό και στο απόσπασμα περί Κυρήνης, αναφέρει ότι η Κυρήνη ήταν παρθένα από τη Θεσσαλία, την οποίαν απήγαγε ο θεός (ιερέας του θεού) Απόλλωνας και γέννησε τον Αρισταίο ή Αριστοτέλη Βάττο. Ο Αριστοτέλης με αποίκους από τη Θήρα και τη Θεσσαλία πήγε κι αποίκησε την Κυρήνη στη Λιβύη. Άλλο έπος είναι το *Ἡοῖαι ἢ Μεγάλοι Ἡοῖαι* (πρωῖνοί) πιθανότατα νεότερου ποιητή, ένα έπος του οποίου σώθηκαν μόλις πέντε τμήματα, στο οποίο εγκωμιάζει ηρωίδες που γέννησαν από θεούς επιφανείς ήρωες. Ο τίτλος έχει δοθεί στο έπος αυτό από την αρχή ενός αποσπάσματος που άρχιζε με τη λέξη *οἴη*. Από τα απολεσθέντα έργα του Ησίοδου είναι το *Χείρωνος υποθήκαι*, ένα έργο που συμπληρώνει το *Έργα και ημέραι*, αφιερωμένο στον μεγάλο παιδαγωγό των Αχιλλέα, Παλαμήδη και Αίαντα, του δασκάλου της ιατρικής, των γραμμάτων, του κυνηγιού και των γεωργικών τεχνών. Ο Χείρωνας ήταν απομεινάρι του παλαιότερου ιερατείου ως γιος του Κρόνου και της Φιλύρας, ο οποίος ζούσε συμβιβασμένος στη νέα ιερατική εξουσία. Σε αυτά τα απολεσθέντα έργα του Ησίοδου προστίθενται και τα: 1) *Μελαμποδία*, που πραγματευόταν τον γνωστό ήρωα *Μελάμπους* τον αδελφό του, ήρωα, γιατρού,

μάντη και ιερέα, 2) ο *Αιγίμιος*, που ήταν ο βασιλιάς των Δωριέων της Πίνδου και φίλος του Ηρακλή με τους γνωστούς γιου του Πάμφυλο και Δυμάντα, 3) του *Κήυκος γάμος* άλλου γνωστού φίλου του Ηρακλή (Κήϋξ) βασιλιά της Τραχινίας στη Φωκίδα, πατέρας του Ιππάσου, 4) το *επιθαλάμιον εις Πηλέα και Θέτιν*, 5) η εις *Άδον* *κάθοδος Θησέως και Πειρίθου*, μία περιγραφή του Άδη υπό της θρησκευτικής έννοιας και μια ορνιθομαντεία. Αυτά τα τελευταία έργα δεν σώζονται, μπορεί και μερικά εξ αυτών να είναι μεταγενέστερα. Τέλος κλείνουμε με το επύλλο *Ασπίς του Ηρακλέους*, έργο του οποίου ο κορμός σώζεται και οι 56 πρώτοι στίχοι που έχει ως προοίμιο, έχουν προστεθεί από το *Ηοΐαι* και συνεχίζεται διακρινόμενο σε δύο τμήματα χωρίς συνάφεια. Το πρώτο τμήμα πραγματεύεται το γένος του Ηρακλή και το δεύτερο τη μονομαχία του Ηρακλή με τον Κύκνο το γιο του Αρη, ο οποίος λήστευε τους περαστικούς από τα σύνορα Μακεδονίας και Θεσσαλίας που βασιλεύε και κατέληξε με τον θάνατό του από τον Ηρακλή. Ο Αριστοτέλης θέλει το έργο αυτό να είναι μεταγενέστερο. Η *Ασπίς* επίσης είναι ένα έργο που περιγράφει την ασπίδα του Ηρακλή και ένα άλλο το *Περί Ιδαίων Δακτύλων*. Ένα άλλο έργο του είναι ο *Επικήδειος εις βάτραχον* τινα. Ο Πausanias (IX, 38, 3) υποστηρίζει ότι ο τάφος του βρίσκεται στη Ναυπακτία στον Οινεώνα. [M.L. West, *Hesiod: Theogony*, Oxford University Press (1966), Μυλλέρου Καρόλου, Ιστορία της Ελληνικής Φιλολογίας, εκδ. 1885]

573. Ησύχιος Ιλλούστριος ή Μιλήσιος, γιος του Ησύχιου του δικηγόρου και φιλοσόφου από τη Μίλητο, ιστορικός του 6^{ου} αιώνα μ.Χ. των χρόνων της βασιλείας του Αναστασίου. Το *Ιλλούστριος* αποτελεί τιμητικός τίτλος της τότε ανατολικής αυτοκρατορίας της Νέας Ρώμης (Κωνσταντινούπολης). Ο Σουΐδας την ονομάζει *Χρονικήν ιστορία*, ο Φώτιος όμως της δίνει τον τίτλο: *Ιστορία Ρωμαϊκή τε και παντοδαπή*. Η χρονική περίοδος της ιστορίας του είναι διαιρεμένη σε έξι χρονικές περιόδους καταγεγραμμένες σε 6 βιβλία, τα οποία ο Ησύχιος τα αποκαλεί διαστήματα.

Αρχίζει την ιστόρηση από την εποχή του Βήλου, του βασιλιά των Βαβυλωνίων και τελειώνει την εποχή του Ιουστινιανού (527 μ.Χ.) και στον αυτοκράτορα Αναστάσιο, του επονομαζόμενου Δικηγόρου. Από αυτό το Χρονικό σώζονται αρκετά αποσπάσματα των πέντε πρώτων βιβλίων, αλλά διασώθηκε κι ένα μεγάλο τμήμα από το 6^ο, που μπορεί να θεωρηθεί αυτοτελές και φέρει τον υπότιτλο: *Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως*. Το χειρόγραφο αυτό βρίσκεται στη Χαϊδελβέργη κι ανάγεται κατά το 10^ο αιώνα. Ένα άλλο έργο του ήταν *Ονοματολόγος ή Πίναξ των εν παιδεία ονομαστών*, ένας κατάλογος πνευματικών ανθρώπων, μη χριστιανών, ταξινομημένους σε ποιητές, φιλοσόφους, ιστορικούς, ρήτορες, γραμματικούς, γιατρούς, και τέλος συγγραφείς ειδικών θεμάτων. Η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο Ησύχιος, επαινείται από τον Φώτιο. Υπήρξε «σύκτομος και καλλιεπής» έγραψε. Κατά τον A. ADLER κάποιος κατά τον 9^ο ή 10^ο αιώνα μ.Χ. αιώνα έκανε μία επιτομή με την ονομασία «*Περί των εν Παιδεία διαλαμψάντων σοφών*», προσθέτοντας και βιογραφίες χριστιανών συγγραφέων. Σε κάθε βιογραφικό σημείωμα ο Ησύχιος διατηρούσε μία αυστηρή ιεραρχία των αποδιδόμενων στοιχείων. Δυστυχώς το υπόλοιπο έργο έχει χαθεί, αλλά φαίνεται χρησιμοποιήθηκε για την ονομαστική κατασκευή του λεξικού του Σουΐδα. [FHG, III, 142]

574. Ηφαιστείων ο Θηβαίος, από τις Αιγυπτιακές Θήβες (380-450 μ.Χ.). Γεωγράφος, αστρολόγος, συγγραφέας ενός έργου με αστρολογικό περιεχόμενο, το οποίον σώζεται και με

Suidas : 'Ησύχιος Μιλήσιος, υἱὸς Ἡσυχίου δικηγόρου καὶ Φιλοσοφίας, γεγονὼς ἐπὶ Ἀναστασίου βασιλέως. Ἐγραψεν Ὀνοματολόγον ἢ Πίνακα τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν, οὗ ἐπιτομή ἐστὶ τοῦτο τὸ βιβλίον. Καὶ Χρονικὴν ἱστορίαν, ἣν τινα διεΐλε εἰς ἕξ διαστήματα (οὗτω γὰρ καλεῖται ἕκαστον βιβλίον), ἐν οἷς ἐμφέρονται αἱ κατὰ καιροὺς πράξεις τῶν Ῥωμαίων βασιλέων καὶ αἱ δυναστεῖαι τῶν κατὰ ἔθνος κρατησάντων τυράννων καὶ τὰ κατὰ τὸ Βυζάντιον παρυθέντα ἕως τῆς βασιλείας Ἀναστασίου, τοῦ ἐπονομαζομένου Δικηγόρου. Εἰς δὲ τὸν πίνακα τῶν ἐν παιδείᾳ λαμψάντων ἐκκλησιαστικῶν διδασκάλων οὐδενὸς μνημονεύει· ὥς ἐκ τούτων ἰκάνομεν παρέχειν, μὴ εἶναι αὐτὸν Χριστιανόν, ἀλλὰ τῆς Ἑλληνικῆς μεταιωπονίας ἀνάπλεον.

τίτλο: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ²⁹⁵, και ενός άλλου γεωγραφικού που δεν σώζεται και αποτελεί παράφραση της Τετραβίβλου του Πτολεμαίου, πολύ μεγαλύτερου σε μέγεθος από αυτό του Κλαυδίου Πτολεμαίου. Το έργο αυτό φαίνεται είχε αναγνωρισιμότητα, γιατί συχνά αναφέρεται από τον Δωρόθεο τον Σιδωναίο και τον Αντίγονο τον Νικαέα. [D.E. Pingree, *Hephaestionis Thebani Apotelesmaticorum Libri Tres* (1973)]

Θ

575. Θάλλος ή Θάλης ο Σαμαρεύς, από τη Σαμάρεια της Παλαιστίνης, ιστοριογράφος και χρονογράφος του 1^{ου} με 2^ο μ.Χ. αιώνα, απελεύθερος του Καίσαρα, πιθανόν ιουδαϊκής καταγωγής, ο οποίος έγραψε στα ελληνικά μία παγκόσμια ιστορία πιθανόν αρχόμενη από τα γεγονότα των Τρωικών²⁹⁶ (ή του Βήλου;) κι εκτεινόμενη μέχρι τον 1^ο μ.Χ. αιώνα. Το κύρος του πιθανόν να ήταν μεγάλο, γιατί το έργο του αποτέλεσε βάση για τη δημιουργία χρονογραφιών²⁹⁷. [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum (FHG)* 3. Paris: Didot, 1841-1870, σ. 517-519]

576. Θεαγένης ο Ρηγίνος (6^{ος} π.Χ. αιώνας), ο χρονολόγος, σχολιαστής του Ομήρου και συγγραφέας για τα γεγονότα που συνέβησαν επί Καμβύση, δίνοντας στοιχεία και για το γένος του τελευταίου²⁹⁸. Για να υποστηρίξει τους Ολύμπιους θεούς έναντι των φυσιοκρατών, έδινε εξηγήσεις αλληγορικές για αυτούς, αποδίδοντας το πυρ στον Απόλλωνα ή Ήλιο ή Ήφαιστο, το ύδωρ με τον Ποσειδώνα και Σκάμανδρον, τον αέρα με την Ήραν, τη σελήνην με την Άρτεμη κ.ο.κ. [H. Diels and W. Kranz, *Die Fragmente der Vorsokratiker*, vol. 1, 6th edn. Berlin: Weidmann, 1951 (repr. 1966): 51-52, FHG, II, 12]

577. Θεαγένης ο Μακεδών, ιστορικός και γεωγράφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Έγραψε ιστορία και γεωγραφία της Μακεδονίας²⁹⁹ (*Μακεδονικά*). Δυστυχώς το έργο του έχει χαθεί, ευτυχώς

²⁹⁵ κατά δὲ Πτολεμαῖον Βρετανία, Γαλατία, Γερμανία, Παλαιστίνη, Ἰδουμαία, Ἰουδαία. ὡς δὲ Ἰππαρχος καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν Αἰγυπτίων κατὰ μέρος διώρισαν οὕτως· κατὰ μὲν τὸν ἀριστερόν ὤμον Βαβυλωνία, κατὰ δὲ τὸν δεξιὸν Θράκη, κατὰ δὲ τὸ στήθος Ἀρμενία, κατὰ δὲ πλεονεξίας Ἀραβία ἢ πρὸς Αἴγυπτον, κατὰ τὴν ῥάχιν καὶ κοιλίαν Περσίς καὶ Καππαδοκία, Μεσοποταμία, Συρία, Ἐρυθρὰ θάλασσα. ἐξεθέμεθα δὲ τὰ κατὰ μέρος διὰ τὸ τοιοῦτον πολλάκις πρὸς τὰς κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους προγενώσκει. Απόσπασμα ἀπὸ τοῦ Α' βιβλίου τῶν ἀποτελεσμάτων.

²⁹⁶ Ἐνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν γεγονότων τοῦ Τρωικοῦ πολέμου: «Κατὰ γὰρ τὴν Θάλλου ἱστορίαν ὁ Βῆλος προγενέστερος εὐρίσκεται τοῦ Ἰλιακοῦ πολέμου ἔτεσι τκβ'».

²⁹⁷ Ἐνα ἐπιπλέον ἀπόσπασμα δίνει τὴν ἐντύπωση αὕτη: «Ἀπὸ Ωγύγου, ἐφ' οὗ γέγονεν ὁ μέγας καὶ πρῶτος ἐν τῇ Ἀττικῇ κατακλυσμός, Φωρωνέως Ἀργείων βασιλεύσαντος, ὡς Ἀκουσίλαος ἱστορεῖ, μέχρι πρώτης Ὀλυμπιάδος ἔτη συνάγεται χίλια εἴκοσι. Ταῦτα γὰρ οἱ τὰ Ἀθηναίων ἱστοροῦντες Ἑλλάνικός τε καὶ Φιλόχορος οἱ τὰς Ἀτθίδας, οἱ τε τὰ Σύρια Κάστωρ καὶ Θάλλος καὶ Διόδωρος Ἀλέξανδρός τε ὁ Πολύσιτος καὶ τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ἀκριβέστερον ἐμνήσθησαν καὶ τῶν Ἀττικῶν ἀπάντων».

²⁹⁸ Ἐνα σχόλιο τοῦ Διονύσιου τοῦ Θράκα λέει: «διττὴ δὲ ἐστὶν ἡ γραμματικὴ· ἡ μὲν γὰρ περὶ τοὺς χαρακτήρας καὶ τὰς τῶν στοιχείων ἐκφωνήσεις καταγίνεται, ἥτις καὶ γραμματικὴ λέγεται παλαιὰ οὖσα καὶ πρὸ τῶν Τρωικῶν, σχεδὸν δὲ καὶ ἅμα τῇ φύσει προελθοῦσα· ἡ δὲ περὶ τὸν ἑλληνισμόν, ἥτις καὶ νεωτέρα ἐστίν, ἀρξαμένη μὲν ἀπὸ Θεαγένους, τελεσθεῖσα <δὲ> παρὰ τῶν Περιπατητικῶν Πραξιφάνους τε καὶ Ἀριστοτέλους». Ἐνα ἄλλο ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Σουῖδα, ποὺ μιλάει γιὰ δύο Θεαγένεες: «μάχας δὲ διατίθεσθαι αὐτόν, διονομάζοντα τὸ μὲν πῦρ Ἀπόλλωνα καὶ Ἥλιον καὶ Ἥφαιστον, τὸ δὲ ὕδωρ Ποσειδώνα καὶ Σκάμανδρον, τὴν δ' αὖ σελήνην Ἄρτεμιν, τὸν ἀέρα δὲ Ἥραν καὶ τὰ λοιπά. ὁμοίως ἔσθ' ὅτε καὶ ταῖς διαθέσεσιν ὀνόματα θεῶν τιθέναι, τῇ μὲν φρονήσει τὴν Ἀθηνᾶν, τῇ δ' ἀφροσύνῃ τὸν Ἄρεα, τῇ δ' ἐπιθυμίᾳ τὴν Ἀφροδίτην, τῷ λόγῳ δὲ τὸν Ἑρμῆν, καὶ προσοικειοῦσι τούτοις· οὗτος μὲν οὖν <ὁ> τρόπος ἀπολογίας ἀρχαῖος ὢν πάννυ καὶ ἀπὸ Θεαγένους τοῦ Ρηγίνου, ὃς πρῶτος ἔγραψε περὶ Ομήρου, τοιοῦτός ἐστιν ἀπὸ τῆς λέξεως».

²⁹⁹ Ἐνα ἐκτεταμένο ἀπόσπασμα ἀπὸ τὰ Μακεδονικά θίγει τὴν γεωγραφία τῆς περιοχῆς: «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ.

(1.) Stephan. Byz.: Ἀκεσαμένο, πόλις Μακεδονίας, ὡς Θεαγένης. Κτίσμα Ἀκεσαμένου, ἐνὸς τῶν ἐν Πιερίᾳ βασιλευσάντων. (2.) Idem: Ἀλτός, χωρίον Θεσσαλονίκης, ὡς Θεαγένης ἐν Μακεδονίᾳ (sic). (3.) Idem: Βάλλα,

μνημονεύεται από τον Στέφανο Βυζάντιο και άλλους. Εκτός από την ιστορία της Μακεδονίας, έγραψε και μία ιστορία της Καρίας (*Καρικά*), όπως και της νήσου Αίγινας (*Περί Αιγίνης*). [FHG, IV, σ. 509-511]

578. Θεμισταγόρας ο Εφέσιος, ιστορικός που αναφέρεται από τον Αθήναιο. Έγραψε ένα βιβλίο για αποικισμούς, για τις νύμφες και Αμαζόνες, την «ΧΡΥΣΗ ΒΙΒΛΟ». [FHG, IV, σ. 512]

579. Θεμιστογένης ο Συρακούσιος, ιστορικός που έγραψε κατά τον Ξενοφώντα μία *Ανάβαση του Κύρου*. Ο Πλούταρχος στο *Πότερον Αθηναίοι κατά πόλεμον ή κατά σοφίαν ενδοξότεροι* 345 ε, πίστευε ότι ο Ξενοφώντας έγραψε αυτή την Ανάβαση και την πρωτοδημοσίεσε με το ψευδώνυμο Θεμιστογένης. Το λεξικό Σουΐδα όμως θεωρεί τον Θεμιστογένη ιστορικό και συγγραφέα ιστορίας της ιδιαίτερης πατρίδας του.

580. Θεμίσιον, ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Λέγεται, στο έργο που δεν διασώζεται, ότι έγραψε *Περί Παλληνίδος* (Αθήναιος, ΣΤ). [FHG, IV, σ. 511]

581. Θεόγνις ο Μεγαρεύς (από τα Μέγαρα της Σικελίας), ιστορικός του 5^{ου} αιώνα π.Χ. ο οποίος έγραψε ελεγεία για τους διασωθέντες της πολιορκίας των Συρακουσίων, γνώμες με μορφή ελεγείων σε πολλά βιβλία, για τον Κύρο και πολλές παραινήσεις, πάντοτε σε μορφή επών. [Σουΐδας]

582. Θεόγνις ο Ρόδιος, ιστορικός ο οποίος έγραψε *Περί τῶν ἐν Ρόδῳ θυνσιῶν*, όπως μας πληροφορεί ο Αθήναιος στο Η' βιβλίο των Δειπνοσοφιστών. [FHG, IV, σ. 514]

583. Θεόγνωστος ο Βυζαντινός, γραμματικός και ιστοριογράφος του πρώτου μισού του ενάτου αιώνα μ.Χ. Το 812 ταξίδεψε στο Άαχεν στον Κάρολο τον Μέγα σε αποστολή. Έγραψε ένα σύγγραμμα ορθογραφίας (*Εγχειρίδιον περί ορθογραφίας υπό τον τύπον χιλίων και τριών κανόνων*), αφιερωμένο στον Λέοντα Ε' τον Αρμένιο, το οποίον περιλαμβάνει 1006 ορθογραφικούς κανόνες. Έγραψε και δύο άλλα έργα ιστορικού περιεχομένου, που έχουν χαθεί, το πρώτο περί της ανταρσίας του Ευφημίου στη Σικελία και το δεύτερο για την εγκατάσταση των Αράβων στη Σικελία το 826 με 827. Μαρτυρίες γι' αυτά τα έργα έχουμε από τον Θεοφάνη [Κρουμβάχερ, τ. Β, Tusculum]

πόλις Μακεδονίας, ως Πέλλα, ο πολίτης Βαλλαῖος. Θεαγένης ἐν Μακεδονία (sic)· «Βαλλαῖους μεταγαγὼν εἰς τὸν νῦν λεγόμενον Πύθιον τόπον.» (4.) Idem: Ἐλευθερίσκος, πόλις Μακεδονίας. Θεαγένης Μακεδονικοῖς. (5.) Idem: Κύδνα, πόλις Μακεδονίας, Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς· ἡ κατὰ παραφθορὰν Πύδνα λέγεται. (6.) Idem: Λήτη, πόλις Μακεδονίας, ἀπὸ τοῦ πλησίον ἰδρυμένου Λητοῦς ἱεροῦ, ὡς Θεαγένης Μακεδονικοῖς. (7.) Idem: Μιέζα, πόλις Μακεδονίας, ἡ Στρυμόνιον ἐκαλεῖτο, ἀπὸ Μιέζης θυγατρὸς Βέρητος τοῦ Μακεδόνα, ὡς Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς. Βέρης γὰρ τρεῖς ἐγέννησε, Μιέζαν, Βέροιαν, Ὀλγανον, ἀφ' οὗ (l. ὦν) ποταμὸς ὁμώνυμος καὶ πόλις Βέροια καὶ τόπος Στρυμόνος (Στρυμόνιος?). (8.) Steph. Byz.: Μισητός, πόλις Μακεδονίας. Θε. Μακεδονικοῖς. (9.) Idem: Ὀλόβαγρα, πόλις Μακεδ. Θεαγ. Μακεδ. (10.) Idem: Ὀρέσται, Μολοσσικὸν ἔθνος ... Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς φησιν, ὅτι ἐπεὶ ἀφείθη τῆς μανίας Ὀρέστης, φεύγων διὰ τὴν αἰδῶ μετὰ τῆς Ἐρμιόνης, εἰς ταύτην ἦλθε τὴν γῆν καὶ παῖδα ἔσχεν Ὀρέστην, οὗ ἄρξαντος ἐκλήθησαν Ὀρέσται· αὐτὸς δὲ ὑπὸ ἐχιδνῆς δηχθεὶς θνήσκει εἰς χωρίον τῆς Ἀρκαδίας, τὸ λεγόμενον Ὀρέστιον. Λέγεται καὶ θηλυκὸν Ὀρεστὶς καὶ Ὀρεστιὰς ὡσαύτως. Θεαγένης καὶ Διονύσιος δευτέρῳ Γιγαντιάδος. (11.) Idem: Παλλήνη, πόλις Θράκης, ἀπὸ Παλλήνης τῆς Σίθωνος μὲν θυγατρὸς, Κλείτου δὲ γυναικὸς, ὡς Ἠγήσιππος ἐν τοῖς Παλληνιακοῖς. Παλλήνη δ' ἐστὶ χειρόνησος τρίγωνος, τὴν βάσιν ἔχουσα πρὸς μεσημβρίαν ἐστραμμένην. Ἐκαλεῖτο δὲ Φλέγρα τὸ παλαιὸν καὶ ὠκεῖτο ὑπὸ τῶν γιγάντων· καὶ ἡ τῶν θεῶν καὶ τῶν γιγάντων μάχη ἐνταῦθα μυθεύεται γενέσθαι. Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς. (12.) Idem: Παρθενόπολις, Μακεδονίας πόλις, ἀπὸ τῶν θυγατέρων Γεραιστοῦ τοῦ Μύγδονος παιδός, ὡς Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς· «Ἀπὸ δὲ τῶν θυγατέρων διὰ τὸ ἀγροικὸν αὐτῶν τῆς διαίτης καὶ τὸ ἄμικτον ἔκτισε πόλιν, ἣτις ἔτι καὶ νῦν δι' ἐκείνας Παρθενόπολις κέκληται.» (13.) Idem: Σκύδρα, Μακεδονικὴ πόλις, ὡς Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς. (14.) Idem: Τίρσαι, πόλις Μυγδονίας τῆς ἐν Μακεδονίᾳ, ἀπὸ Τίρσης, μιᾶς τῶν γυναικῶν τοῦ παιδὸς Μύγδονος, ὡς Θεαγένης φησί. (15.) Idem: Φύσκος, πόλις Λοκρίδος Ἔστι καὶ ἑτέρα Φύσκος πόλις τῆς Καρίας Ἔστι καὶ ἄλλη Μακεδονίας, ἥς μέμνηται Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς.

584. Θεοδέκτης ο Φασηλίτης (από τη Φάσηλη Λυκίας) του 4^{ου} π.Χ., ρήτωρας, ιστορικός, τραγικός ποιητής, γιος του Θεοδέκτη του γιου του Αριστάνδρου, μαθητή του Πλάτωνα και του Ισοκράτη (που είχε απαγγείλει επιτάφιο στην ταφή του Μαύσωλου της Αρτεμισίας μαζί με τον Θεόπομπο). Έγραψε ιστορικά υπομνήματα, τέχνη ρητορική σε 7 βιβλία κι ένα εγκώμιο του Αλεξάνδρου του Ηπειρώτη (Σουΐδας). [FHG, II, σ. 369]

585. Θεοδόσιος ο Βιθυνός (ή ο Τριπολίτης, δηλαδή από την Τρίπολη της Βιθυνίας), γεωγράφος, αρχιτέκτονας, αστρονόμος και μαθηματικός, του 2^{ου} με 1^{ου} π.Χ. αιώνα και κατ' άλλους του 1^{ου} μ.Χ. Ήταν συγγραφέας ενός έργου με τίτλο: *Σφαιρικά*, στο οποίο εξετάζει τις τομές σφαίρας (σώζονται 25 χειρόγραφα σε λατινική μετάφραση), ενός άλλου με τίτλο: *Περί οικήσεων*, ένα είδος μαθηματικής γεωγραφίας, στο οποίο χωρίζει τη γη σε ζώνες και συνοδεύεται από πολλούς αστρονομικούς πίνακες και πολλών άλλων έργων με τίτλους: *Περί ημερών και νυκτών*, *Υπόμνημα εις του Αρχιμήδους εφόδιον* (χάθηκε), *Υπόμνημα εις τα Θεωδᾶ κεφάλαια*, *Αστρολογικά* και *Διαγραφαί οικιών*. Ο Σουΐδας αναφέρει ότι έγραψε ιστορία σε έπη. [Σουΐδας]

586. Θεοδόσιος ο Διάκονος, μοναχός της Κωνσταντινούπολης, ο οποίος έγραψε ένα ποίημα σε 1039 δωδεκασύλλαβους στίχους, πανηγυρικού περιεχομένου, αφιερωμένο στον Νικηφόρο Φωκά για την ανακατάληψη της Κρήτης από τους Άραβες με τίτλο: Άλωση της Κρήτης και ένα επίσης στομφώδες ποίημα για τις νίκες του στρατηγού στη Συρία επί των Αράβων. [*Patrologiae Graecae Cursus Completus*, Jacques Paul Migne, τόμος 113^{ος}, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ, 1896]

587. Θεοδόσιος ο Μελιτηνός, με το όνομα αυτό διασώθηκε μία χρονογραφία. Λέγεται ότι, ο Συμεών Καβάσιλας απέδωσε την επιτομή αυτή της ιστορίας, κάνοντας λάθος για τον πραγματικό συγγραφέα, που ήταν ο Γεώργιος μοναχός. [Tusculum, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ, 1896]

588. Θεοδόσιος ο Συρακούσιος, ένας μοναχός από τις Συρακούσες που σε εκτεταμένη επιστολή ιστορικού περιεχομένου περιγράφει την άλωση των Συρακουσών από τους Άραβες (Σαρακηνούς) το Μάιο του 880, σταλμένη στο Λέοντα διάκονο (*Επιστολή προς Λέοντα διάκονον περί της αλώσεως Συρακούσης*). Το περιεχόμενό της είναι πολύ φτωχό ως προς την περιγραφή της πολιορκίας και της συμφοράς που ακολούθησε. Συγγενείς προς αυτή την επιστολή είναι οι μονογραφίες των Καμενιάτη και Αναγνώσου για την άλωση της Θεσσαλονίκης από τους Άραβες το 904 και τους Τούρκους το 1430. [Tusculum, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», ΑΘΗΝΑ 1896]

589. Θεοδώρητος ο Κύρου, Έλληνας εκκλησιαστικός ιστοριογράφος του 5^{ου} αιώνα μ.Χ., επίσκοπος Κύρου Αντιοχείας και Νεστοριανός. Γεννήθηκε στην Αντιόχεια της Συρίας. Έλαβε εκπαίδευση στη μονή του Αγίου Ευπρέπιου κοντά στην Αντιόχεια. Διορίστηκε διάκονος από τον επίσκοπο Πορφύριο τον Γαζαίο και εκλέχτηκε επίσκοπος Κύρου το 420 και το 423. Ως μαθητής του Διόδωρου από την Ταρσό και του Θεόδωρου της Μοψουεστίας (Μόψου), συμμετείχε στη μειοψηφία της Συνόδου της Εφέσου το 431, η οποία εκδίωξε τον Νεστόριο. Εντούτοις, η "ληστρική" Σύνοδος της Εφέσου το 449 εκδίωξε τον ίδιο και τον εξανάγκασε να αποσυρθεί στη μονή Απάμειας. Η Σύνοδος της Χαλκηδόνας, όμως, τον επανέφερε στην προηγούμενη θέση του. Πέθανε είτε στην Κύρο είτε στη μονή κοντά στην Απάμεια. Αργότερα όμως τα μέλη της Ε' Οικουμενικής Συνόδου το 553 «τὰ τε γραφέντα παρὰ Θεοδωρήτου κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, καὶ τὴν λεγομένην [προς] Ἰβὰ[ν] [Εδέσσης] ἐπιστολήν, συνοδικῶς ἀνεθεμάτισαν τε καὶ ἐβδελύξαντο», όπως επίσης και εκείνους που είχαν συγγράγει ή επρόκειτο να συγγράψουν προς υπεράσπισή του. Το συγγραφικό του έργο πολυποίκιλο, που περιλαμβάνει επιστολές, ομιλίες, απολογητικά, δογματικά, απάντήσεις στους

Εθνικούς σε φιλοσοφικά θέματα, και τέλος μία εκκλησιαστική ιστορία, συνεχίζοντας αυτήν του Ευσέβιου, πραγματευόμενη τα χρόνια από 325 μέχρι 428 μ.Χ. Η γλώσσα του αττικίζουσα και το ύφος του απλό και καθαρό. [*Patrologiae Graecae Cursus Completus*, Jacques Paul Migne, τόμος 80-84^{ος}]

590. Θεόδωρος, ιστορικός αναφερόμενος από τον Διογένη Λαέρτιο (Κ. Muller, FHG, τ. 4^{ος} σ. 512). Έγραψε από όσα μνημονεύονται *Περί των νομοποιών*, *Περί Ρωμαίων* και *Περί ποιητών*.

Ex viginti Theodoris, quos Diogenes L. II, 103 recenset, memorandi nobis sunt :
Πέμπτος δὲ Περὶ τῶν νομοποιῶν πεπραγματευμένος, ἀρξάμενος ἀπὸ Θεράπιδου. — Ἐβδομος δὲ τὰ Περὶ Ῥωμαίων πεπραγματευμένος. — Ἐκαταδέκατος, δὲ γεγραμὸς Περὶ ποιητῶν.

591. Θεόδωρος, ιστορικός που έγραψε σε μορφή επών διάφορα και ένα έπος στην Κλεοπάτρα (Σουΐδας: Θεόδωρος · ποιητής, δς έγραψε διάφορα δι' επών· και εις 1 Κλεοπάτραν δι' επών).

592. Θεόδωρος Δαφνομάτης, πατρίκιος στο αξίωμα, έγινε έπραχος Κωνσταντινούπολης μετά την άνοδο στο θρόνο του Ρωμανού Β' (20 χρονών ανέβηκε στο θρόνο το 959 και πέθανε ξαφνικά το 963). Ο Θεόδωρος συνέταξε επιστολές προς τον πάπα, προς τον μητροπολίτη Αναστάσιο της Ηράκλειας, προς τον εμίρη της Αιγύπτου και προς τον ηγεμόνα της Βουλγαρίας Συμεών, με εντολή του αυτοκράτορα Ρωμανού Α' Λεκαπηνού (921-944). Έγραψε και μία ιστορία, την οποίαν μνημονεύει ο Σκυλίτζης στο προοίμιό του. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βθζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ, 1900]

593. Θεόδωρος ο Ιεροπολίτης, ιστορικός που έγραψε για τους Ολυμπιακούς αγώνες και αναφέρεται σε σχόλια και από τον Αθήναιο (FHG, τ. 4^{ος} σ. 513).

2.

ΠΕΡΙ ΑΓΩΝΩΝ.

1.

Athenæus X, p. 412, E : Μίλων δ' ο Κροτωνιά—σκευασθέντα, και κατέφαγε. Τοῦ Πέρσου δ' αὐτὸν τῆς, ὡς φησιν δ' Ἱεραπολίτης Θεόδωρος ἐν τοῖς Περὶ ἀξιώσαντος, ὡς ὁ Θεόδωρος ἱστορεῖ, ἀξίον τι ποιῆσαι ἀγῶνων, ἥσθι μνάς κρεῶν εἰκοσι, καὶ τοσαύτας ἄρτων, τῶν κατὰ τὴν ἰσχύν, φακὸν τῆς κλίνης περίχαλκον ὄντα ὀίνου τε τρεῖς χόας ἐπινεν. Ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ ταῦρον κλάσας, ἐξέτεινε μαλάξας. Τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, ἀναθέμενος τοῖς ὅμοις τετραετη, καὶ τοῦτον περιενέγκας τὸ στάδιον, μετὰ ταῦτα δαιτρεύσας μόνος αὐτὸν κατέφαγεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

Idem X, p. 413, B : Ἀστυδάμας δ' ο Μιλήσιος, τρίς Ὀλύμπια νικήσας κατὰ τὸ ἐξῆς παγκράτιον, κληθεὶς ποτε ἐπὶ δειπνον ὑπὸ Ἀριοβαρζάνου τοῦ Πέρσου καὶ ἀφικόμενος, ὑπέσχετο φαγεῖν πάντα τὰ πᾶσι παρα- σκευασθέντα, καὶ κατέφαγε. Τοῦ Πέρσου δ' αὐτὸν τῆς, ὡς φησιν δ' Ἱεραπολίτης Θεόδωρος ἐν τοῖς Περὶ ἀξιώσαντος, ὡς ὁ Θεόδωρος ἱστορεῖ, ἀξίον τι ποιῆσαι ἀγῶνων, ἥσθι μνάς κρεῶν εἰκοσι, καὶ τοσαύτας ἄρτων, τῶν κατὰ τὴν ἰσχύν, φακὸν τῆς κλίνης περίχαλκον ὄντα ὀίνου τε τρεῖς χόας ἐπινεν. Ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ ταῦρον κλάσας, ἐξέτεινε μαλάξας. Τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, ἀναθέμενος τοῖς ὅμοις τετραετη, καὶ τοῦτον περιενέγκας τὸ στάδιον, μετὰ ταῦτα δαιτρεύσας μόνος αὐτὸν κατέφαγεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

594. Θεόδωρος ο Ιλιεύς, ιστορικός που έγραψε *Τρωικά* και *Μεταμορφώσεις*³⁰⁰ (FHG, IV, σ. 513).

595. Θεόδωρος ο Ρόδιος, ιστορικός (Κ. Muller, FHG, τ. 4^{ος} σ. 512) ο οποίος έγραψε υπομνηματισμούς κατά τον Σουΐδα. Στο έργο *Πανικό δέϊματι*³⁰¹, αναφέρεται στις αιφνιδιαστικές εφόδους των εχθρών σε στρατόπεδο κατά τους χρόνους του στρατηγού Θεοδώρου του Ροδίου.

596. Θεόδωρος ο Σκουταριώτης ή Κυζικηνός, ιστοριογράφος και χρονογράφος του 13^{ου} αιώνα μ.Χ., ο οποίος έγραψε ιστορικά γεγονότα επί βασιλείας Θεοδώρου. Αναφέρεται από τον

³⁰⁰ Παλαίφατος Ἀβυδηνός (44 Τ 3) · ἱστορικός ... γέγονε δὲ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, παιδικὰ δὲ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου, ὡς Φίλων ἐν τῷ εἰ στοιχείῳ τοῦ Περὶ παραδόξου ἱστορίας βιβλίου α (III) 1 2 καὶ Θεόδωρος ὁ Ἰλιεύς ἐν δευτέρῳ Τρωικῶν.

³⁰¹ Πανικό δέϊματι · ... τοῦτο γίνεται περὶ τοὺς πολέμους· 1 Θεοδώρου τοῦ Ῥοδίου στρατηγοῦ ἐν Ὑπομνήμασι λέγοντος, ὅτι κράτιστόν ἐστιν ἐν 2 τοῖς τοιαύτοις καιροῖς μένειν ἐπὶ τῶν ὀπλων καὶ τὴν ἡσυχίαν ἔχειν· αὐτὸς τε περι- θέων ἐβόα καὶ διὰ τῶν ὑπηρετῶν παρήγγελλε μένειν ἐν ταῖς σκηναῖς καθωπλισμένους ἅπαντας.

Γεώργιο τον Ακροπολίτη³⁰². [THEODORUS Scutariota Hist. (A.D. 13: Cyzicenus): Additamenta ad Georgii Acropolitae historiam, ed. A. Heisenberg, Georgii Acropolitae opera, vol. 1. Leipzig: Teubner, 1903 (repr. Stuttgart: 1978 (1st edn. corr. P. Wirth)): 277- 302]

597. Θεόδωρος ο Σαμοθράξ, ιστορικός (K. Muller, FHG, τ. 4^{ος}, σ. 513). Υποστήριζε ότι όταν γεννήθηκε ο Δίας, γέλαγε επί 7 ημέρες ακατάπαυστα, γι' αυτό νόμιζαν τον έβδομο αριθμό τέλειο³⁰³.

598. Θεόδωρος Αβουκαράς (Abu Qitra). Από το προσωνύμιο φαίνεται, ότι, καταγόταν από την Έδεσσα της Συρίας, μαθητής του Ιωάννη Δαμασκηνού, επισκόπου Καρών (στα συριακά Χαράν), με αρκετά έργα στο ενεργητικό του γεωγραφικού περιεχομένου, που μένει ανέκδοτο. Από αυτό ξεχωρίζουν 15 πραγματείες για την Εικονομαχία και διάφορες μικρές πραγματείες για τις αιρέσεις Ιουδαίων και Μωαμεθανών. Πέθανε μετά το 820. Χειριζόταν την ελληνική γλώσσα με ευχέρεια, 45 πραγματείες είναι γραμμένες σε αυτήν, έγραφε όμως και στα συριακά και αραβικά. Έχει ταυτιστεί εσφαλμένα με τον Θεόδωρο Καρίας, ο οποίος έζησε έναν αιώνα μετά από τον Αβουκαρά. Επίσης, έχει ταυτιστεί με κάποιον Θεοδώρικο Αβού ή Πύγκαλα ο οποίος αργότερα ονομάστηκε Θεόδωρος και ήταν επίσκοπος Χαρράν, ο οποίος παύθηκε από την θέση του και μετά άρχισε να περιοδεύει διαδίδοντας αιρετικές τριαδολογικού χαρακτήρα αιρετικές διδασκαλίες. [Wolfgang Buchwald, Armin Hoehlweg, TUSCULUM – ΛΕΞΙΚΟΝ, τ. 1^{ος}, μτφρσ. Δρ Φούρλας, Αθήνα 1993, *Patrologiae Graecae Cursus Completus*, Jacques Paul Migne, τόμος 97]

599. Θεόδωρος ο επίσκοπος Κυζίκου. Συνέγραψε χρονογραφία μέχρι την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης από τον Μιχαήλ Παλαιολόγο το 1261. Από τη δημιουργία του κόσμου μέχρι τον Αλέξιο Κομνηνό η χρονογραφία ήταν πολύ σύντομη, αλλά τα γεγονότα τα μετέπειτα περιγράφονται πολύ εκτενέστερα. Τη δυσαναλογία αυτή ο Θεόδωρος την δικαιολογεί για να αποφύγει το ογκώδες του έργου του και γιατί για το πρώτο μέρος έχουν γράψει πολλοί. Μερικοί τον ταυτίζουν με τον Θεόδωρο τον Σκουταριώτη. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ, 1896]

600. Θεόδωρος Σεβάστειας, άγνωστος ιστορικός του Βυζαντίου αναφερόμενος από τον Σκυλίτζη. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α'. ΑΘΗΝΑ, 1896]

601. Θεόδωρος Σίδης, άγνωστος ιστορικός του Βυζαντίου αναφερόμενος από τον Σκυλίτζη. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α'. ΑΘΗΝΑ, 1896]

602. Θεόδωρος Σπουδαίος, που ανήκε στην κοινότητα των Σπουδαίων και συγγραφέας υπομνηματισμών το 667/68 στα μέσα του 7^{ου} μ.Χ. αιώνα. Περιγράφει τις έριδες της εποχής του και τα βασανιστήρια που υπέστη από τον Αναστάσιο Αποκρισιάριο και τον πάπα Μαρτίνο Α' και την τύχη του πάπα αυτού. Το έργο του μεταφράστηκε στα λατινικά. [Tusculum]

603. Θεόδωρος ο Συρακούσιος, ιστορικός και ποιητής, σύγχρονος του Καλλίμαχου, που συνέγραψε *Τακτικά* και μια Ελληνική ιστορία (ΑΚΛ). Έγραψε επίσης πολλά ποιήματα ερωτικού και προϊστορικού περιεχομένου (*Αίτης*, *Υλας*, *Ηρακλίσκος*, *Ηρακλής λεοντοφόρος*, *Λήναι* (ιστορία με τον Πενθέα), *Ηλακάτη*, βουκολικά τα *Βουκολιασταί*, *Νομείς*, *Οδοιπόροι* κ.ά. Γνωρίζουμε ότι

³⁰² (2.) 11,21 Ιταλοί κατά την έφ'αν] Ιταλοί καὶ ἐξ ἑαυτῶν ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν κατὰ Πηγὰς ὁμοεθνῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν κατὰ Σκάμανδρον Ἀρμενίων παραθηγόμενοι, κατὰ τὴν ἔως. 452,18 sq.

³⁰³ ἐν δὲ τῷ ζ (sc. τῆς Καινῆς Ἱστορίας) περιέχεται ὡς Θεόδωρος ὁ Σαμοθράϊξ τὸν Δία φησὶ γεννηθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἀκατάπαυστον γελᾶσαι· καὶ διὰ τοῦτο τέλειος ἐνομήσθη ὁ ἐπτὰ ἀριθμός. Schol. Apoll. Rhod. IV 264: 'Ἀρκάδες οὐ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδεόνται ζῶειν] οἱ Ἀρκάδες δοκοῦσι πρὸ τῆς σεληνῆς γεγονέναι, ὡς καὶ Εὔδοξος ἐν Γῆς Περιόδῳ (V). Θεόδωρος δὲ ἐν κβ ...

έγραψε εγκώμια (όπως το *Εγκώμιον εις Πτολεμαίον* και το *Βερενίκη*), καθώς και πολλά επιγράμματα.

604. Θεόδωρος ο Γαδαρεύς, σοφιστής προερχόμενος από την τάξη των δούλων, ιστοριογράφος και δάσκαλος του Τιβερίου Καίσαρα. Έγραψε *Περί ιστορίας* σε ένα βιβλίο, *Περί των εν φωναίς ζητουμένων* σε 3 βιβλία, *Περί θέσεως* σε 1 βιβλίο, *Περί διαλέκτων ομοιότητος και αποδείξεως* σε 2 βιβλία, *Περί πολιτείας* σε 2 βιβλία, *Περί κοίλης Συρίας* σε 1 βιβλίο, *Περί ρήτορος δυνάμεως* σε 1 βιβλίο και άλλα πολλά. [FHG, III, 489]

605. Θεόδωρος του παναγούς, ιστορικός που έγραψε *Περί των κηρύκων γένους*. [FHG, IV, 514]

606. Θεόδωρος ο Φωκαεύς, ιστορικός που περιγράφει από τα μηδαμινά που γνωρίζουμε γι' αυτόν, το θόλο των Δελφών. [FHG, IV, 514]

607. Θεοκλής, ιστορικός που αναφέρεται από τον Πλίνιο και τον Αιλιανό (τον σοφιστή και ιστορικό του 3^{ου} αιώνα μ.Χ.). Συγκεκριμένα ο Ιαλιανός στην Ποικίλη ιστορία του έγραψε ότι ο Θεοκλής ανέφερε στον κόλπο της Σύρτεως υπάρχουν κήτη μεγαλύτερα από τριήρεις. [FHG, τ. 4^{ος} σ. 512]

608. Θεόκριτος ο Χίος, 4^{ος} αιώνας π.Χ., μαθητής του Μητρόδωρου του Ισοκρατικού, ιστορικός και σοφιστής, σύγχρονος του Αριστοτέλη που έγραψε κείμενα αντιπολιτευτικά του άλλου ιστορικού, του Θεόπομπου του Χίου (βλέπε κατωτέρω). Έγραψε ιστορία της Λιβύης (Σουΐδας), *Πανηγυρικοί Λόγοι* και *επιστολαί θαυμάσιαι*. [FHG, II, 86]

609. Θεόλυτος (Μεθυμναίος), άγνωστος ιστορικός του 470 π.Χ., συγγραφέας των Ωρων³⁰⁴, και από τον οποίον γνωρίζουμε, ότι πρώτος που έγραψε Τιτανομαχία, ήταν ο Φερεκύδης. Αναφέρεται από τον Αθήναιο (ΙΑ', 470). Μερικοί τον αποκαλούν και Θεόκλυτο. [FHG, IV, 515]

610. Θεόξενος, συγγραφέας της ιστορίας του Σκύθου *Αναχάρσιδος* (ΑΚΛ).

611. Θεόπομπος ο Χίος, γιος του Δαμασιστράτου, σύγχρονος του Φιλίππου και του Μ. Αλεξάνδρου (378/6-323 π.Χ.). Αδελφός του ήταν ο ρήτορας Καύκαλος (Αθήναιος). Κατά τον Σουΐδα: «Θεόπομπος Χίος ρήτωρ· υιός Δαμασιστράτου· γεγονώς τοῖς χρόνοις κατὰ τὴν ἀναρχίαν Ἀθηναίων, ἐπὶ τῆς ἐνενηκοστῆς τρίτης Ὀλυμπιάδος, ὅτε καὶ Ἔφορος). Ἰσοκράτους ἀκουστῆς ἅμα Ἐφόρῳ, ἔγραψεν Ἐπιτομὴν τῶν Ἡρόδοτου Ἱστοριῶν ἐν βιβλίοις β· Φιλιππικὰ ἐν βιβλίοις οβ· Ἑλληνικὰς Ἱστορίας—ἔπονται δὲ ταῖς Θουκυδίδου καὶ Ξενοφώντος, καὶ εἰσιν ἐν βιβλίοις ια, ἔχουσαι τὰ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου— καὶ λοιπά· [ἔγραψε καὶ ἕτερα πλεῖστα].» Ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα (378/76-334), ο οποίος έγραψε πολλές ιστορικά συγγράμματα, όπως μία *Επιτομή από τον Ηρόδοτο* (2 βιβλία), τα *Ελληνικά* από 12 βιβλία, που ιστορούσε τα γεγονότα από το 411 ως το 394 π.Χ., χρονιά που έγινε η ναυμαχία της Κνίδου και μιας επιστολής προς τον Αλέξανδρο, που μνημονεύεται από τον Αθήναιο (Jacoby, FGtH, 253) και καταγγέλει την έκλυτη ζωή του Αρπαλου και της Αθηναίας εταίρας Πυθιονίκης. Το μεγαλύτερο έργο του όμως υπήρξε τα *Φιλιππικά*, έργο από 58 βιβλία, που άρχισε την εποχή της ανόδου στο θρόνο του Φιλίππου Β' και τελείωνε το 336 με το θάνατό του. Στο μεγάλο έργο αυτό του συγγραφέα υπάρχουν αξιόπιστες γεωγραφικές πληροφορίες, περιγραφές των σχέσεων των περσών με τους Έλληνες, παρουσιάσεις των Αθηναίων πολιτικών (στο 10^ο βιβλίο του) κι άλλες πολλές λεπτομέρειες καθημερινών συμβάντων. Το έργο του έχει χαθεί. Ευτυχώς κάποια μνεία του έχουμε από

³⁰⁴ Θεόλυτος δ' ἐν δευτέρῳ Ὕρων ἐπὶ λέβητός φησιν αὐτὸν (scil. Ἥλιον) διαπλεῦσαι, τοῦτο πρώτου εἰπόντος τοῦ τὴν Τιτανομαχίαν ποιήσαντος (p. 312 Ki). Pherekydes 3 F 18a. FGtH 478. 7, 47 p. 296 AB : τὸν δὲ Γλαῦκον τὸν θαλάττιον δαίμονα Θεόλυτος μὲν ὁ Μεθυμναῖος ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσιν ἐρασθέντα φησὶν Ἀρεάδνης, ὅτ' ἐν Δίῃ τῇ νήσῳ ὑπὸ Διονύσου ἥρπασθη, καὶ βαζόμενον ὑπὸ Διονύσου ἀμπελίνῳ δεσμῷ ἐνδεθῆναι, καὶ δε...

διασωθέντα αποσπάσματα της βυζαντινής περιόδου, που επέζησαν όταν ο Φίλιππος ο Ε΄ συγκέντρωσε εκτεταμένα αποσπάσματα του έργου του, για να πληροφορηθεί για τους προγόνους του. Παρατίθεται μία αναφορά από τον Διόδωρο τον Σικελιώτη³⁰⁵. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) 115. Leiden: Brill, 1923-1958 (repr. 1954-1969): 2B:526-536; 3B:742 addenda, H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978): 17, FHG, I, 278, IV, 626, 643]

612. Θεότιμος, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. Έγραψε ιστορία της Κυρήνης³⁰⁶ (*ΠΕΡΙ ΚΥΡΗΝΗΣ*): [FHG, IV, σ. 517]

613. Θεοφάνης ο Ομολογητής, χρονικογράφος του 8^{ου} με 9^ο αιώνα μ.Χ., επονομασθείς Μέγας Χρονογράφος. Γεννήθηκε περί το 760 στην Κωνσταντινούπολη επί αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ε΄, του επωνομαζόμενου Κοπρώνιμου (ήταν αυτοκράτορας από 741-771), γιος μονογενής πλούσιας οικογένειας και πέθανε βρισκόμενος σε εξορία από τον αυτοκράτορα Λέοντα Ε΄ Αρμένιο (εικονομάχο) το 817/8 στη Σαμοθράκη. Ανήκε στους εικονοφίλους, τα συμφέροντα των οποίων υπηρέτησε, γι' αυτό η εκκλησία τον κατέταξε ως ομολογητή στους αγίους. Από όσα γνωρίζουμε παντρεύτηκε, παράτησε όμως τη σύζυγό του κι ακολούθησε το μοναχικό βίο στη μονή «του μεγάλου αγρού» στα περίχωρα της Κυζίκου, στην οποία έγινε και ηγούμενος³⁰⁷. Κατά παρότρυνση του φίλου του Γεώργιου Σύγκελλου δέχτηκε να συνεχίσει την χρονογραφία του (υπάρχει και σχετική αναφορά στον πρόλογο της χρονογραφίας του), στην οποία καλύπτει την εξιστόρηση των ιστορικών γεγονότων από την εποχή του Διοκλητιανού το 284 μ.Χ. έως και την πώση του Μιχαήλ Α΄ (813 μ.Χ.). Υπάρχει φυσικά σκοπιμότητα για την χρονογραφία αυτή, γιατί είναι γραμμένη από την οπτική γωνία των εικονοφίλων ή εικονολατρών κι αποτελεί τη σημαντικότερη ιστορική πηγή γι' αυτή την ιστορική περίοδο της εικονομαχίας και της παλινόρθωσης της εικονολατρίας. Για το έργο του αυτό ονομάστηκε «*Μέγας Χρονογράφος*» και η εκκλησία τον ανακήρυξε σε «*Ομολογητή*». Η διάρθρωση του έργου του ήταν ανισομερής. Τις αρχικές περιόδους της χρονογραφίας του περιέτρεξε τα γεγονότα με ένα πολύ συνοπτικό τρόπο, αλλά τα χρόνια μεταξύ του 769 ως και 813 τα περιέγραψε με πολλές λεπτομέρειες και προσωπικές κρίσεις ή επιλεκτικές αναφορές, οι οποίες όμως εξακολουθούν να είναι χρήσιμες για τη σημερινή ιστοριογραφία και βιβλιογραφία γι' αυτή την σκοτεινή περίοδο της βυζαντινής ιστορίας, την περίοδο της μεγάλης διαμάχης μεταξύ των εικονολατρών και εικονομάχων, της αφορολόγητης

³⁰⁵ (12.) DIOD. IV 1, 3: ὁμοίως δὲ τούτοι (sc. Εφόροι 70 T 8) Καλλισθένης (124 T 24) καὶ Θεόπομπος, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν γεγονότες, ἀπέστησαν τῶν παλαιῶν μύθων. (13.) — XIII 42, 5: τῶν δὲ συγγραφέων Θουκυδίδης μὲν τὴν ἱστορίαν κατέστρεψε Ξενοφῶν δὲ καὶ Θεόπομπος ἀφ' ὧν ἀπέλιπε Θουκυδίδης τὴν ἀρχὴν πεποιήνται· καὶ Ξενοφῶν μὲν περιέλαβε χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ, Θεόπομπος δὲ τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις διελθὼν ἐπ' ἑτὴ ἑπτακαίδεκα καταλήγει τὴν ἱστορίαν εἰς τὴν περὶ Κνίδον ναυμαχίαν (a. 394) ἐν βύβλοις δώδεκα.

³⁰⁶ «Schol. Pindar. Pyth. V, 33: Κάροτος, ὄνομα κύριον, περὶ οὐ μέμνηται πρὸς τὸν Ἀρκεσίλαον· οἱ δὲ τὸν ἥνιοχον τούτου, ὃν φησιν ὁ Πίνδαρος (scr. Δίδυμος) τῆς Πυθιακῆς νίκης αἴτιον γενέσθαι τῷ Ἀρκεσίλῳ, κατὰ γινει δὲ αὐτῷ καὶ στρατιωτικὸν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀθροίσαντα. Ταῦτα δὲ πιστοῦται παρατιθέμενος τὰ Θεοτίμου ἐκ τοῦ πρώτου Περί Κυρήνης ἔχοντα οὕτως· «Διαπίπτουσιν δὲ τὴν πρᾶξιν αἰσθόμενος ὁ Ἀρκεσίλαος καὶ βουλόμενος δι' αὐτοῦ τὰς Ἑσπερίδας οἰκίσαι, πέμπει μὲν εἰς τὰς πανηγύρεις ἵππους ἀθλήσοντας Εὐφημον ἄγοντα, νικήσας δὲ τὰ Πύθια καὶ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἑσπεφάνωσε καὶ ἐποίκους εἰς τὰς Ἑσπερίδας συνέλεγεν. Εὐφημος μὲν οὖν ἐτελεύτα· Κάροτος δὲ τῆς Ἀρκεσιλαίου γυναῖκος ἀδελφὸς διεδέξατο τὴν τῶν ἐποίκων ἡγεμονίαν.» Ὁ τοῖνον Πίνδαρος τοῖς ἑταίροις καθομιλῶν τὸ καταπραχθὲν τῷ Εὐφήμῳ τῷ Καρῳτῳ προσήψε.» (2.) Idem ad Pyth. IV, 61: Κυβερνήτης ὁ Εὐφημος ἦν καὶ πρῶτος· τοῦτο γὰρ ἱστορεῖν ἴσμεν Θεοτίμον. Ἐγραψε καὶ ἱστορία τῶν Ἰταλῶν (ΙΤΑΛΙΚΑ).

³⁰⁷ Τα μοναστήρια τότε καὶ αὐτὰ διαίτερα ἦταν μεγάλα τσιφλίκια, εξουσίαζαν μεγάλα τμήματα γῆς με αγρούς καλλιεργήσιμους, δάση, πηγές, χωριά υποτελών κι ἀκλήρων κατοίκων, εστίες τεράστιας εκμετάλλευσης.

μεγάλης περιουσίας των μοναστηριών και των άκληρων αγροτών που απέκτησαν μικρούς κλήρους, της στράτευσης των στρατιών των καλογήρων, που κατεύφεγαν στα μοναστήρια για να αποφύγουν τη στράτευση και να συμβάλλουν στην υπογεννητικότητα της αυτοκρατορίας. Το συνοπτικό μέρος της χρονογραφίας καλύπτει και την πιο ενδιαφέρουσα περίοδο³⁰⁸. Η χρονογραφία του λόγω της σπουδαιότητας των πληροφοριών για το ανατολικό μέρος της αυτοκρατορίας και την σπουδαιότητα για την κατάσταση των κτήσεων στο δυτικό τμήμα της μεταφράστηκε στα λατινικά από τον Βιβλιοθηκάριο Αναστάσιο κι αποτέλεσε σπουδαία πηγή για την Εσπερία (Δυτική Ευρώπη) και τον πάπα της Ρώμης³⁰⁹. Τα χρόνια που περιέγραψε αναλυτικά

³⁰⁸ Η περίοδος αυτή καλύπτει μία ιδιαίτερη περίοδο, που χαρακτηρίζεται σκοτεινή για τη βυζαντινή ιστοριογραφία και αφορά την περίοδο της οικονομικής και την αποκατάσταση στη συνέχεια των εικονολατρών, οι οποίοι άσκησαν με δόλο πρωτοφανή βιαιοπραγία απέναντι στους εικονομάχους ή εικονοκλάστες, όπως ονομαζόντουσαν τότε. Για να αντλήσει κάποιος την κατάσταση των χρόνων εκείνων, θα πρέπει να έχει σχηματικά έστω το μωσαϊκό των κοινωνικών αντιθέσεων της εποχής αυτής αλλά και τις εξωτερικές επιδράσεις που δεχόντουσαν τα εδάφη της αυτοκρατορίας με τα ευμετάβλητα όρια συνόρων και τις σχεδόν ετήσιες εισβολές, είτε προσφύγων, είτε εχθρικών στρατευμάτων (νοτιοανατολικά από τους Άραβες και βόρεια από τους Βουλγάρους και σλαβικά φύλα). Ήταν η περίοδος της Συριακής δυναστείας ή αυτής των Ισαύρων. Ο πρώτος οικονομάρχης αυτοκράτορας ήταν ο Λέων Γ΄ Ίσαυρος, στρατηγός του Θεοδοσίου Γ΄. Τον Θεοδόσιο ανέτρεψε ο στρατός και έβαλε τον Λέοντα στη θέση του. Ο Λέοντας Γ΄ Ίσαυρος ήταν ένας μεταρρυθμιστής αυτοκράτορας (717-741) και προσπάθησε στην ανάσχεση των επεκτατικών βλέψεων των Ισλαμιστών Αράβων στη Μικρά Ασία, που είχαν ήδη κατακτήσει τη Συρία και άρχισαν τις συστηματικές εισβολές στα εδάφη της Μικράς Ασίας. Φρόντισε με ποικίλους τρόπους, να προασπίσει το πιο πλούσιο τμήμα της αυτοκρατορίας, που ήταν το ανατολικό και να το θωρακίσει. Παρατήρησε ότι η πλειοψηφία των κατοίκων των διοικητικών θεμάτων της ανατολής ήταν αγρότες, που μοχλούσαν πάνω στη γη, χωρίς να είναι ιδιοκτήτες των εδαφών που καλλιεργούσαν. Οι ιδιοκτήτες γης ήταν κυρίως τα μοναστήρια και οι πρόην στρατιωτικοί, που συνιστούσαν την αριστοκρατία στα διοικητικά θέματα της αυτοκρατορίας. Ιδιαίτερα τα μοναστήρια πλήθαιναν και είχαν στην ιδιοκτησία τους παραπάνω από τη μισή έκταση της Αυτοκρατορίας. Οι ηγούμενοι των μοναστηριών ήταν παραπάνω από πλούσιοι. Στις νεοκατακτημένες περιοχές από τους Άραβες, πολλοί αγροτικοί πληθυσμοί, άκληροι στην πλειοψηφία τους, καταπονιμένοι από την σκληρή εργασία στα χωράφια, εύκολα προσληπτόντουσαν στον μωαμεθανισμό. Αυτό για να ξεφύγουν από την τεράστια καταπίεση των αριστοκρατών ιδιοκτητών γης (latifundia) και ιδίως των εκπροσώπων της εκκλησίας, που συνεπικουρούσαν στη νομή της γης και την εξαθλίωσή τους. Οι Άραβες εκμεταλλεζόντουσαν την κατάσταση αυτή και δεν αντιμετώπιζαν τόσο πολύ εχθρικές διαθέσεις από τους κατοίκους της υπαίθρου. Από την άλλη πλευρά η μισαλλοδοξία, η δεισιδαιμονία, η θρησκοληψία και η εχθρότητα προς τον αρχαίο κόσμο βρισκόντουσαν σε κυρίαρχη θέση, ιδιαίτερα στις ευρωπαϊκές επαρχίες της αυτοκρατορίας, κεντρικές και δυτικές. Ο Λέοντας μόλις ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας προέβη σε πολλαπλές ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις. Το 726 έβγαλε το πρώτο διάταγμα, όπου παρομοίαζε την εικονολατρία με την ειδωλολατρία. Στη συνέχεια μοίρασε γη στους άκληρους αγρότες, την οποία πήρε από τους φεουδάρχες, ιεράρχες και από την απαλλοτρίωση μεγάλου μέρους των μοναστηριακών κτημάτων (Γεωργικός Νόμος), τα οποία σημειωτέο είχαν μέχρι τότε φορολογική απαλλαγή. Αύξησε έτσι την αγροτική παραγωγή, έριξε την τιμή στο σάρι, η τροφοδοσία της Κωνσταντινούπολης έγινε κανονική, είχε επάρκεια σε τρόφιμα και το κυριότερο αφύπνισε τον αγροτικό πληθυσμό, που ελεύθεροι πλέον καλλιεργούσαν τα δικά τους εδάφη και είχαν την υποχρέωση με χρόνο στράτευσης να υπηρετούν το στρατό του Θέματος και να υπερασπίζονται από τις εισβολές των Αράβων και γενικά των εξωτερικών εχθρών. Υπήρξε πλήγμα στο μισθοφορικό στράτευμα κι έφερε επιπλέον έσοδα στο κράτος. Ένα άλλο φαινόμενο που υπήρχε ήταν, ότι, πολλοί από το νεανικό πληθυσμό της Πόλης και των άλλων αστικών κέντρων για να αποφύγουν την στρατολόγηση, κατέφευγαν στα μοναστήρια και γίνονταν μοναχοί. Έβγαλε χρυσόβουλο, που έλεγε ότι, πρώτα θα εκπλήρωναν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις και μετά θα πήγαιναν στα μοναστήρια. Για να προσελκύσει τους πληθυσμούς των αραβικών κτήσεων των επηρεασμένων από το μωαμεθανισμό (που αρνείται τις απεικονίσεις προσώπων), κτύπησε την εικονολατρία, που είχε πάρει ανησυχητικές διαστάσεις δεισιδαιμονίας, ερχόμενος σε τέλεια αντίθεση με την παπική εκκλησία και την ορθόδοξη που καλλιεργούσε αυτό το φαινόμενο. Στήριγμά του ήταν ο στρατός που δημιούργησε ιδιαίτερα στις ανατολικές επαρχίες κι εχθρός η εκκλησία, η αριστοκρατία της Πόλης και οι αριστοκράτες των επαρχιών.

³⁰⁹ Η περίοδος αυτή καλύπτει μία ιδιαίτερη περίοδο, που χαρακτηρίζεται σκοτεινή για τη βυζαντινή ιστοριογραφία και αφορά την περίοδο της οικονομικής και την αποκατάσταση στη συνέχεια των εικονολατρών, οι οποίοι άσκησαν με δόλο πρωτοφανή βιαιοπραγία απέναντι στους εικονομάχους ή εικονοκλάστες, όπως ονομαζόντουσαν τότε. Για να αντλήσει κάποιος την κατάσταση των χρόνων εκείνων, θα πρέπει να έχει σχηματικά έστω το μωσαϊκό των κοινωνικών αντιθέσεων της εποχής αυτής αλλά και τις εξωτερικές επιδράσεις που δεχόντουσαν τα εδάφη της αυτοκρατορίας με τα ευμετάβλητα όρια συνόρων και τις σχεδόν ετήσιες εισβολές, είτε προσφύγων, είτε εχθρικών στρατευμάτων (νοτιοανατολικά από τους Άραβες και βόρεια από τους Βουλγάρους και σλαβικά φύλα). Ήταν η περίοδος της Συριακής δυναστείας ή αυτής των Ισαύρων. Ο πρώτος οικονομάρχης αυτοκράτορας ήταν ο Λέων Γ΄ Ίσαυρος, στρατηγός του Θεοδοσίου Γ΄. Τον Θεοδόσιο ανέτρεψε ο στρατός και έβαλε τον Λέοντα στη θέση του. Ο Λέοντας Γ΄ Ίσαυρος ήταν ένας μεταρρυθμιστής αυτοκράτορας (717-741) και προσπάθησε στην ανάσχεση των επεκτατικών βλέψεων των Ισλαμιστών Αράβων στη Μικρά Ασία, που είχαν ήδη κατακτήσει τη Συρία και άρχισαν τις συστηματικές εισβολές στα εδάφη της Μικράς Ασίας. Φρόντισε με ποικίλους τρόπους, να προασπίσει το πιο πλούσιο τμήμα της αυτοκρατορίας, που ήταν το ανατολικό και να το θωρακίσει. Παρατήρησε ότι η πλειοψηφία των κατοίκων των διοικητικών θεμάτων της ανατολής ήταν αγρότες, που μοχλούσαν πάνω στη γη, χωρίς να είναι ιδιοκτήτες των εδαφών που καλλιεργούσαν.

ο Θεοφάνης ο Ομολογητής δεν μπορούν να κατανοηθούν σωστά, αν έχουμε πλήρη άγνοια των επιχειρήσεων που διεξήγαγε ο ιδρυτής της εικονομαχίας Λέοντας ο Γ' ³¹⁰, το πλούσιο πολιτιστικό επίπεδο στο οποίο ανήλθε η αυτοκρατορία με το χτύπημα της δεισιδαιμονίας και τους διπλωματικούς του χειρισμούς ³¹¹. Σήμερα ερευνητές αμφισβητούν την πατρότητα της Χρονογραφίας αυτής και πολλοί θεωρούν ότι είναι έργο του Γεώργιου Σύγκελλου. Έζησε από

Οι ιδιοκτήτες γης ήταν κυρίως τα μοναστήρια και οι πρώην στρατιωτικοί, που συνιστούσαν την αριστοκρατία στα διοικητικά θέματα της αυτοκρατορίας. Ιδιαίτερα τα μοναστήρια πλήθαιναν και είχαν στην ιδιοκτησία τους παραπάνω από τη μισή έκταση της Αυτοκρατορίας. Οι ηγούμενοι των μοναστηριών ήταν παραπάνω από πλούσιοι. Στις νεοκατακτημένες περιοχές από τους Άραβες, πολλοί αγροτικοί πληθυσμοί, άκληροι στην πλειοψηφία τους, καταπιεσμένοι από την σκληρή εργασία στα χωράφια, εύκολα προσηλυτιζόντουσαν στον μωαμεθανισμό. Αυτό για να ξεφύγουν από την τεράστια καταπίεση των αριστοκρατών ιδιοκτητών γης (latifundia) και ιδίως των εκπροσώπων της εκκλησίας, που συνεπικουρούσαν στη νομή της γης και την εξαθλίωσή τους. Οι Άραβες εκμεταλλεύονταν την κατάσταση αυτή και δεν αντιμετώπιζαν τόσο πολύ εχθρικές διαθέσεις από τους κατοίκους της υπαίθρου. Από την άλλη πλευρά η μισαλλοδοξία, η δεισιδαιμονία, η θρησκοληψία και η εχθρότητα προς τον αρχαίο κόσμο βρισκόντουσαν σε κυρίαρχη θέση, ιδιαίτερα στις ευρωπαϊκές επαρχίες της αυτοκρατορίας, κεντρικές και δυτικές. Ο Λέοντας μόλις ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας προέβη σε πολλαπλές ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις. Το 726 έβγαλε το πρώτο διάταγμα, όπου παρομοίαζε την εικονολατρία με την ειδωλολατρία. Στη συνέχεια μοίρασε γη στους άκληρους αγρότες, την οποία πήρε από τους φεουδάρχες, ιεράρχες και από την απαλλοτρίωση μεγάλου μέρους των μοναστηριακών κτημάτων (Γεωργικός Νόμος), τα οποία σημειωτέο είχαν μέχρι τότε φορολογική απαλλαγή. Αύξησε έτσι την αγροτική παραγωγή, έριξε την τιμή στο σάρι, η τροφοδοσία της Κωνσταντινούπολης έγινε κανονική, είχε επάρκεια σε τρόφιμα και το κυριότερο αφύπνισε τον αγροτικό πληθυσμό, που ελεύθεροι πλέον καλλιεργούσαν τα δικά τους εδάφη και είχαν την υποχρέωση με χρόνο στράτευσης να υπηρετούν το στρατό του Θέματος και να υπερασπίζονται από τις εισβολές των Αράβων και γενικά των εξωτερικών εχθρών. Υπήρξε πλήγμα στο μισθοφορικό στράτευμα κι έφερε επιπλέον έσοδα στο κράτος. Ένα άλλο φαινόμενο που υπήρχε ήταν, ότι, πολλοί από το νεανικό πληθυσμό της Πόλης και των άλλων αστικών κέντρων για να αποφύγουν την στρατολόγηση, κατέφευγαν στα μοναστήρια και γίνονταν μοναχοί. Έβγαλε χρυσόβουλο, που έλεγε ότι, πρώτα θα εκπλήρωναν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις και μετά θα πήγαιναν στα μοναστήρια. Για να προσελκύσει τους πληθυσμούς των αραβικών κτήσεων των επηρεασμένων από το μωαμεθανισμό (που αρνείται τις απεικονίσεις προσώπων), κτύπησε την εικονολατρία, που είχε πάρει ανησυχητικές διαστάσεις δεισιδαιμονίας, ερχόμενος σε τέλεια αντίθεση με την παπική εκκλησία και την ορθόδοξη που καλλιεργούσε αυτό το φαινόμενο. Στηριγμά του ήταν ο στρατός που δημιούργησε ιδιαίτερα στις ανατολικές επαρχίες και εχθρός η εκκλησία, η αριστοκρατία της Πόλης και οι αριστοκράτες των επαρχιών.

³¹⁰ Ο Λέοντας απόκρουσε τους Άραβες, οι οποίοι πολιορκούσαν το 717 (Αύγουστο) την Κωνσταντινούπολη με τον πανίσχυρο στόλο 1800 πλοίων του Χαλίφη Μασαλμά και των 80 χιλιάδων πεζών, υπό την αρχηγία του αδελφού του. Τον Αύγουστο του 718 οι Άραβες αποχώρησαν με φοβερές απώλειες. Το «υγρόν πυρ» έκαψε τα περισσότερα πλοία των Αράβων, μόλις 10 τον αριθμό λένε σώθηκαν. Η σθεναρή αντίσταση των Βυζαντινών πάνω στα πανίσχυρα τείχη τους επί των χειρσαίων δυνάμεων τους και ο βαρύς χειμώνας του 717/718, με το λιμό που έπληξε το στρατόπεδό τους στη συνέχεια, αποδεκάτισε τους Άραβες και τους συμμάχους του. Επισημαίνουμε και την επίθεση των Βουλγάρων που προκάλεσε στους Άραβες επίσης μεγάλες απώλειες. Λέγεται ότι έχασαν συνολικά 150000 άνδρες. Στα νοτιοανατολικά οι Άραβες έκαναν επανειλημμένα πολλές επιθέσεις από το 726. Κατέλαβαν την Καισάρεια και τη Νίκαια, που απέιχε 80 χιλιόμετρα από την Πόλη. Όμως οι Άραβες των Ομεϋαδών εκδιώχθηκαν μετά τη συντριπτική νίκη του Λέοντα Γ' το 739 στο Ακροϊνό πλησίον της πόλης του Αμορίου της Φρυγίας. Το 746 κατέλαβε την πόλη Γερμανικία στη Συρία και το 747 κατέστρεψε τον στόλο των μουσουλμάνων, που πήγε να κυριεύσει την Κύπρο. Το 751/52 καταλαμβάνει τη Μελιτηνή και τη Θεοδοσιούπολη (Ερζερούμ). Το 762 νικάει τους Βουλγάρους, σταματώντας τις καταστροφικές τους εισβολές. Με τους Χαζάρους έκλεισε συμμαχία, που υπέφεραν και οι ίδιοι από τις επιδρομές του Χαλιφάτου των Αράβων, οι οποίοι Χάζαροι τον βοήθησαν να αποκρούσει τους Άραβες στη Μικρά Ασία. Αξιοσημείωτο είναι ότι, πάντρεψε τον γιο του Κωνσταντίνο με τη θυγατέρα του χαγάνου των Χαζάρων. Στη νότια Ιταλία κατέκτησε τις περιοχές της Μεγάλης Ελλάδας (Καλαβρία-Λομβαρδία) και τις ανατολικές περιοχές της Σικελίας (Συρακούσες, Πάνορμο κλπ.), περιορίζοντας την άντληση φόρων και εξουσίες του εικονολάτρη Πάπα.

³¹¹ Οι εικόνες στους ναούς κατηλώθηκαν ή σκεπάστηκαν με ασβέστη και στη θέση τους πήκαν εικόνες, με παραστάσεις που είχαν θέματα της φύσης ή απεικόνιζαν γεγονότα από τη ζωή του αυτοκράτορα. Πολλά Άγια λείψανα κήκαν και υποχρέωσε καλόγηρους να παντρευτούν καλόγριες (οργάνωσε δημόσιες πομπές καλόγηρων να παρελαύνουν στο Ιππόδρομο κρατώντας στο χέρι τους μία καλόγρια). Στα πιο πλούσια μοναστήρια τα κτήματά τους τα μοίρασε στους στρατιώτες και στους αξιωματικούς του. Οι εικονομάχοι έγιναν πολύ ισχυροί στην ανατολική πλευρά της αυτοκρατορίας και πολλοί θεωρούσαν πλέον ότι ήταν αδιανόητο το θείο να απεικονίζεται. Στο δυτικό όμως τμήμα της είχαν πολλά προβλήματα με την αριστοκρατία και τους εικονολάτρες των μοναστηριών και των εκκλησιών, που υπερτερούσαν σε ισχύ. Στο ζήτημα της νομοθεσίας το 726/30 και ο μετέπειτα επίσης εικονομάχος γιος του Κωνσταντίνος Ε' που την εμπλούτισε, εξέδωσε μία νομολογία, γνωστή ως «ΕΚΛΟΓΗ» ή «Συντομειμένη Συλλογή Νόμων», στα ελληνικά κωδικοποιημένη και πολύ απλουστευμένη, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στο κληρονομικό και οικογενειακό δίκαιο, για να κατοχυρώσει τις ιδιοκτησίες που δημιούργησε στους αγρότες στο διηνεκές, αφήνοντας στο περιθώριο το εμπόρευμα. Στο δίκαιο αυτό διευρύνονται τα δικαιώματα της γυναίκας και των παιδιών, απαγορεύει τις παλακίδες και προστατεύεται έτσι πιο πολύ ο θεσμός της οικογένειας. Στο ποινικό δίκαιο τη Εκλογή υπάρχουν ποινές, που αντικαθιστούν τη θανατική, η οποία δινόταν για ψύλλου πήδημα και εκτελούνταν με άγριο τρόπο, με άλλες, όπως το κόψιμο της μύτης (ρινότμητους) ή άλλους μικροακρωτηριασμούς, την τύφλωση και το κόψιμο της γλώσσας.

κοντά την περίοδο έξι αυτοκρατόρων και μιας αυτοκράτειρας, δηλαδή του Κωνσταντίνου Ε'³¹² του γνωστού ως Κοπρώννιμου, του γιου του Λέοντα Δ' Χάζαρου, του γιου του δεύτερου Κωνσταντίνου ΣΤ' και της μάνας του που έφαγε το γιο της, Ειρήνης της Αθηναίας ή Σαρανταπήχαινας³¹³, όπως ήταν το επώνυμό της, του Νικηφόρου Α', του Σταυράκιου και του

³¹² Ο γιος του Λέοντα Γ' Κωνσταντίνος Ε' με το παρωνύμιο Κοπρώννιμος ή Καβαλλίνος που του έδωσαν οι εικονολάτρες εχθροί του (γιατί, όταν τον βαφτίζανε, αφόδευσε στην κολυμβήθρα), συνέχισε την πολιτική του πατέρα του και νωρίς αντιμετώπισε τον σφετεριστή Αρτάβασδο, που ήταν γαμπρός του (είχε παντρευτεί την αδελφή του Άννα). Ο Αρτάβασδος υποβοηθούμενος από την αριστοκρατία, εκκλησία (π.χ. τον πατρίκιο και μάγιστρο Θεοφάνη και τον Πατριάρχη Αναστάσιο) και μερίδας στρατιωτικών από τους εικονολάτρες, ανέβηκε στο θρόνο πραξικοπηματικά το 742 στην Πόλη, όταν προηγουμένως χτύπησε αιφνιδιαστικά με στρατεύματά του τον Κωνσταντίνο τη στιγμή που επέστρεφε από μάχη με τους Άραβες. Νόμιζε τότε ότι, τον εξόντωσε, αλλά εκείνος είχε φυγαδευτεί. Ο Αρτάβασδος δεν μπόρεσε να κρατηθεί στην εξουσία, γιατί νικήθηκε στις Σάρδεις το 743 από τον Κωνσταντίνο Ε', συνελήφθηκε, διαπομπεύθηκε στην Πόλη και μετά τυφλώθηκε. Η μοναδική ατυχία του Κοπρώννιμου, ήταν η ατυχήστατη επιλογή νύμφης του γιου του, για την οποία οι χαρακτηρισμοί, κακούργας, αδίστακτης, διπρόσωπος, ραδιούργας είναι λίγοι. Μετά το φυσικό του θάνατο το 775, τον διαδέχτηκε ο γιος του Λέοντα Δ' ο Χάζαρος, συναυτοκράτορας από το 751. Αυτός όμως είχε σύζυγο ένα σουλή, ραδιούργο κι αδίστακτο, που άνοιξε το κουτί της Πανδώρας για να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις της πτώσης της αυτοκρατορίας. Ο Λέοντας Δ' ήταν ικανός στη σύντομη πεντάχρονη διάρκεια της βασιλείας του, παρ' όλη την ασθενή φύση του. Σφράγισε τα βόρεια σύνορά του κάτω από τον Δούναβη (Δανούβιου), μετέφερε 208 χιλιάδες σλάβους, που κατοικούσαν μεταξύ Θεσσαλονίκης και Κωνσταντινούπολης, στη Βιθυνία (μαρτυρία Πατριάρχη Νικηφόρου Α'. πρόκειται για θεληματική μετεγκατάσταση), όπου προϋπήρχαν σλάβοι από τις μετακινήσεις που είχε κάνει ο Ιουστινιανός Β' το 689. Μετακίνησε Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη για να εμπλουτίσει τον πληθυσμό της, που είχε μειωθεί από την πανώλη που είχε πέσει και σταθεροποίησε τις κτήσεις στη νότια Ιταλία του παππού του, στριμώνοντας τις εξουσίες του Πάπα, που συνωμοτούσε με τους εικονολάτρες της Ανατολής και της Πόλης. Πέθανε το 780, μάλλον δηλητηριάστηκε από τη σύζυγό του Ειρήνη Αθηναία ή Σαρανταπήχαινα ή Μεγαπάνου. Η δεκαπεντάχρονη σύζυγός του ήταν κόρη του Θεοφύλακτου Σαρανταπήχου, πλούσιου αριστοκράτη της Αθήνας, εξάσιας ομορφιάς. Ο αδελφός της ήταν διοικητής της Αθήνας. Δεκαεξί χρονών την έστειλαν να νυμφευτεί τον Λέοντα στην Κωνσταντινούπολη το 768 και καρπός του γάμου τους ήταν ο μετέπειτα αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ΣΤ'. Ενδιαφέρον είναι ότι ο εικονολάτρης χρονογράφος Ιωάννης Σκυλιτζής της δίνει το προσωνύμιο Παρδών, που είναι βραβικό όνομα, τοπωνύμιο της Βισκάγιας της Ισπανίας, γιατί έτσι την αποκαλούσε ο εικονομάχος Σαββάτιος. Πιο διπρόσωπο και ύπουλο πρόσωπο από την Ειρήνη δεν συναντά κανείς στην ιστορία. Με το γάμο της, είχε λάβει και τον τίτλο της Αυγούστας και φυσικά έφερε το υποκριτικό πρόσωπο του εικονομάχου, ορκιζόμενη στο πεθερό της ότι θα τις καταπολεμά, ενώ παράλληλα συνδέθηκε με τους κύκλους των εικονοφίλων και αυτούς της θιγμένης αριστοκρατίας και άρχισε να συνωμοτεί αμέσως μετά το θάνατο του Κωνσταντίνου Ε'.

³¹³ Η Ειρήνη καταγόταν από την Αθήνα που έβριθε εικονολατρών και βραίων προερχόμενων από την Ισπανία. Μετά από έντεκα χρόνια, αδίστακτα δηλητηριάζει τον σύζυγό της το 780, που λέγεται ότι έπασχε από φυματίωση και τον ξεφορτώνεται. Γίνεται μόνη Αυτοκράτειρα κηδεμόνας του ανήλικου εννιάχρονου παιδιού της Κωνσταντίνου ΣΤ' και με τον πιστό της ευνούχο Σταυράκιο ασκούσε την εξουσία. Πρώτο μέλημά της ήταν η πανούργα να ετοιμάσει μηχανισμό για να χτυπήσει τους εικονομάχους στρατιώτες της Πόλης. Ο γιος της Κωνσταντίνος ΣΤ' ήταν ανήλικος και τον επόπτευε. Αφοπλίζει με τέχνασμα τον στρατό που συνίσταται από εικονομάχους, αφού τον οδήγησε έξω από τα τείχη της Πόλης. Ο Σταυράκιος ταυτόχρονα κινείται με ταχύτητα και φυλακίζει σε μοναστήρια τα αδελφια του Λέοντα Δ' για να μην αναρριχηθούν στον θρόνο. Το 781/2 ο στρατηγός Σικελίας στασίασε, τον οποίον αντιμετώπισε με επιτυχία. Αναζητώντας στήριξη των Φράγκων με αλληλογραφία ανακοινώνει τον αρραβώνα του εννιάχρονου γιου της με την Ροτρούδη (ή Ερυθρώ στα ελληνικά), θυγατέρα του Καρόλου και με την προτροπή του Πάπα. Ανεβάζει στις εκκλησιές τις εικόνες υπό την καθοδήγηση του Ιωάννη Δαμασκηνού, κατοχυρώνοντας την εικονολατρία με την Ζ' Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας το 787 και καταδικάζοντας την εικονομαχική Σύνοδο της Ιέρειας του 754. Δεν τόλμησε όμως να κλείσει τις εκκλησιές των εικονοκλαστών. Διέλυσε στη συνέχεια τον αρραβώνα του γιου της, με τον πανίσχυρο πλέον Κάρολο στη Δύση να μην αντιδρά αμέσως για την απόφαση αυτή και να τον παντρεύει με το ζόρι με την Μαρία Αμνία από την Παφλαγονία, για να αυξήσει την επιρροή της στο ανατολικό τμήμα της Αυτοκρατορίας. Έγινε απόλυτη κυρίαρχος, σπατάλησε το δημόσιο ταμείο κι άφησε το πλούσιο ανατολικό τμήμα της αυτοκρατορίας απροστάτευτο στις επιδρομές των Αράβων και Σαρακηνών. Το 790 ο εικοσάχρονος γιος της, με τη βοήθεια εικονομάχων παραμέρισε τη μάνα του για 2 χρόνια, απομονώνοντάς την, φυλακίζοντας ταυτόχρονα και τον ευνούχο της Σταυράκιο. Ο γιος της όμως ήταν κοινώς βλάκας κι επιρρεπής σε λάθη. Η μάνα του υπομονετικά στην ατομόνωσή της τον πείθει και το 792 αυτός την επαναφέρει στο προσκήνιο, της δίνει το τίτλο της Αυγούστας και αποφυλακίζει τον Σταυράκιο. Η Ειρήνη έπλεκε από τη στιγμή αυτή μεθοδικά την εκδίκαση απέναντί στο γιο της και των κύκλων που τον επηρέαζαν. Πρώτα χυλάει το γάμο του, βάζοντας μια δούλα της να γίνει ερωμένη, τη Θεοδότη. Μετά τον πείθει να την παντρευτεί το 795 με το λαό να εξεγείρεται και να τον αποκαλεί ανήθικο και μοιχό, χάνοντας έτσι και το τελευταίο λαϊκό του έρεισμα. Η μάνα του άρχισε να αποκαθιστά σε καίριες θέσεις τους εικονολάτρες. Η πλειοψηφία όμως του πιο αξιόμαχου στρατού ήταν εικονομάχοι. Το 796 ο Κωνσταντίνος ΣΤ' ετοιμαζόταν να φύγει με το στρατεύμα, για να αντιμετωπίσει τους Άραβες. Η Ειρήνη κατόρθωσε να ματαιώσει την εκστρατεία αυτή με τέχνασμα. Παρουσίασε αγγελιοφόρους δικούς της, που του ανήγγελλαν ότι οι Άραβες υποχωρούσαν. Ο Κωνσταντίνος τους πίστεψε και εγκατέλειψε την εκστρατεία, έτσι όμως στα μάτια του λαού του φάνηκε δειλός. Έχοντας με πολλαπλό τρόπο καταρρακώνει τη δημόσια εικόνα του γιου της η Ειρήνη το 797 τον συνέλαβε όπως επέστρεφε από τον Ιππόδρομο. Στο δωμάτιο της Πορφύρας, όπου τον γέννησε, έβαλε και τον τυφλώσαν με πυρακτωμένες βελόνες. Μετά τον φυγαδεύει στην Ασιατική ακτή και μετά από λίγες μέρες πεθαίνει. Μόνη της η Ειρήνη έμεινε να ασκεί την εξουσία. Το 800 ο Κάρολος (γνωστός ως Καρλομάγνος) της έκανε πρόταση γάμου, την οποία δεν απέρριψε. Ο Πάπας Λέοντας Γ' είχε στείλει τότε αυτοκράτορα της Δύσης τον Κάρολο, Άρχισαν οι προετοιμασίες γάμου, όμως η δυσάρεσκα της ιδύνουσας τάξης στην Πόλη έφτασε στο κατώφλι το 802, λίγο πριν την πραγματοποίηση του γάμου με το πέρασμά σε υποτέλεια του ανατολικού τμήματος της αυτοκρατορίας. Οι στρατιωτικοί εξεγείρονται, την ανατρέπουν και καθιστούν αυτοκράτορα τον «λογοθέτη γενικού» (οικονομικό) Νικηφόρο Α'. Ο Νικηφόρος επαναφέρει τους εικονομάχους στην εξουσία, εξορίζει την Ειρήνη αρχικά στο Πριγκιπάτιο και στη συνέχεια στη Λέσβο, όπου πέθανε τον Αύγουστο του 803. Οι εικονομάχοι ήταν έντονα μεταρρυθμιστές με αντιπαλούς τους εικονολάτρες. Ο

Μιχαήλ Α΄ Ραγκαβέ. Ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Α΄ Ραγκαβέ επηρεάστηκε από τους εικονομάχους, ανακαλώντας εικονολάτρες από την εξορία. Όμως στις μάχες της Μεσημβρίας το 812 και αργότερα στην Αδριανούπολη το 813 με αντίπαλο τους Βουλγάρους του Κρούμμου ηττήθηκε, παρότι είχε έναν υπέρτερο στρατό και καθαιρέθηκε από το αυτοκρατορικό αξίωμα με την πίεση του στρατού, αποσυρθείς σε μονή. Ο πατριάρχης Νικηφόρος με συγκατάθεση των εικονοφύλων ενθρόνισε τον στρατηγό Λέοντα Αρμένιο ως αυτοκράτορα Λέοντα Ε΄. Ο νέος αυτοκράτορας αφού νίκησε τους Βουλγάρους του Κρούμμου (ο στρατός του ήταν με την παράταξη των εικονομαχών), τάχθηκε με τους εικονομάχους των Ισαύρων και ο Θεοφάνης βρέθηκε αντίπαλος του αυτοκράτορα. Στην Εικονομαχία ο Θεοφάνης συνελήφθηκε και εξορίστηκε. Αργότερα από την εκκλήση του δόθηκε το προσωνύμιο Ομολογητής. Στην εξορία με προτροπή του Γεωργίου Σύγκελλου συνέχισε την *Χρονογραφία* του τελευταίου, διαγράφοντας μία περίοδο από το 284 (περίοδος Διοκλητιανού) μέχρι το 813 (Πτώση αυτοκράτορα Μιχαήλ Α΄ Ραγκαβέ). Η διάρθρωση του έργου είχε πολλαπλή χρονολόγηση, η βάση της οποίας ήταν η αλεξανδρινή (παγκόσμια τότε χρονολογία), παράλληλα με απόδοση σε χριστιανικά έτη, τα έτη της βασιλείας των Ρωμαίων (και Βυζαντινών) αυτοκρατόρων, της βασιλείας των Περσών και χαλιφών και σε αρκετά σημεία αναφορές στην ιδικτιώνα (αρχή γέννησης του κόσμου κατά Παλαιά Διαθήκη, 5535 π.Χ.). Στην περίπτωση διαφορών μεταξύ ετών και ινδικτιώνας, θεωρούνται σωστά τα της ινδικτιώνας. Το έργο συνοδευόταν και από λεπτομερείς ιστορικές πηγές Βυζαντινών ιστορικών, μερικές των οποίων σε μας έχουν έρθει μόνο ως όνομα, όπως ο Μέγας Χρονογράφος και η Χρονογραφία του Τραϊανού Πατρίκιου³¹⁴. Το Χρονικό του Θεοφάνη είχε μεγάλη πέραση τόσο στην ανατολή όσο και στη Δύση. Στην τελευταία μεταφράστηκε και στα λατινικά από τον παπικό βιβλιοθηκάριο Αναστάσιο μεταξύ των ετών 873 και 875. [C. de Boor, *Theophanis chronographia*, vol. 1. Leipzig: Teubner, 1883 (repr. Hildesheim: Olms, 1963) σ. 3-503, άγνωστος ιστορικός του Βυζαντίου αναφερόμενος από τον Σκυλίτζη. Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄. ΑΘΗΝΑ, 1896]

614. Θεοφάνης ο Χρονικογράφος ή Συνεχιστής του Θεοφάνη Ομολογητή, (THEOPHANES CONTINUATUS), ιστορικός του 10^{ου} αιώνα, ο οποίος έγραψε μία Χρονογραφία³¹⁵ κατά προσαγή του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ΄, περιγράφοντας την περίοδο των αυτοκρατόρων Λέωντα Ε΄, Μιχαήλ Β΄, Θεόφιλου, Μιχαήλ Γ΄³¹⁶. Το πέμπτο βιβλίο γράφτηκε

Νικηφόρος γρήγορα άρχισε να οργανώνει κι ανοικοδομεί οικονομικά την αυτοκρατορία, το έργο του όμως διακόπηκε, όταν σκοτώθηκε σε πόλεμο εναντίον των Βουλγάρων το 811. Στη θέση του ανήλθε στο θρόνο ο Μιχαήλ Α΄ Ραγκαβές ο Κουροπαλάτης, εκπρόσωπος των εικονολατρών. Φαίνεται ήταν και εραστής, γιατί τα είχε κρυφά με τη σύζυγο του επόμενου αυτοκράτορα, στρατιωτικού τότε Λέοντα Αρμένιου. Έκανε το λάθος ο Ραγκαβές όμως να εμπιστευτεί το σχέδιο εναντίον του Κρούμου, βασιλιά των Βουλγάρων να το εκπονήσουν οι καλόγηροι κι ο σπουδής ηγούμενος, που ήταν όλοι τους ανίκανοι να διευθύνουν τον πόλεμο αυτό. Στις 22 Ιουνίου του 813 συνетρίβη σε μάχη από τους Βουλγάρους, ενώ είχε υπεροπλία. Μετά τη μάχη κατέφυγε με τα παιδιά του στο ναό Φάρου του Παλατιού της Θεοτόκου κι από εκεί μεταφέρθηκε σε μονή της νήσου Πρώτη, παραμένοντας μέχρι το 845, όπου πέθανε. Από το 813 μέχρι το 820 ανήλθε στο θρόνο ο εικονομάχος Λέοντας Ε΄, στρατιωτικός και εικονομάχος που πέτυχε τριακονταετή ειρήνη με τους Βουλγάρους. Ανατράπηκε όμως από παλατιανή συνωμοσία. Μετά από αυτόν ανέβασαν στο θρόνο οι ιθύνοντες τον επίσης εικονομάχο Μιχαήλ Β΄ ο Τραυλός (820-829).

³¹⁴ «ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΕΤΩΝ ΦΚΗ΄ ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΠΡΩΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ ΕΩΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΤΟΥΣ ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΙ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΥΙΟΥ ΑΥΤΟΥ· ΤΟΥΤ΄ ΕΣΤΙΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΨΟΖ΄ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΩΣ ΕΤΟΥΣ ΄ΣΤΕ΄ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΣ, ΚΑΤΑ ΔΕ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΄ΣΤΚΑ΄»

³¹⁵ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΕΚ ΠΡΟΣΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ, ΥΙΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΟΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ ΜΙΧΑΗΛ ΥΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΟΥ, ΗΓΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΙΟΥ.

³¹⁶ Την εποχή αυτή εξεγέρθηκαν οι δούλοι, οι απλοί στρατιώτες κι όλοι οι καταπιεσμένοι υπό τον Θωμά, που συνασπίστηκε και με τους εικονολάτρες, Αρμένιους, Σλάβους και Ίβηρες. Η εμφύλια διαμάχη κράτησε από το 821 μέχρι το 824 και είχε πολλές διακυμάνσεις. Κάποια μη φυσικά αντικειμενική περιγραφή, την έχουμε από τον Θεοφάνη τον Συνεχιστή, όπως και τα χρόνια του τελευταίου εικονομάχου αυτοκράτορα Θεόφιλου (829-842), ο οποίος έκλεισε όλα τα μοναστήρια σε πόλεις και χωριά. Δεν άφησε καλόγηρο για καλόγηρο. Ο πλούτος της Εκκλησίας έπιασε πάτο. Οι εικονολάτρες και οι ιθύνοντες της αριστοκρατίας βρήκαν πάλι στο πρόσωπο της αυτοκράτειρας Θεοδώρας, όταν αυτή χήρεψε και κηδεμόνευε τον ανήλικο γιο της Μιχαήλ Γ΄ (842-856), να αποκαταστήσουν τη λατρεία των εικόνων και το άνοιγμα των μοναστηριών.

από τον Κωνσταντίνο Ζ'. Το όνομα του χρονογράφου αμφισβητείται αν είναι Θεοφάνης ή κάτι σχετικό. [I. Bekker, *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon Magister, Georgius Monachus, Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1838]

615. Θεοφάνης εκ Μιτυλήνης, γεωγράφος, ποιητής και ιστοριογράφος του 1^{ου} π.Χ. αιώνα, φίλος του Πομπηίου³¹⁷, που εμμέτρως ιστόρησε τα καθ' αυτού (*ΜΙΘΡΙΑΤΙΚΑ*, Τρίτο Μιθριδατικό πόλεμο Πομπηίου εναντίον του Μιθριδάτη του Ευπάτορα κ.ά), έργο που έγραψε στα 63/62 π.Χ. Το φιλορωμαϊκό έργο του αποτέλεσε πηγή για τους κατοπινούς γεωγράφους και ιστορικούς. Για τον Στράβωνα το έργο του Θεοφάνη έδωσε σπουδαίες πληροφορίες για την περιοχή της Ελληνιστικής Ιβηρίας (σημερινής Γεωργίας), φόρου υποτελής στους Ελληνομακεδόνες, για τις περιοχές του Καυκάσου και την παρουσία του Πομπηίου στην Καυκασιανή Αλβανία και για την περιγραφή των χωρών της Υπερκαυκασίας. [FHG, III, σ. 314-316]

616. Θεοφάνης Βυζάντιος, ιστορικός του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα που έγραψε ιστορικούς λόγους, οι οποίοι καλύπτουν 10 βιβλία, με τον πρώτο λόγο να αναφέρεται στη διάλυση της ειρήνης μεταξύ Ιουστινιανού και Χοσρόη των Περσών (Φώτιος, Βιβλιοθήκη, τίτλος 64). Περιγράφει τα συμβάντα μεταξύ των ετών 556 και 581, όπως και τη διάλυση της ειρήνης με τους Πέρσες που είχε υπογράψει ο Πέτρος το 562. Συνεχίζει με τον Ιουστίνιο και τον εξάδελφο του τελευταίου Μαρκιανό και φτάνει μέχρι τα πρώτα έτη της βασιλείας του Μαυρικίου. Φαίνεται ότι, επί της τελευταίας βασιλείας (του ελληνικής καταγωγής Μαυρικίου 582-602) έγραψε την ιστορία του. Από μερικά ασαφή εδάφια του Φωτίου εικάζουμε, ότι, αναφέρει και αρκετά γεγονότα της βασιλείας του Ιουστινιανού. Το έργο του δεν διασώζεται, αλλά έχουμε ένα δισέλιδο περίπου απόσπασμα στη Βιβλιοθήκη του Φωτίου (τίτλος 64). Στο δεκάτομο έργο της Ιστορίας του μας δίνονται επίσης πληροφορίες για ειδικά θέματα που άπτονται της οικονομίας, όπως είναι η σηροτροφία, η οποία, όπως λέγουν οι Προκόπιος και Θεοφύλακτος, αλλά και ο Φώτιος, εισήχθη με αβγά μεταξοσκώληκα στο Βυζάντιο επί Ιουστινιανού και μάλιστα στην Κωνσταντινούπολη με δύο καλόγερους από τη μακρινή χώρα των Σηρών (Κίνα), που τα πέρασαν στις μαγγούρες τους από τα ελεγχόμενα εδάφη των Τούρκων, που έλεγχαν το εμπόριο του μεταξιού. Τα φύλλα μουριάς

³¹⁷ «(1.) Plutarch. Pompei. c. 37: Έν δὲ τῷ Καινῷ φρουρίῳ καὶ γράμμασιν ἀπορρήτοις ὁ Πομπήιος ἐνέτυχε τοῦ Μιθριδάτου καὶ διήλθεν οὐκ ἀηδῶς αὐτὰ πολλὴν ἔχοντα τοῦ ἥθους κατανόησιν. Ὑπομνήματα γὰρ ἦν, ἐξ ὧν ἐφωράθη φαρκάκοις ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν νιδὸν Ἀριαράθην ἀνηρηκῶς καὶ τὸν Σαρδιανὸν Ἀλκαῖον, ὅτι παρενδοκίμησεν αὐτὸν ἵππους ἀγωνιστὰς ἐλαύνων. Ἦσαν δὲ ἀναγεγραμμέναι καὶ κρίσεις ἐνυπνίων, ὧν τὰ μὲν αὐτὸς ἐωράκει, τὰ δὲ ἔνιαι τῶν γυναικῶν, ἐπιστολαὶ τε Μονίμης πρὸς αὐτὸν ἀκόλαστοι καὶ πάλιν ἐκείνου πρὸς αὐτήν. Θεοφάνης δὲ καὶ Ρουτίλιον λόγον εὐρεθῆναι φησι παροξυντικὸν ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ῥωμαίων· ὁ καλῶς εἰκάζουσιν οἱ πλείστοι κακοῦθες τοῦ Θεοφάνους εἶναι, τάχα μὲν οὐδὲν αὐτῷ τὸν Ρουτίλιον ἐουκότα μισοῦντος, εἰκὸς δὲ καὶ διὰ Πομπήιον, οὗ τὸν πατέρα παμπόνηρον ἀπέδειξεν ὁ Ρουτίλιος ἐν ταῖς Ἱστορίαις.» Δίνεται καὶ ἓνα διασωθὲν ἀπόσπασμα μαρτυρία γιὰ τὴ χρήση ποὺ δέχτηκαν τὰ χαμένα ἔργα τοῦ Θεοφάνη: «(2b.) Idem XI: Ἀπὸ δὲ τῶν Βατῶν ὁ μὲν Ἀρτεμίδωρος τὴν Κερκετῶν λέγει παραλίαν, ὑφόρμους ἔχουσιν καὶ κώμας, ὅσον ἐπὶ σταδίους ὀκτακοσίους καὶ πεντήκοντα· εἴτα τὴν τῶν Ἀχαιῶν σταδίων πεντακοσίαν· εἴτα τὴν τῶν Ἠνιόχων χιλίαν· εἴτα τὸν Πιτυοῦντα τὸν μέγαν, τριακοσίαν ἐξήκοντα μέχρι Διοσκουριάδος. Οἱ δὲ τὰ Μιθριδατικά συγγράψαντες, οἷς μᾶλλον προσεκτέον, Ἀχαιοὺς λέγουσι πρώτους, εἴτα Ζυγούς, εἴτα Ἠνιόχους, εἴτα Κερκέτας καὶ Μόσχους καὶ Κολχούς καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων Φθειροφάγους καὶ Σοάνας καὶ ἄλλα μικρὰ ἔθνη τὰ περὶ τὸν Καύκασον. Idem XI: Ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἀλβανίας ὁρεσι καὶ τὰς Ἀμαζόνας οἰκεῖν φασί. Θεοφάνης μὲν οὖν, ὁ συστρατεύσας τῷ Πομπηίῳ, καὶ γενόμενος ἐν τοῖς Ἀλβανοῖς, μετὰ τῶν Ἀμαζόνων καὶ τῶν Ἀλβανῶν φησὶ Γήλας οἰκεῖν καὶ Λήγας Σκύθας· καὶ θεῖν ἐνταῦθα τὸν Μερμάδαλιν ποταμὸν τούτων τε καὶ τῶν Ἀμαζόνων ἀνὰ μέσον. [Ἄλλοι δὲ, ὧν καὶ ὁ Σκήψιος Μητροδώρος καὶ Ὑψικράτης, οὐδὲ αὐτοὶ ἀπειροὶ τῶν τόπων γεγονότες, Γαργαρεῦσιν ὁμόρους αὐτὰς οἰκεῖν φασιν ἐν ταῖς ὑπωρεῖαις ταῖς πρὸς ἄρκτον τῶν Καυκασίων ὁρῶν, ἃ καλεῖται Κεραῦνια].»

αποτελέσει την τροφή των αβγών, όταν αυτά εκκολάφθηκαν την άνοιξη. Στο Θεοφάνη συναντάμε για πρώτη φορά να μνημονεύονται οι Τούρκοι³¹⁸ κι από τότε δεν λείπουν στα διαδραματιζόμενα γεγονότα της βυζαντινής ιστορίας. Τα περσικά ζητήματα του Θεοφάνη χρησιμοποίησε αργότερα ο Μένανδρος. [FHG, IV, σ. 270-271, Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, Αθήνα 1897, σ. 491-2-4]

617. Θεόφιλος ο Αντιοχεύς (χριστιανός απολογητής ή επίσκοπος Αντιοχείας), συνεχιστής της ιστορίας του Γεωργίου Σύγκελλου Έζησε περί το 167 με 185 μ.Χ. Σώζεται το *Προς Αυτόλκον*³¹⁹ έργο του σε 3 βιβλία. Το 3^ο είναι φαίνεται επιτομή μιας χρονογραφίας πρωθύστερου έργου του «Περί ιστοριών» και περιέχει πολλές σε παραληρηματικό λόγο ιστορικές αναφορές από τα αρχαία χρόνια από αρχής κτίσεως του κόσμου. [Tusculum]

618. Θεόφιλος, γεωγράφος και ιστορικός μάλλον του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Έγραψε ΙΤΑΛΙΚΑ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ και ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ. Τα έργα έχουν χαθεί και σώζονται μερικές αναφορές³²⁰. [FHG, II, 207, IV, 515]

³¹⁸ Από τη Μυριόβιβλο του Φωτίου: 'Ότι τήν τών σκωλήκων γένεσιν άνήρ Πέρσης βασιλεύοντος Ιουστινιανού έν Βυζαντίω υπέδειξεν ούτω πρότερον ένγνωσμένην Ρωμαίοις. Ούτος δέ έκ Σηρών όρμηθείς ό Πέρσης τό σπέρμα τών σκωλήκων έν νάρθηκι λαβών μέχρι Βυζαντίου διεσώσατο, και τοϋ έαρος άρξαμένου επί τήν τροφήν τών συκαμίνων φύλλων έπαφηκε τά σπέρματα· τά δέ τραφέντα τοίς φύλλοις έπτεροφύησέ τε και τάλλα ειργάσατο. Όν τήν τε γένεσιν και τήν έργασίαν ό βασιλεύς Ιουστίνος ύστερον τοίς Τούρκοις ύποδείξας έθάμβησεν. Οί γάρ Τούρκοι τότε τά τε Σηρών έμπορία και τούς λιμένας κατείχον. Ταϋτα δέ πριν μέν Πέρσαι κατείχον, Έφθαλάνου δέ τοϋ Έφθαλιτών βασιλέως, έξ οϋ και τό γένος έσχε τήν κλήσιν, Περόζην και Πέρσας νικήσαντος άφηρέθησαν μέν τούτων οί Πέρσαι, δεσπόται δέ κατέστησαν Έφθαλίται· οϋς μικρῶ ύστερον μάχη νικήσαντες Τούρκοι άφείλον έξ αυτών και ταϋτα. Ιουστίνος δέ Ζήμαρχον ές τούς Τούρκους πρέσβυν άπέστειλεν· ός και λαμπρῶς έστιάσας τε τούς Τούρκους και ές τά μάλιστα φιλοφρονηθείς ές τό Βυζάντιον έπανήει. Διό και ό Χοσρόης επ' Αιθίοπας φίλους όντας Ρωμαίοις, τούς πάλοι μέν Μακροβίους νύν δέ Όμηρίτας καλουμένους, έστράτευσε και τόν τε βασιλέα τών Όμηριτών Σανατούρκην διά μηνάνους τοϋ Περσών στρατηγοϋ έζώγησε, τήν τε πόλιν αυτών έξεπόρθησε, και τό έθνος παρεστήσατο. - Οί Όμηρίται ήταν έθνος της Ευδαίμονος Αραβίας, οί οποίοι ονομαζόντουσαν και Μακρόβιοι.

³¹⁹ Μερικά αποσπάσματα από του Θεόφιλου το τρίτο βιβλίο ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΛΥΚΟΝ: 26. Έντεϋθεν όρآن έστιν πῶς άρχαιότερα και άληθέστερα δέικνυται τά ίερά γράμματα τά καθ' ήμας είναι τών καθ' Έλληνας και Αίγυπτίους, ή εί και τινες έτέρους ιστοριογράφους. ήτοι γάρ Ηρόδοτος και Θουκυδίδης ή και Ξενοφών ή όπως οί άλλοι ιστοριογράφοι, οί πλείους ήρξαντο σχεδόν από της Κύρου και Δαρείου βασιλείας άναγράφειν, μη έξισχύσαντες τών παλαιών και προτέρων χρόνων τό άκριβές ειπέιν. τί γάρ μέγα έφασαν εί περί Δαρείου και Κύρου τών κατά βαρβάρους βασιλέων είπον, ή κατά Έλληνας Ζωπύρου και Ιππίου, ή τούς Αθηναίων και Λακεδαιμονίων πολέμους, ή τās Ξέρξου πράξεις ή Πausανίου τοϋ έν τῷ τεμένει της Αθηνάς λιμῶ κινδυνεύσαντος διαφθαρήναι, ή τά περί Θεμιστοκλέα και τόν πόλεμον τόν Πελοποννησίωv, ή τά περί Αλκιβιάδην και Θρασύβουλον; 28. Από δέ καταβολής κόσμου ό πās χρόνος κεφαλαιωδῶς οϋτως κατάγεται. από κτίσεως κόσμου έως κατακλυσμοϋ ένέγοντο έτη βσμβ'. από δέ τοϋ κατακλυσμοϋ έως τεκνογονίας Αβραάμ τοϋ προπάτορος ήμῶν έτη αλς'. από δέ Ισαάκ τοϋ παιδός Αβραάμ έως οϋ ό λαός σύν Μωσή έν τῇ έρήμῳ διέτριβεν έτη χς'. από δέ της Μωσέως τελευτής, άρχής Ιησοϋ υιοϋ Ναυῆ, μέχρι τελευτής Δαυιδ τοϋ πατριάρχου έτη υη'. από δέ της τελευτής Δαυιδ, βασιλείας δέ Σολομώντος, μέχρι της παροικίας τοϋ λαοϋ έν γῇ Βαβυλώνος έτη φη' μήνες ς' ήμέραι ι'. από δέ της Κύρου άρχής μέχρι αυτοκράτορος Αύρηλιου Ούήρου τελευτής έτη ψμα'. Όμοϋ από κτίσεως κόσμου συνάγονται τά πάντα έτη εχ'ς· και οί έπιτρέχοντες μήνες και ήμέραι.

³²⁰ ΑΛΛ' ίνα μη δόξωμεν και αυτοί πρὸς κείμενόν τι πληθος έφαρμόζειν τās τών άποχῶν εικασίας, παραλάβωμεν τόν από της Χρυσῆς Χερρονήσου μέχρι Καττιγάρων πλοϋν, συγκείμενον έκ τε είκοσιν ήμερῶν, τών επί Ζάβας, και έξ άλλων τινῶν τών επί τά Καττίγαρα, όσπερ από τών Αρωμάτων επί τό Πράσον άκρον, συγκείμενον και αυτόν έκ τε τών ίσων ήμερῶν, είκοσιν τών επί τά Ραπτά, κατά Θεόφιλον, και έξ άλλων πολλῶν τών επί τό Πράσον, κατά Διόσκορον, ίνα και κατά τόν Μαρίνον έν ίσῳ θῶμεν τās τινας ήμέρας ταίς πολλαίς εικάσαντα. ΙΤΑΛΙΚΑ. Τρίτο βιβλίο: Ρωμαίοι πολεμοϋντες πρὸς Τούσκον, χειροτόνησαν Βαλέριον Τουρκουάτον· οϋτος θεασάμενος τοϋ βασιλέως τήν θυγατέρα, τούνομα Κλουσίαν, ήτέτο παρὰ τοϋ Τούσκου τήν θυγατέρα· μη τυχῶν δέ, πορθεί τήν πόλιν. Η δέ Κλουσία από τών πύργων έρριψεν έαυτήν· προνοία δ' Αφροδίτης κολπωθείσης της έσθῆτος, διεσώθη επί τήν γῆν· ήν ό στρατηγός έφθειρε· και τούτων πάντων ένεκα έξωρίσθη κοινῶ δόγματι υπό Ρωμαίων εις Κέρκυραν νήσον πρὸ της Ιταλίας· ως Θεόφιλος έν τρίτῳ Ιταλικῶν.

619. Θεόφιλος, ιστορικός που αναφέρεται στον χρυσό του Σολομώντα³²¹ (Ευσέβιος, Ευπόλεμος). [FGrH, n. 733]

620. Θεόφραστος ο Ερρέσιος, ο γνωστός φιλόσοφος από την Ερεσό της Λέσβου, που γεννήθηκε το 371/2 π.Χ. και τελεύτησε το 287/5 π.Χ. Το αρχικό του όνομα ήταν Τύρταμος. Παρακάτω θα δούμε πως άλλαξε το όνομά του. Τα περισσότερα από τον βίο του τα συλλέγουμε από τον Διογένη τον Λαέρτιο. Ο πατέρας του λεγόταν Μέλαντας και ήταν *κναφέας*, δηλαδή λεύκαινε και επεξεργαζόταν υφάσματα, τα οποία εμπορευόταν στη συνέχεια. Ο Άλκιππος ήταν ο παιδαγωγός της τρυφερής ηλικίας του, στη συνέχεια πήγε στην Αθήνα για να παρακολουθήσει τα μαθήματα του Πλάτωνα στην Ακαδημία. Μετά το θάνατο του Πλάτωνα το 347 π.Χ. συνέχισε τις σπουδές του στο Λύκειο του Αριστοτέλη. Διακρινόταν για την ευφυΐα του, την επιμέλειά του και τον ορθολογικό τρόπο σκέψης του.

Ο Αριστοτέλης ήταν αυτός που τον επονόμασε αρχικά *Εύφραστο* κι αργότερα Θεόφραστο, όνομα που τον χαρακτήρισε σε όλη την ζωή. Ο Αριστοτέλης όταν το 323 π.Χ. μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου κατηγορήθηκε για ασέβεια από τους Αθηναίους κι εξορίστηκε στην Χαλκίδα, δώρισε τη βιβλιοθήκη του στον Θεόφραστο, για τον οποίον έτρεφε μεγάλη εκτίμηση, χρίζοντας τον διάδοχο στην Περιπατητική σχολή. Δίδαξε στη σχολή για 25 χρόνια κι ασχολήθηκε με τις επιστήμες και τη φιλοσοφία, αποφεύγοντας την ενασχόλησή του με την πολιτική. Οι μαθητές του ξεπέρασαν τις δύο χιλιάδες, ανάμεσα στους οποίους ήταν ο Μένανδρος, οι βασιλιάδες της Μακεδονίας Φίλιππος και Κάσανδρος

καθώς κι ο πρώτος βασιλιάς της ελληνιστικής Αιγύπτου Πτολεμαίος ο Λάγος. Αργότερα ο Παράκελσος τον είχε ως πρότυπο και είχε την επωνυμία Θεόφραστος. Ήταν πολυγραφότατος και εκτεινόμενος σε πολλά πεδία γνώσεων, ιδιαίτερα λογικής, ρητορικής, ηθικής, ιστορία φυτών, ορυκτολογίας και χημείας. Τα έργα του ανέρχονται περί τα 240, μεταξύ αυτών Αστρολογικών ιστοριών σε 6 βιβλία, Αριθμητικών ιστοριών σε άγνωστο αριθμό βιβλίων, Περί ζύακος τοῦ ἐν Σικελίαι, Περί βασιλείας σε 2 βιβλία, Περί αιτιῶν, Περί Δημοκρίτου, Ιστοριῶν γεωμετρικῶν σε 4 βιβλία, Περί μετεώρων, Μεγακλῆς, Τῶν Ξενοκράτους συναγωγῆς, Περί τῶν σοφῶν, Περί οὐρανοῦ, Περί φυτικῶν ιστοριῶν σε 9 βιβλία. Επειδὴ σώζονται μερικοὶ τίτλοι που ἔχουν γεωγραφικὸ ἢ ιστορικὸ περιεχόμενο, αναφέρεται και στον κύκλο των ιστορικών. Από τους περί τους 240 τίτλους έργων του τα ιστορικά και πιθανόν γεωγραφικά εμμέσως έργα του είναι: Περί ιστορίας α', Περί θαλάττης α', Πρὸς Κάσανδρον περὶ βασιλείας α', Ιστοριῶν γεωμετρικῶν α'-δ', Αστρολογικῶν ιστοριῶν α'-ζ', Αριθμητικῶν ιστοριῶν [?]', Περί ζύακος τοῦ ἐν Σικελίαι α', Τὰ πρὸ τῶν τόπων α' και πολλές βιογραφίες ἢ τοποθετήσεις σε διάσημες μορφές της αρχαιότητος (Πρὸς Αναξαγόραν α', Περί τῶν Αναξαγόρου α', Περί τῶν Αναξιμένους α', Περί τῶν Ἀρχελάου α', Περί τῆς Δημοκρίτου ἀστρολογίας α', Περί Ἐμπεδοκλέους α', Ἐπιτομή τῆς Πλάτωνος πολιτείας α'β', Περί τῶν

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ. Δεύτερο βιβλίο: Plutarch. Par. min. c. 32. Ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ Πεισίστρατος Ὁρχομένιος τοὺς μὲν εὐγενεῖς ἐμίσει, τοὺς δ' εὐτελεῖς ἐφίλει. Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἐν τῇ βουλῇ φονεῦσαι, καὶ διακόψαντας αὐτὸν εἰς τοὺς κόλπους ἔβαλον, καὶ τὴν γῆν ἔξυσαν. Ὁ δὲ δημότης ὄχλος ὑπόνοιαν λαβὼν ἔδραμεν εἰς τὴν βουλὴν. Ὁ δὲ νεώτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως, Τλησίμαχος, εἰδὼς τὴν συνωμοσίαν, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπέσπασε τὸν ὄχλον, εἰπὼν ἑωρακέναι τὸν πατέρα μεθ' ὁρμῆς εἰς τὸ Πισαῖον ὄρος φέρεσθαι, μείζονα μορφήν ἀνθρώπου κεκτημένον. Καὶ οὕτως ἠπατήθη ὁ ὄχλος· ὥς Θεόφιλος ἐν δευτέρῳ Πελοποννησιακῶν.

³²¹ Θεόφιλος δὲ φησι τὸν περισεύσαντα χρυσὸν τὸν Σολομῶνα τῷ Τυρίῳ βασιλεὶ πέμψαι, 1 τὸν δὲ εἰκόνα τῆς θυγατρὸς ζῶιον ὀλοσώματον κατασκευάσαι, καὶ ἔλυτρον τῷ 2 ἀνδριάντι τὸν χρυσοῦν κίονα περιθεῖναι. Καὶ ἀπὸ τὸν Ἰώσηπο: (216) ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις Θεόφίλος καὶ Θεόδοτος καὶ Μνασέας καὶ Ἀριστοφάνης καὶ Ἑρμογένης Εὐήμερός τε καὶ Κόνων καὶ Ζωπυρίων καὶ πολλοὶ τινες ἄλλοι τάχα — οὐ γὰρ ἔγωγε πᾶσιν ἐντετύχηκα τοῖς βιβλίοις — οὐ παρέργως ἡμῶν ἐμνημονεύκασιν...

Μητροδώρου συναγωγῶν α', Τῶν Ξενοκράτους συναγωγῆς α', Πρὸς Αἰσχύλον α' κ.ά). [Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι φιλοσόφων» ή «Περὶ βίων δογμάτων και αποφθεγμάτων τω εν τη φιλοσοφία ευδοκιμησάντων»³²²]

621. Θεοφύλακτος Αχρίδος. Το οικογενειακό του όνομα ήταν Ήφαιστος με καταγωγή από την Εύβοια. Υπήρξε μαθητής του Ψελλού στην Κωνσταντινούπολη και παιδαγωγός του γιου του Μιχαήλ Ζ'. Έγινε επίσκοπος Αχρίδος στη Βουλγαρία, έγραψε μια πραγματεία *Κατά των Ιουδαίων* και τη βιογραφία του Κλήμεντα Βουλγαρίας, στην οποία περιέχονται σπουδαία στοιχεία της βουλγαρικής ιστορίας. [Migne, PM, v. 126, p. 563-1190]

622. Θεοφύλακτος Συμμοκάττης ή Συμόκατος Γενέσιος (580-641;), Αιγύπτιος την καταγωγή, αυτοκρατορικός γραμματέας, έπαρχος και ιστορικός, που μνημονεύεται από τον Σουΐδα. Η ακμή του ήταν κατά τους χρόνους του Ηρακλείου (610-640). Οι ιστορίες του σε 8 βιβλία σώζονται σε μία θαυμάσια έκδοση του μεγάλου Γερμανού ελληνιστή Immanuel Bekkerus (Im. Bekker), οι οποίες εκδόθηκαν το 1833. Η ιστορία του σε μια εποχή με πολεμικές συγκρούσεις των Αβάρων και Σλάβων στα Βαλκάνια, συνιστά μία αρίστη πηγή της εποχής εκείνης, αρχίζει με τη βασιλεία του Μαυρίκιου³²³ (582-602), συνεχίζει με αυτήν του Ηρακλείου και τελειώνει με τις επιδρομές των Σαρακηνών, υποστηριζόμενες από τον Χοσρόη κατά των Ρωμαίων (Βυζαντινών), τη νίκη των Ρωμαίων κατά των Αβάρων, την ανάδειξη του Φωκά στο θρόνο και την τύχη του Θεοδοσίου, γιου του Μαυρίκιου. Ο Φώτιος αφιερώνει εκτεταμένο άρθρο, ενώ ο Θεοφάνης ο ομολογητής την έχει σαν βασική πηγή για την ιστορία του. Άλλο πόνημα ήταν το «*Περὶ διαφορῶν φυσικῶν απορημάτων*», που πραγματεύεται τα «*παράδοξα*» και «*θαυμάσια*» που πρώτοι ασχολήθηκαν οι αρχαίοι, τους διαλόγους Αντισθένη και Πολυκράτη, γιατί δεν πίνουν νερό το καλοκαίρι οι κόρακες και άλλα τέτοια θέματα, αλχυμιστικά που εντυπωσιάζουν κ.ά. Συμπληρώνουν το έργο του επιστολές ηθικού, εταιρικού ή αγροικικού περιεχομένου, και πλήθος ρητορικών γυμνασμάτων. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, ΑΘΗΝΑ 1897]

³²² Θεόφραστος Μελάντα Έρέσιος κναφέως υἱός, ὥς φησιν Ἀθηνόδωρος ἐν ὀγδόῃ Περιπάτων. οὗτος πρῶτον μὲν ἤκουσεν Ἀλκίππου τοῦ πολίτου ἐν τῇ πατρίδι, εἰτ' ἀκούσας Πλάτωνος μετέστη πρὸς Ἀριστοτέλην· κἀκεῖνον εἰς Χαλκίδα ὑποχωρήσαντος αὐτὸς διεδέξατο τὴν σχολὴν Ὀλυμπίᾳ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ. φέρεται δ' αὐτοῦ καὶ δοῦλος φιλόσοφος ὄνομα Πομπύλος, καθὰ φησιν Μυρωνιανὸς Ἀμαστριανὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ὁμοίων ἱστορικῶν κεφαλαίων (FHG iv. 455). ὁ δὲ Θεόφραστος γέγονεν ἀνὴρ συνετώτατος καὶ φιλοπονώτατος καί, καθὰ φησι Παμφίλῃ ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ τῶν Ὑπομνημάτων (FHG iii. 522), διδάσκαλος Μενάνδρου τοῦ κωμικοῦ· ἄλλως τε καὶ εὐεργετικὸς καὶ φιλόλογος. Κάσσανδρος γοῦν αὐτὸν ἀπεδέχετο καὶ Πτολεμαῖος ἐπεμψεν ἐπ' αὐτόν· τοσοῦτον δ' ἀποδοχῆς ἡξιοῦτο παρ' Ἀθηναίους, ὥσθ' Ἀγνωνίδης τολμήσας ἀσεβείας αὐτὸν γράψασθαι μικροῦ καὶ προσώφλεν. ἀπήντων τ' εἰς τὴν διατριβὴν αὐτοῦ μαθηταὶ πρὸς δισχιλίους. οὗτος τὰ τ' ἄλλα καὶ περὶ δικαστηρίου τοιαῦτα διείλεκται ἐν τῇ πρὸς Φανίαν τὸν περιπατητικὸν ἐπιστολῇ· "οὐ γὰρ ὅτι πανήγυριν, ἀλλ' οὐδὲ συνέδριον ῥάδιον, οἷόν τις βούλεται, λαβεῖν· αἱ δ' ἀναγνώσεις ποιοῦσιν ἑπανορθώσεις· τὸ δ' ἀναβάλλεσθαι πάντα καὶ ἀμελεῖν οὐκέτι φέρουσιν αἱ ἡλικίαί." ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ σχολαστικὸν ἀνόμακε.... τοῦτον Τύρταμον λεγόμενον Θεόφραστον διὰ τὴς φράσεως θεσπέσιον Ἀριστοτέλης μετωνόμασεν· οὐ καὶ τοῦ υἱέος Νικομάχου φησὶν ἐρωτικῶς διατεθῆναι, καίπερ ὄντα διδάσκαλον, Ἀρίστιππος ἐν τετάρτῳ Περι παλαιᾶς τρυφῆς (FHG ii).

79). Λέγεται δ' ἐπ' αὐτοῦ τε καὶ Καλλισθένους τὸ ὅμοιον εἰπεῖν Ἀριστοτέλην, ὅπερ Πλάτωνα, καθὰ προείρηται, φασὶν εἰπεῖν ἐπὶ τε Ξενοκράτους καὶ αὐτοῦ τούτου· φάναι γάρ, τοῦ μὲν Θεοφράστου καθ' ὑπερβολὴν ὀξύτητος πᾶν τὸ νοηθὲν ἐξεργμνεύοντος, τοῦ δὲ κωθοροῦ τὴν φύσιν ὑπάρχοντος, ὥς τῷ μὲν χαλινού δέοι, τῷ δὲ κέντρον.

³²³ Παρατίθεται ἓνα μικρὸν ἀπόσπασμα ἀπὸ τοῦ πρώτου τοῦ βιβλίου:

6 9. Ἄλλ' ἐπεὶ περὶ γε τῶν Οὐννων τῶν πρὸς τῷ Ἰστρον Β
βιοῦντων τὰ προαῖτιά μοι τῆς ἱστορίας γιγνέσθαι, ἔγε δὴ, ἔγε
καὶ τὰς Περσικὰς πράξεις τῆς διηγήσεως ἀνατιθέμενον φόρ-
μιγν. παλαιοστέσω γὰρ ἐπὶ τὴν Μανραμίον τοῦ αυτοκράτορος
ἀναγόμενον, τὸν Μηδικὸν τὸν ἀναγραφόμενον πόλεμον. καὶ
10 μὴ μοῖγε τις ἀπεχθάνεσθω τοῦ γε ἔνθα παλινθρομῶντι πρὸς τὰ
πρὸςβίτιρα. οὐ γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἐλάνειν πράξεις, εἰ καὶ
περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀναναγόμεθα. τὸ γὰρ συνεχὲς τῶν
πραγμῶν γίνεσθαι οὐκ ἔστιν ἄλλο, ὅτι καὶ τὸς τῆς παρ-
θήκη τῶν ἱερῶν ἀφηγημάτων σύγχρονον τοῖς δευτεράτοις
15 ἡμῶν ἐστι.

623. Θεόχρηστος ο Κυρηναίος, ιστορικός που έγραψε τα *Λιβυκά*, ξεκινώντας την ιστορία από την εποχή που ο Εύφημος κατοικούσε σε παραλία της Λακωνικής χερσονήσου κι ένας από τους απογόνους του ο Σήσαμος αποίκισε τη Θήρα (Σαντορίνη), του οποίου απόγονος ο Αριστοτέλης Βάττος (Ψευδός) ηγείται αποίκων, που έφθασε στην Κυρήνη. Διασταυρούμενες πληροφορίες για τα Λιβυκά έχουμε στους *Πυθιονίκες* του Πίνδαρου και στο πρώτο βιβλίο του Ακέσανδρου *περί Κυρήνης* (σ. 87, FGtH, τ. 4^{ος}).

624. Θησεύς, ιστορικός που έγραψε KOPINΘΙΑΚΑ σε 3 βιβλία και *Περί βίων ενδόξων ανδρών* σε 5. Το έργο του δεν διασώζεται παρά μόνο μία παράγραφος από το τρίτο βιβλίο των Κορινθιακών. [FHG, IV, 518]

625. Θίβρων ο Σπαρτιάτης, ιστοριογράφος αναφερόμενος στην Πολιτεία του Αριστοτέλη³²⁴. [FGtH, n. 581]

626. Θουκυδίδης Αλιμούσιος, ο γιος του Ολόρου³²⁵ (ή Ολώρου), ιστορικός και στρατηγός, Αθηναίος πολίτης, θρακικής καταγωγής από το σόι του πατέρα του, ο οποίος γεννήθηκε το δεύτερο έτος της 77^{ης} ολυμπιάδας, δηλαδή το 470 π.Χ., αν και μερικοί δίνουν ως πιθανή χρονολογία γέννησης το 464 με 460 π.Χ. Η μητέρα του ονομαζόταν Ηγησίππη, συγγενής του Μιλτιάδη και είχε αθηναϊκή καταγωγή. Ήταν πολιτογραφημένος στο Δήμο του Αλίμου, παραθαλάσσιο δήμο (υπάρχει και σήμερα), πράμα που σημαίνει ότι, ο πατέρας του ως ιδιοκτήτης χρυσορυχείου στην Σκαπτή Ύλη³²⁶ είχε «κερδίσει» (σήμερα θα λέγαμε αγοράσει) το δικαίωμα του Αθηναίου πολίτη. Ήταν 16 χρόνια νεότερος του Ηροδότου και έζησε τα 40 πρώτα χρόνια του στην Αθήνα και στην Σκαπτή Ύλη. Τα χρόνια στην Αθήνα ήταν μία περίοδος, που άνηκε ο

³²⁴ Aristot. Pol. 7, 13, 10 p. 1333 b 5 FGtH 581 T IBNJ Aristot. Pol. 7, 13, 10 p. 1333 b 5 : οι δὲ νῦν ἄριστα δοκοῦντες πολιτεύεσθαι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νομοθετῶν οἱ ταύτας καταστήσαντες τὰς πολιτείας, ὅτε πρὸς τὸ βέλτιστον τέλος φαίνονται συντάξαντες τ Μπορούμε όμως να ἂ περὶ τὰς 1 πολιτείας ὅτε πρὸς πάσας τὰς ἀρετὰς τοὺς νόμους καὶ τὴν παιδείαν, ἀλλὰ 2 φορτικῶς ἀπέκλιναν πρὸς τὰς χρήσιμους εἶναι δοκούσας καὶ πλεονεκτικωτέρας. παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ τῶν ὑστερόν τινες γραψάντων ἀπεφάναντο τὴν αὐτὴν δόξαν· ἐπαινοῦντες γὰρ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πολιτείαν ἄγανται τοῦ νομοθέ...

³²⁵ Ο πατέρας Ολόρος ἔφερε τὸ ὄνομα πολλῶν βασιλιάδων τῆς Θράκης καὶ ἦταν ιδιοκτήτης χρυσορυχείου τοῦ Παγγαίου, στὴν παράκτια περιοχὴ ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Θάσο. Ο Ολόρος ἦταν βασιλιάς τῆς Θράκης, τοῦ οποίου τὴ θυγατέρα Ηγησίππη παντρεύτηκε ο Μιλτιάδης, ὅταν ἐκστράτευε ἐναντίον τῶν Σκυθῶν στὴν Ταυρική χερσόνησο (δηλ. τῆς Κριμαίας).

³²⁶ **Σκαπτή ὕλη** (η), πολίχνη τῆς θρακικῆς χερσονήσου ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Θάσο, που ἀπέχει λίγο στα δυτικά ἀπὸ τὴ Νεάπολη (Καβάλα). Ἡ περιοχὴ εἶχε μεταλλεῖα χρυσοῦ, τα οποία ἐκμεταλλεύτηκαν ἀρχικὰ οἱ Θάσιοι κι ἀργότερα οἱ Αθηναῖοι. Αναφέρεται ἀπὸ τὸν Ηρόδοτο (βιβλίο ΣΤ, Ερατώ, 46) κατὰ τὶς στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις τοῦ Δαρείου στὴν περιοχὴ: «δευτέρω» δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος πρῶτα μὲν Θασίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγεϊτόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανώατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευε σφέας τὸ τεῖχος περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἳα ὑπὸ Ἰσθιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι νέας τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ προσοδὸς σφι ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων· ἐκ μὲν γὰρ τῶν ἐκ **Σκαπτησύλης** τῶν χρυσέων μετάλλων τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσήμ, ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι προσήμ ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἐκάστου διηκόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσήλθε, τριηκόσια», που σε ελεύθερη μεταφραση μας πληροφορεῖ ὅτι: «κατὰ τὴ δεύτερη χρονιά (τῶν ἐπιχειρήσεων), ὁ Δαρεῖος, ἐπειδὴ πληροφορήθηκε ἀπὸ τῶν γειτονικῶν πόλεις (πρὸς τὴ Θάσο) ὅτι ετοίμαζαν ἀποστασία (ἀπὸ τὴν ἡγεμονία του), ἐστεῖλε ἀγγελιαφόρο νὰ διατάξει τοὺς Θασίους νὰ κατεδαφίσουν τὰ τεῖχη τοὺς καὶ τὰ πλοῖα τοὺς νὰ τὰ μεταφερθοῦν στὰ Ἀβδηρα. Κι αὐτὸ διότι, οἱ Θάσιοι, που εἶχαν πολιορκηθεῖ ἀπὸ τὸν Ἰσθιαῖο τὸ Μιλήσιο καὶ εἶχαν μεγάλα ἐσοδα, τὰ χρησιμοποίησαν γιὰ νὰ ναυπηγήσουν πλοῖα καὶ νὰ βελτιώσουν τὸ περιβάλλοντα τεῖχος τοὺς. Τα ἐσοδὰ τοὺς προερχόντουσαν ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τῆς ἀπέναντι ακτῆς. Τα χρυσορυχεῖα ἀπὸ τὴν Σκαπτὴ Ύλη τοὺς ἀπέφεραν 80 τάλαντα, ἐνῶ τὰ μεταλλεῖα τῆς Θάσου λίγο λιγότερα, δὲν πλῆρυναν φόρους καὶ συνολικὰ ετήσια ἐσοδα εἶχαν διοκόσια τάλαντα, ἐνῶ σε μερικὲς περιπτώσεις ἐφθάναν καὶ τὰ τριακόσια». Ἡ Σκαπτὴ Ύλη, ὅπως δηλώνει με τὸ ὄνομά της, ἦταν ἡ περιοχὴ τῶν γαλαριῶν χρυσοῦ. Στὸ μέρος αὐτὸ παντρεύτηκε ο Θουκυδίδης, ἔμεινε γιὰ νὰ γράψει τὴν ιστορία του καὶ στὸ ἴδιο μέρος δολοφονήθηκε. Οἱ Ρωμαῖοι τὴν πρόφεραν **Σκαπτὴλή** (Στεφ. Βυζ.). Ἡ τοποθεσία τῆς Σκαπτῆς Ύλης δὲν εἶναι ἐπιβεβαιωμένη σήμερα, ἡ πιο πιθανὴ θέση της εἶναι στὴν Παλαιὰ Καβάλα κι ὄχι στὸ Παγγαῖο.

«χρυσούς αιώνας του Περικλέους» και σηματοδοτήθηκε από την έντονη πολιτική και πολιτιστική ακμή της Αθήνας από τη μια μεριά και από την άλλη από τη λυσσαλέα σύγκρουση των δημοκρατικών με τους αριστοκράτες-ολιγαρχικούς. Αν κι ο ίδιος ανήκε κι από πλευρά συγγένειας στην αριστοκρατική παράταξη, φαίνεται ότι επηρεάστηκε πολύ από το σπουδαίο φιλόσοφο και δημοκράτη Αναξαγόρα, του οποίου ήταν μαθητής, τον Ηρόδοτο, τον Γοργία και από τον Αντιφώντα³²⁷, γι' αυτό δεν ήταν θρησκόληπτος. Υπάρχει η αφήγηση ότι, όταν ήταν παιδί στα *Ολύμπια* άκουσε τον Ηρόδοτο να διαβάζει την ιστορία του και έκλαψε από ενθουσιασμό κι αυτό το γεγονός συνετέλεσε να γράψει ιστορία και να αναδειχθεί σε μεγάλο ιστορικό της αρχαιότητας. Υπάρχει κάποια παραλλαγή του γεγονότος αυτού, ότι άκουσε κάποιο απόσπασμα του Ηρόδοτου σε πολύ μεταγενέστερους χρόνους κι όχι από τον ίδιο, το οποίο τον συγκίνησε. Δεν έχουμε πολλά γεγονότα από την ζωή του, πέρα από τα 8 βιβλία της ιστορίας του. Λέγεται ότι ήταν έμπειρος στη φιλοσοφία και δεινός ρήτορας. Αν κάποιος εξετάσει το κλίμα της εποχής που έζησε ο Θουκυδίδης, τι αμφίσημες επιρροές που δέχτηκε, γιατί ενδιαφερόταν για την πολιτική του Περικλή κι απείχε της πολιτικής δραστηριότητας μέχρι το 8^ο έτος του Πελοποννησιακού Πολέμου, θα δούμε τις σχετικές αποστάσεις του που πήρε από τις δύο παρατάξεις, αν και ανήκε λόγω καταγωγής στη μία, την οποίαν υπηρέτησε στο τέλος και πιθανόν να υπάκουσε στις εντολές της. Δεν ήταν ιστορικός των ίσων αποστάσεων τελείως, έκλινε περισσότερο προς το μέρος των αριστοκρατών. Έζησε στην Αθήνα της δημοκρατίας όμως, όπου η δεισιδαιμονία είχε χτυπηθεί κι υπερασπιστές της τελευταίας ήταν οι αριστοκράτες, που κατηγορούσαν τους αντιπάλους τους για αθεΐα³²⁸. Το προοδευτικό ορθολογικό πνεύμα των δημοκρατών κάθε αποκλίσεων είχε τεράστια επιρροή και καλλιέργεια στις συνειδήσεις των πολιτών, όπως και στον Θουκυδίδη. Το 424 π.Χ. πείθει τους Αθηναίους κι εκλέγεται στρατηγός για να αναλάβει ως αποστολή την ανακατάληψη της Ηϊόνας, λιμάνι της Αμφίπολης στον Στρυμωνικό κόλπο, επειδή ήταν γνώστης της περιοχής και στη συνέχεια να λύσει την πολιορκία της Αμφίπολης από τους Σπαρτιάτες. Πράγματι κατέλαβε εύκολα την Ηϊόνα, επί κεφαλής του Αθηναϊκού στόλου της Θάσσης, αλλά καθυστέρησε υπερβολικά για να σπεύσει στην πολιορκούμενη Αμφίπολη και να εκδιώξει τους Σπαρτιάτες. Έτσι ο Βρασίδας, αντιλαμβανόμενος ότι είχε λίγο καιρό, έδωσε ευνοϊκούς όρους παράδοσης στους Αμφιπολίτες και πήρε την πόλη. Οι Αθηναίοι, βλέποντας ύποπτη την καθυστέρηση, γνωρίζοντας καλά την φιλοσπαρτιάτικη πολιτική της αριστοκρατικής μερίδας και με προτροπή του Κλέωνα το Αθηναϊκό δικαστήριο τον καταδίκασε σαν υπεύθυνο της πτώσης της Αμφίπολης. Αυτός αποσύρθηκε αυτοεξόριστος στα πάτρια εδάφη της Σκαπτής Ύλης και εκεί για 20 χρόνια συγκέντρωσε το υλικό για την «Ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου» και με τίτλο: *Θουκυδίδου Ξυγγραφή* ή *Θουκυδίδου Ιστορίαι*, την οποίαν ολοκλήρωσε, όταν αργότερα αμνηστεύτηκε με ψήφισμα που προτάθηκε από τον Οινόβιο.

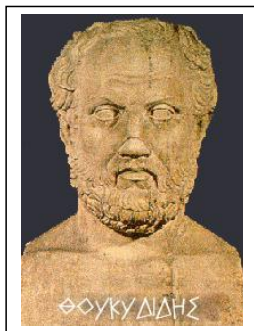
³²⁷ Ο Αντιφών ήταν πνεύμα ερευνητικό και είχε φιλελεύθερες ιδέες, οι οποίες αντίθετες με αυτές του Ισοκράτη, που προπαγάνδιζε τον πόλεμο κατά των βαρβάρων (Περσών), υποστήριζε πως δεν υπάρχουν βάρβαροι και πολιτισμένοι και ούτε οι Έλληνες είναι ανώτεροι από τους Ασιάτες. Δεν γνωρίζουμε ακριβώς τα πολιτικά φρονήματα του Αντιφώντα, αλλά πιθανόν να υποστήριζε τη συμφιλίωση με τους Ασιάτες στη δημοκρατική παράταξη.

³²⁸ Ο Ευριπίδης στο δράμα του «Βελλεροφών» έγραφε ότι «μερικοί λένε πως υπάρχουν θεοί από πάνω μας. Δεν υπάρχουν, όχι δεν υπάρχουν, μη σε ξεγελούν, μην αφήσεις τους παλιούς μύθους να σε παραπλανούν». Κατηγορήθηκε από τους αριστοκράτες για αθεΐα. Ο Πρόδικος ο Κεΐος (από την Ιουλίδα της Κέας ή Τζίας) που υποστήριζε ότι ο άνθρωπος επινόησε τις θεότητες από ευγνωμοσύνη για τα αγαθά τα οποία παρήγαγε η φύση. Κατηγορήθηκε για αθεΐα. Ο Πρωταγόρας δίδασκε Ο Αναξαγόρα στο ίδιο

Επέστρεψε στην Αθήνα το 404 π.Χ., μετά την πτώση των τριάκοντα τυράννων, αντικρίζοντας μία πόλη σε μεγάλη καταστροφή. Ο θάνατος του είτε συνέβη στην Σκαπή ύλη, είτε στην Αθήνα περί το 395 π.Χ. και πιθανόν να ήταν βίαιος. Ο τρόπος γραφής του ήταν λιτός, ορθολογικός ως προς την περιγραφή των γεγονότων, πολλών εκ των οποίων ήταν αυτόπτης μάρτυρας, διατηρώντας κάποιες αποστάσεις από τις δύο μεγάλες παρατάξεις, των δημοκρατικών της Αθήνας, οι οποίοι ενδέχεται να ασκούσαν ιμπεριαλιστική πολιτική με τη φορολογία των «συμμάχων», χρησιμοποιώντας ως πρόσχημα τη διατήρηση της στρατιωτικής δύναμης για την προστασία των 200 συμμαχικών πόλεων και από την άλλα μεριά των ολιγαρχικών. Οι ολιγαρχικοί ήταν ισχυρή παράταξη της Αθήνας, εξουσία στην Σπάρτη, Κόρινθο, Βοιωτία και οι παρατάξεις τους στις 200 «συμμαχικές πόλεις», που υποκινούσαν σε εξεγέρσεις οι ολιγαρχικοί της Αθήνας. Φυσικά ο Θουκυδίδης έκλινε προς τη μεριά των ολιγαρχικών, δεν ήταν δημοκρατικός και υποστήριζε ότι δεν πρέπει να έχει βαρύτητα η γνώμη των πολλών. Ήταν ηγέτης των ολιγαρχικών και πολιτικός αντίπαλος του Περικλή. Τον κατηγορούσε ότι, χρησιμοποιούσε χρήματα του συμμαχικού ταμείου, για να καλωπίζει το Άστυ των Αθηνών. Έφτασε μάλιστα να ζητάει από τους συμμάχους να εξεγερθούν εναντίον του Περικλή, γι' αυτό ο τελευταίος εξόρισε τον Θουκυδίδη. Η πολιτική στάση του Θουκυδίδη ήταν μεροληπτική κι απέναντι στον Κλέωνα, ο οποίος ήταν αδιάλλακτος δημοκρατικός ηγέτης και που κατηγορούσε τον Περικλή για διαλλαχτική στάση απέναντι στους ολιγαρχικούς φυγάδες προς τους Κορινθίους και Σπαρτιάτες. Ο Θουκυδίδης θα πρέπει να θαύμαζε τον Περικλή, έστω και μετριασμένα κι αυτό εκδηλώνεται στον *Επιτάφιο* του μεγάλου δημοκράτη. Δεν είχε μεταφυσικές αντιλήψεις κι αυτό φαίνεται τον τρόπο που έθετε τα γεγονότα, όταν από αυτά απουσίαζαν σε κάθε γεγονός που πραγματευόταν. Η μέθοδος εξέτασης των γεγονότων ήταν τέτοιος, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να προβλέπει, ποιες καταστάσεις δύνανται να δημιουργηθούν στο μέλλον και να αποφευχθούν, αν αποφύγουμε την επανάληψη τις συνθήκες που τις δημιουργούν. Σε όλο το έργο του απουσιάζουν οι θεϊκές παρεμβάσεις κι όλα κρίνονται από ανθρώπινες επεμβάσεις και προθέσεις. Η ιστορία του διαιρέθηκε σε 8 βιβλία, μία ταξινόμηση που συνέβη κατά την αλεξανδρινή περίοδο. Το πρώτο βιβλίο (I) είναι αφιερωμένο στις αιτίες του

πολέμου, τα επόμενα βιβλία έως το V, 25, περιγράφει το «δεκαετή πόλεμο», ο οποίος έκλεισε με την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης του Νικία (εκπρόσωπος των αριστοκρατών). Το τέλος του βιβλίου V αναφέρεται συνοπτικά στα χρόνια της εύθραυστης ειρήνης και συνεχίζει με τα βιβλία VI και VII, που περιλαμβάνουν την εκστρατεία της Σικελίας με τον αποστάτη Αλκιβιάδη.

Τέλος το βιβλίο VIII αποτυπώνει τις συγκεχυμένες μάχες, που ακολούθησαν από το καλοκαίρι του 413 π.Χ. μέχρι το καλοκαίρι του 411 π.Χ. με ξαφνική διακοπή και χωρίς κανέναν επίλογο. Παρ' όλα όμως αυτά η ιστορική πραγματεία του Θουκυδίδη μας δίνει μία μοναδική εικόνα των είκοσι ετών πολέμου, που χωρίς αυτήν θα μας ήταν δύσκολο να αποτυπώσουμε την ύπαρξη των γεγονότων. Αναλυτικά το βιβλίο (I) προβάλλει τις αιτίες και τις αφορμές του πελοποννησιακού πολέμου, κάνει μία σύντομη διήγηση για το όνομα Ελλάς, για τον Μίνωα και την πειρατεία, τον Τρωικό πόλεμο και τις μεταναστεύσεις μετά τα Τρωικά και περιγράφει τη σύσταση της Αθηναϊκής συμμαχίας. Το βιβλίο (II) περιγράφει τα τρία πρώτα έτη του πολέμου, ήτοι 431 ως 428 π.Χ. Ενδιαφέρον έχει ο επιτάφιος λόγος του Περικλέους. Το βιβλίο (III) περιγράφει τα γεγονότα από το 428

ως το 425 π.Χ. Την χρονική περίοδο αυτή έχουμε τα γεγονότα της αποστασίας της Μυτιλήνης, την εισβολή των Πελοποννησίων στην Αττική, τις επιχειρήσεις των Αθηναίων στη Σικελία, την έκρηξη του ηφαιστείου της Αίτνας. Το (IV) βιβλίο περιλαμβάνει τα γεγονότα των ετών 425 ως το 421 π.Χ. Εκτός από τις επιχειρήσεις στη Σικελία, στην Πύλο, στη Λακωνική, στη Βοιωτία, στη Μεγαρίδα, τη σύλληψη Πέρση απεσταλμένου προς τους Λακεδαιμονίους, ιστορούνται και οι πολεμικές επιχειρήσεις του Βρασίδα στη Χαλκιδική με την κατάληψη της Αμφίπολης, γεγονότων στα οποία άμεσα εμπλέκεται ο Θουκυδίδης. Στο βιβλίο (V) διαγράφονται τα γεγονότα των ετών 422 με 416 π.Χ. Γεγονότα της εκτόπισης των Δηλίων, των επιχειρήσεων του Κλέωνα στη Χαλκιδική και στην Αμφίπολη, το θάνατο του Βρασίδα και του Κλέωνα και το τέλος του δεκαετους πολέμου, τη συνέχιση των επιχειρήσεων με τους Κορίνθιους, Αργείους, Λακεδαιμονίους, Επιδaurίους, Πατρείς και λήγει με την εκστρατεία κατά της Μήλου. Στο βιβλίο (VI) περιγράφονται τα έτη 416 μέχρι το 413 π.Χ. με την εκστρατεία του Αλκιβιάδη στη Σικελία, το (VII) βιβλίο τα γεγονότα 414 ως 412 π.Χ. με την αποτυχία της εκστρατείας στη Σικελία, το θάνατο του Νικία και του Δημοσθένη και τα δεινά των αιχμαλώτων από τους Συρακούσιους. Το βιβλίο (VIII) από το 413 ως το 411/10 π.Χ. Οι Πέρσες ανοικτά υποστηρίζουν τους Πελοποννήσιους και το βιβλίο σταματά ξαφνικά με τον Τισσαφέρνη, που πηγαίνει στον Ελλήσποντο. Η ξαφνική διακοπή της συγγραφής φαίνεται ότι, οφείλεται από τον αιφνίδιο θάνατό του. Αξίζει να σημειώσουμε, τι έγραψε για την απουσία μυθωδών συμβάντων στην ιστορία του, σε αντίθεση με αυτήν του Ηρόδοτου: «Καί εις μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀτερπέστερον φανέϊται, ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὐθις κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἔξει. Κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται», η οποία σε μετάφραση του Ελ. Βενιζέλου έχει: Ο αποκλεισμός του μυθώδους από την ιστορίαν μου ίσως την καταστήση ολιγώτερον τερπνὴν ως ακρόαμα, θα μου είναι όμως αρκετόν, εάν το ἔργον μου κρίνουν ὠφέλιμον ὅσοι θελήσουν να ἔχουν ακριβὴ ἀντίληψιν των γεγονότων, ὅσα ἔχουν ἤδη λάβει χώραν, καὶ ἐκείνων τα ὁποῖα κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μέλλουν να συμβοῦν περίπου ὅμοια. Διότι τὴν ιστορίαν μου ἔγραψα ὡς θησαυρόν παντοτεινόν καὶ ὄχι ὡς ἔργον προωρισμένον να υποβληθῇ εἰς διαγωνισμόν καὶ ν' ἀναγνωσθῇ εἰς ἐπὶ κοον των πολλῶν, διὰ να λησμονηθῇ μετ' ὀλίγον.

Τελικά παραμένει ένα έργο ατελές, αλλά δεν χάνει σε τίποτα από τη συμπαγή δομή του. Τη συνέχιση της ιστορίας του Θουκυδίδη την έκανε ο Ξενοφώντας, ανήκων κι αυτός στην ολιγαρχική παράταξη χαρακτηριζόμενος από τους Αθηναίους συμπολίτες του ως τυχοδιωκτικό στοιχείο και φιλοσπαρτιάτης (άλλωστε πολέμησε ανοιχτά εναντίον της πατρίδας του σε πολλές περιπτώσεις, όπως στην Κορώνεια μάχη). Άλλος, που συνέχισε την ιστορία του Θουκυδίδη, ήταν ο Κράτιππος και μετά ο Θεόπομπος ο Χίος. [Γιάνης Κορδάτος, Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας, τόμος 3^{ος}, Αθήνα 1955-1956, Θουκυδίδη Δημηγορίες, εκδ. Ζήτηρος 2002, Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου, σε μετάφραση Ελευθερίου Βενιζέλου]

627. Θρασύβουλος, ιστορικός αγνώστων λοιπών στοιχείων. [FHG, II, 364 a]

628. Θρασύλλος ο Μενδήσιος (από τη Μένδη της Θράκης), ιστορικός και γεωγράφος του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα επί εποχής του αυτοκράτορα Τιβερίου. Έγραψε *Αιγυπτιακά*³²⁹ και *Θρακικά*³³⁰ (*Περὶ λίθων*). Αναφέρεται και το ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ ΒΙΒΛΙΩΝ³³¹ από τον Διογένη τον Λαέρτιο. [FHG, III, σ. 502-504]

³²⁹ Στρωματείς του Κλήμη του Αλεξανδρέα: [ἄνωθεν οὖν ἀπὸ Μωυσέως συναγάγωμεν τὴν καθ' Ἑλληνας χρονολογίαν· ἀπὸ τῆς Μωυσέως γενέσεως ἐπὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἰουδαίων ἔξοδον ἔτη ὀγδοήκοντα, καὶ τὰ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἄλλα τεσσαράκοντα· γίνεται ἡ ἔξοδος κατὰ Ἰναχον, πρὸ τῆς Σωθιακῆς περιόδου ἔξελθόντος ἀπ' Αἰγύπτου Μωυσέως ἔτεσι πρότερον τριακοσίοις τεσσαράκοντα ε. (4) ἀπὸ δὲ τῆς Μωυσέως στρατηγίας καὶ Ἰνάχου ἐπὶ τὸν Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν (τὴν δευτέραν λέγω ἐπομβρίαν) καὶ ἐπὶ τὸν Φαέθοντος ἐμπρησμ... Clemens. Strom. I: Γίνεται ἡ ἔξοδος (sc. τῶν Ἰουδαίων) κατὰ Ἰναχον πρὸ τῆς Σωθιακῆς περιόδου ἔξελθόντος ἀπ' Αἰγύπτου Μωυσέως ἔτεσι πρότερον τριακοσίοις τεσσαράκοντα ε'. Ἀπὸ δὲ τῆς Μωυσέως στρατηγίας, καὶ Ἰνάχου ἐπὶ τὸν Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν, τὴν δευτέραν λέγω ἐπομβρίαν, καὶ ἐπὶ τὸν Φαέθοντος ἐμπρησμὸν, ἃ δὴ συμβαίνει κατὰ Κρότωπον, γενεαὶ τέσσαρες ἀριθμοῦνται· εἰς μέντοι τὰ ἑκατὸν ἔτη τρεῖς ἐγκαταλέγονται γενεαί. Ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸν Ἰδης ἐμπρησμὸν καὶ τὴν εὐρῆσιν τοῦ σιδήρου καὶ Ἰδαίου Δακτύλους, ἔτη ἑβδομήκοντα τρία, ὥς φησι Θράσυλλος. Καὶ ἀπὸ Ἰδης ἐμπρησμοῦ ἐπὶ Γανυμήδους ἀρπαγὴν, ἔτη ἐξήκοντα πέντε. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν Περσέως, στρατείαν ὅτε καὶ Γλαῦκος ἐπὶ Μελικέρτῃ τὰ Ἰσθμια ἔθηκεν, ἔτη πεντεκαίδεκα. Ἀπὸ δὲ Περσέως στρατείας ἐπὶ Ἰλίου κτίσιν, ἔτη τριάκοντα τέσσαρα. Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸν εἰσπλουν τῆς Ἀργούς, ἔτη ἐξήκοντα τέσσαρα. Ἐκ τούτου ἐπὶ Θησέα καὶ Μινώταυρον, ἔτη τριάκοντα δύο. Εἶτα ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, ἔτη δέκα. Ἐπὶ δὲ τὸν Ὀλυμπιασὶν ἀγῶνα ὃν Ἡρακλῆς ἔθηκεν ἐπὶ Πέλοπι, ἔτη τρία. Εἰς τε τὴν Ἀμαζόνων εἰς Ἀθήνας στρατείαν καὶ τὴν Ἑλένης ὑπὸ Θησέως ἀρπαγὴν, ἔτη ἑννέα. Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Ἡρακλέους ἀποθῆωσιν, ἔτη ἑνδεκά. Εἶτα ἐπὶ τὴν Ἑλένης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀρπαγὴν, ἔτη τέσσαρα. [Εἶτα ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀλώσιν, ἔτη εἴκοσι.] Ἀπὸ δὲ Τροίας ἀλώσεως ἐπὶ τὴν Αἰνείου κάθοδον καὶ κτίσιν Λαουινίου, ἔτη δέκα.

Ἀπὸ τὸν Στοβαῖο: Νεῖλος ποταμὸς ἐστὶ τῆς Αἰγύπτου κατὰ πόλιν Ἀλεξάνδρειαν. ἑκαλεῖτο δὲ τὸ πρότερον Μέλας ἀπὸ Μέλανος τοῦ Ποσειδῶνος, ὕστερον δὲ Αἰγύπτος ἐπεκλήθη δι' αἰτίαν τοιαύτην· Αἰγύπτος Ἡραΐστου καὶ Λευκίπτης παῖς βασιλεὺς ὑπῆρχεν τῶν τόπων· δι' ἐμφύλιον δὲ πόλεμον μὴ ἀναβαί- νοντος τοῦ Νείλου, καὶ λιμῶι συνεχομένων τῶν ἐγχωρίων, ἔχρησεν ὁ Πύθιος τὴν εὐφο-ρίαν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἀποτρόπαιον θεοῖ...

³³⁰ ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ. [ΘΡΑΚΙΚΑ.] (1.) Plutarchus De fluv. 11: Παράκειται δ' αὐτῷ (τῷ Στρυμῶνι) ὄρη Ροδόπη καὶ Αἴμος. Οὗτοι ἀδελφοὶ τυγχάνοντες, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἀλλήλων ἐμπεσόντες, ὁ μὲν αὐτὴν Ἡραν προσηγόρευσεν, ἡ δὲ τὸν ἀγαπῶμενον Δία, μισοπωνήρας. Οἱ δ' ἀτιμούμενοι θεοὶ τὴν πρᾶξιν βαρέως ἐνεγκόντες, εἰς ὁμώνυμα ὄρη μετέβαλον ἀμφοτέρους. Γεννῶνται δ' ἐν αὐτοῖς λίθω, Φιλάδελφοι λεγόμενοι, κόρακος τὴν χροάν, ἀνθρωπόμοιμοι· οὗτοι τεθέντες χωρὶς ἀλλήλων, καὶ ὀνομασθέντες, διαλύονται παραχρήμα καὶ ἰδίᾳ· καθὼς ἰστορεῖ Θράσυλλος Μενδήσιος ἐν γ' Περὶ λίθων· μέμνηται δὲ τούτων ἀκριβέστερον ἐν τοῖς Θρακικοῖς.

³³¹ Diogenes L. IX, 41: Γέγονε δὲ τοῖς χρόνοις, ὥς αὐτὸς φησὶν ἐν τῷ μικρῷ Διακόσμῳ, νέος κατὰ πρεσβύτην Ἀναξαγόραν, ἔτεσιν αὐτοῦ νεώτερος τετταράκοντα. Συντετάχθαι δὲ φησὶ τὸν μικρὸν Διάκοσμον ἔτεσιν ὕστερον τῆς Ἰλίου ἀλώσεως τριάκοντα καὶ ἑπτακοσίοις. Γεγονότι δ' ἂν, ὥς μὲν Ἀπολλόδαμος ἐν Χρονικοῖς, κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν Ὀλυμπιάδα· ὥς δὲ Θρασύλλος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τὰ πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Δημοκρίτου βιβλίων, κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, ἐνιαυτῷ, φησὶ, πρεσβύτερος ἂν Σωκράτους. (5.) Idem IX, 36: Δοκεῖ δὲ (Δημόκριτος), φησὶ, καὶ Ἀθήναζε ἐλθεῖν καὶ μὴ σπουδάσαι γνωσθῆναι, δόξης καταφρονῶν. Καὶ εἰδέναι μὲν Σωκράτην, ἀγνοεῖσθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ· «Ἦλθον γάρ, φησὶν, ἐς Ἀθήνας καὶ οὕτως με ἔγνωκεν.» «Εἴπερ οἱ Ἀντερασταὶ Πλάτωνός εἰσι,» φησὶ Θρασύλλος, «οὗτος ἂν εἴη ὁ παραγενόμενος

629. Θρασυάλκης ο Θάσιος (6^{ος} π.Χ.), κάποιος Έλληνας προσωκρατικός ιστοριογράφος αναφερόμενος από τον Στράβωνα. [ΑΚΛ]

I

630. Ιάμβουλος, Έλληνας περιηγητής των αλεξανδρινών χρόνων άγνωστης εποχής, πιθανόν του 4^{ου} ή 3^{ου} αι. π.Χ., που συνέταξε μία περιγραφή των Ινδιών και των ακτών της Αιθιοπίας (ΑΚΛ). Περιέγραψε για μία κοινωνία των νήσων του Ηλίου, κοινοχτημοσύνης κι απόλυτης ευδαιμονίας με άγραφους νόμους. Τα παιδιά ανήκαν σε όλους κι ήταν μακρόβιοι. Εκεί έμεινε με έναν συντροφό του για 7 χρόνια και επειδή δεν μπόρεσαν να προσαρμοστούν εκδιώχτηκαν. [The grounds for this dating may be found in my dissertation, "Iambulus: A Literary Study in Greek Utopianism," Columbia University, 1956]

631. Ιάσων ο Αλεξανδρεύς(ς), ιστορικός που έγραψε *Περί των Αλεξάνδρου ιερών εν Αλεξανδρείαι*³³². [FGrH n. 632]

632. Ιάσων ο Αργεῖος, από το Άργος, ιστορικός που έζησε κατά τη 2^η εκατονταετία μ.Χ. (ΑΚΛ). «*Αργεῖος ιστορικός, νεώτερος Πλουτάρχου του Χαιρώνέως, γραμματικός, έγραψε περί Ελλάδος βιβλία δ', έχει δε αρχαιολογίαν Ελλάδος, και τα από των Μηδικών, τα τε κατ' Αλέξανδρον έως τελευτής αυτού, και τα μέχρι Αθηναίων αλώσεως της γενομένης Αντιπάτρω του πατρός Κασάνδρου*», Σουΐδας. [Fragmenta scriptorum de rebus Alexandri Magni, Pseudo-Callisthenes, Itinerarium Alexandri 159 (Müller)]

633. Ιάσων ο Κυρηναῖος, από την Κυρήνη, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα, ιουδαίος, που έγραψε στα ελληνικά μία ιστορία από 5 βιβλία για την επανάσταση των Μακκαβαίων κατά των βασιλιάδων της Συρίας Αντιόχου Δ' και Ε', ένα έργο που θεωρείται επιτομή από άλλο έργο κάποιου άλλου Ιάσωνα. Το δεύτερο βιβλίο των Μακκαβαίων στην Παλαιά Διαθήκη θεωρείται γραμμένο από τον ίδιο. [SPAM, 161]

634. Ιάσων ο Νυσαεύς, γιος του Μενεκράτους (από τη Νύσα της Μικράς Ασίας, από μητρός Ρόδιος, Σουΐδας), ιστορικός, βιογράφος και στωικός φιλόσοφος του 1^{ου} αιώνα π.Χ., μαθητής και άξιος διάδοχος του Ποσειδωνίου του Απαμέα στη σχολή του στη Ρόδο. Έγραψε μία ιστορία της Ρόδου (*περί Ρόδου*), μια πολιτιστική και πολιτική ιστορία της Ελλάδας (*βίον Ελλάδος εν βιβλίοις δ' κατά τινας, Σουΐδας*) και μία ιστορία της Φιλοσοφίας και ένα άλλο σύγγραμμα με βιογραφίες φιλοσόφων, πο έφερε τίτλο: *Φιλοσόφων διαδοχαί και Βίοι ενδόξων* (FGrH). [SPAM, 159]

635. Ιάσων ο Βυζάντιος, ιστορικός αγνώστων λοιπών στοιχείων. [SPAM 151]

636. Ιδομενεύς ο Λαμψακινός, Έλληνας ιστορικός που έζησε περί το 325/10-270 π.Χ. (ΑΚΛ) και ήταν μαθητής, φίλος του Επίκουρου και οπαδός των ιδεών του. Δεν γνωρίζουμε πολλά για την ζωή του, παρά ότι παντρεύτηκε την Βάτιδα (*Βάτις*), την αδελφή του επίσης Λαμψακηνού³³³ και μαθητή του Επίκουρου Σάνδη. Όπως γνωρίζουμε από τις ομολογίες των μεθεπομένων ιστορικών, έγραψε μεγάλο αριθμό φιλοσοφικών και ιστορικών έργων και τον

άνωνυμος, τών περι Οινόπιδην και Αναξαγόραν έτερος, έν τη πρὸς Σωκράτην όμιλία διαλεγόμενος περι φιλοσοφίας, ώ, ψησίν, ό φιλοσόφος ώς πεντάθλω έοικεν.»

³³² Athen. 14, 12 p. 620 : 'Ιάσων δ' έν τρίτῳ Περι τῶν 'Αλεξάνδρου ιερῶν έν 'Αλεξανδρείαι ψησίν έν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ ύποκρίνασθαι 'Ηγησίαν τὸν κομωιδὸν τῷ 'Ησιόδου, 'Ερμόφαντον δὲ τὰ 'Ομήρου.

³³³ εκ Λαμψάκου δὲ Χάρων τε ό συγγραφεὺς καὶ 'Αδείμαντος καὶ 'Αναξιμένης ό ρήτωρ καὶ Μητρόδωρος, ό τοῦ 'Επικούρου έταῖρος· καὶ αὐτὸς δ' 'Επίκουρος τρόπον τινὰ Λαμψακινὸς ὑπῆρξε, διατρίψας έν Λαμψάκῳ καὶ φίλοις χρησάμενος τοῖς ἀρίστοις τῶν έν τῇ πόλει ταύτῃ, τοῖς περι 'Ιδομενέα καὶ Λεοντέα.

θεωρούσαν ως αυθεντία και μεγάλο συγγραφέα. Έγραψε μία ιστορία της Σαμοθράκης (Σουΐδα) με τίτλο: *Ιστορίαν των κατά Σαμοθράκην*, μία ιστορία των δημοκρατικών πολιτικών της Αθήνας, με τίτλο: *Περί της των ενδόξων τρυφής*, που χρησιμοποιήθηκε βιβλιογραφικά από τον Πλούταρχο και το *Περί των Σωκρατικών*³³⁴. Τον Σωκράτη μαζί με πολλούς άλλους ο Ιδομενέας τον θεωρούσε ως δημαγωγό και το *περί Σωκρατικών* λέγεται ότι ονομαζόταν και *Περί των δημαγωγών*³³⁵ (FHG, II, σ. 489, FGrH n. 547). Λέγεται ότι έγραψε και μία ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

637. Ιερόβουλος, ιερέας και ιστορικός για τον οποίον έχουμε αναφορά στην Αναγραφή της Λίνδου³³⁶. [FGrH n. 530]

638. Ιεροκλής ο Βυζαντινός, γραμματικός και γεωγράφος του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα, συγγραφέας του ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΥ (535 μ.Χ. επί αυτοκράτορα Ιουστινιανού), ενός έργου που καταγράφει σε πίνακες τις 64 επαρχίες της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας των 6 μεγάλων περιφερειών και διοικήσεων (ο βικάριος-*vicarius* ήταν ο διοικητής κάθε περιφέρειας), τις 64 (ξδ') επαρχίες και τις πόλεις σε κάθε μια από αυτές, ανερχόμενες στον αριθμό των 912 (αντί των 935 ή 936 κατά την ελληνική αρίθμηση που αναφέρεται στο κείμενο του ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΥ). Στο κείμενο αυτό διακρίνονται, ότι, υπάρχουν 6 επιπλέον βαθμίδες ιεραρχίας, η 1^η του *ανθύπατου* (*proconsulares*), η 2^η του *κονσουλρίου* (*consulares*), η 3^η του *κορρήκτορος* (*correctores*), η 4^η του *ηγεμόνος* (*praeses*), η 5^η του *αυγουστάλιου* (*augustales*) και η 6^η του *δούκα* (*dux*). Οι επαρχίες της Ελλάδας και της Ασίας είχαν τοπικό διοικητή ανθύπατο, 30 ηγεμόνες, 28 κονσουλρίους, 2 κορρήκτορες και η Κάτω Αίγυπτος αυγουστάλιο, ενώ η Άνω Αίγυπτος δούκα. Αποτελεί το έργο αυτό ένα στατιστικό εγχειρίδιο του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους, μία πολιτική γεωγραφία, συγγενής προς

³³⁴ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΩΚΡΑΤΙΚΩΝ. (1.) Diog. L. II, 19: Ἦν γὰρ (Σωκράτης) καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς δεινός, ὥς φησι καὶ Ἰδομενέης· ἀλλὰ καὶ οἱ τριάκοντα αὐτὸν ἐκώλυσαν τέχνας διδάσκειν λόγων, ὥς φησι Ξενοφών. Καὶ Ἀριστοφάνης αὐτὸν κωμῶδει ὡς τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιοῦντα. Καὶ γὰρ πρῶτος (5) (ὥς φησι Φαβωρίνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ) μετὰ τοῦ μαθητοῦ Αἰσχίνου ῥητορεύειν ἐδίδαξε. Λέγει δὲ τοῦτο καὶ Ἰδομενέης ἐν τοῖς Περὶ τῶν Σωκρατικῶν. (2a.) Diog. L. III, 36: Τοὺς δὲ λόγους, οὓς Κρίτωνι περιέθηκεν (Πλάτων), ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ περὶ τῆς φυγῆς συμβουλευόντι, φησὶν Ἰδομενέης εἶναι Αἰσχίνου·

τὸν δ' ἐκείνῳ περιθεῖναι διὰ τὴν πρὸς τοῦτον δυσμένειαν. (2b.) Diog. L. II, 60: Τοῦτον (Αἰσχίνην) ἔφη Ἰδομενέης ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ συμβουλευσα, περὶ τῆς φυγῆς Σωκράτει, καὶ οὐ Κρίτωνι Πλάτωνα δὲ, ὅτι ἦν Ἀριστίππῳ μᾶλλον φίλος, Κρίτωνι περιθεῖναι τοὺς λόγους. (3.) Athenaeus XIII: Τίς γὰρ ἤλπισεν Αἰσχίνην τὸν Σωκρατικὸν τοιοῦτον γεγενῆσθαι τοὺς τρόπους, ὁποῖόν φησι Λυσίας ὁ ῥήτωρ ἐν τοῖς τῶν συμβολαίων λόγοις; ὃν ἐκ τῶν φερομένων ὡς αὐτοῦ διαλόγων θαυμάζομεν ὡς ἐπιεικῇ καὶ μέτριον, πλην εἰ μὴ ὡς (5) ἀληθῶς τοῦ σοφοῦ Σωκράτους ἐστὶ συγγράμματα, ἐχαρίσθη δὲ αὐτῷ ὑπὸ Ξανθίππης, τῆς Σωκράτους γυναικὸς, μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον, ὡς οἱ ἀμφὶ τὸν Ἰδομενέα φασίν. (118.) ΣΑΜΟΘΡΑΚΙΚΑ. [ΤΡΩΙΚΑ.] LIBRO PRIMO. (18.) Schol. Apoll. Rhod. I, 916: Νῆσος ἡ ἐς Ἡλέκτρος τὴν Σαμοθράκην λέγει. Ἐκεῖ γὰρ ὤκει Ἡλέκτρα ἡ Ἀτλαντος, καὶ ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Στρατηγίς, ἦν φησιν Ἑλλάνικος Ἡλεκτρούνην καλεῖσθαι. Ἐγέννησε δὲ τρεῖς παῖδας, Δάρδανον, τὸν ἐς Τροίαν κατοικήσαντα (ὃν καὶ Πολύαρχην φασὶ λέγεσθαι ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων), καὶ Ἡετίωνα, ὃν Ἰασίωνα ὀνομάζουσι, καὶ φασὶ κεραυνωθῆναι αὐτὸν ὑβρίζοντα ἄγαλμα τῆς Δήμητρος· τρίτην δὲ ἔσχεν Ἀρμονίαν, ἣν ἠγάγετο Κάδμος. Καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς Ἡλεκτροίδας πύλας τῆς Θήβης ὀνομάσαι ἴστορεῖ Ἑλλάνικος ἐν πρώτῳ Τρωικῶν καὶ Ἰδομενέης ἐν πρώτῳ Τρωικῶν.

³³⁵ Athenaeus XII: Ἰδομενέης δὲ φησὶ καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας Ἰππῖαν καὶ Ἴππαρχον εὐρεῖν θαλίαν καὶ κώμους· διὸ καὶ Ἴππων καὶ ἑτέρων πολλῶν ἐπιπολάσαι τὸ πλῆθος παρ' αὐτοῖς· ὅθεν βαρεῖαν αὐτῶν γενέσθαι τὴν ἀρχὴν.

³³⁶ Ἰερόβουλος ἱερεὺς καὶ αὐτὸς ὑπάρχων ἐν ταῖς ποτὶ τοὺς μαστροὺς ἐπιστολαῖς.

631	1	ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ
Wess.	2	ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΣ.
	3	Εἰσὶν αἱ πᾶσαι ἐπαρχίαι καὶ πόλεις αἱ ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπαρχίαι ζδ', πόλεις θλ', ὡς ὑποτέτακται.
	4	α'. Ἐπαρχία Θράκης Εὐρώπης, ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ιδ'
632	1	Εὐδοξιοῦπολις
	2	Ἡράκλεια
	3	Ἀρκαδιούπολις
	4	Βιζύη
	5	Πάνονιον
	6	Ὅρνιοι

την εκκλησιαστική διοίκηση, χρήσιμο για τις εισφορές φόρων που κατευθυνόντουσαν προς την Κωνσταντινούπολη. Άλλο παρόμοιο έργο για την στρατιωτική και διοικητική διαίρεση του βυζαντινού κράτους ήταν το «Περί θεμάτων» του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του πορφυρογέννητου, που χρησιμοποίησε ως βιβλιογραφία τον Συνέκδημο και το έργο του Στέφανου Βυζάντιου. Το έργο του Συνεκδήμου αποτελεί τη βάση της πολιτικής (και όχι της θρησκευτικής) γεωγραφίας της ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Το όνομά του αναφέρεται συχνά από τον Στέφανο Βυζάντιο, για τον οποίον υπήρξε η βασική πηγή και το έργο του έχει εκδοθεί από τον Parthey, Hieroclis Synecdemus, Berlin, 1866.

Ο E. Honigmann επιμελήθηκε την τελευταία και εγκυρότερη έκδοση (*Le Synekdhēmos d'Hiérōklēs et l'opuscule géographique de Georges de Chypre*, Brussels 1939). Για να υπάρχει μία αντίληψη της δομής του ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΥ παρατίθενται μερικά αποσπάσματα από την έκδοση του Immanuel Bekkerus που εκδόθηκε στη Βόννη το 1830 και είχε τίτλο: «CONSTANTINUS PORPHYROGENITUS DE THEMATICIS ET DE ADMINISTRANDO IMPERIO» και στην οποία υπάρχει ο ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΣ του Ιεροκλή. Στη βιβλιογραφία αναφέρονται ένας Ιεροκλής συγγραφέας το έργου *Φιλόγεως*, ένας Ιεροκλής Αλεξανδρινός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα που έγραψε στοιχεία ηθικής (*Ἠθική στοιχείωσις*) και ένας Ιεροκλής επίσης από την Αλεξάνδρεια νεοπλατωνικός του 6^{ου} αιώνα, ο οποίος έγραψε ένα υπόμνημα για τα *Χρυσά έπη* των Πυθαγορείων και ένα παρηγορητικό έργο για την πρόνοια (*Περί Προνοίας*), εργαζόμενος για ένα συγκερασμό των απόψεων του Αριστοτέλη και του Πλάτωνα.

Commented [DX1]: μανθρλ

Εἰσὶν αἱ πᾶσαι ἐπαρχίαι καὶ πόλεις αἱ ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπαρχίαι ζδ', πόλεις θλ', ὡς ὑποτέτακται.

α'. Ἐπαρχία Θράκης Εὐρώπης, ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ιδ', Εὐδοξιοῦπολις, Ἡράκλεια, Ἀρκαδιούπολις, Βιζύη, Πάνιον, Ὅρνιοι, Γάνος, Καλλίπολις, Μορίζος, Σιντική, Συνα-10 δία, Ἀφροδισιάς, Ἄπρος, Κοῖλα.

β'. Ἐπαρχία Ῥοδόπης, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ζ', Αἶνος, Μαξιμιανούπολις, Τραιανούπολις, Μαρωνία, Τόπειρος νῦν Ῥούσιον, Νικόπολις, Κερεόπυργος.

γ'. Ἐπαρχία Θράκης, ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ε', Φι-15 λιπούπολις, Βερόη, Διοκλητιανούπολις, Σεβαστούπολις, Διόσ-πολις.

δ. Ἐπαρχία Αἰμινόντου, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ε', Ἀδρια-
νούπολις, Ἀγχιάλος, Δεβελτός, Πλωτινούπολις, Τζοϊδης.

ε'. Ἐπαρχία Μυσίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ζ', Μαρ-
κιανούπολις, Ὀδησσος, Δοροσιόλος, Νικόπολις, Νοβαί, Ἀπ-
5 πιαρία, Ἀβριττος.

ς'. Ἐπαρχία Σκυθίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιε', Τόμις,
Διονυσόπολις, Ἀκραι, Καλλατίς, Ἰστρος, Κωνσταντιάνα,
Ζέλδεπα, Τρόπαιος, Ἀξιούπολις, Καπίδαβα, Κάρσος, Τρό-
σμις, Νοβιοδοῦνος, Αἰγισσος, Ἀλμυρίς.

10 ζ. Ἐπαρχία Ἰλλυρικοῦ. α'. Μακεδονία ὑπὸ κορσαυ-
λάριον, πόλεις λβ', Θεσσαλονίκη, Πέλλη, Εὐρωπος, Δίον,
Βέρροια, Ὀρδαία, Ἐδεσσα, Κέλλη, Ἀλμωπία, Λάρισσα,
Ἡράκλεια Λάκκων, Ἀνταγνία Γεμίνδου, Νικέδης, Δόβορος,
Ἰδομένη, Βράγιλος, Τρίμουλα, Παρδικόπολις, Ἡράκλεια
15 Στρυμνοῦ, Σέρραι, Φίλιπποι, Ἀμφίπολις, Ἀπολλωνία, Νεά-
πολις, Ἀκανθος, Βέργη, Ἀραυρος, κλίμα Μεστικὸν καὶ
Ἀκόντισμα, νῆσος Θάσος, νῆσος Σαμοθράκης.

η'. Ἐπαρχία Μακεδονίας β', ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις η',
Στόλοι, Ἀργος, Εὐστράϊον, Πελαγονία, Βάργαλα, Κελαινί-
20 διον, Ἀρμονία, Ζύπαρα.

θ. Ἐπαρχία Θεσσαλίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιζ',
Λάρισσα, Δημητριάς, Θῆβαι, Ἐχινάδος, Λάμια, Ὑπάτα,
Μητρόπολις, Τρίκκη, Γόμφοι, Καισαρεία, Διοκλητιανούπολις,
Φάρσαλος, Σάλτος Βουραμίνσιος, Σάλτος Ἰόβιος, νῆσος Σκό-
25 πελος, νῆσος Σκίαθος, νῆσος Πεπάρηθος.

ι'. Ἐπαρχία Ἑλλάδος ἤγουν Ἀχαΐας, ὑπὸ ἀνθύπατον, πόλεις οθ', Σκαρφία, Ἐλάτεια, Βοιὸν καὶ Δρυμαία, Δαυλία, Χαιρώνεια, Ναυπακτος, Δελφοί, Ἀμφισσα, Τιθώρα, Ἀμβρουσος, Ἀντίκυρα, Λεβαδία, Κορώνεια Βοιωτίας, Στίρις, Ὀποῦς, Ἀνάστασις, Ἐκεψος, νῆσος Εὐβοία, Ἀνθηδών, Βουμέλιτα,⁵ Θεσπιάι, Ὑττης Θύσθαι, Θῆβαι μητρόπολις Βοιωτίας, Τάναγρα, Χαλκῇ νῆσος Εὐβοίας, Πορθμός, Κάρυστος, Πλαταιαί, Αἰγόσθαινα, Ἀθῆναι μητρόπολις Ἀττικῆς, Μέγαρα, Παγαί, ἐμπόριον Κρομμυνών, Αἶγινα νῆσος, Ποιτοιούσα, Κέα, Κύθνος, Δῆλος ἄδελος, Σκῦρος Ταλαμένη μέχρι Θερμοπυλῶν,¹⁰ Κόρινθος ἥ ποτε Ἐφύρα μητρόπολις πάσης Ἑλλάδος, Νέα Σικυνών, Αἶγαιρα, Αἶγιον, Μεθώνη, Τροιζήν, Ἐπίδανρος, Ἐρμιόνη, Ἄργος, Τέγαια, Θάρπουσα, Μαντινεία, Λακεδαιμόνων μητρόπολις τῆς Λακωνικῆς ἢ πρὶν Σπάρτη, Γεράνθραι, Φαραί, Ἀσωπὸς[πόλις], Ἀχρταί, Φιάλεια, Μεσσήνη, Κορώνη,¹⁵ Ἀσίγη, Μοθώνη, Κυπαρισία, Ἥλις μητρόπολις Αἰτωλίας, νῆσος Κεφαλληνία, νῆσος Πάνορμος, νῆσος Ζάκυνθος, νῆσος Κυθηρία, νῆσος Μύκων, νῆσος Στροφαδία, νῆσος Μόλος ἀντικρὺ Κορίνθου, νῆσος Λωροῦσα, νῆσος Ἀἴμνος, νῆσος Ἰμβρος.

ια'. Ἐπαρχία Κρήτης, ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις κβ', μητρόπολις Γορτύνη, Ἰνατος, Βίεννα, Ἱερὰπυρνα, Καμάρα, Ἀλλυγγος, Χερσόνησος, Λύκτος, Ἀρκαδία, Κνωσός, Σούβριτος, Ὀαζος, Ἐλευθέρινα, Λάμπαι, Ἀπτερα, Κυδωνέα, Κίσσμος, Καντανία, Ἐλυρος, Αἰσος, Φοινίκη ἥτοι Ἀραδὴν, νῆσος²⁵ Κλαῦδος.

ιβ'. Ἐπαρχία παλαιᾶς Ἠπείρου, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιβ', μητρόπολις Νικόπολις, Δωδώνη, Εὐροία, Ἀκτιον, Ἀδριανούπολις, Ἀππων, Φοινίκη, Ἀγχιασμός, Βουθρωτός, Φωτική, Κέρκυρα νῆσος, Ἰθάκη νῆσος.

ιγ'. Ἐπαρχία νέας Ἠπειρου, ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις θ',
Δυρράχιον ἢ ποτε Ἐπίδαμνος, Σκάμπα, Ἀπολλωνία, Βοῦλεις,
5 Ἀμαντία, Πουλχεριούπολις, Αὐλών, Λυχνιδὸς μητρόπολις,
Λιστρῶν καὶ Σκεπῶν.

ιδ'. Ἐπαρχία Λακίας μεσογείου, ὑπὸ κονσουλάριον, πό-
λεις ε', Σαρδικὴ μητρόπολις, Πανταλία, Γερμανά, Ναϊσός,
Ῥεμεσιάνα.

10 ιε'. Ἐπαρχία τῇ παρα . . . ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ε',
Ῥατιάρια μητρόπολις, Βωνωνία, Ἀκυές, κάστρα Μάρτις,
Ισκος.

ισ'. Ἐπαρχία Λαρδανίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις γ', Σκου-
ποι μητρόπολις, Μηρίων, Οὐλπιάνα.

15 ιζ'. Ἐπαρχία Πρεβάλεως, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις γ', Σκό-
δρα, Λίσσος, Δωράκιον μητρόπολις.

ιη'. Ἐπαρχία Μυσίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ε', Βιμε-
νάκιον μητρόπολις, Σιγγιδόνος, Γρατιανά, Τρικόρνια, Ὁρρεον
Μάργου.

20 ιθ'. Ἐπαρχία Παννονίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις β', Σέρ-
μον, Βασιάνα.

κ'. Ἐπαρχία Ἀσίας, ὑπὸ ἀνθύπατον, πόλεις μγ', Ἐφε-
σος, Ἀναία, Πριήνη, Μαγνησία Μαιάνδρου, Τρύλλεις, Νύσ-
σα, Βρίουλα, Μάσταυρα, Ἀνίνητα, Ὑπαιπα, Ἀρκαδιούπολις,
25 Διὸς ἱερόν, Εὐάζα, Κολοσὴ, Ἀλγίζα, Νικόπολις, Παλαιὰ
πόλις, Βαρέττα, Αὐλίου κώμη, Νέα αὐλή, Κολοφών, Μητρό-
πολις, Λέβεδος, Τίος, Σμύρνα, Κλαζομεναί, Σατρῶτη, Μα-
γνησία Σιπύλου, Αἰγάη, Τῆμνος, Φώκαια, Μύρινα, Κύμη,
Πέργαμος, Ἐλαία, Πιτάνη, Τιάραι, Θεοδοσίου πόλις, Ἀδρα-
30 μύτιον ἢ ποτε Λύρνησος, Ἀντανδρος, Γάργαρα, Ἄσσος.

κα'. Ἐπαρχία Ἑλλησπόντου, ὑπὸ κοινουλάριον, πόλεις λ',
Κύζικος μητρόπολις, Προικόνησος, ἡ Ἐξορία, Βαρίση, Πά-
ριον, Λάμψακος, Ἄβυδος, Δάρδανον, Ἴλιον, Τρωάς, Σκάμαν-
δρος, Πολίχνα, Πειματηνός, Ἀταρνέα, Ῥέκετα, Βλαῦνδον,
Σιέλεντα, Μόλις, Γέρμαι, Ἀπταος, Κέργη, Σάγαρα, Ἀδρια-5
νοῦ Θῆραι, Ἡραι, Πιονία, Κοινοσίγη, Ἀργίζα, Εἰός Τράδος,
Μανδακάδα, Ἐργαστήριον, Μάνδραι, Ἴπποι, Ὀκη, Σίδηρον,
Σκῆψις.

κβ'. Ἐπαρχία Φρυγίας Πακατιανῆς, ὑπὸ κοινουλάριον,
πόλεις λθ', Λαοδίχεια, Ἱεράπολις, Μόσυνα, Ἀττουδα, Τρα-10
πεζούπολις, Κολασσαί, Κερετάπα, Θεμισόνιον, Οὐαλεντία,
Σαναός, Κοινοῦπολις, Σιτούπολις, Κράσος, Λοῦνδα, Πέλται,
Εἰμένεια, Σιβλία, Πέπουζα, Βοιάνα, Σεβάστη, Ἰλόνζα, Ἀκμο-
νία, Ἀλλιοί, Ἰουχαράταξ, Διόκλεια, Ἀθήστιον, Κύνδισσος,
Ἀππία, Εὐδοκιάς, Ἀζανοί, Τιβερίουπολις, Κάδοι, Θεοδοσία,15
Ἀγκυρα, Σύνναος, Τημένου Θύραι, Τρανούπολις, Πουλχερια-
νούπολις.

κγ'. Ἐπαρχία Λυδίας, ὑπὸ κοινουλάριον, πόλεις κγ',
Σάρδεις, Φιλαδέλφεια, Τρίπολις, Θυάμειρα, Σίται, Μαιονία,
Ἰουλιανούπολις, Τράλλης, Αὐρηλιούπολις, Ἀτταλία, Ἐρμοκα-20
πηλία, Ἀκρασός, Ἀπόλλωνος ἱερόν, Τάβαλα, Βάγισ, Κεράση,
Μεσοτίμωλος, Ἀπολλωνίς, Ἱεροκαστέλλεια, Μοστήνη, Σιτα-
λέων, Γόρδος.

κδ'. Ἐπαρχία Πισιδίας, ὑπὸ κοινουλάριον, πόλεις κς',
Ἀντιόχεια, Νεάπολις, Λιμέναι, Σαβῖναι, Ἀτμενία, Πάππα,25
Σινιάνδος, Λαοδίχεια κεκαυμένη, Τυραῖον, Ἀδριανούπολις,
Φιλομήλιον, Σωζόπολις, Τύμανδρος, Μητρόπολις, Ἀπάμεια,
Εὐδοξιούπολις, Ἀγαλασσός, Βάρις, Σελεύχεια ἡ σιδηρεῖα, ὁ
Τιμβριάδων, Θεμισόνιος, Ἰουστινιανούπολις, Μάλλος, Ἀδάδα,
Ζορζίλα, Τιτυασσός. 30

κε'. Ἐπαρχία Λυκαονίας, ὑπὸ κοινουλάριον, πόλεις ιη',
Ἰκόνιον μητρόπολις, Λύστρα, Μίσθεια, Ἀμβλαδα, Οὐάσαδα,
Ὀμόναδα, Ἰλιστρα, Λάρανδα, Δέρβαι, Βαρατή, Ὑδη, Ἰσαν-

ρόπολις, Κόρνα, Σάβατρα, Πτέρνα, Κάννα, Γλατάμα, Ρίγνον.

**κς'. Έπαρχία Φρυγίας Σαλονταρίας, υπό κονσουλάριον, πόλεις κγ', Εύκαρπία, Ίεράπολις, Ότρος, Σεκτόριον, Βροῦζος, δκλῆρος Όρεινῆς, κλῆρος Πολιτικῆς, Δεβαλάκια, Λυσιᾶς, Σύν-
ναδα, Πρύμνησος, Ίψος, Πολύβοτος, Δοκίμιον, Μητροπόλις, Μῆρος, Νακολία, Δορύλαιον, Μίδαιον, δήμου Λυκαόνων, δήμου Αδράκλεια, δήμου Αμαδάσσης, δήμου Πραιπενίσσον,**

[Κρουμβάχερ, «Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας», τόμοι τρεις, Αθήνα 1896, Oxford Dictionary of Byzantium, s. v. Hierokles, vol. II, 930, Wolfgang Buchwald, Dictionnaire des auteurs grecs et latins de l'Antiquité et du Moyen-Âge, s. v. Hiéroclès, σ. 408.]

639. Ίέρων, ιστορικός ο οποίος έγραψε περί Ρόδου και που αναφέρεται στην Αναγραφή της Λίνδου³³⁷.

640. Ιερώνυμος ο Αιγύπτιος, ιστορικός ο οποίος έγραψε Φοινικικήν αρχαιολογίαν, που χρησιμοποιήθηκε από τον Ιώσηπο και τον Μνασέα. [FHG, II, 450 not.]

641. Ιερώνυμος ο Καρδιανός (από την πόλη Καρδία της Θρακικής χερσονήσου επί του Μέλανος κόλπου, σχεδόν απέναντι από τη σημερινή Αλεξανδρούπολη προς τα ΝΑ), ιστορικός που γεννήθηκε το 370 π.Χ. (ΑΚΛ). Έζησε μετά από πολλά τραύματα και καμάτους 104 χρόνια, όπως μας πληροφορεί ο Αγαθαρχίδης στο ένατο βιβλίο των *Περί Ασίας ιστοριών*. «Θαυμαζέτω...Ιερώνυμος επί τη κατασκευῇ τῆς ἀρμαμάξης ἢ συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα», δηλαδή συμμετείχε ο Ιερώνυμος στην κατασκευή της άμαξας (Πολύκριτος, απόσπασμα 2 α, Αθήναιοι Ε'). Ο Δίοδωρος (βιβλίο XVIII, 42, 1, όπως και ο Droysen) γράφει ότι, ο Ιερώνυμος «ὁ τὰς τῶν διαδόχων ἱστορίας γεγραφώς», τις οποίες έστειλε στον πολίτη και φίλο του Ευμένη του Καρδιανού, που είχε καταφύγει στο χωριό Νώρα. Το έργο του ΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΙ ³³⁸ιστορεί με πολλά γεωγραφικά στοιχεία την περίοδο των διαδόχων και τις συγκρούσεις των Ηπειρωτών με τους Ρωμαίους, στις οποίες πήρε μέρος, δηλαδή από το 323 π.Χ. μέχρι τουλάχιστον το 272 π.Χ. Ο Ιερώνυμος υποστήριζε ότι, στη χώρα των Ναβαταίων υπάρχει μία αλμυρή λίμνη, στην οποίαν δεν ζούσαν ψάρια κι άλλοι υδρόβιοι οργανισμοί κι από την οποίαν οι εγχώριοι αντλούν άσφαλτο. [FHG, II, 452]

³³⁷ [Ιερώνυμος δὲ ἀποφαίνεται ἐν τῷ α τῶν Ἡλιακῶν μετὰ τούτων ἀναθέμειν αὐτὸν καὶ ἀρμαμάξαν, περὶ ἧς λέγει καὶ Πολύζαλος ἐν ταῖς δ τῶν ἱστοριῶν καὶ Ἀριστίων ἐν ταῖς α τῆς χρονικᾶς συντάξεως, Ίερων ἐν ταῖς α τῶν περὶ Ρόδου.

³³⁸ Athenaeus V: Ίερώνυμος ἐπὶ τῇ κατασκευῇ τῆς ἀρμαμάξης, ἢ συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα (sc. θαυμαζέτω). Appianus Mithrid. c. 8: Καππαδοκίας δὲ πρὸ μὲν Μακεδόνων οἵτινες ἤρχον, οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε ἰδίαν ἀρχὴν, εἴτε Δαρείου κατήκουον. Ἀλέξανδρος δὲ μοι δοκεῖ τοὺς ἀρχοντας τῶνδε τῶν ἔθνων ἐπὶ φόρῳ καταλιπεῖν, ἐπειγόμενος ἐπὶ Δαρεῖον. Φαίνεται γὰρ καὶ Ἀμισὸν, ἐν Πόντῳ πόλιν Ἀττικοῦ γένους, ἐπὶ δημοκρατίαν, ὡς πάτριον σφίσι πολιτείαν, ἀγαγόν. Ίερώνυμος δὲ οὐδ' ἐπιψαῦσαι τῶν ἔθνων ὅλως, ἀλλ' ἀνὰ τὴν παράλιον τῆς Παμφυλίας καὶ Κυλικίας ἐτέραν ὁδὸν ἐπὶ τὸν Δαρεῖον τραπέσθαι. (10) Περδίκκας δὲ, ὅς ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ τῆς Μακεδόνων ἤρχεν, Ἀριαράθην, Καππαδοκίας ἡγούμενον, εἴτε ἀφιστάμενον, εἴτε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ περιποιούμενος Μακεδόσιν, εἴλε καὶ ἐκρέμασε, καὶ ἐπέστησε τοῖς ἔθνεσιν Εὐμένην τὸν Καρδιανόν.

642. Ιερώνυμος ο Ρόδιος, περιπατητικός φιλόσοφος και ιστορικός που έγραψε *Ηλιακά* σε πολλά βιβλία, *Υπομνήματα ιστορικά* και *Σποράδην υπομνήματα*. Αναφέρεται από τον Στράβωνα και στην Αναγραφή της Ρόδου³³⁹. [FHG, II, 450]

Ικέσιος ο Μιλήσιος, άγνωστος ιστοριογράφος, μάλλον έζησε κατά την εποχή του Πτολεμαίου του Φιλομήτορα. Έγραψε ένα έργο με τίτλο: ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ και άλλα ιστορικά στιγμιότυπα (υπέρ των Παναθηναίων που προήστατο ο Καλλίας ο Παγκρατιστής, για τους χρηματισμούς του Κλεόστρατου, για τους Σαυρομάτες που ήταν Σκύθες...). [FHG, IV, σ. 429]

643. Ιόβας ή Ιώβας ή Ιούβας ο Β΄, πολυμαθέστατος βασιλιάς αρχικά της Νουμιδίας (περιοχή της σημερινής Τυνησίας) το 30 π.Χ. και κατόπιν όλης της Μαυριτανίας (περιοχή του σημερινού Μαρόκου και Αλγερίας), λαού των Μαυρουσίων από το 25 π.Χ. Γεννήθηκε στην Ιπώνα, μία παράλια πόλη της σημερινής Αλγερίας κι έλαβε αρχικά ελληνική παιδεία. Μετέβη στη Ρώμη, όπου συναναστράφηκε με τους φίλους του Πομπήϊου κι αντιπάλους του Κικέρωνα Κλώδιο και Κουρίωνα. Παντρεύτηκε την Κλεοπάτρα Σελήνη Β΄, θυγατέρα του Μάρκου Αντωνίου και μέλους της δεύτερης τριανδρίας και της τελευταίας βασίλισσας της Αιγύπτου Κλεοπάτρας Ζ΄ της σοφής. Έγραψε στην ελληνική γλώσσα πολλά συμπλήματα ιστορικής φύσης, χρησιμοποιώντας ως βιβλιογραφία πολλά ελληνικά έργα, τα οποία είχε στην κατοχή του, όπως και μερικά λατινικά (Αθήναιος III). Έγραψε πολλές μελέτες όπως μία συγκριτική ιστορία του πολιτισμού όλων των λαών, *Περί Ασσυρίων ή Ασσυριακά*³⁴⁰, *Περί Λιβύων (ή Λιβύης ή Λιβυκά*³⁴¹), *Περί Αραβίας, Ρωμαϊκή ιστορία*, από 2 βιβλία το καθένα³⁴². Σώζονται μόνο αποσπάσματα από τα έργα του, γιατί αποτέλεσαν υλικό σε μεταγενέστερους συγγραφείς από τους οποίους έχουμε μαρτυρίες του ονόματός του (όπως από τον Αιμιλιανό, Πλούταρχο, Αππιανό, Σώπατρο, Δίωνα τον

³³⁹ [Ι]ερώνυμος δὲ ἀποφαίνεται ἐν τῷ α τῶν Ἡλιακῶν μετὰ τούτων ἀναθέμειν αὐτὸν καὶ ἀρμάμαξαν, περὶ ᾧς λέγει καὶ Πολύζαλος ἐν ταῖς δ τῶν ἱστοριῶν καὶ Ἀριστιῶν ἐν ταῖς α τὰς χρονικὰς συντάξις, Ἰερῶν ἐν ταῖς α τῶν περὶ Ρόδου.

³⁴⁰ ΑΣΣΥΡΙΑΚΑ: ἐν βίβλοις β΄. Tatianus Or. adv. Gr. c. 58: Βηρωσὸς δὲ ἐστὶν ἀνὴρ ἰκανώτατος, καὶ τοῦτου τεκμήριον Ἰόβας, ὃς περὶ Ασσυρίων γράφων παρὰ Βηρωσοῦ φησι μεμαθηκέναι τὴν ἱστορίαν. Εἰσὶ δὲ αὐτῷ βιβλίοι περὶ Ασσυρίων δύο. Clem. Alex. Str. I, 21: Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασι-
λείας Ναβουχοδονόσορ πρὸ τῆς Περσῶν ἡγεμονίας ἔτεσιν ἑβδομήκοντα ἐπὶ Φοίνικας καὶ Ἰουδαίους ἐστράτευσεν, ὡς φησὶ Βῆρωσος ἐν ταῖς Χαλδαϊκαῖς ἱστορίαις. Ἰόβας δὲ περὶ Ασσυρίων γράφων ὁμολογεῖ τὴν ἱστορίαν παρὰ Βηρωσσοῦ εἰληφέναι μαρτυρῶν ἀλήθειαν τὰνδρί.

³⁴¹ ΛΙΒΥΚΑ: Plutarch. Par. m. c. 23: Μετὰ τὴν Ἰλίου πόρθησιν ἐξεβράσθη Διομήδης εἰς Λιβύην. Ἐνθα Λύκος ἦν βασιλεὺς, ἔθος ἔχων τοὺς ξένους ἄρει τῷ πατρὶ θύειν. Καλλιρρόη δὲ, ἡ θυγάτηρ, ἐρασθεῖσα Διομήδους, τὸν πατέρα προῦδωκε, καὶ τὸν Διομήδην ἔσωσε λύσασα τῶν δεσμῶν· ὁ δὲ, ἀμελήσας τῆς εὐεργετίδος, ἀπέπλευσεν· ἡ δὲ βρόχῳ ἐτελεύτησεν· ὡς Ἰόβας ἐν τρίτῃ Λιβυκῶν.

³⁴² «...Ἀβοριγίνες, ἔθνος Ἰταλικόν, ὡς Ἰόβας ἐν Ρωμαϊκῇ ἱστορίᾳ πρῶτη· «Μέχρι μὲν οὖν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὴν ἀρχαίαν Ἀβοριγίνην. Ἀβοριγίνων ὀνομασίαν) διέσωζον, Λατίνου δὲ βασιλεύσαντος οὕτω προσηγορεύθησαν», Τὰ αὐτὰ καὶ Χάραξ», ἀπὸ τὸν Στέφανο Βυζάντιο. Athenaeus III: Τὸν δὲ μῆνα τοῦτον (Φεβρουάριον) κληθῆναί φησιν ὁ Μαυρούσιος Ἰόβας ἀπὸ τῶν κατουδαίων φόβων κατ' ἀναίρεσιν τῶν δειμάτων, ἐν ᾧ τοῦ χειμῶνός ἐστι τὸ ἀκμαιότατον, καὶ ἔθος τότε τοῖς κατοικομένοις τὰς χοὰς ἐπιφέρειν πολλαῖς ἡμέραις. Idem ib. c. 59: Διὰ τί κοινὸς ἦν βωμὸς Ἡρακλέους καὶ Μουσῶν; Ἡ ὅτι γράμματα τοὺς περὶ Εὐάνδρον ἐδίδαξεν Ἡρακλῆς, ὡς Ἰόβας ἰστόρηκε; Καὶ τὸ πρᾶγμα σεμνὸν ἐνομίζετο, φίλους καὶ συγγενεῖς διδασκόντων· ὥς δ' ἤρξαντο μισθοῦ διδάσκειν, καὶ πρῶτος ἀνέφωξε γραμματοδιδασκαλεῖον Σπόριος Καρβίλιος ἀπελεύθερος Καρβιλίου τοῦ πρῶτου γαμετὴν ἐκβαλόντος.

Κάσσιο, τον Βιτρούβιο και τον Πλίνιο) και ευτυχώς γνωρίζουμε κάποια περιεχόμενα στοιχεία από το έργο του. Πέθανε το 23 μ.Χ. Έγραψε ένα έργο από 15 βιβλία, μία συγκριτική μελέτη της

ιστορίας των λαών της ευρύτερης περιοχής του με τίτλο ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ (Αθήναιος βιβλ. Δ) αλλά και μία *Θεατρική Ιστορία*³⁴³ σε 17 βιβλία. Άλλα έργα του που αναφέρονται είναι: *Περί γραφικής*³⁴⁴ σε 8 βιβλία, μία μελέτη της ζωγραφικής και ένα άλλο *Περί φθοράς της λέξεως*³⁴⁵, έργο στο οποίο εκθέτει τις κανονικές μορφές του γραπτού λόγου. [FHG, III, σ. 469-484]

644. Ιόλαος (Κλαύδιος) ή Ιόλλας, ιστορικός των ρωμαϊκών χρόνων, που έγραψε για τη μάχη της Μαντίνειας και άλλα. Τα έργα του έχουν χαθεί. [FHG, IV, 362]

645. Ιούδας, θεολόγος και ιστορικός Ιουδαίος. Τα έργα του έχουν χαθεί³⁴⁶. [FHG, III, 657]

646. Ιούλιος Αφρικανός Σέξτος. Ιστοριογράφος και χρονικογράφος, που μάλλον καταγόταν από την Λιβύη και εγκαταστάθηκε στο Αιμμάος της Παλαιστίνης (περιοχής μεταξύ Ιερουσαλήμ και Τελ Αβίβ). Η Αιμμάος κήκε και ξανακτίστηκε από τον αυτοκράτορα Ηλιογάβαλο (Σύριος στην καταγωγή και πρώην αρχιερέας του Βάαλ) και μετονομάστηκε Νικόπολη. Μετά τη Νικόπολη ο Αφρικανός πήγε στην Αλεξάνδρεια και σπούδασε δίπλα στο φιλόσοφο Ηρακλή. Κατόπιν τον βρίσκουμε εργαζόμενο για τον αυτοκράτορα Αλέξανδρο Σεβήρο (3^{ος} αιώνας μ.Χ.), στη βιβλιοθήκη του Πανθέου, έγραψε στα ελληνικά μία *Χρονογραφία* από 5 βιβλία (*πενταβίβλιον χρονολογικόν*), με παρότρυνση του Ωριγένη, η οποία άρχιζε από τη δημιουργία του κόσμου και τελείωνε στο έτος 221. Δυστυχώς το έργο αυτό χάθηκε. Από όσα

³⁴³ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ. Ε ΛΙΒΡΟ QUARTO. Athenaeus IV: Καί τὸ τρίγωνον δὲ καλούμενον ὄργανον Ἰόβας ἐν τετάρτῳ Θεατρικῆς ἱστορίας Σύρων εὐρημά φησιν εἶναι, ὡς καὶ τὸν καλούμενον λυροφοῖνικα σαμβύκην. Hesychius: Σαμβύκη, οὐ μόνον τὸ μουσικὸν ὄργανον, οὐ μέμνηται Ἰόβας, ἀλλὰ καὶ πολιορκητικόν, οὐ Βίτων.

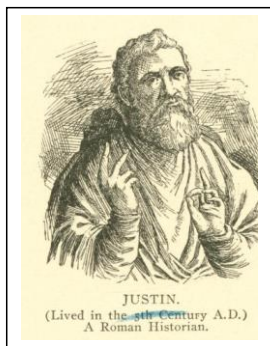
³⁴⁴ ΠΕΡΙ ΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΖΩΓΡΑΦΩΝ: LIBER SECUNDUS. Harpocration v. Πολύγνωτος. Περὶ Πολυγνώτου τοῦ ζωγράφου, Θεασίου μὲν τὸ γένος, υἱοῦ δὲ καὶ μαθητοῦ Ἀγλαοφώντος, τυχόντος δὲ τῆς Ἀθηναίων πολιτείας ἥτοι ἐπεὶ τὴν Ποικίλην στοὰν ἔγραψε προῖκα, ἢ, ὡς ἔτεροι, τὰς ἐν τῷ θησαυρῷ καὶ τῷ Ἀνακείῳ γραφάς, ἰστορήκασιν ἄλλοι τε καὶ Ἀρτέμιων ἐν τῷ Περὶ ζωγράφων καὶ Ἰόβας ἐν τοῖς Περὶ γραφικῆς. Ε ΛΙΒΡΟ OCTAVO. Harpocration: Παρράσιος. Ὅτι μὲν ζωγράφος Παρράσιος, παντὶ δῆλον. Ἰόβας δὲ ἐν ἡ' Περὶ ζωγράφων διεξέρχεται τὰ περὶ τὸν ἄνδρα, φησὶ δ' αὐτὸν εἶναι υἱὸν καὶ μαθητὴν Εὐήνορος, Ἐφέσιον δὲ τὸ γένος.

³⁴⁵ Etym. M: Διώνυσος .. οἱ δὲ Δεύνυσον, ἐπειδὴ βασιλεὺς ἐγένετο Νύσσης· δεύνον δὲ τὸν βασιλεῖα λέγουσιν οἱ Ἰνδοί, ὡς Ἰόβας.

³⁴⁶ ... ἐν τούτῳ καὶ Ἰούδας, συγγραφεὺς ἕτερος (nach Clemens), εἰς τὰς παρὰ τῷ Δανιὴλ ἐβδομήκοντα ἐβδομάδας ἐγγράφος διαλεχθεὶς, ἐπὶ τὸ δέκατον τῆς Σευήρου βασιλείας (202/3) ἴστησιν τὴν χρονογραφίαν· ὅς καὶ τὴν θρυλουμένην τοῦ ἀντιχρίστου παρουσίαν ἤδη τότε πλησιάζειν ὤιωτο· οὕτω σφοδρῶς ἡ τοῦ καθ' ἡμῶν τότε διωγμοῦ κίνησις τὰς τῶν πολλῶν ἀνατεταράχει διανοίας.

γνωρίζουμε, ήταν χριστιανός και αποδεχόμενος ως συγγραφέας από τον Σωκράτη και τον Κλήμη. Ένα άλλο έργο του τιτλοφορείται: *Κεστοί* από 24 βιβλία (POxy. 412), που σημαίνει Κεντήματα, περιλαμβάνει παντοειδείς πληροφορίες για τα πιο ετερόκλητα πράγματα και θαυμαστές ιστορίες, όπως γνώσεις ιατρικής, πολεμικών τεχνών, γεωπονίας, αφηγήσεις ιστοριών, γεωγραφικά και εθνικά παράδοξα κλπ. Το συναντάμε σε αναφορές κατοπινών συλλογών, όπως στα *Γεωπονικά* του Κασσιανού Βάσσου, που περιλαμβάνει ιστορίες ανάλογου περιεχομένου. Ο Ευσέβιος είχε το έργο αυτό του Αφρικανού ως πρότυπο. [R. Vieillefond, Paris 1932, Κρουμβάχερ τ. Α και Β, Tusculum]

647. Ιουστίνος Μάρκος Ιουλιανός (Justinus Marcus Julianus), χρονογράφος, ιστορικός, που έγραψε μία επιτομή οικουμενικής ιστορίας τον 3^ο μ.Χ. αιώνα με την επωνομασία «*Επιτομή των Φιλιππικών ιστοριών*» (*Epitoma historarum Philippicarum*), χρησιμοποιώντας την πρώτη παγκόσμια από 44 βιβλία ιστορία που έγραψε ο Πομπήιος Τρόγος (1^{ος} π.Χ. αιώνας) από τη νότια Γαλλία (νότια Γαλατία). Θεωρείται το έργο του μία πολύ καλή πηγή για την ιστορία του

Μεγάλου Αλεξάνδρου. Δεν είναι γνωστός ο βίος του, μερικοί τον ταυτίζουν λανθασμένα με τον χριστιανό μάρτυρα Ιουστίνo, ενώ άλλοι με τον χρονικογράφο Martinus Oporaviensis τοy (1278). Ο Ιουστίνος κατά τη συγγραφή της επιτομής δανείστηκε ένα αυτούσιο απόσπασμα από την εκτεταμένη ιστορία του Τρόγου και το μεγαλύτερο τμήμα της επιτομής το επεξεργάστηκε με ανόμοιο τρόπο, συγκεντρώνοντας ιδιαίτερα στοιχεία με ανεκδοτολογικό περιεχόμενο, πράγμα που την έκανε να έχει διαφορετικό ύφος και στο περιεχόμενο από την πρωτότυπη οικουμενική εργασία των 44 τόμων του Τρόγου. Το αποτέλεσμα ήταν να καταστεί πολύ δημοφιλές βιβλίο κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, γι' αυτό σήμερα να σώζονται πάνω από 200 χειρόγραφα, ενώ η πρώτη τυπογραφημένη έκδοση να γίνεται στο Παρίσι το 1571. Το βιβλίο είναι γραμμένο στα λατινικά, αλλά αποτελεί μαζί με τον Αρριανό

μία σπουδαία πηγή της ελληνικής ιστοριογραφίας και είναι το μόνο που παρουσιάζεται σε αυτή τη συλλογή. [Paul Kroh, σελ. 602, TUSCULUM Λεξικό τ. Β, σ. 888, «*Επιτομή των Φιλιππικών του Πομπηίου Τρόγου*³⁴⁷», νυν πρώτον εκ του λατινικού εις την αιολοδωρικήν ελληνικήν διάλεκτον μεταγλωτισθεΐσα, και εκδοθεΐσα παρά του αποπειρογράφου της Ρουμουνίας [sic] και προσφωνηθεΐσα. Εν Λειψία: Παρά τω Τάουχνιτς, 1817, «*Βιβλίον ιστορικών καλούμενον Ιουστίνους*», Μεταφρασθέν εκ της λατινίδος φωνής εις απλήν φράσιν παρά Ιωάννου Μάκολα του Αθηναίου, προσέτι δε καί τινες μύθοι μεταφρασθέντες και αυτοί εκ της λατινίδος φωνής εις την κοινήν γλώσσαν παρ' αυτού. Εν δε τω τέλει της αυτής βίβλου τυγχάνει και τις διδασκαλία Χριστιανική. Ενετίησιν: Παρά Μιχαήλ Αγγέλω τῷ Βαρβωνίῳ, αχπς' (1686).] Ακολουθεί ένα τμήμα σελίδας περιεχομένων της Επιτομής. Της ελληνικής έκδοσης του 1686.

³⁴⁷ Pompeius Trogus, Πομπήιος Τρόγος, ένας ιστορικός των χρόνων του Αυγούστου, γαλατικής καταγωγής, άγνωστο αν είχε επιρροή από τους Φωκαείς με εγχώριους Γαλατικές προέλευσης εξελληνισμένους διανοούμενους της Μασσαλίας, ο οποίος έγραψε πολλά συγγράμματα βοτανικής και ζωολογίας, τα οποία χάθηκαν. Το έργο όμως που έγραψε μετά από πολύχρονη προσπάθεια ήταν μία ιστορία της οικουμένης (παγκόσμια), την οποίαν ονόμασε Φιλιππική Ιστορία (Historiae Philippicae), αποτελούμενη από 44 βιβλία. Κι αυτή όμως δεν διασώζεται, αλλά από την Επιτομή της Ιστορίας του Ιουστίνου, μαντεύουμε το περιεχόμενό της, γιατί δεν ήταν ιστορία στην πραγματικότητα της Ρώμης, αλλά άρχιζε από την ιστορία των Ασσυρίων, Μήδων και Περσών της Ανατολής, μετά των βόρειων Σκυθών (1 έως 6 βιβλία), μετά συνεχίζει την πορεία του Φιλίππου Β', πραγματικός διαμορφωτής και οργανωτής της εκστρατείας που έκανε ο Αλέξανδρος στην Ανατολή, τη σύσταση των επικρατειών των διαδόχων (βιβλία 7 έως 40), στο 41^ο βιβλίο αναφέρεται στο βασίλειο των Πάρθων και τους άλλους λαούς που βρίσκονται περί την Πάρθική επικράτεια και μόνο στο 43^ο βιβλίο αρχίζει να ασχολείται με τους Ρωμαίους, θίγοντας την ιστορία μέχρι του βασιλιά Ταρκύνιου Πρίσκου, για τελειώσει με τη νίκη των Ρωμαίων του Αυγούστου επί των Ισπανών. Το 44^ο είναι ο πρόλογος της πραγματείας αυτής που περιέχει τον πίνακα των περιεχομένων, από τους οποίους βλέπουμε της υψηλής ιστορικής αξίας που είχε ένα τέτοιο ογκώδες έργο.

Πίναξ τῶν ὀξαιρέτων Ἰστορίων τῶν ἐν τῇ
παρουσῇ βίβλῃ περιεχομένων.

Ἄγαθοκλέως Βασιλέως τῆς Σικι- λίας ἔργα .	181	Ἀντιόχεια ἐκτίθη ὑπὸ τὸν σέλο- κον .	240
Ἀγαθοκλέως Θανάτος .	191	Ἀντιγόρου πόλεμος κατὰ τῶν συμ- διτώντες .	145
Ἀγας Βασιλεὺς τῶν κηρύων .	210	Ἀντίπατρος ἐφόνδισε τὴν Μητέρα τῆς Θεαγαλονίκης .	141
Ἀγέσιλαος ὁ βασιλεὺς τῶν λακεδαι- μόνων κηρύεται ὑπὸ τῇ Ἀσίαν .	68	Ἀρβακτος διάδοχος τῆς σαρδαναπά- λου .	147
Ἀγίλος τῆ βασιλείας τῶν σαρτα- των Θανάτος .	110	Ἀρσινίδης ἐκατάλαβε τὰς ἐπιβελάς τῆς παυσανίης .	5
Ἀθωαίων ἀρχὴ , ἔργα αὐτῶν , καὶ ἔξοσις .	23	Ἀρσίου βασιλείας τῆς ἀρκαδίας διάφοροι ἐφύρσεις .	40
Ἀθωαίων καὶ λακεδαιμόνων διχο- νοία .	42	Ἀρμύριοι ποθὲν κατὰγονται .	133
Ἀθωαίων πόλεμος καὶ αἰτωλῶν .	129	Ἀρπαγος φίλος τῆς κύρης , καὶ ἡ κα- σκόνη αὐτῆς .	287
Αἰγέως βασιλεὺς τῆς αἰθιώας .	26	Ἀρρῆβας ὁ βασιλεὺς τῆς ἡπείρου .	7
Αἰτωλῶν ὑπὸ κελύμειος τῶς τῶς τῶς Βεῖς τῶν Ῥωμαίων .	215	Ἀσυνίων μοναρχία .	84
Ἀλέξανδρος μέγας , ὁδοχὸς τῆς Φι- λίππης , καὶ ὁδοχὸς ἀποτελέσματος αὐτῆς .	95	Ἀσίαγος βασιλεὺς τῶν μηδίων .	2
Ἀλέξανδρος Βασιλεὺς τῆς ἡπείρου , καὶ γαμῶτος τῆς Φιλίππης .	89	Ἀρταξέρξου καὶ κύρου τῶν Ἰώνων τοῦ δαρίου μάχη .	5
Ἀλέξανδρου βασιλείας τῆς ἡπείρου Θανάτος .	110	Ἀρταξέρξου Ἰῖς τῶν ξέρξου ἔργα .	64
Ἀλέξανδρος Ἰῖος τῆς πύρρης ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν αὐτῶν .	209	Ἀρταξέρξης ἐφόνδισε τὸν υἱόν .	47
Ἀλκιβιάδης ἀνδραγαθία .	30	Ἀρτεμισία ἡ βασίλισσα τῶν ἀλικαρ- νασέων .	93
Ἀλκιβιάδης , λάμαχος , καὶ νικίας ἀρχηγοί .	52	Ἀρταβάνου ἡγεμόνος τοῦ ξέρξου ἐρ- γα .	36
Ἀλκιβιάδου ἔξοσις .	54	Ἀττάλου βασιλείας τῆς Ἀσίας κα- κίαι .	41
Ἀμαζόνων ἀρχὴ , ἔργα , καὶ τὸ τέ- λος .	55	Ἀττάλος ὁ γυναικαδελφὸς τοῦ Φί- λίππου .	253
Ἀμύτης ἔργα .	21	Ἀχαιῶν καὶ Μησσηνίων πόλεμος .	89
Ἀναξίλαος βασιλεὺς τῆς Σικιλίας .	74	Βαβυλῶν ἐκτίθη ὑπὸ τῆς σεμιράμι- δος .	236
Ἀντιβάλου ἀνδραγαθία .	228	Βαβυλῶνος θρόνος διὰ τὸν μέγαν Ἀ- λέξαν- α 2	3